ÎNVĂȚARE

MEMORII

TARA WESTOVER

Narator

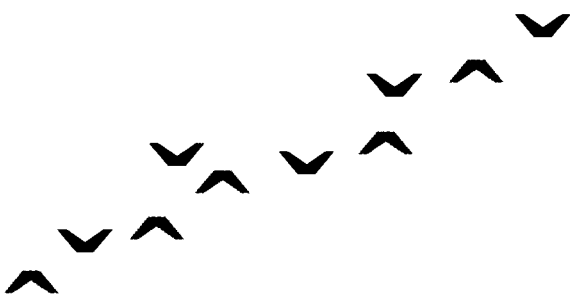
POVEȘTI REALE, BINE SCRISE

TARA WESTOVER

s-a născut în Idaho în 1986. A absolvit Brigham Young University în 2008 și ulterior a primit o Bursă Gates Cambridge. Și-a susținut disertația de masterat la Trinity College, Cambridge, în 2009, iar în 2010 a urmat un stagiu la Universitatea Harvard. S-a reîntors la Cambridge, unde și-a luat titlul de doctor în istorie în 2014. *Învățare* este prima ei carte.

O puteți urmări pe tarawestover.com, facebook.com/TaraWestoverLit, twitter: @tarawestover

ÎNVĂȚARE

MEMORII

Traducere din engleză de
Paul Slayer Grigoriu

TARA WESTOVER

Narator

POVEȘTI REALE, BINE SCRISE

Titlul original al acestei cărți este: *Educated* de Tara Westover.

Copyright © 2018 by Second Sally, Ltd.

© Publica, 2019, pentru ediția în limba română

Toate drepturile rezervate. Nicio parte din această carte nu poate fi reprodusă sau difuzată în orice formă sau prin orice mijloace, scris, foto sau video, exceptând cazul unor scurte citate sau recenzii, fără acordul scris din partea editorului.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Westover, Tara
Învățare / Tara Westover ; trad. din engleză de Paul Slayer Grigoriu. - București : Publica, 2019
ISBN 978-606-722-347-7

I. Slayer Grigoriu, Paul (trad.)

821.111

NARATOR este o marcă înregistrată a editurii PUBLICA

EDITORI: Cătălin Muraru, Silviu Dragomir

DESIGN: Alexe Popescu

CORECTOR: Rodica Crețu

DTP: Dragoș Tudor

Cuprins

prefață de Cristian Lupșa *11*

nota autorului *21*

cuvânt-înainte *23*

partea întâi

unu
ALEGE BINELE *29*

doi
MOAȘA *41*

trei
PANTOFI CREM *55*

patru
FEMEI APAȘE *65*

cinci
JEG CINSTIT *77*

șase
SCUT ȘI PAVĂZĂ *95*

șapte
DOMNUL VA PURTA DE GRIJĂ *113*

opt
DESFRÂNATE MICUȚE *125*

nouă
DESĂVÂRȘIT ÎN LUCRĂRILE LUI *135*

zece
SCUT DE FULGI *145*

unsprezece
INSTINCT *153*

doisprezece
OCHI DE PEȘTE *161*

treisprezece
LINIȘTE ÎN BISERICI *171*

paisprezece
NU MAI ATING PĂMÂNTUL CU PICIOARELE *183*

cincisprezece
NU MAI SUNT COPIL *195*

șaisprezece
OM NECREDINCIOS, CER NEASCULTĂTOR *219*

partea a doua

șaptesprezece
SĂ RĂMÂNEM LA CELE SFINTE *223*

optsprezece
SÂNGE ȘI PENE *233*

nouăsprezece
LA ÎNCEPUT *243*

douăzeci
CONSIDERENTELE PĂRINȚILOR *253*

douăzeci și unu
GURA-LUPULUI *263*

douăzeci și doi
CE-AM ȘOPTIT ȘI CE-AM URLAT *269*

douăzeci și trei
SUNT DIN IDAHO *283*

douăzeci și patru
UN CAVALER, RĂTĂCITOR *295*

douăzeci și cinci
LUCRAREA PUCIOASEI *307*

douăzeci și șase
ÎN AȘTEPTAREA MIȘCĂRII APEI *317*

douăzeci și șapte
DE-AȘ FI FEMEIE *323*

douăzeci și opt
PYGMALION *331*

douăzeci și nouă
ABSOLVIREA *343*

partea a treia

treizeci
MÂNA CELUI ATOTPUTERNIC *355*

treizeci și unu
TRAGEDIE, APOI FARSĂ *367*

treizeci și doi
O FEMEIE GĂLĂGIOASĂ ÎNTR-O CASĂ MARE *379*

treizeci și trei
VRĂJITORIA FIZICII *385*

treizeci și patru
ÎNCREDINȚAREA LUCRURILOR *391*

treizeci și cinci
LA VEST DE SOARE *399*

treizeci și șase
PATRU BRAȚE LUNGI SE ROTESC *407*

treizeci și șapte
ÎMI JOC SALVAREA *417*

treizeci și opt
FAMILIE *427*

treizeci și nouă
PRIVIND BIZONII *435*

patruzeci
ÎNVĂȚARE *443*

mulțumiri *447*

nota bene *449*

Pentru Tyler

Trecutul este frumos pentru că nimeni nu înțelege o emoție pe moment. Devine cuprinzătoare mai târziu, astfel încât nu avem emoții legate de prezent, ci doar de trecut.
VIRIGINIA WOOLF

În sfârșit, cred că învățământul trebuie conceput ca o reconstrucție continuă a experienței; că procesul și scopul învățării sunt unul și același lucru.
JOHN DEWEY

prefață

Timp de mulți ani, miza mea la școală era să fiu perfect. 10 pe linie, spuneam. Suna bine și suna bine și acasă. Dacă nu greșesc, s-a întâmplat în primii trei ani de școală, de altfel singurii în care am luat premiul I. În clasa a IV-a am luat premiul II și nimic nu a mai fost la fel. Educația era o competiție, una la scară mică, ce-i drept, noi între noi, în clasa A de la o școală generală din Târgu Mureș, apoi mai târziu, într-un liceu despre care se spunea că are pretenții. În teorie, eram acolo ca să învățăm. În realitate, învățarea însemna să-i zdrobim pe ceilalți și să obținem laudele profesorilor, care își căutau echipe pentru olimpiade, și ale părinților, care ne voiau vârfurile clasei.

Ăștia eram majoritatea. Încă suntem. Mergem la școală pentru premii și glorie și liniștea pe care o obții odată cu notele mari. Invidiem uneori aparenta lejeritate a celor cărora nu le pasă, care abia dau pe la școală sau care adună note mici pentru că sunt împotriva sistemului, dar nu vrem să fim ca ei. Mai important, nu vrem să fim cei care se scaldă la mijloc de clasament, anonimi, cu note de șapte și opt, o rețetă sigură pentru mediocritate.

Sau, mă rog, așa am fost învățați. N-am fost învățați să învățăm, însă am fost învățați să măsurăm, fals, cât de

educați suntem prin ce note am dus acasă. Pentru majoritatea, educația era o competiție pe care o câștigau cei mai harnici (sau cei mai tocilari, în funcție de cine vorbea despre ei). Puține erau familiile și puțini erau profesorii care să ne învețe că educația este despre fiecare dintre noi, că este o un privilegiu, că este un mijloc și nu un scop și că faptul că astăzi am memorat ceva sau am deprins o metodă nouă de calcul nu înseamnă că știm să învățăm și nici că educația ne va izbăvi.

Abia acum pricep ce-mi fusese odată imposibil: că mama și-a asumat un risc în familia ei când le-a spus părinților că vrea să continue liceul cu o facultate și că, după ce a picat prima oară admiterea, a trebuit să spele un an sticle în fabrică, ca să ducă bani acasă. Sau că tata s-a aventurat și el la facultate pentru prima dată în familie, ducând cu el povara unei neam cu puțină istorie în educație. Pricep acum și că am avut alături colegi care erau tot prima generație din familiile lor care au ajuns dacă nu la liceu – deși au fost și astfel de cazuri –, atunci cu siguranță la facultate. Erau colegii care nu vorbeau despre satele din care au venit, despre motivele pentru care locuiesc la internat sau stau la cămin, despre hainele lor modeste sau nepotrivite cu orice era ultimul val, iar noi, ceilalți, nu înțelegeam. Pentru noi, cei privilegiați, noi, cei dintr-a doua sau chiar a treia generație de „oameni cu școală", scopul era să vii să lupți și să învingi: note mari, statut social, putere.

N-am avut noroc de niciun profesor care să ne arate educația altfel.

Recent, un mentor ne-a adus la redacție o fabulă despre învățare, unde un maestru și elevii lui vizitează diverse triburi ca să vadă ce știu aceștia despre foc și care eșuează pe rând în încercarea de a-i învăța să se raporteze altfel la el. „Trebuie să înveți să educi", le spune la un moment dat învățatul, după ce toate triburile i-au alungat din diverse

motive, „pentru că oamenii nu vor să fie educați. Dar întâi trebuie să educi oamenii să învețe. Chiar înainte de asta, trebuie să-i înveți că mai sunt încă lucruri de învățat."

Ultima parte e atât de simplă în teorie și atât de dificilă în practică: să înveți că mai sunt lucruri pe care nu le-ai învățat. Implicit, să accepți că sunt lucruri pe care nu le știi. Să fii smerit în fața a ceea ce are lumea să-ți ofere, pentru că nu doar că nu le știi pe toate, ci mai ales pentru că acele competiții pe note câștigate în 10 ani din școală nu spun mai nimic despre cât de bine stăpânești poveștile și înțelesurile lumii.

Despre smerenie, despre educație ca izbăvire și despre speranța că putem deveni altcineva învățând este și *Învățare*. Tara Westover a crescut în munții din Idaho, într-o familie mormonă fundamentalistă, cu un tată care disprețuia orice serviciu public – mai ales educația – și o mamă care credea că antibioticele sunt munca diavolului, așa că făcea tincturi de plante și uleiuri esențiale.

Tara era cea mai mică din cei șapte copii, iar ultimii patru n-au avut certificate de naștere până târziu; Tara, abia la 9 ani. N-a făcut nicio zi de școală formală până când a ajuns la facultate și, chiar și atunci, în ciuda familiei care considera educația o spălare pe creier făcută de guvern și de societăți secrete, plus o încălcare a misiunii date femeii de către Dumnezeu: să rămână modestă și supusă întreaga ei viață.

Povestea modului în care a scăpat Tara – nu doar de fundamentalismul familiei, ci și de brutalitatea vieții din umbra muntelui, unde frați de-ai ei și-au pierdut ochi, degete, și-au crăpat capul, s-au deformat după arsuri – e subiectul acestui volum autobiografic, care e atât o poveste despre familie și responsabilitățile pe care le avem față de ea, cât și despre cum te poate aduce educația mai aproape de tine.

Citind, m-am gândit la mulți dintre foștii mei colegi de școală, la prieteni și mai ales la colegii și colaboratorii mei de la DoR, din ultimii ani. Cât de diferite au fost drumurile pe care le-am parcurs fiecare și cum, pentru mulți dintre ei, „educația", în sensul larg al anilor de formare, n-a fost ce fusese pentru mine, și anume ani de competiție academică: unii nu doar că s-au contrat cu familiile, ba chiar le-au contrazis prin acțiuni; unii nu doar că au plecat din locurile în care au crescut, ci chiar au evadat; unii nu doar au trăit anii de școală sau de muncă, ci au supraviețuit.

Mulți au lucrat ca să poată să învețe; unii au lucrat ca să primească voie să învețe.

O repet, căci poate ți se aplică și ție: față de mulți dintre ei, eu am fost privilegiat. M-am contrat cu familia, am suferit, am pierdut, dar n-am avut niciodată piedici. Tara, în schimb, scrie că educația ei a avut loc noaptea, citind Biblia și niște cărți căpătate, de algebră și știință, încercând să priceapă de una singură. Abilitatea pe care a dobândit-o atunci i-a fost crucială: răbdarea de a citi lucruri pe care nu le înțelegea.

Eu am avut norocul ca ai mei să-mi creeze acest cadru – atât fizic cât și psihic: un spațiu în care să citesc lucruri pe care nu le înțelegeam. N-au știut mereu să mă ghideze (sau poate s-au gândit că mă voi plictisi până la urmă de Sandra Brown), n-au știut mereu să-mi explice, dar nu m-au contrazis, nu mi-au interzis, nu m-au șantajat. Până la urmă, asta mi-a și pus capac academic: interesele mele din afara a ceea ce învățam la școală m-au mutat în zona de mijloc a clasamentului, ăla care trece clasa, dar care nu câștigă concursul notelor, ăla care, conform unora dintre profesorii mei, dezonorează familia de medici, cu note de șapte și opt.

Învățarea, spune Tara, e un proces eliberator dacă îi accepți cele două „blesteme": incertitudinea și libertatea.

Incertitudinea e neplăcerea de a fi confruntat zi de zi cu limitele cunoașterii tale și cu propria-ți imperfecțiune. Dar e și o enormă putere în asta: „Să recunoști nesiguranța înseamnă să recunoști slăbiciunea, neputința și să crezi în tine în ciuda amândurora. Este o nestatornicie, dar în nestatornicia asta se ascunde o putere: hotărârea de a trăi în mintea ta, nu într-a altuia".

Incertitudine înseamnă să contrazici narațiunile pe care ți le oferă lumea cu cele pe care le-ai cercetat tu – cu mențiunea că și ele trebuie să fie mereu pregătite pentru o eventuală transformare. Cu libertatea e și mai dificil. Tara povestește un schimb pe care l-a auzit la Universitatea Cambridge (da, acolo va ajunge până la urmă) despre cele două concepte ale libertății, negativă și pozitivă, așa cum le-a definit filosoful britanic Isaiah Berlin. Tara, redând dialogul studenților:

„Libertatea negativă, a spus, este libertatea de obstacole sau constrângeri exterioare. În acest sens, un individ este liber dacă nu este împiedicat să acționeze. (...) Libertatea pozitivă, a spus alt student, este libertatea de constrângerile interne. Mi-am notat această definiție, dar nu am înțeles-o. Profesorul a încercat să ne lămurească. A spus că libertatea pozitivă este stăpânirea de sine – sinele se conduce pe sine însuși. A avea libertate pozitivă, a explicat, înseamnă să-ți controlezi propria minte; să te eliberezi de temeri și credințe irațională, de dependențe, superstiții și de toate formele de auto-coerciție."

Mă întreb dacă am auzit vreodată în școală ideea asta, de învățare ca eliberare. Poate că da și poate că nu s-a lipit de mine din cauză că în viața de zi cu zi era atât de diferită. Nu era despre a te crea te tine, de a te elibera de superstiții și idei preconcepute și de comentariile literare ale oricui altcuiva, numai nu ale tale. Era despre a avea note bune, căci notele bune aduceau recunoaștere.

Unul dintre miracolele cărții Tarei e tocmai despre recunoaștere, dar înțeleasă cum ar trebui. Adică e despre ce înseamnă să te vadă cineva care nu se uită după note, ci care se uită după cei care au nevoie de o șansă, de o ocazie - cât de mică - să lase o urmă în univers. Sigur că cei care învață să fugă de durere și să supraviețuiască, cum e și cazul Tarei, vor fugi și de oamenii care îi laudă și îi încurajează. Dar acești mentori, care îți spun că meriți, sunt esențiali procesului și sunt păsări rare în școlile noastre. A fi blând cu tine însuți, mai ales când știi de fapt atât de puține, e tot o aptitudine care trebuie deprinsă și învățată și nu e printre prioritățile unei familii (unde adesea e preferată vinovăția) și cu siguranță nu e printre prioritățile unei școli.

Mi-a plăcut mult ce i-a spus Tarei unul dintre profesorii ei de la facultate:

„Nu ești vreo tinichea, care lucește numai la lumină. Oricine ai deveni, în orice te-ai transforma, ai fost mereu acea persoană. A fost mereu înăuntrul tău. Nu la Cambridge. În tine. Tu ești de aur. Și dacă te întorci la BYU sau chiar la muntele de unde ai venit, n-o să fii altcineva. Poate că alții te vor privi altfel, poate chiar și tu te vei privi altfel - chiar și aurul pare mat dacă lumina nu e bună - dar abia asta e înșelăciunea. Și așa a fost întotdeauna."

Tara scrie în epilogul cărții că suntem cu toții mai complicați decât rolurile pe care le primim în poveștile zise de alții. Altfel spus, educația e despre a reuși să ne putem abate singuri de la cărările pe care le trasează alții pentru noi, fie că sunt părinții, școala, societatea.

În contextul meu zilnic, pe care-l trăiesc în redacție la *DoR* și *Școala9* (publicația noastră soră, care scrie tocmai despre educație), ce mi-am dorit eu în ultimii doi-trei ani e să ne oferim tocmai spațiul în care să ne educăm - individual și unii pe alții. Să avem posibilitatea de a ne

confrunta continuu cu lucruri pe care nu le înțelegem pe deplin sau pe care nu le stăpânim, pentru a accepta incertitudinea și a ne asuma libertatea de a fi congruenți cu cine suntem fiecare. De a ne trăi pe sine, nu pe alții. De a ne defini prin ce suntem, nu prin ce cred alții despre noi că trebuie să fim.

Cristian Lupșa
Editor *DoR (Decât o Revistă)*
Gazda a conferinței
The Power of Storytelling

nota autorului

Această povestire nu este despre mormonism. Nici despre vreo altă credință religioasă. Între mormoni sunt multe feluri de oameni, unii credincioşi, unii nu; unii buni la suflet, alţii nu. Autorul nu stabileşte nicio legătură, pozitivă sau negativă, între cele două.

Următoarele nume, enumerate în ordine alfabetică, sunt pseudonime: Aaron, Audrey, Benjamin, Emily, Erin, Faye, Gene, Judy, Peter, Robert, Robin, Sadie, Shannon, Shawn, Susan, Vanessa.

cuvânt-înainte

Stau așezată pe vagonul roșul care zace abandonat lângă hambar. Vântul bate mai tare, îmi lipește părul de față și simt un fior rece cum pătrunde prin gulerul deschis al cămășii. Rafalele sunt puternice aici, în apropierea muntelui, ca și cum însuși vârful ar răsufla. Jos, în vale, totul e pașnic, liniștit. Între timp, ferma noastră pare să joace hora: coniferele mari și grele se leagănă încet, în timp ce năfuricile și ciulinii freamătă, înclinându-se în fața celei mai mici pale de aer. În spatele meu, un deal molcom șerpuiește în sus și se lipește de piciorul muntelui. Dacă privesc în sus, văd silueta întunecată a Prințesei Indiene.

Dealul e plin de grâu sălbatic. Dacă năfuricile și coniferele sunt soliștii, lanul de grâu este un corp de balet, cu tulpinile mișcându-se coordonate, un milion de balerine care se înclină pe rând, când rafale puternice le răscolesc capetele aurii. Urma rămasă nu durează decât o clipă și cei care o privesc pot spune, într-o anumită măsură, că au văzut vântul.

Mă întorc către casa noastră de pe deal și văd un alt fel de mișcare, umbre înalte care trec încordate prin vuiet. Frații mei s-au trezit, adulmecă să vadă cum e vremea. Mi-o închipui pe mama cum face clătite de tărâțe la cuptor. Parcă-l văd pe tata aplecat lângă ușa din spate, cum își

leagă șireturile bocancilor cu vârf de oțel și bagă mâinile bătătorite în mănuși de sudură. Jos, pe autostradă, autobuzul școlar trece fără să se oprească.

Nu am decât șapte ani, dar înțeleg că asta, mai mult decât orice altceva, face ca familia mea să fie diferită: noi nu mergem la școală.

Tata e îngrijorat că guvernul o să ne oblige să mergem, dar nu are cum, pentru că nu știe de noi. Patru din cei șapte copii ai părinților mei nu au certificate de naștere. Nu avem fișe medicale, pentru că ne-am născut acasă și nu am văzut în viața noastră vreun doctor sau vreo asistentă.* Nu avem dosare școlare, pentru că nu am pus niciodată piciorul în vreo clasă. Când voi împlini nouă ani, mi se va elibera un Certificat Întârziat de Naștere, dar în momentul de față, pentru statul Idaho și guvernul federal, nu exist.

Sigur că *existam*. Crescusem pregătindu-mă pentru Zilele Pustiirii, privind soarele și așteptând să se întunece, iar luna să picure sânge. Vara puneam piersici la conservat în sticle, iarna făceam provizii prin rotație. Când Lumea Oamenilor avea să se prăbușească, familia mea avea să dăinuiască, nestingherită.

Fusesem crescută în ritmul munților, ritm în care schimbarea nu era niciodată esențială, ci doar ciclică. În fiecare dimineață se ivea același soare, străbătea valea și se prăbușea în spatele vârfului. Zăpada care cădea iarna se topea mereu primăvara. Viețile noastre erau un ciclu – ciclul zilelor, ciclul anotimpurilor – ca niște cercuri ale schimbărilor necontenite care, când se încheiau, însemnau că nu se schimbase nimic. Credeam că familia mea era o parte a acestui model nemuritor, că eram, într-un fel, veșnici. Dar singur muntele era veșnic.

* În afară de sora mea, Audrey, care și-a rupt și mâna și piciorul când era mică. Pe ea au dus-o să i le pună în ghips.

Tatăl meu ne spunea o poveste despre vârful muntelui. Era un lucru măreț și străvechi, o catedrală a muntelui. În lanțul acesta mai erau și alți munți, mai înalți, mai impunători, dar Buck's Peak era cel mai măiestrit. Baza se întindea pe mai mult de un kilometru și jumătate, cu forma întunecată ieșită din pământ ca o turlă fără cusur. De la distanță, latura muntelui părea un trup de femeie: cu picioarele formate din prăpăstii năprasnice, iar părul, o revărsare de pini peste creasta nordică. Avea o poziție poruncitoare, cu un picior împins înainte într-o mișcare puternică, un pas hotărât.

Tatăl meu îi spunea Prințesa Indiană. Apărea în fiecare an când zăpada începea să se topească, cu fața înspre sud, privindu-i pe bizoni cum se întorceau în vale. Tata spunea că indienii nomazi îi priveau apariția ca pe un semn al primăverii, un semnal că muntele se dezgheța, iarna se sfârșise și era vremea să se întoarcă acasă.

Toate poveștile tatălui meu erau despre muntele nostru, valea noastră, micul nostru petic bolovănos din Idaho. Nu mi-a spus niciodată ce să fac dacă plec departe de munte, dacă trec oceanul și străbat continentele și ajung pe un tărâm străin, unde n-o mai pot vedea pe Prințesă la orizont. Nu mi-a spus de unde pot afla când e vremea să mă întorc acasă.

partea întâi

unu

ALEGE BINELE

Amintirea mea cea mai pregnantă nu este o amintire. Este un lucru pe care mi l-am închipuit, apoi am ajuns să mi-l amintesc ca și cum s-ar fi întâmplat cu adevărat. Amintirea s-a format pe când aveam cinci ani, chiar înainte să împlinesc șase, dintr-o poveste spusă de tatăl meu, cu atâtea detalii încât și eu, și frații și sora mea ne închipuiam propria versiune cinematografică, cu împușcături și strigăte. Într-a mea erau greieri. Este sunetul pe care îl aud în timp ce familia mea se ghemuiește în bucătărie, cu luminile stinse, ascunsă de agenții federali care au înconjurat casa. O femeie se întinde după un pahar cu apă și silueta îi apare în lumina lunii. Se aude o împușcătură, ca un bici pocnind, și femeia cade. În amintirea mea, cea care cade este de fiecare dată mama și are un copil mic în brațe.

Copilul mic e o aiureală – eu sunt cea mai mică dintre cei șapte copii ai mamei –, dar, după cum am spus, nimic din toate astea nu s-a întâmplat cu adevărat.

La un an după ce tatăl meu ne-a spus această poveste, ne-am strâns într-o seară să-l ascultăm citind cu voce tare din Isaia, o profeție despre Emanuel. Era așezat pe canapeaua noastră de culoarea mușchiului, cu o Biblie mare deschisă în poală. Mama era lângă el. Noi, ceilalți, stăteam împrăștiați pe covorul aspru maro.

— El se va hrăni cu lapte și miere, murmura tata, încet și fără inflexiuni, obosit după o zi lungă de strâns fier vechi. Până în vremea când va ști să arunce răul și să aleagă binele.

A urmat o pauză apăsătoare. Stăteam cu toții tăcuți.

Tatăl meu nu era înalt, dar putea ține sub control o cameră. Avea o prezență aparte, solemnitatea unui oracol. Mâinile îi erau groase și tăbăcite - mâinile unui om care muncise din greu toată viața - și țineau strâns Biblia.

A citit cu voce tare pasajul încă o dată, și încă o dată, și încă o dată. Cu fiecare repetiție, mai ridica un pic vocea. Ochii lui, umflați de oboseală cu doar câteva clipe în urmă, erau acum larg deschiși și atenți. Aici era o învățătură sfântă, a spus. Avea să-L întrebe pe Domnul.

A doua zi de dimineață, tata a scos din frigider tot laptele, iaurtul și brânza, iar seara, când a ajuns acasă, avea în camionetă aproape 200 de litri de miere.

— Isaia nu spune care este răul, untul sau mierea, a spus tata, rânjind, în timp ce frații mei duceau vedrele albe în beci. Dar, dacă întrebi, Domnul îți va spune!

Când tata i-a citit versetul mamei lui, ea i-a râs în față.

— Mai am câțiva bănuți în geantă, a spus. Eu zic să-i iei. Că de doi bani ai și tu minte.

Bunica avea fața subțire, ascuțită, și o rezervă nesfârșită de bijuterii indiene false, toate argintii și turcoaz, care-i atârnau în mănunchiuri de pe gâtul fusiform și de pe degete. Pentru că locuia mai jos pe deal de noi, lângă autostradă, îi spuneam bunica-din-josul-dealului. Asta ca să o deosebim de mama mamei, căreia îi spuneam bunica-de-la-oraș, pentru că locuia la 24 de kilometri spre sud, în singurul oraș din ținut, cu un singur semafor și un magazin alimentar.

Tata se înțelegea cu mama lui ca două pisici cu cozile legate între ele. Puteau să vorbească o săptămână fără să

fie de acord în nicio privință, dar erau legați de respectul pentru munte. Familia tatălui meu trăia la poalele Buck's Peak de jumătate de secol. Fiicele bunicii se măritaseră și se mutaseră, dar tatăl meu rămăsese aici, își construise o casă galbenă sărăcăcioasă, pe care nu avea să o termine cu adevărat niciodată, un pic mai sus, pe deal, față de a mamei lui, la poalele muntelui, și făcuse un punct de colectare a deșeurilor – printre multe altele – lângă peluza ei tunsă la milimetru.

Se certau zilnic, pe mizeria de la punctul de colectare a deșeurilor, dar mai adesea în ceea ce ne privea pe noi, copiii. Bunica era de părere că trebuie să mergem la școală, nu, așa cum spunea ea, „să hălăduim prin munți ca sălbaticii". Tata spunea că școlile publice sunt o capcană prin care guvernul încearcă să-i îndepărteze pe copii de Dumnezeu.

— Dacă-i trimit pe copii la școala de la baza drumului, spunea, e ca și cum i-aș da direct diavolului.

Dumnezeu i-a spus tatei să le împărtășească descoperirea și celor care locuiau și aveau ferme la umbra Buck's Peak. Duminica, aproape toată lumea se strângea la biserică, o capelă de culoarea nucului, chiar lângă autostradă, cu turla mică, modestă, tipică pentru bisericile mormone. Tata i-a luat deoparte pe ceilalți tați când ieșeau din strane. A început cu vărul lui, Jim, care l-a ascultat cu bunăvoință cum îi explica natura păcătoasă a laptelui, fluturându-și Biblia. Jim a rânjit, apoi l-a bătut pe umăr pe tata și i-a spus că un Dumnezeu drept nu ar lipsi pe nimeni de o înghețată de căpșune făcută în casă într-o după-amiază călduroasă de vară. Soția lui Jim l-a tras de mână. Când s-a strecurat prin dreptul nostru, am simțit un iz de bălegar. Apoi mi-am adus aminte: ferma mare de lactate, la un kilometru și jumătate spre nord de Buck's Peak, era a lui Jim.

De când tata a început să predice împotriva laptelui, bunica şi-a ticsit frigiderul. Ea şi bunicul nu beau decât degresat, dar după puţin timp aveau de toate felurile - doi la sută, integral, chiar şi cu ciocolată. Părea să creadă că trebuie să se ţină tare pe subiectul ăsta.

Micul dejun s-a transformat într-un test de fidelitate. În fiecare dimineaţă, familia se aşeza la masa de stejar roşu prelucrat şi mânca fie şapte cereale, cu miere şi melasă, fie clătite din şapte cereale, tot cu miere şi melasă. Pentru că eram nouă cu totul, clătitele nu erau niciodată bine făcute. Nu-mi displăceau cerealele dacă puteam să le îmbib în lapte, să văd cum spuma se strecura prin măciniş şi se prelingea printre boabe, dar de când cu revelaţia, le mâncam cu apă. Era ca şi cum ai fi mâncat un bol de noroi.

Nu a trecut mult timp şi am început să mă gândesc la tot laptele care se strica în frigiderul bunicii. Apoi mi-am făcut obiceiul să sar peste mic dejun în fiecare dimineaţă şi să mă duc direct în hambar. Le dădeam lăturile porcilor şi umpleam troacele vacilor şi cailor, apoi săream gardul, dădeam ocol hambarului şi intram pe uşa laterală a casei bunicii.

Într-o astfel de dimineaţă, pe când stăteam la bufet şi mă uitam cum bunica turna un bol de fulgi de ovăz, mi-a spus:

— Ţi-ar plăcea să mergi la şcoală?

— Nu mi-ar plăcea, am spus.

— De unde ştii? a lătrat ea. N-ai încercat.

A turnat laptele şi mi-a întins bolul, apoi s-a cocoţat la bufet, chiar în faţa mea, şi m-a privit cum băgam în mine.

— Mâine plecăm în Arizona, mi-a spus, dar ştiam deja.

Ea şi bunicul plecau mereu în Arizona când începea să se schimbe vremea. Bunicul spunea că e prea bătrân pentru iernile din Idaho; îl dureau oasele de la frig.

— Fă bine şi trezeşte-te devreme, a spus bunica, pe la cinci, şi te luăm cu noi. Te dăm la şcoală.

M-am învârtit pe scaunul înalt. Am încercat să-mi imaginez școala, dar nu puteam. Mă gândeam în schimb la școala de duminică, la care mergeam în fiecare săptămână și pe care o detestam. Un băiat pe nume Aaron le spusese tuturor fetelor că nu știu să citesc pentru că nu merg la școală și acum niciuna nu mai voia să vorbească cu mine.

A zis tata că pot să merg? am spus.

Nu, a spus bunica. Dar până să-și dea el seama că ai dispărut, o să fim departe.

Mi-a pus bolul în chiuvetă și a privit pe fereastră.

Bunica era o forță a naturii - nerăbdătoare, agresivă, stăpână pe ea. Când o priveai, simțeai nevoia să faci un pas înapoi. Își vopsea părul în negru, ceea ce îi amplifica trăsăturile și așa grave, mai ales sprâncenele, pe care și le dădea cu fard în fiecare dimineață, transformându-le în bolți groase și negre. Le desena prea mari și asta îi făcea fața să pară întinsă. Erau și prea înalte și îi transformau celelalte trăsături într-o expresie plictisită, aproape sarcastică.

Trebuie să mergi la școală, a spus.

Dar tata nu o să te oblige să mă aduci înapoi? am spus eu.

Tatăl tău nu poate să mă oblige să fac absolut nimic.

Bunica s-a ridicat în picioare și s-a îndreptat.

Dacă vrea, să vină să te ia.

A ezitat și, o clipă, a părut rușinată.

Am vorbit cu el ieri. N-o să te poată lua înapoi multă vreme de acum încolo. E în urmă cu baraca pe care o construiește în oraș. Nu poate să-și facă bagajul și să meargă până în Arizona, nu cât timp vremea e încă bună și poate să lucreze cu băieții până târziu.

Planul bunicii era bine ticluit. În săptămânile dinainte de prima ninsoare, tata lucra mereu de la răsărit până la apus, se străduia să pună deoparte suficienți bani din

strânsul de vechituri și construcția de barăci, cât să-l țină peste iarnă, când nu prea era de lucru. Chiar dacă mama lui fugea cu copilul cel mic, nu putea să-și lase munca înainte ca stivuitorul să fie blocat în gheață.

— Trebuie să hrănesc animalele înainte să plecăm, am spus. Sigur o să observe că am plecat dacă vacile rup gardul în căutarea apei.

În noaptea aceea nu am dormit. Am stat așezată pe jos, în bucătărie, și am privit cum se scurg orele pe ceas. Unu noaptea. Două. Trei.

La patru m-am ridicat și mi-am pus cizmele lângă ușa din spate. Erau pline de băligar și eram sigură că bunica nu avea să mă lase să urc în mașină. Mi le imaginam pe veranda ei, abandonate, în timp ce eu fugeam în Arizona desculță.

Încercam să-mi închipui ce avea să se întâmple când ai mei aveau să observe că dispărusem. Petreceam adesea zile întregi pe munte cu fratele meu, Richard, deci probabil că nimeni nu avea să observe nimic până pe înserat, când Richard avea să se întoarcă la cină fără mine. Mi-i imaginam pe frații mei ieșind pe ușă în căutarea mea. La început, aveau să caute printre deșeuri, să ridice plăci de fier ca să vadă dacă nu cumva căzuse peste mine vreo bucată de metal. Apoi aveau să iasă, să cerceteze ferma, să se urce în copaci și sus, în hambar. În cele din urmă, aveau să-și îndrepte privirile către munte.

Până atunci, avea să se lase amurgul – acele clipe, chiar înainte de căderea nopții, când nu vezi decât întuneric mai dens și mai puțin dens și simți lumea mai mult decât o privești. Mi-i închipuiam pe frații mei răspândiți pe munte, căutând prin pădurile întunecate. Nimeni nu avea să spună un cuvânt; toți aveau să se gândească la același lucru. Pe munte se puteau întâmpla lucruri cumplite. De

micăieri apăreau stânci. Caii sălbatici ai bunicului meu alergau peste mănunchiuri groase de cucută și era plin de șerpi cu clopoței. Mai căutaserăm așa, când dispărea un vițel din hambar. În vale găseai animalul rănit; pe munte, mort.

Mi-o închipuiam pe mama la ușa din spate, cu ochii scrutând creasta întunecată, când tata avea să se întoarcă acasă și să-i spună că nu mă găsiseră. Sora mea, Audrey, avea să sugereze să o întrebăm pe bunica, iar mama avea să spună că bunica plecase de dimineață în Arizona. Aceste cuvinte aveau să rămână suspendate în aer o clipă, apoi toată lumea avea să-și dea seama unde dispărusem. Îmi imaginam chipul tatălui meu, cu ochii negri micșorați, cu gura într-o strâmbătură de încruntare când el avea să o privească pe mama.

Crezi că a ales să plece?

Mizerabilă și mâhnită, vocea lui răsuna în mintea mea. Apoi a fost acoperită de sunetele unei alte amintiri – greieri, apoi un foc de armă, apoi tăcere.

Aveam să aflu mai târziu că toată lumea auzise de acea întâmplare – ca și de masacrul de la Wounded Knee sau de asediul de la Waco – dar când tatăl meu ne-a spus povestea, părea că în afară de noi nu mai știe nimeni de ea.

A început spre sfârșitul sezonului conservelor, căruia ceilalți copii îi spuneau pesemne „vară". În lunile calde familia mea punea mereu în conserve fructe din care să ne facem rezerva de care tatăl meu spunea că vom avea nevoie în Zilele Pustiirii. Într-o seară, tata s-a întors tulburat de la depozitul de deșeuri. S-a plimbat prin bucătărie în timpul cinei și nu a mâncat mai nimic. Trebuia să punem totul în rânduială, a spus. Nu mai era timp.

A doua zi am stat de dimineață până seara să fierbem și să decojim piersici. Până seara umpluserăm zeci de

borcane, aşezate în şiruri perfecte, calde în urma fierberii. Tata ne supraveghea, număra borcanele şi mormăia în barbă, apoi se întorcea către mama şi spunea:

— Nu e de ajuns.

În seara aceea tata a convocat o întrunire de familie şi ne-am strâns în jurul mesei din bucătărie, pentru că era lată şi lungă şi aveam cu toţii loc la ea. Aveam dreptul să ştim ce ne aşteaptă, a spus. Stătea în picioare, în capul mesei; noi, ceilalţi, eram cocoţaţi pe bănci şi studiam scândurile groase de stejar roşu.

— Nu departe de aici locuieşte o familie, a spus tata. Sunt luptători pentru libertate. Au refuzat să lase guvernul să le spele copiii pe creier în şcolile lor publice, aşa că au venit agenţii după ei.

Tata a expirat, un suspin lung şi lent.

— Agenţii federali au înconjurat cabana familiei, i-au ţinut închişi acolo săptămâni în şir, iar când un copil înfometat, un băieţel, s-a strecurat afară ca să se ducă la vânătoare, agenţii l-au împuşcat.

I-am privit atentă pe fraţii mei. Nu mai văzusem niciodată teamă pe chipul lui Luke.

— Sunt în continuare în cabană, a spus tata. Ţin lumina stinsă şi se târăsc pe jos, departe de uşi şi ferestre. Nu ştiu câtă mâncare mai au. Se poate să moară de foame înainte ca agenţii să plece.

Nimeni nu spunea nimic. Într-un târziu, Luke, care avea doisprezece ani, a întrebat dacă-i putem ajuta.

— Nu, a spus tata. Nimeni nu poate să-i ajute. Sunt prizonieri în propria lor casă. Dar au arme şi pun rămăşag că de aceea agenţii nu au dat năvală peste ei.

S-a oprit ca să se aşeze pe banca joasă, cu mişcări lente şi rigide. Mi se părea bătrân, epuizat.

— Nu putem să-i ajutăm, dar putem să ne ajutăm pe noi. Când agenţii vor sosi la Buck's Peak, vom fi pregătiţi.

În noaptea aceea, tata a cărat un morman de genți vechi de armată din beci. Spunea că erau genţile noastre de „fugit în munți". Ne-am petrecut noaptea umplându-le cu provizii – leacuri din plante, purificator pentru apă, cremene și oțel. Tata cumpărase mai multe cutii de mâncare pentru soldați și am băgat câte am putut în genți, închipuindu-ne momentul când, scăpați din casă și ascunși între pomii sălbatici de lângă pârâu, aveam să o mâncăm. Unii dintre frații mei și-au băgat arme în pachete, dar eu nu aveam decât un cuțitaș și, chiar și așa, când am terminat de împachetat, bagajul meu era cât mine de mare. L-am rugat pe Luke să-l pună pe un raft din dulapul meu, dar tata mi-a spus să-l țin undeva la îndemână, de unde să-l pot lua repede, așa că am dormit cu el în pat.

Am exersat pusul sacului în spate și alergatul cu el – nu voiam să rămân în urmă. Îmi închipuiam scăparea noastră –, o fugă la miezul nopții către acoperământul Prințesei. Înțelesesem că muntele era aliatul nostru. Putea fi bun cu cei care îl cunoșteau, dar cu intruşii era foarte neiertător, și asta avea să ne fie de folos. Pe de altă parte, dacă aveam să ne refugiem pe munte când veneau agenții, nu înțelegeam de ce puneam piersicile în borcane. Nu puteam să cărăm o mie de borcane grele până pe vârf. Sau aveam nevoie de piersici ca să ne putem pune la adăpost în casă, ca familia Weaver, și să rezistăm până la capăt.

Rezistența până la capăt părea cea mai probabilă, mai ales că după câteva zile tata a venit acasă cu peste zece puști rămase în urmă de la armată, cele mai multe SKS, cu baionetele subțiri argintii, pliate frumos sub țeavă. Armele veneau în cutii înguste de tablă și erau unse cu Cosmoline, o substanță maronie de consistența unturii, care trebuia dată la o parte. După ce le-am curățat, fratele meu Tyler și-a ales una dintre ele și a pus-o pe o folie neagră de plastic, pe care a împăturit-o peste pușcă și a lipit-o cu metri de bandă

adezivă argintie. A luat pachetul pe umăr și l-a dus până la baza dealului, unde l-a lăsat lângă vagonul roșu. Apoi a început să sape. Când gaura ajunsese lată și adâncă, a aruncat pușca în ea și l-am privit cum o acoperea cu pământ, cu mușchii umflați de efort și maxilarul țeapăn.

La puțin timp după aceea, tata a cumpărat un aparat de fabricat gloanțe din cartușe uzate. Acum puteam rezista mai mult în cazul unei înfruntări, a spus. Eu mă gândeam la geanta pentru „fuga în munți" care aștepta în pat și la pușca ascunsă lângă vagon și începeam să-mi fac griji din cauza aparatului de făcut gloanțe. Era voluminos și prins cu șuruburi de punctul de prelucrare a fierului din beci. Mă gândeam că, dacă ne luau prin surprindere, nu aveam când să îl luăm. Mă întrebam dacă nu ar trebui să-l îngropăm cu pușca.

Continuam să punem piersici în sticle. Nu mai țin minte câte zile au trecut sau câte borcane adăugaserăm la rezervă, până când tata ne-a povestit lucruri noi.

— L-au împușcat pe Randy Weavers, a spus tata, cu vocea subțire și nesigură. A ieșit din cabină ca să ia trupul fiului său și agenții l-au împușcat.

Nu-l văzusem niciodată pe tatăl meu plângând, dar acum lacrimile îi curgeau șiroaie peste nas. Nu și le ștergea, le lăsa să se verse peste cămașă.

— Soția lui a auzit împușcătura și a alergat la fereastră, cu copilul cel mic în brațe. Și atunci s-a auzit a doua împușcătură.

Mama stătea cu brațele încrucișate, cu o mână pe piept și cealaltă strânsă pe gură. Mă holbam la podeaua noastră pătată în timp ce tata ne spunea cum copilașul fusese luat din brațele mamei lui, cu fața mânjită de sângele ei.

Până atunci, o parte din mine își *dorise* să vină agenții, tânjise după aventură. Acum chiar îmi era teamă. Mi-i imaginam pe frații mei târându-se pe întuneric, cu mâinile

transpirate alunecându-le pe puști. Mi-o închipuiam pe mama, obosită și însetată, cum se trăgea înapoi din dreptul ferestrei. Mă vedeam pe mine întinsă pe jos, nemișcată și tăcută, ascultând țârâitul ascuțit al greierilor din câmpie. Apoi am văzut-o pe mama cum s-a ridicat și s-a întins către robinetul de la bucătărie. O scânteiere albă, urletul armei și a căzut. Am sărit să prind bebelușul.

Tata nu ne-a spus niciodată cum s-a terminat povestea. Nu aveam televizor sau radio, așa că e posibil să nu fi aflat nici el sfârșitul. Ultimul lucru pe care îmi amintesc că l-a spus a fost:

Data viitoare s-ar putea să fie rândul nostru.

Aceste cuvinte aveau să mă urmărească. Aveam să le aud ecoul în țârâitul greierilor, în sunetul piersicilor storcute în borcane, în zgomotul metalic pe care îl face o pușcă SKS când o cureți. Le auzeam în fiecare dimineață când traversam calea ferată și mă opream peste răcovina și noroceii care crescuseră peste locul unde îngropase Tyler pușca. Mult după ce tata uitase de revelația din Isaia și mama băga din nou ulcioare de plastic de „Western Family 2%" în frigider, tot îmi mai aminteam de familia Weaver.

Era aproape cinci dimineața.

M-am întors în camera mea, cu gândurile la greieri și focuri de armă. În patul de jos Audrey sforăia, un zumzet grav, mulțumit, care mă trăgea și pe mine la somn. Însă m-am cocoțat la mine în pat, am încrucișat picioarele și m-am uitat pe fereastră. S-a făcut cinci. Apoi șase. La șapte a apărut bunica și am privit-o cum se plimba de colo colo prin curtea interioară, uitându-se din când în când în sus, spre casa noastră de pe deal. Apoi ea și bunicul s-au urcat în mașină și au luat-o pe autostradă.

Când mașina a dispărut, m-am dat jos din pat și am mâncat un bol de tărâțe cu apă. Când am ieșit, Kamikaze,

capra lui Luke, m-a salutat ronțăindu-mi cămașa în timp ce mă îndreptam spre hambar. Am trecut pe lângă mașina de curse pe care Richard și-o construia dintr-o mașină veche de tuns iarba, am adăpat porcii, am umplut troaca și am dus caii bunicului pe o pășune nouă.

După ce am terminat, m-am urcat pe vagon și am privit valea. Era ușor să-ți închipui că vagonul mergea, se îndepărta cu viteză și că dintr-o clipă într-alta valea avea să rămână în urma mea. Mă gândisem ore în șir la acest scenariu, dar de data asta nu funcționa. M-am întors către apus, cu câmpia în spate și cu fața spre vârf.

Prințesa era mereu cea mai luminoasă primăvara, imediat după ce coniferele ieșeau din zăpadă, cu acele verde-închis părând aproape negre în contrast cu maroniul roșiatic al pământului și al scoarței de copac. Acum era toamnă. O vedeam, dar dispărea ușor: nuanțele de roșu și galben ale verii pe sfârșite îi ascundeau forma întunecată. În curând avea să ningă. În vale, prima zăpadă avea să se topească, dar pe munte avea să zăbovească, să o îngroape pe Prințesă până la primăvară, când avea să se iveasă din nou, neadormită.

doi

MOAȘA

Aveți gălbenele? a spus moașa. Îmi mai trebuie și lobelia și hamamelis.

Stătea la bufetul din bucătărie și se uita cum mama răscolea dulapurile din lemn de mesteacăn. Între ele, pe bufet, se afla un cântar electric pe care mama cântărea din când în când frunze uscate. Era primăvară. De dimineață încă era răcoare, în ciuda soarelui strălucitor.

— Am făcut niște gălbenele săptămâna trecută, a spus mama. Tara, du-te după ele.

Am adus tinctura și mama a pus-o într-o pungă de plastic alături de plantele uscate.

Altceva? a râs mama.

Era un râs ascuțit, nervos. Moașa o intimida, iar când era intimidată, mama se schimba într-un fel greu de observat, tresărea cam de fiecare dată când moașa făcea mișcările ei lente, greoaie.

Moașa s-a uitat pe listă.

Asta-i tot.

Era o femeie scundă, dolofană, de aproape cincizeci de ani, cu unsprezece copii și cu un neg roșiatic pe bărbie. Avea cel mai lung păr pe care-l văzusem vreodată, o revărsare de culoarea șoarecilor de câmp, care-i ajungea până la genunchi când își desfăcea cocul. Avea trăsături

pronunțate și o voce care emana autoritate. Nu avea autorizație sau certificat. Era moașă doar pentru că așa spunea ea, ceea ce era mai mult decât suficient.

Mama urma să fie asistenta ei. Îmi amintesc cum mă uitam la ele în acea primă zi, cum le comparam. Mama, cu pielea trandafirie și părul cârlionțat care cădea în valuri blânde peste umeri. Pleoapele îi luceau. Mama se machia în fiecare dimineață, iar dacă nu apuca își cerea scuze toată ziua, de parcă le-ar fi făcut tuturor neplăceri.

Moașa arăta de parcă nu se mai uitase în oglindă de un deceniu, iar la cum umbla, te simțeai prost că observaseși.

Moașa a făcut din cap un semn de rămas-bun, cu brațele pline de ierburile mamei.

Când a venit din nou, moașa a adus-o cu ea pe fiica ei, Maria, care a stat lângă mama ei, imitându-i mișcările, cu un bebeluș lipit de trupul vânjos pentru cei nouă ani ai ei. O priveam plină de speranță. Nu cunoscusem multe alte fete ca mine, care nu mergeau la școală. M-am apropiat, încercând să-i atrag atenția, dar era absorbită cu totul de ce spunea mama ei, care explica modul de administrare a călinului și a tălpii-gâștei împotriva contracțiilor postnatale. Capul Mariei se mișca aprobator; nu și-a mutat nicio clipă privirea de la mama ei.

Mi-am târșâit picioarele de-a lungul holului spre camera mea, singură, dar când m-am întors să închid ușa stătea în prag, cărând mai departe bebelușul pe șold. Era o grămăjoară cărnoasă și stătea îndoită de mijloc ca să susțină greutatea.

— Te duci? a spus.

Nu am înțeles întrebarea.

— Eu mă duc de fiecare dată, a spus. Ai văzut cum se naște un bebeluș?

— Nu.

- Eu, da, de multe ori. Știi ce înseamnă când un copil iese podalic?

- Nu.

Am spus-o ca pe o scuză.

Prima dată când a asistat la o naștere, mama a fost plecată de acasă două zile. Apoi s-a strecurat pe ușa din spate, atât de palidă încât părea străvezie, și s-a mișcat greu până la canapea, unde s-a oprit, tremurând.

A fost cumplit, a spus, în șoaptă. Până și Judy mi-a spus că i-a fost frică.

Mama a închis ochii.

Și chiar *părea* să-i fie frică.

Mama s-a odihnit câteva minute, până când i-a mai revenit culoarea în obraji, apoi ne-a povestit. Travaliul durase mult, fusese istovitor, iar când copilul ieșise într-un târziu, mama lui avea o ruptură gravă. Era sânge peste tot. Hemoragia nu se mai oprea. Atunci mama și-a dat seama că bebelușul avea cordonul ombilical înfășurat în jurul gâtului. Era vânăt, așa că mama a crezut că murise. În timp ce ne povestea aceste detalii, sângele i s-a scurs din față și s-a așezat, albă ca un ou, cu brațele în jurul corpului.

Audrey a făcut ceai de mușețel și am pus-o pe mama la culcare. Când a venit tata acasă, seara, mama i-a spus aceeași poveste.

Nu pot, a spus. Judy poate, eu nu.

Tata a luat-o de umeri.

Este o chemare de la Domnul, a spus. Și uneori Domnul ne cere lucruri greu de înfăptuit.

Mama nu voia să fie moașă. Fusese ideea tatei, unul dintre planurile lui, ca să fim autonomi. Nu ura nimic mai mult decât să depindem de guvern. Într-o zi tata a spus că aveam să ne deconectăm de la rețea. Cum strângea bani,

avea de gând să facă o țeavă ca să tragă apă din munte, iar apoi avea să instaleze panouri solare la fermă. Astfel, urma să aveam apă și electricitate în Zilele de pe Urmă, când toți ceilalți aveau să bea apă din bălți și să trăiască pe întuneric. Mama era erborizator, așa că putea să se ocupe de sănătatea noastră, iar dacă învăța să moșească, avea să se ocupe de nașterea nepoților, la vremea ei.

Moașa a venit în vizită la mama, la câteva zile după prima naștere. A adus-o pe Maria, care m-a urmat din nou în camera mea.

— Păcat că prima naștere a mamei tale a fost grea, a spus zâmbind. Data viitoare o să fie mai ușor.

După câteva săptămâni a venit vremea să se vadă dacă prorocia era adevărată. Era miezul nopții. Pentru că nu aveam telefon, moașa a sunat-o pe bunica-din-josul-dealului, care a urcat dealul, obosită și agasată, și a lătrat că sosise vremea ca mama să se ducă să „se joace de-a doctorul". A stat la noi doar câteva minute, dar a trezit toată casa.

— N-o să pricep niciodată de ce nu puteți să vă duceți la spital, ca oamenii, a strigat, apoi a ieșit trântind ușa.

Mama și-a luat geanta cu haine și trusa de unelte pe care o umpluse cu sticle de tinctură închise la culoare, apoi a ieșit încet pe ușă. Îmi era teamă și am dormit prost, dar când s-a întors acasă a doua zi de dimineață, cu părul ciufulit și cercuri întunecate sub ochi, mama zâmbea larg.

— A fost o fetiță, a spus.

Apoi s-a culcat și a dormit toată ziua.

Așa au trecut luni întregi, cu mama care pleca de acasă la orice oră era nevoie și se întorcea tremurând, profund ușurată că se terminase. Când au început să cadă frunzele, ajutase deja la douăsprezece nașteri. Spre sfârșitul iernii erau câteva zeci. Când a sosit primăvara, i-a spus tatălui meu că îi ajunge, că putea să ajute la nașterea unui copil la nevoie, dacă venea Sfârșitul Lumii. Acum se putea opri.

Când a auzit-o, tatei i-a căzut fața. I-a amintit că era voia lui Dumnezeu, că avea să aducă binecuvântare peste familia noastră.

– Trebuie să fii moașă, a spus. Trebuie să ajuți singură la nașterea unui copil.

Mama a dat din cap.

– Nu pot, a spus. Pe deasupra, cine m-ar lua pe mine când poate să o ia pe Judy?

Adusese blestemul asupra ei, îi aruncase mănușa lui Dumnezeu. După o vreme, Maria mi-a spus că tatăl ei avea un nou loc de muncă în Wyoming.

Mama spune că mama ta ar trebui să-i ia locul, a spus Maria.

În mintea mea s-a născut o imagine fascinantă, cu mine în rolul Mariei, fiica moașei, încrezătoare, versată. Dar când m-am întors cu privirea spre mama, lângă mine, imaginea s-a risipit.

Moșitul nu era ilegal în statul Idaho, dar nu fusese încă reglementat. Dacă ceva ieșea rău la o naștere, o moașă putea fi acuzată că practica medicina fără autorizație; dacă lucrurile ieșeau foarte rău, putea fi acuzată de ucidere din culpă și chiar să facă închisoare. Puține femei și-ar fi asumat un asemenea risc, așa că erau puține moașe: în ziua în care Judy a plecat în Wyoming, mama a devenit singura moașă pe o rază de sute de kilometri.

La noi acasă au început să vină femei cu pântecul umflat și să se roage de mama să le ajute să nască. Mama se îngrozea la acest gând. O femeie s-a așezat la marginea canapelei galbene, cu ochii plecați, explicând că soțul ei rămăsese fără loc de muncă și nu aveau bani de spital. Mama stătea tăcută, cu privirea fixă, buzele strânse, cu o expresie momentan neclintită. Apoi expresia i s-a schimbat și a spus, cu o voce dogită:

Nu sunt moașă, doar asistentă.

Femeia s-a întors de mai multe ori, s-a cocoțat din nou pe canapea și a descris cât de ușor își născuse ceilalți copii. Cum vedea tata mașina femeii din depozitul de deșeuri, venea adesea în casă, încetișor, pe ușa din spate, prefăcându-se că vrea să bea apă; apoi stătea în bucătărie și bea apă încet, cu înghițituri mici, cu urechea ciulită spre camera de zi. Când pleca femeia, tata își ascundea cu greu entuziasmul, așa că, în cele din urmă, cedând fie în fața disperării femeii, fie a exaltării tatei, mama s-a lăsat înduplecată.

Nașterea a mers ușor. Apoi femeia a venit cu o prietenă care era și ea însărcinată, iar mama a ajutat-o și pe ea să nască. Și această femeie avea o prietenă. Mama și-a luat o asistentă. După puțină vreme, moșea atâția copii încât Audrey și cu mine mergeam toată ziua cu mașina prin vale cu ea și ne uitam cum făcea examinări prenatale și recomanda ierburi. A devenit profesoara noastră într-un fel cu totul nou, pentru că, în rest, făceam foarte puțină școală acasă. Dacă Cutărică avea tensiunea ridicată, trebuia să ia păducel ca să i se stabilizeze colagenul și vasele coronariene să se dilate. Dacă doamna Cutărescu avea contracții premature, trebuia să facă baie cu ghimbir, ca uterul să primească mai mult oxigen.

Moșitul a schimbat-o pe mama. Era femeie în toată firea, cu șapte copii, dar pentru prima dată controla situația, fără dubii și fără opoziție. Uneori, în zilele de după o naștere, detectam la ea ceva din prezența greoaie a lui Judy, o întoarcere hotărâtă a capului sau o sprânceană ridicată poruncitor. Nu s-a mai machiat, apoi nu și-a mai cerut scuze că nu se machia.

Mama cerea în jur de cinci sute de dolari pe naștere și, astfel, moșitul a mai adus o schimbare în viața ei: deodată avea bani. Tata era de părere că femeile nu trebuie să muncească, dar presupun că era de acord ca mama să fie

plătită ca moașă, pentru că astfel submina guvernul. Și aveam nevoie de bani. Tata muncea mai mult decât toți cei pe care îi cunoșteam, dar din fier vechi și construcția de hambare și șuri nu se câștiga cine știe ce, așa că era de mare ajutor faptul că mama putea să facă cumpărături din plicurile cu onorarii mici pe care le ținea în geantă. Uneori, dacă ne petrecuserăm toată ziua umblând de colo colo prin vale, la consultații prenatale și livrat de ierburi, mama ne scotea pe mine și pe Audrey la masă cu acei bani. Bunica-din-oraș îmi dăduse un jurnal roz, cu un ursuleț de culoarea caramelului pe copertă, și în el mi-am notat când ne-a scos mama pentru prima dată la un restaurant pe care l-am descris ca fiind „foarte elegant, cu meniuri și cu tot ce trebuie". Din însemnare reiese că masa mea a costat 3,30 dolari.

Cu banii câștigați, mama și-a îmbunătățit și serviciile de moașă. A cumpărat un rezervor de oxigen pentru cazul în care un bebeluș nu putea respira și a urmat un curs de sutură, ca să le poată coase pe femeile cu rupturi. Judy le trimitea mereu la spital pe femeile care aveau nevoie de sutură, dar mama era hotărâtă să învețe. *Autonomie,* îmi închipui că-și spunea.

Cu restul banilor, mama a pus linie telefonică.* Într-o zi a apărut o dubă albă și câțiva bărbați în salopete închise la culoare au început să se urce pe stâlpii de pe autostradă. Tata a dat buzna pe ușa din spate și a întrebat ce naiba se întâmplă.

Credeam că *vrei* telefon, a spus mama, cu privirea atât de surprinsă încât nu aveai cum să o bănuiești că e nesinceră.

* Dacă toată lumea este de acord cu faptul că timp de mulți ani părinții mei nu au avut telefon, în familie părerile sunt foarte împărțite când se pune întrebarea care au fost acei ani. Mi-am întrebat frații, mătușile, unchii și verii, dar nu am reușit să determin o perioadă anume și m-am bazat pe propriile amintiri.

A continuat să vorbească, repede.

— Ziceai că ar putea să apară probleme dacă cineva intră în travaliu și bunica nu e acasă ca să răspundă la telefon. Mi-am spus: *Are dreptate, avem nevoie de telefon!* Ce prostuță am fost! N-am înțeles eu bine?

Tata a rămas pe loc câteva secunde, cu gura căscată. Sigur că o moașă are nevoie de telefon, a spus. Apoi s-a întors la depozitul cu deșeuri și de atunci nu s-a mai vorbit despre asta. De când mă știam nu avuseserăm telefon, dar a doua zi a apărut deodată, în furca lui de culoarea lămâii verzi, lucios și contrastând cu borcanele închise la culoare cu lumânările și gura-lupului de lângă el.

Luke avea cincisprezece ani când a întrebat-o pe mama dacă poate să-și facă certificat de naștere. Voia să se înscrie la școala de șoferi pentru că Tony, fratele cel mare, câștiga bani frumoși din condusul unei mașinării de transportat pietriș, ceea ce putea face pentru că avea permis. Shawn și Tyler, cei mai mari după Tony, aveau certificate de naștere; doar cei patru mai mici nu aveau - Luke, Audrey, Richard și cu mine.

Mama a început să completeze documentele. Nu știu dacă a stat de vorbă cu tata înainte. Dacă da, n-aș ști să spun ce l-a făcut să se răzgândească - de ce, deodată, o politică veche de zece ani care presupunea că nu ne înregistrăm la oficialități a luat sfârșit fără probleme -, dar presupun că ar putea să fi fost telefonul. Era aproape ca și cum tatăl meu acceptase în cele din urmă că, dacă ar fi fost să se lupte cu adevărat cu guvernul, trebuia să-și asume anumite riscuri. Faptul că mama era moașă avea să saboteze sistemul medical oficial, dar ca să fie moașă avea nevoie de telefon. Poate că aceeași logică s-a aplicat și în privința lui Luke: Luke avea nevoie de un venit ca să întrețină o familie, să cumpere provizii și să se pregătească

pentru Zilele de pe Urmă, deci avea nevoie de certificat de naștere. E posibil și ca mama să nu-l fi întrebat pe tata. Poate că a luat pur și simplu hotărârea de una singură și tata a acceptat. Poate că și pe el – așa, bărbat în toată firea, cu personalitate, cum era – l-a copleșit pentru o vreme forța ei.

Odată ce a început să facă documentele pentru Luke, mama s-a hotărât că ar putea să ne facă tuturor certificate de naștere. A fost mai greu decât se așteptase. A întors casa cu susul în jos căutând documentele care dovedeau că suntem copiii ei. Nu a găsit nimic. În ceea ce mă privește, nimeni nu știa sigur când mă născusem. Mama își amintea o zi, tata alta, iar bunica-din-josul-dealului, care mă adusese la oraș și a declarat sub jurământ că sunt nepoata ei, a indicat o a treia zi.

Mama a sunat la cartierul general al bisericii din Salt Lake City. Un funcționar de acolo a găsit un certificat de la punerea numelui, de când eram bebeluș, și unul de la botez, care, ca la toți copiii mormoni, avusese loc pe când aveam opt ani. Mama i-a cerut copii. Au venit prin poștă, după câteva zile.

- Fir-ar să fie! a spus mama când a deschis plicul.

În fiecare document era altă dată de naștere și niciuna dintre ele nu se potrivea cu cea scrisă de bunica în declarație.

În săptămâna aceea mama a vorbit ore în șir la telefon în fiecare zi. Cu receptorul lipit de umăr și firul întins în bucătărie, gătea, spăla și făcea tincturi de gențiană și iarbă amară, în timp ce avea de fiecare dată aceeași conversație.

— E clar că ar fi trebuit să o înregistrez la naștere, dar nu am făcut-o. Așa că iată-ne.

La capătul celălalt al liniei se auzeau voci murmurând.

— V-am *spus* deja - şi dumneavoastră, *şi* subalternului dumneavoastră, *şi* subalternului subalternului dumneavoastră şi altor *cincizeci* de persoane în ultima săptămână - *nu are* acte şcolare sau medicale. Nu le are! Nu s-au pierdut. Nu pot să fac rost de copii. Nu există!

— Ziua ei de naştere? Să zicem douăzeci şi şapte.

— Nu, nu sunt sigură.

— Nu, nu am înregistrări.

— Da, aştept.

Vocile îi spuneau de fiecare dată mamei să aştepte când recunoştea că nu ştie în ce zi m-am născut, îi făceau legătura cu superiorii, ca şi cum faptul că nu se ştia în ce zi mă născusem făcea ca însăşi ideea că am o identitate să fie nelegitimă. Nu poţi fi persoană fără să ai zi de naştere, păreau să spună. Nu înţelegeam de ce nu. Până când se hotărâse mama să-mi facă rost de certificat de naştere nu mi se păruse ciudat că nu ştiam în ce zi mă născusem. Ştiam că mă născusem spre sfârşitul lui septembrie şi în fiecare an îmi alegeam ziua, în aşa fel încât să nu fie într-o duminică, pentru că nu e plăcut să-ţi petreci ziua de naştere la biserică. Uneori aş fi vrut ca mama să mă dea pe mine la aparat, să le pot explica.

— Am o zi de naştere, la fel ca voi, îmi venea să le spun vocilor. Doar că se schimbă. Voi nu v-aţi dori să vă puteţi schimba ziua de naştere?

În cele din urmă, mama a convins-o pe bunica-din-josul-dealului să dea o nouă declaraţie sub jurământ în care să spună că mă născusem pe douăzeci şi şapte, deşi bunica era în continuare convinsă că de fapt era douăzeci şi nouă, iar statul Idaho mi-a emis un Certificat Întârziat de Naştere. Îmi amintesc ziua când a sosit prin poştă. M-am simţit ca şi cum mi s-ar fi luat ceva când am primit această primă dovadă a existenţei mele personale: până atunci nu-mi trecuse niciodată prin cap că era nevoie de o dovadă.

Până la urmă, mi-am primit certificatul de naștere mult înainte de Luke. Când mama le spusese vocilor de la telefon că crede că mă născusem în ultima săptămână din septembrie, tăcuseră. Dar când le-a spus că nu era sigură dacă Luke se născuse în mai sau în iunie, din capătul celălalt se auzise un zumzet agitat.

În acea toamnă, când am împlinit nouă ani, m-am dus cu mama la o naștere. Îi spuneam de câteva luni să mă ia cu ea, îi aminteam că Maria văzuse zece nașteri la vârsta mea.

Nu alăptez, a spus. Nu am niciun motiv să te iau cu mine. Pe deasupra, nici nu ți-ar plăcea.

În cele din urmă, mama a fost angajată de o femeie cu mai mulți copii mici. Au stabilit: aveam să stau cu ei în timpul nașterii.

Telefonul a sosit în toiul nopții. Sunetul mecanic s-a auzit prin hol și mi-am ținut respirația, sperând să nu fie vreo greșeală. După un minut, mama era lângă patul meu.

A sosit vremea, mi-a spus și am alergat împreună la mașină.

Cât am străbătut primii zece kilometri, mama a repetat cu mine ce trebuia să spun în cazul cel mai rău, cel în care veneau agenții federali. Nu trebuia să le spun sub nicio formă că mama era moașă. Dacă ne întrebau ce căutam acolo, eu nu trebuia să spun nimic. Mama numea asta „arta de a tăcea".

Le repeți la nesfârșit că dormeai și nu ai văzut nimic și nu știi nimic și nu-ți amintești de ce suntem aici, a spus. Nu le da mai multe motive să mă spânzure decât au deja.

Mama a tăcut. O studiam în timp ce conducea. Fața luminată de beculețele de pe bord părea fantomatic de palidă în contrast cu bezna drumurilor de țară. Pe trăsături i se citea frica, întipărită în cutele de pe frunte și pe buzele strânse. Rămasă singură, doar cu mine, a renunțat la rolul

pe care îl juca în prezența altora. Era din nou ea însăși, fragilă, gâfâind.

Am auzit șoapte îndepărtate și mi-am dat seama că veneau dinspre ea. Își făcea singură ipoteze. Dacă se întâmpla ceva? Dacă era ceva în istoricul medical despre care nu-i spuseseră, vreo complicație? Sau dacă se întâmpla ceva obișnuit, o criză ca oricare alta, iar ea intra în panică, înghețа și nu reușea să oprească la timp hemoragia? În câteva minute aveam să ajungem, iar în mâinile ei mici, tremurânde, urmau să fie două vieți. Până atunci nu înțelesesem ce risc își asuma.

— Oamenii mor în spitale, a spus în șoaptă, strângând volanul, ca o nălucă. Uneori Dumnezeu îi cheamă acasă și nimeni nu poate face nimic. Dar dacă i se întâmplă unei moașe...

S-a întors și mi s-a adresat direct.

— Este suficient să greșesc o dată și o să mă vizitezi la închisoare.

Am ajuns și mama s-a transformat. Le-a dat un șir de ordine tatălui, mamei și mie. Era să uit să fac ce îmi spusese, nu-mi puteam lua ochii de la ea. Acum îmi dau seama că în seara aceea o vedeam prima dată, cu acea forță secretă a ei.

Lătra porunci și noi le îndeplineam fără să spunem un cuvânt. Copilul s-a născut fără complicații. Era mitologic și romantic să fii martor intim la acest moment de cotitură din ciclul vieții, dar mama avusese dreptate, nu mi-a plăcut. A durat mult și a fost istovitor, mirosea a vintre asudate.

Nu am cerut să merg cu ea la următoarea naștere. Mama s-a întors palidă și tremurând. Cu voce nesigură, ne-a spus mie și surorii mele povestea: cum ritmul bătăilor inimii copilului se rărise periculos, până când ajunsese doar un tremur; cum chemase salvarea, apoi hotărâse că

nu putea să aştepte şi o luase pe mamă în maşina ei. Mersese atât de repede, încât, când ajunsese la spital, o escorta poliţia. La camera de gardă încercase să le dea medicilor informaţiile necesare fără să pară că ştie prea multe, fără să-i facă bănuitori că ar putea fi o moaşă neautorizată.

Femeii i s-a făcut de urgenţă cezariană. Mama şi copilul au rămas la spital câteva zile, iar după ce s-au externat mama s-a oprit din tremurat. Ba chiar părea veselă şi începuse să spună povestea altfel, să savureze momentul în care fusese trasă pe dreapta de poliţist, care rămăsese surprins când văzuse că pe bancheta din spate era o femeie care gemea şi intrase evident în travaliu.

Am făcut-o pe femeia zănatică, ne-a spus mie şi lui Audrey, vorbind din ce în ce mai tare, tot mai sigură pe ea. Bărbaţilor le place să creadă că salvează vreo femeie cu minte de bibilică, care a dat de belea. N-a trebuit decât să mă dau deoparte şi să-l las pe *el* s-o facă pe eroul!

Cel mai periculos moment pentru mama fusese după câteva minute, la spital, după ce femeia fusese luată în scaunul cu rotile. Un medic o oprise pe mama şi o întrebase de ce fusese de faţă la naştere. Zâmbea când îşi amintea.

— I-am pus cele mai proste întrebări care mi-au trecut prin minte.

Şi-a luat o voce subţire, de puicuţă pusă pe agăţat, care nu avea nicio legătură cu vocea ei obişnuită.

— O! Ăla era capul copilaşului? Dar copilaşii nu ies cu picioarele înainte?

Medicul era convins că nu avea cum să fie moaşă.

Nu existau în tot Wyomingul erborizatori mai buni decât mama, aşa că, la câteva luni după incidentul de la spital, Judy s-a întors la Buck's Peak ca să-şi refacă rezerva. Cele

două femei au stat de vorbă în bucătărie, Judy cocoțată pe un scaun înalt de bar, mama sprijinită pe bufet, cu capul așezat leneș pe mână. M-am dus în depozit cu lista de plante. Maria, trăgând după ea alt bebeluș, a venit după mine. Am scos frunze uscate și lichide tulburi de pe rafturi, povestind în același timp mândră isprăvile mamei, până la confruntarea de la spital. Maria avea și ea poveștile ei despre agenți federali păcăliți, dar când a început să spună una, am întrerupt-o.

— Judy e o moașă bună, am spus, cu pieptul săltându-mi. Dar când vine vorba despre medici și polițiști, *nimeni* nu știe să facă pe proasta mai bine ca mama.

Irei

DENNIS OFICREM

Mama mea, Faye, era fiică de poştaş. A copilărit la oraş, într-o casă galbenă, cu gard alb de lemn, cu rânduri de crizanteme violeţi la bază. Mama ei era croitoreasă, unii spuneau că cea mai bună din vale, deci tânăra Faye purta haine frumoase, toate perfect croite, de la sacouri de catifea şi pantaloni de material sintetic până la costume de lână şi rochii de gabardină. Mergea la biserică şi lua parte la activităţile şcolii şi ale comunităţii. Viaţa ei avea un aer de ordine concentrată, de normalitate şi respectabilitate neclintite.

Aerul de respectabilitate era atent ticluit de mama ei. Bunica mea, LaRue, îşi trăise tinereţea în anii 1950, în deceniul febrei de idealuri care cuprinsese lumea după al Doilea Război Mondial. Tatăl lui LaRue fusese alcoolic într-o perioadă în care limbajul despre dependenţă şi empatie nu fusese încă inventat, pe când alcoolicilor nu li se spunea alcoolici, ci beţivani. Bunica era dintr-o familie „cum nu trebuie", dar în mijlocul unei comunităţi mormone evlavioase care, ca multe alte comunităţi, trecea greşelile părinţilor asupra copiilor. Bărbaţii respectabili din oraş socoteau că nu era bună de măritat. După ce l-a cunoscut pe bunicul meu – un tânăr blajin care tocmai ieşise din marina militară – şi s-a căsătorit cu el, şi-a dedicat viaţa

construirii familiei perfecte, cel puțin în aparență. Acest lucru, socotea ea, avea să le protejeze pe fiicele ei de respingerea societății care o rănise atât de tare.

Una dintre consecințe a fost gardul alb și dulapul plin de haine croite de mână. Alta a fost că fiica ei mai mare s-a măritat cu un tânăr strict, cu părul negru ca abanosul și o înclinație către nonconformism.

Cu alte cuvinte, mama s-a opus cu încăpățânare respectabilității care urma să-i fie băgată pe gât. Bunica voia să-i dea fiicei ei darul de care ea nu avusese parte, darul de a face parte dintr-o familie *bună*. Dar Faye nu și-l dorea. Mama nu era o revoluționară – chiar și în punctul culminant al răzvrătirii ei și-a păstrat credința mormonă și evlavia față de căsătorie și maternitate –, dar tulburările sociale din anii 1970 par să fi avut măcar un efect asupra ei: nu voia nici gard alb, nici rochii de gabardină.

Mama mea mi-a spus zeci de povești din copilăria ei, despre grijile permanente pe care și le făcea bunica în privința statutului social al fiicei celei mari, întrebându-se mereu dacă rochia apretată era bine croită sau costumul de catifea era în nuanța corectă de albastru. Poveștile acestea se terminau aproape de fiecare dată cu tatăl meu care dădea năvală și schimba catifeaua pe blugi. O întâmplare mi-a rămas bine întipărită în minte. Am șapte sau opt ani și sunt la mine în cameră, mă pregătesc să merg la biserică. M-am șters cu o cârpă umedă pe față, mâini și picioare, am frecat doar pielea aflată la vedere. Mama se uită cum îmi trag peste cap o rochie de bumbac, pe care am ales-o pentru că are mâneci lungi, deci nu trebuie să mă spăl pe brațe, și ochii i se aprind de invidie.

— Dacă erai fiica bunicii, spune, ne-am fi trezit la mijlocul zorilor ca să-ți facem părul. Apoi ne-am fi chinuit toată dimineața ca să ne dăm seama care pantofi se potrivesc, cei albi sau cei crem.

Fața mamei se strâmbă într-un zâmbet urât. Încearcă să glumească, dar este o amintire amară.

Chiar și după ce îi alegem pe cei crem, tot întârziem, pentru că, în ultima clipă bunica intră în panică și merge cu mașina la verișoara Donna ca să împrumute pantofii *ei* crem, pentru că au tocul mai jos.

Mama se uită lung pe fereastră. S-a închis în ea însăși.

Alb sau crem? spun eu. Nu-i aceeași culoare?

Eu aveam o singură pereche de pantofi pentru biserică. Erau negri sau cel puțin fuseseră negri pe când îi purtase sora mea.

Cu rochia trasă pe mine, mă întorc spre oglindă și dau jos mizeria întărită de pe gât, gândindu-mă ce norocoasă e mama că a scăpat dintr-o lume în care diferența între alb și crem este importantă și în care asemenea lucruri pot să te facă să iroseşti o dimineață perfectă, o dimineață în care altfel ai putea să prazi depozitul de deșeuri al tatei cu capra lui Luke.

Tatăl meu, Gene, era unul dintre acei tineri care reușesc cumva să pară în același timp serioși și puși pe șotii. Aspectul fizic sărea în ochi – păr ca abanosul, o față dreaptă, colțuroasă, nasul ca o săgeată îndreptată către ochii mândri, cufundați în orbite. Ținea adesea buzele strânse într-un rânjet malițios, ca și cum toată lumea aștepta să râdă el de ea.

Deși am copilărit pe același munte pe care a copilărit și tatăl meu, am adăpat porcii în aceeași troacă de fier, știu foarte puține despre copilăria lui. Nu vorbea niciodată despre ea, deci nu am decât indicii de la mama mea, care mi-a spus că, pe când era mai tânăr, bunicul-din-josul-dealului fusese violent, lua foc din te miri ce. Totdeauna mi se părea amuzant că mama spunea „a fost". Cu toții știam că nu e cazul să-l calci pe bătătură pe bunicul. Nu știa prea

multe, asta era clar, și oricine din vale ți-ar fi putut spune atâta lucru. Era bătut de vânturi, la exterior și la interior, încordat și aspru precum caii sălbăticiți pe care îi mâna pe munte.

Mama tatei lucra la Biroul Asociației Fermierilor din oraș. La maturitate, tata avea să dobândească păreri stricte despre femeile care munceau, radicale chiar și pentru comunitatea noastră mormonă rurală. „Locul femeii este acasă", spunea de fiecare dată când vedea că o femeie măritată muncea în oraș. Acum, că am mai crescut, mă întreb uneori dacă fervoarea tatei nu era mai degrabă legată de mama lui decât de învățătura de credință. Mă întreb dacă nu și-ar fi dorit ca *ea* să fie acasă și el să nu trebuiască să stea atâtea ore doar cu bunicul cel iute la mânie.

Tata și-a petrecut toată copilăria muncind la fermă. Mă îndoiesc că s-ar fi așteptat să ajungă la colegiu. Cu toate acestea, din ce spune mama, pe atunci tata era plin de energie, râset și exuberanță. Avea un Volskwagen broscuță azuriu, purta costume ciudate din materiale colorate și afișa o mustață groasă, șic.

S-au cunoscut în oraș. Faye era chelneriță la popicărie când, într-o vineri, Gene și-a făcut apariția cu o gașcă de prieteni. Ea nu-l mai văzuse niciodată, deci și-a dat seama imediat că nu era din oraș și că trebuie să fi venit din munții care înconjurau valea. Viața la fermă îl făcuse pe Gene să fie altfel decât ceilalți tineri: era serios pentru vârsta lui, mai impunător din punct de vedere fizic și independent în gândire.

Viața pe munte îți dă un simț al suveranității, percepția intimității și a izolării, chiar un sentiment de dominație. În acele spații libere poți hălădui singur ore în șir, plutind peste pini, tufe și stânci. Este o liniște născută din nemărginire pură; te liniștește prin măreția care-l face pe om

neînsemnat. Pe Gene l-a format această hipnoză alpină, în care tragedia umană este redusă la tăcere.

În vale, Faye încerca să nu plece urechea la bârfa neîncetată de oraș mic, cu vorbe care intrau pe fereastră și se strecurau pe sub uși. Mama spunea adesea despre ea că este făcută să-i mulțumească pe alții: spunea că nu se putea abține de la a specula ce voiau oamenii ca ea să fie și de la a se transforma, impulsiv, fără să vrea. În casa ei respectabilă din centrul orașului, înghesuită de alte patru case, atât de aproape încât aproape oricine se putea holba pe fereastră și să emită o judecată, Faye se simțea captivă.

Mi-am închipuit adesea clipa când Gene a dus-o pe Faye pe vârful Buck's Peak și pentru prima dată ea nu a mai putut vedea chipurile și auzi vocile celor din orașul de jos. Erau departe. Niște pitici pe lângă munte, un zumzet neînsemnat pe lângă vuietul vântului.

După puțin timp s-au logodit.

Mama ne spunea din când în când o poveste din vremea dinaintea măritișului. Fusese apropiată de fratele ei, Lynn, așa că l-a dus să-l cunoască pe bărbatul pe care spera să-l ia de soț. Era vară, la amurg, iar verii tatei o făceau lată, ca de obicei după seceriș. Când Lynn a ajuns și a văzut o cameră plină de golani crăcănați care strigau unii la alții, cu pumnii strânși fluturând prin aer, a crezut că asistă pe viu la o încăierare dintr-un film cu John Wayne. A vrut să cheme poliția.

— I-am zis să asculte, spunea mama, râzând cu lacrimi.

Spunea această poveste la fel de fiecare dată și îi plăcea atât de mult încât, dacă se îndepărta un pic de scenariul original, o spuneam noi în locul ei.

— I-am spus să fie atent la ce anume strigau. Toți *păreau* negri de furie, dar de fapt aveau o conversație

foarte prietenească. Trebuia să asculți *ce* spun, nu *cum* spun. I-am spus: *Așa vorbesc cei din familia Westover!*

Când termina, de obicei eram pe jos. Chicoteam până ne dureau coastele când ni-l închipuiam pe unchiul nostru cel năzuros și profesoral la prima întâlnire cu gașca veselă a tatei. Scena l-a dezgustat atât de tare pe Lynn încât nu s-a mai întors niciodată și nu l-am văzut în viața mea pe munte. Așa-i trebuie, ne spuneam noi, pentru că s-a amestecat, pentru că a încercat să o tragă pe mama înapoi în lumea rochiilor de gabardină și a pantofilor crem. Înțelegeam că destrămarea familiei mamei era inaugurarea familiei noastre. Cele două nu puteau exista împreună. Ea avea să fie doar a uneia dintre ele.

Mama nu ne-a spus niciodată că familia ei fusese împotriva logodnei, dar noi știam. Existau urme care nu se șterseseră nici după zeci de ani. Tata călca rar în casa bunicii-din-oraș și atunci era posac și se holba la ușă. Cât am fost mică, abia dacă i-am cunoscut pe unchii, mătușile sau verii mei din partea mamei. Îi vizitam rar – de cei mai mulți eu nici nu știam unde stau – și ei vizitau muntele și mai rar. Excepție făcea mătușa mea Angie, cea mai mică soră a mamei mele, care locuia în oraș și insista să se vadă cu mama.

Ce știu despre logodnă a ajuns la mine fragmentat, mai ales din poveștile spuse de mama. Știu că a primit inelul înainte ca tata să ducă la îndeplinire o misiune – lucru obligatoriu pentru toți bărbații mormoni credincioși – și să facă doi ani de prozelitism în Florida. Lynn a profitat de această absență ca să-i prezinte surorii lui, toți burlacii pe care îi găsise de partea aceasta a Munților Stâncoși, dar niciunul nu a putut-o face să-l dea uitării pe băiatul serios de la fermă care stăpânea peste propriul lor munte.

Gene s-a întors din Florida și s-au căsătorit.

LaRue a făcut rochia de nuntă.

Nu am văzut decât o singură fotografie de la nuntă. Este cu părinții mei pozând în fața unei perdele subțiri ivoriu-deschis. Mama e îmbrăcată într-o rochie tradițională de mătase cu mărgele și dantelă venețiană, cu răscroială deasupra claviculei. Are un voal brodat pe față. Tata e îmbrăcat în costum crem, cu revere late negre. Sunt amândoi beți de fericire, mama cu un zâmbet relaxat, tata cu un rânjet atât de lat, că îi iese de sub colțurile mustății.

Îmi vine greu să cred că tânărul fără griji din acea fotografie este tatăl meu. Eu îl văd temător și agitat, un bărbat istovit la vârsta mijlocie, care face rezerve de alimente și muniție.

Nu știu când s-a transformat bărbatul din fotografie în cel pe care îl cunosc ca fiind tatăl meu. Poate că nu a fost un singur moment. Tata s-a căsătorit la douăzeci și unu de ani și l-a avut pe primul fiu, pe fratele meu, Tony, la douăzeci și doi. La douăzeci și patru, tata a întrebat-o pe mama dacă pot să angajeze un erborizator ca să-l moșească pe fratele meu, Shawn. Ea a fost de acord. Să fi fost oare un prim semn sau pur și simplu Gene era el însuși, excentric și nonconformist, încercând să-i șocheze pe socrii lui nemulțumiți? În fond, după douăzeci de luni, Tyler s-a născut la spital. Când tata avea douăzeci și șapte de ani s-a născut Luke, acasă, cu o moașă. Tata a hotărât să nu facă cerere de certificat de naștere, decizie pe care a luat-o și în cazul lui Audrey, al lui Richard și al meu. După câțiva ani, cam pe când a făcut treizeci, tata i-a retras pe frații mei de la școală. Nu-mi amintesc momentul, pentru că a fost înainte să mă nasc eu, dar mă întreb dacă nu a fost un punct de cotitură. În următorii patru ani tata a renunțat la telefon și a ales să nu-și reînnoiască permisul de conducere. Nu a mai înregistrat și nu a mai asigurat mașina familiei. Apoi a început să strângă alimente.

Ultima parte pare o descriere a tatălui meu, dar nu este tatăl pe care și-l amintesc frații mei mai mari. Tata abia

împlinise patruzeci de ani când agenții federali au asediat familia Weaver și i-au confirmat cele mai negre temeri. După aceea a pornit războiul, chiar dacă era război doar în mintea lui. Poate că de aceea Tony se uită la fotografie și îl vede pe tatăl lui, iar eu văd un străin.

La paisprezece ani după incidentul cu familia Weaver, stăteam într-o sală de curs la universitate și ascultam cum un profesor de psihologie descria ceva numit tulburare bipolară. Până atunci nu auzisem niciodată de boli mintale. Știam că oamenii pot să înnebunească - să-și pună pisici moarte pe cap sau să se îndrăgostească de un nap -, dar ideea că cineva putea fi funcțional, lucid, convingător și în același timp ceva să nu fie în regulă nu-mi trecuse niciodată prin cap.

Profesorul descria datele cu o voce monotonă, pământie: vârsta medie a declanșării este de douăzeci și unu de ani; până atunci poate să nu existe niciun simptom.

Este ironic că, dacă tata era bipolar - sau suferea de oricare dintre numeroasele tulburări care i-ar fi putut explica comportamentul -, aceeași paranoia care era un simptom al bolii avea să împiedice să fie vreodată diagnosticată și tratată. Nimeni nu avea să știe vreodată.

Bunica-din-oraș a murit acum trei ani, la optzeci și șase de ani.

Nu am cunoscut-o bine.

M-am tot plimbat de colo colo prin bucătăria ei timp de ani de zile, și nu mi-a spus niciodată cum fusese să o vadă pe fiica ei închizându-se în spatele unui zid de fantome și paranoia.

Când mi-i imaginez acum, nu văd în fața ochilor decât o singură imagine, ca și cum mintea mea ar fi un proiector de diapozitive blocat. Stă pe o băncuță capitonată. Părul îi iese din cap în bucle bine rânduite, iar buzele formează

un zâmbet politicos, neclintit. Are ochi plăcuți, dar lipsiți de concentrare, ca și cum ar urmări o farsă.

Zâmbetul acela mă urmărește. Era constant, singurul lucru veșnic, insondabil, detașat, lipsit de orice pasiune. Acum, că am crescut și am încercat să o cunosc, mai ales prin mătușile și unchii mei, știu că nu era nimic din toate acestea.

Am fost la slujba de înmormântare. Sicriul era deschis și m-am trezit că îi cercetam fața. Cei care o îmbălsămaseră greșiseră la buze - zâmbetul grațios pe care îl purtase ca pe o mască de fier dispăruse. Era prima dată când o vedeam fără el și atunci mi-am dat în sfârșit seama: bunica era singura care poate înțelesese ce se întâmpla cu mine. Cum paranoia și fundamentalismul îmi modelaseră viața, cum îi luau de lângă mine pe cei la care țineam și lăsau în locul lor doar diplome și certificate - un aer de respectabilitate. Ce se întâmpla acum se întâmplase și în trecut. Era a doua ruptură între mamă și fiică. Banda se învârtea în buclă.

patru

FEMEI APAȘE

Nimeni nu a văzut când mașina a ieșit de pe șosea. Fratele meu Tyler, care avea șaptesprezece ani, a adormit la volan. Era șase dimineața și condusese berlina noastră în tăcere aproape toată noaptea, prin Arizona, Nevada și Utah. Eram în Cornish, un orășel agricol, la vreo treizeci de kilometri de Buck's Peak, când berlina a alunecat peste linia de demarcație spre banda opusă, apoi a ieșit de pe autostradă. Mașina a trecut peste șanț, a dărâmat doi stâlpi de telegraf din lemn masiv de cedru și s-a oprit, într-un târziu, abia când s-a lovit de un tractor.

Mama avusese ideea excursiei.

Cu câteva luni în urmă, când frunzele uscate începuseră să cadă pe pământ, vestind că vara se sfârșise, tata era binedispus. La micul dejun bătea din picior pe ritmul unor șlagăre din filme, iar la cină ne arăta adesea muntele, cu ochii strălucitori, și ne spunea unde avea să pună țevile cu care să aducă apă pentru casă. Tata a promis că la prima zăpadă avea să facă cel mai mare bulgăre din Idaho. Spunea că avea să se ducă la poalele muntelui și să facă un bulgăre mic, neînsemnat, de zăpadă, apoi să-l rostogolească la deal, cât să se facă de trei ori mai mare de fiecare dată când trecea peste o măgură sau cobora într-o viroagă.

Când avea să ajungă cu el la casă, care era în vârful ultimului deal dinaintea văii, avea să fie cât șura bunicului, iar oamenii de pe autostradă aveau să se uite uimiți la el. Doar să fie zăpada bună. Fulgi groși și lipicioși. La fiecare ninsoare îi aduceam câte o mână de zăpadă și ne uitam cum freca fulgii printre degete. Zăpada era prea fină. Altădată, prea umedă. După Crăciun, spunea. Atunci ai zăpadă *adevărată*.

Dar după Crăciun tata parcă s-a dezumflat, s-a prăbușit în el însuși. Nu a mai spus nimic despre bulgărele de zăpadă, apoi nu a mai spus nimic, pur și simplu. Un întuneric a mijit în ochii lui și l-a cuprins încet-încet cu totul. Mergea cu brațele inerte, cu umerii lăsați, de parcă ceva îl trăgea în jos, spre pământ.

În ianuarie, tata nu se mai putea da jos din pat. Stătea întins pe spate și se holba cu privirea goală la tavanul de stuc, cu modelul complicat de crețuri și nervuri. Nu clipea când îi aduceam tava cu cina, seară de seară. Nu sunt sigură că știa că sunt acolo.

Atunci ne-a spus mama că mergem în Arizona. Spunea că tata era ca floarea-soarelui – care murea în zăpadă – și că în februarie trebuia dus și sădit la soare. Așa că ne-am înghesuit în berlină și am mers douăsprezece ore, străbătând canioane și gonind pe autostrăzi întunecate, până când am ajuns la locuința mobilă din deșertul uscat din Arizona, unde bunicii mei așteptau sfârșitul iernii.

Am ajuns la câteva ore după răsărit. Tata a reușit să meargă până la veranda bunicii, unde a rămas toată ziua, cu o pernă tricotată sub cap și o mână plină de bătături pe burtă. A rămas așa două zile, cu ochii deschiși, fără să spună nimic, tăcut ca un tufiș în căldura uscată, fără adiere de vânt.

A treia zi a părut să se întoarcă în el însuși, să înceapă să vadă ce se întâmpla în jurul lui, să asculte vorbăria

noastră de la masă în loc să se holbeze doar, fără reacție, la covor. În seara aceea, după cină, bunica și-a ascultat mesajele telefonice, cele mai multe de la vecini și prieteni care voiau să o salute. Apoi din difuzor s-a auzit vocea unei femei care îi amintea bunicii că avea programare la medic a doua zi. Acest mesaj a avut un efect dramatic asupra tatei.

La început, tata a luat-o la întrebări pe bunica: de ce avea nevoie de programare, la cine mergea, de ce să se ducă la doctor când mama putea să-i dea tincturi.

Tata crezuse dintotdeauna cu tărie în ierburile mamei, dar în seara aceea lucrurile păreau să fie altfel, ca și cum ceva dinăuntrul lui s-ar fi schimbat, o nouă credință care tocmai încolțea. Meșteșugul ierburilor, spunea, este o învățătură spirituală prin care se desparte grâul de neghină, credincioșii de necredincioși. Apoi a spus un cuvânt pe care nu-l mai auzisem: Illuminati. Bunica, spunea el, era, fără să știe, un agent al acestor Illuminati.

Dumnezeu nu răbda necredința, spunea tata. De aceea păcătoșii cei mai mari erau nehotărâții, cei care luau și ierburi de leac, și medicamente, care veneau miercurea la mama și se duceau la doctor vinerea – sau, cum spunea tata, „care se închină la altarul lui Dumnezeu astăzi și mâine aduc jertfă satanei". Acești oameni erau ca iudeii din vechime, pentru că primiseră o religie adevărată, dar tânjeau după idoli falși.

— Medicii și medicamentele, aproape că a strigat tata. Iată dumnezeul lor, cu care se desfrânează.

Mama se holba la mâncare. La auzul cuvântului „desfrânează", s-a ridicat și i-a aruncat o privire mânioasă tatei, apoi s-a dus în camera ei și a trântit ușa. Mama nu era mereu de acord cu tata. Când tata nu era prin preajmă, o auzeam spunând lucruri pe care el – sau cel puțin acest nou avatar al lui – le-ar fi socotit blasfemii, cum ar fi:

„Ierburile sunt suplimente. Dacă aveți ceva mai grav, duceți-vă la doctor."

Tata nu a băgat în seamă scaunul gol al mamei.

— Doctorii ăia nu încearcă să te salveze, i-a spus bunicii. Încearcă să te *ucidă*.

Când mă gândesc la cina aceea, văd limpede scena. Sunt așezată la masă. Tata vorbește, cu voce grăbită. Bunica stă în fața mea și molfăie la nesfârșit sparanghelul cu falca ei strâmbă, cum face pesemne capra, soarbe din apa cu gheață, fără să dea vreun semn că ar fi auzit vreun cuvânt din cele spuse de tata, în afară de privirile iritate pe care le aruncă spre ceasul care-i spune că e încă prea devreme ca să meargă la culcare.

— Iei parte cu bună știință la urzelile satanei, spune tata.

Scena s-a repetat în fiecare zi, uneori de mai multe ori, în tot timpul ședерii. Totul se desfășura după același scenariu. Tata, plin de zel, mormăia cam o oră, repetând la nesfârșit aceleași lucruri, alimentat de o patimă lăuntrică ce nu se stingea prea curând, deși pe noi ne aruncase de mult într-o stupoare amorțită.

Bunica avea un mod memorabil de a râde la sfârșitul acestor predici. Un fel de suspin, o expirație lungă, forțată, la sfârșitul căreia își dădea ochii peste cap într-o imitație leneșă a exasperării, ca și cum ar fi vrut să ridice mâinile, dar era prea obosită ca să ducă gestul până la capăt. Apoi zâmbea – nu era un zâmbet de alinare pentru altcineva, ci un zâmbet de amuzament uimit pentru ea însăși, un zâmbet care mie mi s-a părut totdeauna că încerca să spună: *Ascultă ce-ți spun eu, viața reală e cea mai bună glumă.*

Era o după-amiază toridă, atât de călduroasă încât nu puteai să mergi în picioarele goale pe pavaj, când bunica ne-a luat pe mine și pe Richard la o plimbare cu mașina

prin deșert, după ce ne pusese centurile de siguranță pe care nu le purtaserăm niciodată până atunci. Am mers până când drumul a început să se încline, apoi am mers mai departe, până când asfaltul de sub roți a lăsat locul prafului, și am tot mers mai departe cu bunica la volan, printre dealuri șerpuitoare, până unde drumul neasfaltat lua sfârșit și începea un traseu turistic. De acolo am mers pe jos. După câteva minute, bunica a început să gâfâie și s-a așezat pe o piatră roșie plată și ne-a arătat o formațiune din piatră de nisip în depărtare, formată din spirale prăbușite, fiecare dintre ele ca o mică ruină, și ne-a spus să mergem până la ea. Odată ajunși acolo, trebuia să căutăm pepite de stâncă neagră.

— Se numesc lacrimi de apaș, a spus.

S-a căutat în buzunar și a scos o pietricică neagră, murdară și zimțată, acoperită de nervuri albe și cenușii, ca o sticlă crăpată.

— Și așa arată după ce le lustruiești un pic.

Din celălalt buzunar a extras o a doua piatră, neagră ca smoala și atât de netedă încât părea moale.

Richard le-a identificat pe amândouă ca fiind obsidiane.

— Rocă vulcanică, a spus, pe tonul cel mai academic cu putință. Spre deosebire de astea.

A lovit cu piciorul o piatră spălăcită și a făcut un semn spre formațiune.

— Ăsta-i sediment.

Richard se pricepea la detalii științifice. De obicei îi ignoram prelegerile, dar atunci m-au prins, ca și terenul ciudat, însetat. Ne-am plimbat o oră în jurul formațiunii și ne-am întors la bunica cu mormane de pietre pe care le țineam cu partea din față a bluzei. Le-a pus în portbagaj și, în timp ce ne întorceam spre rulotă, ne-a spus legenda lacrimilor de apaș.

Din ce spunea bunica, cu o sută de ani în urmă un trib de apași se luptase cu cavaleria Statelor Unite pe acele stânci spălate de ploi. Tribul fusese copleșit numeric: pierduse bătălia și războiul se sfârșise. Nu-i mai rămânea decât să aștepte să moară. Puțin după începutul bătăliei, războincii au fost prinși pe o margine de stâncă. Nu voiau să sufere o înfrângere umilitoare, să fie răpuși unul câte unul încercând să treacă printre rândurile cavaleriei, așa că s-au urcat pe cai și s-au aruncat de pe munte. Când femeile apașe le-au găsit trupurile frânte pe stâncile de jos, au vărsat lacrimi mari, deznădăjduite, care s-au transformat în piatră la atingerea pământului.

Bunica nu ne-a spus ce s-a întâmplat cu femeile. Apașii erau în război, dar nu aveau războinici, așa că poate sfârșitul i se părea prea cumplit ca să vorbească despre el. Îți venea în minte cuvântul „sacrificiu", pentru că ăsta este cuvântul potrivit pentru o bătălie în care una dintre părți nu poate să se apere. Este cuvântul pe care îl foloseam la fermă. Sacrificam găinile, nu ne luptam cu ele. Sacrificiul era consecința cea mai probabilă a vitejiei războinicilor. Ei au murit ca niște eroi, soțiile lor, ca niște roabe.

Pe când mergeam spre rulotă, cu soarele dispărând la orizont și ultimele raze traversând autostrada, mă gândeam la femeile apașe. Cursul vieții lor fusese hotărât cu ani în urmă, ca forma altarului de piatră pe care muriseră – înainte de galopul cailor, cu trupurile de roibi încleștate spre acea ultimă izbitură. Mult înainte de saltul războinicilor, era deja hotărât cum aveau să trăiască și să moară femeile. Hotărâseră războinicii și femeile însele. Hotărâre. Alegerile, fără număr, ca firele de nisip, se așezaseră unele peste altele și se strânseseră una într-alta, se făcuseră sediment, apoi stâncă, până când totul fusese cioplit în piatră.

Nu mai plecasem niciodată departe de munte și îmi era dor de el, de privelișteа cu Prințesa gravată printre pini

peste masiv. Mă trezeam că mă uit la cerul gol din Arizona în speranța că o să-i văd forma neagră ieșind din pământ, punând stăpânire pe jumătatea ei de cer. Dar nu era acolo. Mai mult decât de priveliște îmi era dor de mângâierile ei - de vântul cu care îmi flutura părul, venit prin canioane și viroage. În Arizona nu era vânt. Doar ceasuri toride, unul după altul.

Îmi petreceam zilele bântuind dintr-o parte a rulotei într-alta, ieșeam pe ușa din spate, traversam curticica interioară, mă duceam până la hamac, ocoleam până la verandă, unde treceam pe lângă silueta semiconștientă a tatei și mă întorceam înăuntru. A fost o mare ușurare când, în ziua a șasea, căruța bunicului s-a rupt și Tyler și Luke au descompus-o, ca să vadă unde era problema. Stăteam pe un butoi mare de plastic albastru, mă uitam la ei și mă întrebam când putem să plecăm acasă. Când o să înceteze tata cu Illuminati. Când n-o să mai iasă mama din cameră de fiecare dată când intră tata.

În seara aceea, după cină, tata a spus că e vremea să plecăm.

— Strângeți-vă lucrurile, a spus. O pornim în jumătate de oră.

Era pe înserat, iar bunica spunea că e o prostie să pleci la ora asta la un drum de douăsprezece ore. Mama a spus că ar trebui să așteptăm până dimineața, dar tata voia să ajungă acasă, ca să poată să se apuce de sortat cu băieții de dimineață.

— Nu-mi permit să mai pierd zile de lucru, a spus.

Privirea mamei s-a întunecat de îngrijorare, dar nu a spus nimic.

M-am trezit când mașina a lovit primul stâlp. Dormeam pe jos, la picioarele surorii mele, cu o pătură peste cap. Am încercat să mă ridic în șezut, dar mașina se clătina, sălta - părea că se descompune - și Audrey a căzut peste mine.

Nu vedeam ce se întâmplă, dar simţeam şi auzeam. Încă un *poc* puternic, o zguduitură, mama care striga „Tyler!" de pe scaunul din faţă şi o ultimă zdruncinătură zdravănă înainte ca totul să se oprească şi să se lase tăcerea.

Au trecut câteva secunde în care nu s-a întâmplat nimic.

Apoi am auzit vocea lui Audrey. Ne striga, unul câte unul. Apoi a spus:

— Suntem toţi în afară de Tara!

Am încercat să strig, dar aveam faţa înţepenită sub scaun, obrazul lipit de podea. Mă zbăteam sub greutatea lui Audrey, care mă striga pe nume. În cele din urmă, mi-am arcuit spatele şi am împins-o, apoi mi-am scos capul de sub pătură şi am spus:

— Aici sunt.

M-am uitat de jur împrejur. Tyler avea trunchiul îndoit, practic se cocoţa pe bancheta din spate, cu ochii ieşiţi din orbite pe măsură ce vedea toate tăieturile, toate vânătăile, toţi ochii larg deschişi. Îi vedeam faţa, dar nu părea să fie a lui. Din gură, sângele îi ţâşnea pe cămaşă. Am închis ochii şi am încercat să uit dinţii strâmbi pătaţi de sânge. I-am deschis din nou ca să văd ce fac ceilalţi. Richard se ţinea de cap, cu mâinile peste urechi, ca şi cum ar fi încercat să blocheze un zgomot. Audrey avea nasul încovoiat nefiresc şi din el îi curgea sânge pe braţ. Luke tremura, dar nu am văzut sânge nicăieri. Eu aveam o tăietură pe antebraţ, acolo unde mă agăţasem de cadrul scaunului.

— Toată lumea-i teafără?

Vocea tatălui meu. Urmată de un murmur general.

— Pe maşină sunt fire electrice, a spus tata. Nu iese nimeni până nu le opresc.

Uşa s-a deschis în dreptul lui şi pentru o clipă am crezut că s-a electrocutat, dar apoi am văzut că sărise suficient de departe încât trupul să nu-i atingă maşina şi pământul în acelaşi timp. Îmi amintesc cum mă uitam la el prin

fereastra mea spartă în timp ce dădea ocol mașinii, cu șapca roșie dată foarte pe spate, astfel încât cozorocul stătea ridicat în aer. Avea un aer ciudat, de puști.

A ocolit mașina, apoi s-a oprit, s-a lăsat jos, cu capul la nivelul scaunului pasagerului.

— Ești bine? a spus.

A repetat. A treia oară când a spus același lucru, vocea îi tremura.

M-am aplecat peste scaun ca să văd cu cine vorbește și abia atunci mi-am dat seama cât de grav fusese accidentul. Partea din față a mașinii era turtită, motorul curbat, răsucit peste el însuși, ca o cută făcută în stâncă.

Parbrizul lucea în lumina soarelui de dimineață. Am văzut crăpături care se întretăiau. O privelişte familiară. Văzusem sute de parbrize sparte la depozitul de deșeuri, fiecare dintre ele altfel, cu firicelul lui de păianjen pornind din punctul de impact, ca o cronică a coliziunii. Epicentrul era un inel mic cu fisuri în jurul lui. Inelul era chiar în dreptul scaunului pasagerului.

— Ești bine? a implorat tata. Iubito, mă auzi?

Mama era pe scaunul pasagerului. Stătea cu spatele la geam. Nu-i vedeam chipul, dar era ceva cumplit în felul în care stătea prăvălită pe scaun.

— Mă auzi? a spus tata.

A repetat același lucru de mai multe ori. Într-un târziu, aproape imperceptibil, am văzut cum vârful cozii mamei s-a mișcat și ea a dat din cap.

Tata s-a ridicat în picioare, s-a uitat la cablurile electrice active, la pământ, la mama. Cu o privire neajutorată.

— Crezi că... să chem salvarea?

Cred că l-am auzit spunând asta. Și dacă a spus-o, trebuie s-o fi spus, probabil că mama a răspuns în șoaptă sau poate nu putea spune nimic, nu știu. Mi-am închipuit mereu că l-a rugat să o ducă acasă.

Mai târziu am aflat că fermierul al cărui tractor îl lovisem ieșise imediat din casă. Chemase poliția și știam că am dat de bucluc, pentru că mașina nu era asigurată și niciunul dintre noi nu avea centura de siguranță. Au trecut poate douăzeci de minute de când fermierul i-a anunțat pe cei de la Utah Energie de accident până când cei de acolo au oprit curentul ucigaș care pulsa prin cabluri. Apoi tata a ridicat-o pe mama din berlină și i-am văzut chipul - ochii, ascunși sub cercuri întunecate de mărimea unor prune, și umflăturile care îi deformau trăsăturile blânde, pe unele întinzându-le, pe altele turtindu-le.

Nu știu când am ajuns acasă, nici cum, dar îmi amintesc că muntele avea o strălucire portocalie în lumina dimineții. Odată ajunși, l-am văzut pe Tyler cum scuipa jeturi purpurii în chiuveta din baie. Dinții din față i se izbiseră de volan și se strâmbaseră, îndoiți spre interior, spre cerul gurii.

Mama stătea întinsă pe canapea. A mormăit că o dureau ochii de la lumină. Am tras storurile. A cerut să meargă în beci, unde nu erau ferestre, așa că tata a dus-o jos și nu am văzut-o câteva ore, până seara, când i-am dus cina cu o lanternă cu lumină mată. Când am văzut-o, nu am recunoscut-o. Amândoi ochii erau purpuriu-închis, așa că păreau negri, și atât de umflați încât nu-mi dădeam seama dacă erau deschiși sau închiși. Mă striga Audrey, chiar și după ce am corectat-o de două ori.

— Mulțumesc, Audrey, dar dacă e întuneric și liniște, e bine. Întuneric. Liniște. Mulțumesc. Mai treci să vezi ce mai fac, Audrey, un pic mai târziu.

O săptămână, mama nu a ieșit din beci. În fiecare zi era mai umflată, iar vânătăile, mai negre. Îmi spuneam în fiecare seară că fața nu i se poate umfla și deforma mai mult, dar în fiecare dimineață era mai neagră, mai tumefiată. După o săptămână, la apusul soarelui, am stins luminile și mama a urcat. Părea să aibă două obiecte prinse de frunte, cât niște mere de mari, negre ca măslinele.

Nu s-a mai pomenit nimic de spital. Momentul pentru această decizie trecuse şi a reveni la el ar fi însemnat să revenim la toată furia şi teama provocate de accident. Tata spunea că oricum doctorii nu aveau ce să-i facă. Soarta ei era în mâinile lui Dumnezeu.

În următoarele luni, mama m-a strigat în multe feluri. Nu-mi făceam griji când îmi spunea Audrey, dar mă tulburau conversaţiile în care mi se adresa cu Luke sau Tony şi toată lumea din familie, chiar şi mama, este de acord că nu a mai fost aceeaşi după accident. Noi, copiii, îi spuneam Ochi de Raton. Ni se părea o glumă foarte bună, odată ce avea cercurile de câteva săptămâni, suficient cât să ne obişnuim cu ele şi să le transformăm în subiect de glumă. Habar nu aveam că era un termen medical. Ochi de Raton. Semnul unei leziuni grave a creierului.

Pe Tyler îl distrugea sentimentul de vinovăţie. Se socotea vinovat pentru accident, apoi a început să se socotească vinovat pentru toate hotărârile luate după aceea, pentru toate consecinţele, toate ecourile care au răsunat de-a lungul anilor. A luat asupra lui acel moment şi toate consecinţele lui, ca şi cum însuşi timpul ar fi început în clipa în care berlina a ieşit de pe şosea, ca şi cum nu ar fi existat istorie, context, acţiuni premergătoare până când el îl declanşase, la şaptesprezece ani, când adormise la volan. Până şi acum, când mama uită vreun detaliu, oricât de neînsemnat, îi văd acea expresie în priviri - expresia pe care o avea în clipele de după coliziune, când privea scena în timp ce din gură îi curgea sânge, când îşi arunca ochii peste ceea ce socotea a fi exclusiv rezultatul acţiunii sale.

Eu nu am dat niciodată vina pe nimeni pentru accident, cu atât mai puţin pe Tyler. Se întâmplase pur şi simplu. După zece ani aveam să văd lucrurile altfel, ca parte a saltului dificil spre maturitate, şi după aceea accidentul avea să mă ducă mereu cu gândul la femeile apaşe şi la toate hotărârile care determină o viaţă - alegerile pe care

le fac oamenii, împreună și singuri, care se îmbină și produc orice eveniment. Fire de nisip, nenumărate, care formează sedimente, apoi stânci.

cinci

JEG CINSTIT

Muntele s-a dezgheţat şi Prinţesa şi-a arătat chipul, cu creştetul mângâind norii. Era duminică, la o lună după accident, şi ne strânseserăm cu toţii în camera de zi. Tata începuse să ne explice un pasaj din Scriptură când Tyler şi-a dres glasul şi ne-a spus că pleacă.

— Mă d-d-uc la co-colegiu, a spus, cu chipul rigid.

O venă de pe gât i s-a umflat când s-a trudit să rostească aceste cuvinte şi-i tot apărea şi dispărea la câteva secunde, un şarpe mare şi agitat.

Toată lumea s-a uitat la tata. Chipul îi era încruntat, impasibil. Tăcerea a fost mai rea decât dacă ar fi strigat.

Tyler ar fi fost al treilea frate care pleca de acasă. Fratele cel mai mare, Tony, conducea tractorul, strângea pietriş sau resturi, încercând să adune suficienţi bani cât să se însoare cu fata din capătul şoselei. Shawn, următorul, se certase cu tata cu câteva luni în urmă şi o ştersese. Nu-l mai văzusem de atunci, deşi, o dată la câteva săptămâni, o suna scurt pe mama, ca să-i spună că e bine, sudează sau conduce tractorul. Dacă pleca şi Tyler, tata rămânea fără echipă, iar fără echipă nu putea construi şuri sau barăci. Ar fi trebuit să revină la deşeuri.

— Ce-i ăla colegiu? am spus eu.

— Colegiul e o școală suplimentară pentru cei prea proști ca să învețe de la bun început, a spus tata.

Tyler se uita la podea, încordat. Apoi umerii i-au căzut deodată, chipul i s-a relaxat și a ridicat privirea; mi s-a părut că ieșise din el însuși. Avea o privire blândă, plăcută. Nu-l vedeam în ea.

L-a ascultat pe tata, care a început să predice.

— Există două feluri de profesori de colegiu, a spus tata. Cei care știu că mint și cei care cred că spun adevărul.

Tata a rânjit.

— Nu știu care-i mai rău, dacă stau să mă gândesc, un agent declarat al Illuminati, care măcar știe că lucrează pentru diavol, sau un profesor încrezut care se crede mai înțelept decât Dumnezeu.

Rânjea în continuare. Nu era o situație gravă; trebuia doar să-i bage mințile în cap fiului său.

Mama spunea că tata pierde timpul, că nimeni nu poate să-l facă pe Tyler să se răzgândească, odată ce i-a intrat ceva în cap.

— Poți la fel de bine să iei o mătură și să încerci să mături praful de pe munte, a spus.

Apoi s-a ridicat în picioare, a stat un pic până când și-a găsit echilibrul, apoi a coborât cu pași greoi.

O durea capul. O durea aproape tot timpul. Stătea în continuare în subsol și nu urca decât după ce apunea soarele, și chiar și atunci nu stătea decât foarte rar mai mult de o oră, până când zgomotul și efortul îi făceau capul să pulseze. Mă uitam la ea cum cobora treptele încet, cu grijă, cu spatele îndoit, cu amândouă mâinile pe balustradă, ca și cum ar fi fost oarbă și ar fi avut nevoie să-și găsească drumul pe pipăite. Abia după ce era bine înfiptă cu amândouă picioarele pe o treaptă cobora pe următoarea. Fața nu mai era aproape deloc umflată și arăta

aproape ca înainte, în afară de cercurile care, cu timpul, se făcuseră din negre purpuriu-închis, iar acum erau o nuanță liliachie de mov.

Peste o oră, tata nu mai rânjea. Tyler nu mai spusese nimic despre faptul că voia să se ducă la colegiu, dar nici nu promisese că o să rămână. Stătea pur și simplu nemișcat, cu expresia absentă, și își vedea de ale lui.

— Un bărbat adevărat nu poate să-și câștige traiul din cărți și bucăți de hârtie, a spus tata. Vei fi cap de familie. Cum poți să-ți întreții soția și copiii din *cărți*?

Tyler a înclinat capul, ca să arate că ascultă, și nu a spus nimic.

— Unul dintre fiii mei să aștepte să fie spălat pe creier de socialiști și spioni ai Illuminati...

— E o ș-ș-școală a Bisericii, l-a întrerupt Tyler. Cât de r-rău poate să fi-fie?

Tata a deschis gura și a pufnit.

— Crezi că Illuminati nu s-au infiltrat și în Biserică?

Vorbea cu glas tunător; fiecare cuvânt răsuna, plin de energie.

— Nu te gândești că primul loc unde s-ar duce e acea școală, unde pot crește o generație întreagă de mormoni socialiști? Eu nu te-am crescut așa prost!

Îmi voi aminti toată viața de tatăl meu în acea clipă, de forța și disperarea lui. Se apleacă în față, cu maxilarul rigid, cu ochii înguști, și caută pe chipul fiului său un semn de înțelegere, un semn cât de mic că îi împărtășește convingerile. Nu găsește nimic.

Povestea deciziei lui Tyler de a pleca de pe munte este ciudată, plină de lacune și schimbări bruște. Începe cu Tyler însuși, cu chipul lui straniu. Se întâmplă în unele familii: un copil care nu-și găsește locul, care iese din ritm, care cântă pe altă tonalitate. La noi în familie era Tyler.

Dansa vals în timp ce noi, ceilalți, jucam hora; rămânea surd la muzica agitată a vieților noastre, iar noi nu auzeam nimic din polifonia senină a vieții lui.

Lui Tyler îi plăceau cărțile, îi plăcea liniștea. Îi plăcea să organizeze, să ordoneze și să pună etichete. Odată mama a găsit în dulapul lui un raft plin de cutii de chibrituri, aranjate pe ani. Tyler i-a spus că erau pline de resturi de la creioanele ascuțite în ultimii cinci ani, pe care le strânsese ca să aprindem focul cu ele când aveam să „fugim în munți". În restul casei era haos pur: mormane de rufe nespălate, unsuroase și înegrite de la depozitul cu resturi, zăceau împrăștiate prin dormitoare; în bucătărie, pe toate mesele și dulapurile erau înșirate borcane închise la culoare cu tincturi, pe care le dădeam la o parte doar ca să facem mai multă mizerie, de pildă ca să curățăm un cadavru de cerb sau o pușcă, de unsoare. Dar, în mijlocul acestui haos, Tyler avea resturi de creioane din ultima jumătate de deceniu, ordonate pe ani.

Frații mei erau ca o haită de lupi. Se testau mereu unii pe alții și, de fiecare dată când unul dintre pui creștea un pic și visa să meargă mai departe, ajungeau să se încaiere. Când eram mică, certurile acestea se încheiau de obicei cu mama strigând lângă o lampă sau o vază spartă, dar pe măsură ce am crescut nu a mai rămas mare lucru de spart. Mama spunea că avuseserăm cândva un televizor, pe când eram bebeluș, până când Shawn i-l spărsese în cap lui Tyler.

În timp ce frații lui se încăierau, Tyler asculta muzică. Avea singura combină muzicală pe care o văzusem vreodată, iar lângă ea ținea un mic teanc de CD-uri pe care erau scrise cuvinte ciudate, ca „Mozart" și „Chopin". Într-o după-amiază de duminică, pe când avea poate șaisprezece ani, m-a prins când mă uitam la ele. Am încercat să fug, gândind că mă va snopi în bătaie pentru că am

intrat la el în cameră, dar m-a luat de mână și m-a dus până la teanc.

— C-c-care îți place c-cel mai mult? a spus.

Unul dintre ele era negru, cu o sută de bărbați și femei îmbrăcați în alb pe copertă. L-am arătat cu degetul. Tyler s-a uitat la mine, sceptic.

— E mu-muzică co-coarală, a spus.

A băgat discul în cutia neagră, apoi s-a așezat la birou să citească. M-am ghemuit pe jos la picioarele lui, desenând cu degetul pe covor. Muzica a început: o adiere de coarde, apoi voci șoptite care scandau, delicate ca mătasea, dar, cumva, pătrunzătoare. Imnul îmi era cunoscut – îl cântaserăm la biserică, un cor de voci îngrămădite de-a valma în slujire –, dar *asta* era altceva. Era tot o slujbă, dar mai era și altceva, ceva care avea de-a face cu studiul, disciplina și cooperarea. Ceva ce încă nu înțelegeam.

Cântarea a luat sfârșit, iar eu am rămas acolo, paralizată, în timp ce se auzea următoarea, apoi încă una, până la sfârșitul CD-ului. Camera părea lipsită de viață fără muzică. L-am întrebat pe Tyler dacă mai putem să-l ascultăm o dată, iar când s-a oprit muzica, l-am implorat să îi dea drumul din nou. Era foarte târziu și toată casa era tăcută când Tyler s-a ridicat de la birou și a pornit CD-ul, spunându-mi că era ultima dată.

— P-p-putem să-l m-m-ai as-as-ascultăm mâine, a spus.

Muzica a devenit limbajul nostru. Defectul de vorbire al lui Tyler îl făcea să fie tăcut, îi îngreuna limba. Din această cauză, noi doi nu vorbiserăm niciodată prea mult; nu-l cunoscusem pe fratele meu. Acum, în fiecare seară când se întorcea de la depozitul de deșeuri, îl așteptam. După ce făcea duș și se curăța de funinginea de peste zi, se așeza la birou și spunea:

— C-ce as-as-ascultăm în s-s-seara asta?

Alegeam un CD, apoi el citea și eu stăteam întinsă pe jos lângă picioarele lui, mă uitam țintă la ciorapii lui și ascultam.

Eram și eu scandalagioaică, la fel ca frații mei, dar cu Tyler mă transformam. Poate era muzica, *grația* ei, sau poate era grația *lui*. Într-un fel, mă făcea să mă văd pe mine însămi prin ochii lui. Încercam să-mi amintesc să nu strig. Încercam să evit certurile cu Richard, mai ales pe cele care se încheiau cu amândoi rostogolindu-ne pe jos, el trăgându-mă de păr, eu înfigându-mi unghiile în pielea moale a feței lui.

Ar fi trebuit să-mi dau seama că într-o zi Tyler avea să plece. Tony și Shawn plecaseră, iar ei erau legați de munte, așa cum Tyler nu fusese niciodată. Lui Tyler îi plăcuse întotdeauna ceea ce tata numea „învățatul din cărți", un lucru față de care noi, ceilalți, în afară de Richard, eram total indiferenți.

Fusese o vreme, pe când Tyler era copil, când mama fusese idealistă în privința învățăturii. Spunea că stăm acasă ca să învățăm *mai bine* decât ceilalți copii. Însă doar mama spunea asta, în timp ce tata era de părere că trebuia să învățăm lucruri mai practice. Pe când eram foarte mică, ăsta era subiectul de ceartă dintre ei: mama încerca să facă școală cu noi în fiecare dimineață, iar tata îi ducea pe băieți la depozitul de deșeuri în clipa în care ea se întorcea cu spatele.

Dar, în cele din urmă, mama avea să piardă lupta. Totul a început cu Luke, al patrulea dintre cei cinci fii ai ei. Lui Luke îi mergea mintea când venea vorba de munte – se ocupa de animale într-un fel care te făcea să crezi că vorbește cu ele –, dar avea o dificultate mare de învățare și se chinuia să învețe să citească. Timp de cinci ani mama a stat cu el în fiecare dimineață la masa din bucătărie, i-a explicat la nesfârșit aceleași sunete, dar la doisprezece ani

Luke nu putea decât să ragă o frază din Biblie în timpul orelor de studiu al Scripturii în familie. Mama nu înțelegea. Îi învățase fără probleme să citească pe Tony și pe Shawn, iar ceilalți prinseseră cumva lucrurile din mers. Tony mă învățase să citesc la patru ani, pentru că pusese un pariu cu Shawn, cred.

Din momentul în care Luke fusese în stare să-și mâzgălească numele și să citească fraze scurte și simple, mama trecuse la matematică. Toată matematica pe care o știam o învățasem în timp ce spălam vasele după micul dejun și o ascultam pe mama cum explica la nesfârșit ce este o fracție sau cum să folosești numerele negative. Luke nu progresa deloc și după un an mama a renunțat. Nu ne-a mai spus că vom învăța mai bine decât alți copii. A început să repete ce spunea tata.

— Singurul lucru important, mi-a spus într-o dimineață, e să învățați să citiți. Celelalte aiureli sunt spălare de creier.

Tata îi strângea pe băieți tot mai devreme, până când, pe când eu aveam opt ani și Tyler șaisprezece, rutina noastră omitea orice fel de învățare școlară.

Cu toate acestea, mama nu se convertise cu totul la gândirea tatei și uneori o cuprindea din nou vechiul entuziasm. În acele zile, când familia era strânsă la masă, la micul dejun, mama ne anunța că azi *facem școală*. Avea un raft de cărți în subsol, ticsit cu volume despre ierburi de leac și câteva broșate. Erau câteva manuale de matematică pe care le împărțeam și o carte de istorie americană pe care nu l-am văzut decât pe Richard citind-o. Mai era și o carte de științe naturale, probabil pentru copii mici, pentru că era plină de imagini lucioase.

De obicei ne lua jumătate de oră să găsim toate cărțile, apoi le împărțeam și mergeam în camere separate să „facem școală". Habar nu am ce făceau frații mei când

făceau şcoală, dar eu deschideam cartea de matematică şi dădeam paginile timp de jumătate de oră, pipăind legătura cu degetele. Dacă atingeam cincizeci de pagini cu degetele, îi comunicam mamei că făcusem cincizeci de pagini de matematică.

— Extraordinar! spunea ea. Vezi? Niciodată n-ai fi putut să mergi în ritmul ăsta la şcoala publică. Asta nu merge decât acasă, unde poţi să stai să te concentrezi, fără să te distragă nimic.

Mama nu ne ţinea niciodată prelegeri, nici nu dădeam examene. Nu ne punea niciodată să facem compuneri. În beci era un computer, cu un program numit Mavis Beacon, care dădea lecţii de dactilografie.

Uneori, când livra ierburi, dacă ne terminaserăm treburile casnice, mama ne ducea la librăria Carnegie, în centru. La subsol era o cameră plină de cărţi pentru copii, pe care le citeam. Richard lua chiar şi cărţi de sus, cărţi pentru adulţi, cu titluri grele, despre istorie şi ştiinţe naturale.

Învăţatul în familia noastră a fost mereu pe cont propriu: puteai să înveţi singur orice voiai, după ce îţi terminai treburile. Unii dintre noi erau mai disciplinaţi decât alţii. Eu eram cea mai indisciplinată, aşa că, la zece ani, singura materie pe care o studiasem sistematic era alfabetul Morse, pentru că tata insistase să-l învăţ.

— Dacă liniile de comunicare vor fi tăiate, noi vom fi singurii din vale care vom putea comunica, ne spunea, deşi nu-mi dădeam prea bine seama, dacă noi eram singurii care îl învăţam, cu cine aveam să comunicăm.

Băieţii mai mari – Tony, Shawn şi Tyler – crescuseră în alt deceniu şi aproape că păreau să fi avut alţi părinţi. Tatăl lor nu auzise de familia Weaver; nu vorbea despre Illuminati. Îşi dăduse cei trei fii mai mari la şcoală şi, chiar dacă îi retrăsese după câţiva ani, angajându-se să facă

școală cu ei acasă, când Tony spusese că vrea să se întoarcă, îi dăduse voie. Tony făcuse liceul, deși pierduse atâtea zile cu munca la depozitul de deșeuri, încât nu putuse să-l absolve.

Pentru că Tyler era al treilea fiu, nu-și amintea mai nimic despre școală și era foarte mulțumit că putea să învețe acasă. Până când împlinise treisprezece ani. Atunci, poate pentru că mama stătea toată ziua să-l învețe pe Luke să citească, Tyler îl întrebase pe tata dacă putea să se înscrie în clasa a opta.

Tyler mersese la școală tot anul, din toamna lui 1991 până în primăvara lui 1992. Învățase algebra, la fel de firească pentru mintea lui ca aerul pentru plămâni. Apoi, în august, urmase asediul asupra familiei Weaver. Nu știu dacă Tyler s-ar fi întors la școală, dar știu că după ce a aflat de familia Weaver, tata nu l-a mai lăsat pe niciunul dintre copii să calce în vreo clasă dintr-o școală publică. Și totuși lui Tyler învățătura îi captase interesul. Cu banii pe care îi avea, cumpărase un manual vechi de trigonometrie și învățase mai departe singur. Apoi voise să învețe calculul integral și diferențial, dar nu-și permitea să mai cumpere o carte, așa că se dusese la școală și îl rugase pe profesorul de matematică să-i dea una. Profesorul îi râsese în față.

— Nu poți să înveți singur calculul integral, îi spusese. E imposibil.

Tyler ripostase:

— Dați-mi cartea, eu cred că pot.

Plecase cu cartea sub braț.

Adevărata provocare era să-și găsească timp de studiu. În fiecare dimineață, la ora șapte, tata își strângea fiii, îi împărțea în echipe și îi trimitea la treburile cotidiene. De obicei dura o oră până când tata își dădea seama că Tyler nu era printre frații lui. Dădea buzna prin ușa din spate și căuta prin casă, unde Tyler stătea în camera lui și învăța.

— Ce naiba faci? striga, lăsând urme de murdărie pe covorul curat al lui Tyler. L-am pus pe Luke să încarce grinzi singur - o treabă pentru doi oameni - și vin aici și te găsesc stând în fund?

Dacă tata m-ar fi prins cu o carte când trebuia să muncesc, aș fi șters-o, dar Tyler se ținea tare.

— Tată, spunea, o să m-m-muncesc după m-m-masă.

În cele mai multe dimineți se certau câteva minute, apoi Tyler lăsa deoparte creionul și umerii îi cădeau în timp ce-și trăgea cizmele și mănușile de sudură. Dar mai erau și dimineți - dimineți în care rămâneam de fiecare dată uimită - când tata ieșea jignit pe ușa din spate, singur.

Nu prea credeam că Tyler o să se ducă la școală, că o să lase vreodată în urmă muntele ca să se alăture celor din Illuminati. Mă gândeam că tata are toată vara la dispoziție ca să-i bage mințile în cap lui Tyler, lucru pe care încerca să-l facă în fiecare zi când echipa se strângea la masa de prânz. Băieții se învârteau prin bucătărie, își mai luau câte o porție, iar tata se întindea pe linoleumul tare - pentru că era obosit și trebuia să se culce, dar era prea murdar pentru canapeaua mamei - și își începea prelgerea despre Illuminati.

Un prânz mi-a rămas bine întipărit în memorie. Tyler își face tacos din ingredientele pregătite de mama: își așază păstăile pe farfurie, trei, perfect aliniate, apoi pune peste ele chifteaua, foaia de salată și roșiile, meticulos, măsoară cantitățile, distribuie perfect smântâna. Tata mormăie monoton. Apoi, chiar când tata se apropie de sfârșitul prelegerii și trage aer în piept ca să o ia de la capăt, Tyler strecoară toate cele trei tacos impecabile în storcătorul mamei, cel cu care face tincturi, și îl pornește. Un vuiet puternic răsună în bucătărie și aduce cu sine un

fel de liniște. Vuietul se oprește; tata o ia de la capăt. Tyler toarnă lichidul portocaliu într-un pahar și începe să bea, ușor, delicat, pentru că dinții din față încă i se mișcă, încă încearcă să-i iasă din gură. Multe amintiri se leagă de acea perioadă a vieții, dar aceasta mi-a rămas în minte: vocea tatei care se ridică dinspre podea, în timp ce Tyler bea tacos.

Când primăvara a lăsat locul verii, hotărârea tatei a fost înlocuită de o atitudine de negare - se purta ca și cum discuția ar fi luat sfârșit și el ar fi câștigat. Nu a mai spus nimic despre plecarea lui Tyler și a refuzat să angajeze pe cineva în locul lui.

Într-o după-amiază călduroasă, Tyler m-a luat în vizită la bunica și bunicul-din-oraș, care locuiau în aceeași casă în care copilărise mama, o casă cum nu se poate mai diferită de a noastră. Mobilierul, fără să fie scump, era bine îngrijit - covoare albe moi, tapet floral pe pereți, perdele groase și plisate la ferestre. Rar făceau câte o schimbare. Covorul, tapetul, masa și bufetul de bucătărie - toate erau la fel ca în diapozitivele din copilăria mamei pe care le văzusem.

Tatei nu-i plăcea să stăm pe acolo. Până să se pensioneze, bunicul fusese poștaș, iar tata spunea că cineva care lucrează pentru guvern nu merită respectul nostru. Bunica era și mai rea, spunea tata. Era frivolă. Nu știam ce însemna acel cuvânt, dar îl folosea atât de des încât ajunsesem să-l asociez cu ea - cu carpeta ei moale și tapetul cu petale.

Lui Tyler îi plăcea la nebunie acolo. Îi plăceau liniștea, ordinea, felul blând în care vorbeau între ei bunicii mei. În acea casă exista o aură care mă făcea să simt din instinct, fără să-mi fi spus nimeni niciodată, că nu trebuia să strig, nu trebuia să lovesc pe nimeni sau să gonesc ca nebuna prin bucătărie. În schimb *trebuia* să mi se spună,

și chiar de mai multe ori, să-mi las încălțările pline de noroi la ușă.

— La colegiu cu tine! a spus bunica după ce ne așezaserăm pe canapeaua cu imprimeu floral.

S-a întors către mine.

— Cred că ești foarte mândră de fratele tău!

A închis ochii pe jumătate, cât să se potrivească cu zâmbetul. Îi vedeam toți dinții. *S-o creadă ea că ai vreun motiv să te bucuri că urmează să fii spălat pe creier,* mi-am spus.

— Trebuie să merg la baie, am spus.

Singură pe hol, pășeam rar și mă opream la fiecare pas, ca degetele de la picioare să mi se cufunde în covor. Am zâmbit când mi-am amintit că tata spunea că bunica are covoarele atât de albe doar pentru că bunicul nu muncise niciodată cu adevărat.

— Poate că am mâinile jegoase, spusese tata, făcându-mi cu ochiul și arătându-mi unghiile înnegrite. Dar e un jeg cinstit.

Au trecut câteva săptămâni și vara și-a intrat pe deplin în drepturi. Într-o duminică, tata a convocat o adunare de familie.

— Avem o rezervă suficientă de mâncare, a spus. Avem puse deoparte combustibil și apă. Însă nu avem bani.

Tata a scos din portofel o bancnotă de douăzeci de dolari și a mototolit-o.

— Nu bani din ăștia, falși. În Zilele Pustiirii nu vor valora nimic. Oamenii vor da la schimb bancnote de o sută de dolari pe un sul de hârtie igienică.

Mi-am închipuit o lume în care bancnotele verzi zăceau pe marginea drumului, precum cutiile goale de suc. M-am uitat în jur. Toată lumea părea să se gândească la același lucru, mai ales Tyler. Avea o privire concentrată, hotărâtă.

— Am economisit ceva bani, a spus tata. Şi mama voastră a pus ceva deoparte. O să-i schimbăm pe argint. În curând, asta-şi vor dori oamenii, argint şi aur.

După câteva zile tata s-a întors acasă cu argintul şi chiar cu nişte aur. Metalul era sub formă de monede, puse în cutii mici şi grele, pe care le-a dus prin casă şi le-a depozitat în beci. Nu m-a lăsat să le deschid.

— Astea nu-s ca să te joci cu ele.

La puţină vreme, Tyler a luat câteva mii de dolari – aproape toţi banii care îi rămăseseră după ce plătise tractorul fermierului şi berlina tatei – şi şi-a cumpărat şi el un morman de argint, pe care l-a depozitat în beci, lângă dulapul cu arme. A rămas acolo vreme îndelungată, cântărind cu privirea cutiile, ca prins între două lumi.

Tyler a fost pradă mai uşoară: m-am rugat de el şi mi-a dat o monedă de argint cât palma mea. Moneda mi-a adus alinare. Mi se părea că faptul că a cumpărat-o era o declaraţie de loialitate din partea lui Tyler, un angajament faţă de familie că, în ciuda nebuniei care pusese stăpânire pe el şi îl făcea să vrea să meargă la şcoală, în cele din urmă avea să ne aleagă pe noi. Să lupte de partea noastră când venea Sfârşitul. Când frunzele au început să-şi schimbe culoarea, din verdele de ienupăr al verii în roşul-vişiniu şi bronzul auriu al toamnei, moneda strălucea chiar şi în cea mai palidă lumină, lustruită de mii de atingeri ale degetelor mele. Mă mângâiam cu realitatea ei fizică, convinsă că, dacă moneda era adevărată, plecarea lui Tyler nu putea fi decât o amăgire.

M-am trezit într-o dimineaţă de august şi l-am găsit pe Tyler punându-şi hainele, cărţile şi CD-urile în cutii. Aproape că terminase când ne-am aşezat la masă, la micul dejun. Am mâncat repede, apoi m-am dus la el în cameră şi m-am uitat în rafturile lui, care erau goale, în afară de

un singur CD, cel negru cu coperta cu oamenii îmbrăcați în alb, pe care acum i-am recunoscut ca fiind membrii Corului Mormon al Chivotului. Tyler a apărut în prag.

— P-p-e ăla ți-ți-l las ți-ție, a spus.

Apoi a ieșit și și-a spălat mașina, cu jetul furtunului înlăturând praful din Idaho, până când arăta ca și cum nu ar fi văzut în viața ei un drum neasfaltat.

Tata a terminat de mâncat și a plecat fără să spună un cuvânt. Înțelegeam de ce. Mă scotea din minți să-l văd pe Tyler cum încarcă în mașină cutiile. Îmi venea să urlu, dar în loc de asta am alergat, am ieșit pe ușa din spate, am traversat dealurile și am luat-o în sus, spre vârf. Am alergat până când sunetul sângelui care îmi pulsa în urechi a devenit mai puternic decât propriile mele gânduri; apoi m-am întors și am alergat înapoi, am ocolit pășunea și m-am dus la vagonul roșu. M-am cocoțat pe acoperiș, la timp cât să-l văd pe Tyler cum închide portbagajul și se învârte în cerc, ca și cum ar vrea să-și ia rămas-bun, dar nu are de la cine. Mi-l închipuiam cum mă strigă pe nume și îmi imaginam cum se întristează când nu-i răspund.

Era pe scaunul șoferului când m-am dat jos, iar mașina huruia deja pe drumul nepietruit când am sărit din spatele unui container de fier. Tyler s-a oprit, s-a dat jos și m-a îmbrățișat – nu îmbrățișarea ghemuită în care cei mari îi cuprind adesea pe copii, ci cealaltă, cu amândoi în picioare, el trăgându-mă spre el și apropiindu-și fața de a mea. Mi-a spus că o să-i fie dor de mine, apoi mi-a dat drumul, s-a urcat în mașină și a gonit până la baza dealului, apoi a ieșit pe autostradă. Am privit în urma lui până când s-a așezat praful.

De atunci, Tyler nu a mai trecut decât rar pe acasă. Își clădea o viață nouă, dincolo de liniile inamice. Făcea puține incursiuni în zona noastră. Nu am aproape nicio amintire cu el din următorii cinci ani, când am împlinit

cincisprezece ani și a reapărut brusc în viața mea într-un moment crucial. Până atunci am fost doi străini.

Au trecut mulți ani până să înțeleg ce preț plătise pentru acea plecare și cât de puțin înțelesese încotro mergea. Tony și Shawn plecaseră de la munte, dar plecaseră ca să facă ce îi învățase tatăl meu: să conducă tractorul, să sudeze, să sorteze deșeuri.

Tyler a pășit în gol. Nu știu de ce a făcut-o și nici el nu știe. Nu are nicio explicație pentru convingerea care l-a cuprins și nu știe cum de a ars suficient de tare încât să lumineze întunericul îndoielii. Dar eu am fost mereu convinsă că era vorba despre muzica din mintea lui, de vreo melodie plină de speranță pe care noi, ceilalți, nu o auzeam, aceeași melodie secretă pe care o fredonase când cumpărase cartea de trigonometrie sau când pusese deoparte resturile de la creioanele ascuțite.

Vara s-a scurs, evaporată parcă în propria-i căldură. Zilele erau mai departe călduroase, dar seara începuse să se răcorească, iar ceasurile reci de după amurg se lungeau tot mai mult cu fiecare zi ce trecea. Tyler plecase de o lună.

Îmi petreceam după-amiaza cu bunica-din-oraș. Făcusem o baie de dimineață, deși nu era duminică, și aveam pe mine haine speciale, fără găuri și fără pete, astfel încât, curată și apretată, să pot sta în bucătăria bunicii și să mă uit la ea cum făcea plăcintă cu dovleac. Soarele se revărsa prin perdelele străvezii pe gresia cu gălbenele și toată încăperea căpăta astfel luciri de chihlimbar.

După ce bunica a băgat prima serie în cuptor, m-am dus la baie. Am traversat holul, cu covorul alb și moale, și am simțit un val de mânie când mi-am amintit că, ultima oară când îl văzusem, eram cu Tyler. Baia mi se părea străină. Am privit îndelung chiuveta albicioasă, nuanța rozalie a covorului, păturica de culoarea piersicii. Până și toaleta

se ivea de sub un acoperământ cu flori de ciuboțica-cucului. Mi-am privit propria reflexie, încadrată de gresie crem. Nu semănam deloc cu mine și, pentru o clipă, m-am întrebat dacă *asta* își dorea Tyler, o casă frumoasă cu o baie frumoasă și o soră frumoasă care să-i facă vizite. Poate de aceea plecase. Și îl uram pentru asta.

Lângă robinet erau mai multe săpunuri roz și albe, în formă de lebede și trandafiri, pe o tăviță ivorie. Am luat o lebădă și am simțit cum forma moale cedează la apăsarea degetelor mele. Era foarte frumoasă și voiam să o iau cu mine. Mi-am imaginat-o în baia noastră din beci, cu aripile delicate sprijinite de cimentul aspru. Mi-am închipuit-o zăcând într-o baltă murdară de pe chiuvetă, înconjurată de fâșii cojite de tapet galben. Am pus-o la loc pe tăviță.

Am ieșit și am dat peste bunica, care mă așteptase pe hol.

— Te-ai spălat pe mâini? m-a întrebat, pe o voce blândă și mieroasă.

— Nu, am spus.

Răspunsul meu a stricat mierea din vocea ei.

— De ce?

— Nu erau murdare.

— Trebuie să te speli pe mâini de fiecare dată după ce mergi la toaletă.

— Nu cred că e așa de important, am spus. Noi nici nu avem săpun la baie.

— Nu-i adevărat, a spus ea. Nu așa am crescut-o pe mama ta.

M-am înfoiat, gata să-i dau replica bunicii, să-i spun din nou că nu foloseam săpunul, dar când am ridicat privirea am văzut o altă femeie decât cea pe care mă așteptam să o văd. Nu părea frivolă, nu părea genul care să piardă toată ziua frecând covorul alb. În clipa aceea se transformase. Poate că era forma ochilor, felul în care mă priveau

pe jumătate închiși, neîncrezători, sau poate linia dură a gurii, strânsă, hotărâtă. Sau poate că nu era nimic, ci doar aceeași bătrână care arăta ca de obicei și spunea ce spunea de obicei. Poate că eu o priveam deodată altfel - poate că, în acea clipă, o priveam din perspectiva *lui,* a fratelui pe care îl uram și îl iubeam.

Bunica m-a dus la baie și s-a uitat cum mă spăl pe mâini, apoi m-a pus să mă șterg pe prosopul trandafiriu. Îmi ardeau urechile și gâtul.

La puțin timp după aceea m-a luat tata, care se întorcea de la lucru. A tras camioneta lângă casă și m-a claxonat ca să ies, ceea ce am făcut, cu capul plecat. Bunica a venit în urma mea. M-am urcat grăbită pe scaunul pasagerului, dând deoparte o trusă de unelte și o pereche de mănuși de sudură, iar bunica îi spunea tatei că nu mă spălasem. Tata a ascultat-o, sugându-și obrajii, în timp ce meșterea ceva la cutia de viteze. Îl umfla râsul.

Odată revenită alături de tatăl meu, îi simțeam puterea. O pereche cunoscută de ochelari mi s-a pus pe ochi și bunica și-a pierdut puterea stranie pe care o avusese asupra mea cu o oră în urmă.

— Nu-ți înveți copiii să se spele după ce merg la toaletă? a întrebat bunica.

Tata a băgat camionul în viteză. A plecat, i-a făcut cu mâna și i-a spus:

— Îi învăț să nu se pișe pe mâini.

șase

SCUT ȘI PAVĂZĂ

În iarna de după plecarea lui Tyler, Audrey a împlinit cincisprezece ani. Și-a luat carnetul de conducere de la o instanță locală și, în drum spre casă, și-a găsit de muncă, la făcut chiftele. Apoi și-a luat un al doilea serviciu, muls de vaci la ora patru în fiecare dimineață. Se certa cu tata de un an, răzvrătită împotriva restricțiilor pe care i le impunea. Acum avea bani; avea mașina ei; o vedeam foarte rar. Familia se micșora, vechea ierarhie se comprima.

Tata nu avea destui oameni cu care să construiască hambare pentru fân, așa că a revenit la sortarea deșeurilor. Acum, că Tyler plecase, noi, ceilalți, am fost avansați: la șaisprezece ani, Luke a devenit fiul cel mare, mâna dreaptă a tatălui meu, iar Richard și cu mine i-am luat locul de pălmaș.

Îmi amintesc prima dimineață în care am intrat în depozitul de deșeuri ca membru al echipei tatălui meu. Pământul era înghețat, până și aerul părea țeapăn. Eram în depozitul de deasupra pășunii inferioare, din care se revărsau sute de mașini și camioane. Unele erau vechi și delabrate, dar cele mai multe fuseseră distruse în accidente, și se vedea - îndoite, arcuite, răsucite, parcă erau foi de hârtie mototolite, nu construcții de oțel. În mijlocul depozitului era o mare de resturi, întinsă și adâncă: baterii de mașină

din care curgea lichidul, fire întortocheate de cupru izolat, transmisii abandonate, foi ruginite de tablă încreţită, robinete străvechi, radiatoare sparte, bucăţi zimţate de ţevi strălucitoare de alamă şi tot aşa. O masă nesfârşită, amorfă.

Tata m-a dus până la marginea depozitului.

— Ştii să faci diferenţa între aluminiu şi oţel inoxidabil? a spus.

— Aşa cred.

— Vino-ncoace.

Nerăbdarea îi răzbătea din voce. Era obişnuit să conducă bărbaţi în toată firea. Faptul că trebuia să-i explice meşteşugul unei fete de zece ani ne făcea cumva pe amândoi să ne simţim mici.

A scos din grămadă o bucată de metal lucios.

— Ăsta-i aluminiu, a spus. Vezi cum luceşte? Simţi ce uşor e?

Tata mi-a pus bucata de metal în mână. Avea dreptate; era mai uşoară decât părea. Apoi tata mi-a întins o ţeavă zimţată.

— Şi ăsta-i oţel, a spus.

Am început să împărţim deşeurile în grămezi separate - aluminiu, fier, oţel, cupru - ca să le putem vinde. Am luat o bucată de fier în mână. Era plină de rugină de culoarea bronzului, iar unghiurile ascuţite îmi zgâriau palmele. Aveam o pereche de mănuşi de piele, dar când le-a văzut, tata a spus că-mi încetinesc munca.

— O să faci repede bătături, mi-a promis, când i le-am dat.

Găsisem o cască în atelier, dar tata mi-a luat-o şi pe aceasta.

— O să te mişti mai încet dacă o să încerci să ţii prostia aia în echilibru pe cap, a spus.

Tata se temea de timp. Simţea cum e pe urmele lui. Vedeam acest lucru din privirile îngrijorate pe care le

arunca spre soare de fiecare dată când se vedea pe cer, cu aceeași temere cu care aprecia lungimea unei țevi sau a unei bucăți de oțel. În fiecare bucată de fier vechi tata vedea banii pe care putea să o vândă, minus timpul necesar pentru sortare, tăiere și livrare. Fiecare bucată de fier, fiecare inel dintr-un tub de cupru însemna cinci cenți, zece cenți, un dolar - mai puțin dacă dura peste două secunde să îl extragi și să-l clasifici -, iar el compara permanent aceste câștiguri mărunte cu cheltuielile pentru casă. Își spunea că, dacă vrea să aibă lumină și căldură, trebuie să lucreze pe rupte. Nu l-am văzut niciodată pe tata ducând ceva la un container de sortare; arunca pur și simplu lucrurile, cu toată forța, oriunde s-ar fi aflat.

Prima dată când l-am văzut, am crezut că e un accident, o greșeală pe care urma să corecteze. Nu pricepusem încă regulile acestei lumi noi. Mă aplecasem și mă întindeam după o bobină de cupru când un obiect mare a zburat prin dreptul meu. Când m-am întors să văd de unde venise, un cilindru de oțel m-a nimerit din plin, în stomac.

Impactul m-a răsturnat.

— Opa! a strigat tata.

M-am rostogolit pe gheață, cu răsuflarea tăiată. Până să mă ridic în picioare, tata lansase deja altceva. M-am ferit, dar mi-am pierdut echilibrul și am căzut. De data asta am rămas jos. Tremuram, dar nu de frig. Simțeam furnicături pe piele, amenințarea unui pericol iminent, însă când am căutat sursa pericolului nu am văzut decât un bătrân obosit, care trăgea de un corp de iluminat stricat.

Mi-am amintit că îl văzusem de multe ori pe unul dintre frații mei dând năvală pe ușa din spate, urlând, ținându-se de o parte a corpului tăiată, strivită, ruptă sau arsă. Mi-am amintit cum, cu doi ani în urmă, un bărbat pe nume Robert, care lucra pentru tata, își pierduse un deget.

Mi-am amintit strigătul neomenesc pe care îl scosese în timp ce alerga spre casă. Mi-am amintit cum mă uitasem la ciotul însângerat și apoi la degetul tăiat, pe care Luke îl adusese cu el și îl pusese pe bufet. Părea un arc din trusa unui scamator. Mama l-a repezit pe Robert în oraș, ca să i-l poată coase doctorii. Degetul lui Robert nu fusese singura victimă a depozitului de deșeuri. Cu un an mai devreme, Emma, prietena lui Shawn, venise țipând pe ușa din spate. Îl ajuta pe Shawn și rămăsese fără jumătate de arătător. Mama o repezise și pe Emma în oraș, dar carnea era strivită și nu se mai putuse face nimic.

Mi-am privit propriile degete roz și în acea clipă depozitul s-a schimbat. Când eram copii, Richard și cu mine petrecuserăm ceasuri fără sfârșit printre resturi. Săream de la o mașină mutilată la alta, pe unele le jefuiam, pe altele le lăsam așa. Fusese cadrul a nenumărate bătălii imaginare - între demoni și vrăjitori, zâne și pitici, zmei și uriași. Acum se schimbase. Nu mai era locul de joacă al copilăriei, ci devenise o realitate de sine stătătoare, cu legi fizice tainice, dușmănoase.

Îmi aminteam modelul ciudat pe care îl desenase sângele care curgea din încheietura Emmei, mânjind brațul, când m-am ridicat și, încă tremurând, am încercat să desprind bobina de cupru. Era s-o încasez când tata a aruncat un convertor catalitic. Am sărit într-o parte și m-am tăiat la mână de marginea zimțată a unui container găurit. Mi-am șters sângele de blugi și am strigat:

— Nu mai arunca aici! Aici sunt *eu*!

Tata a ridicat privirea mirat. Uitase că eram acolo. Când a văzut sângele, a venit la mine și mi-a pus o mână pe umăr.

— Nu-ți face griji, draga mea, a spus. Dumnezeu și îngerii Lui sunt aici, chiar lângă noi. Au ei grijă să nu pățești nimic.

Nu eram singura ale cărei picioare căutau un sprijin stabil. Timp de cinci luni după accidentul de mașină, mama se simțise din ce în ce mai bine și crezuserăm că își va reveni complet. Migrenele nu mai erau așa dese, așa că nu se mai închidea în beci decât două-trei zile pe săptămână. Apoi procesul de vindecare încetinise. Trecuseră de acum nouă luni. Mama continua să aibă dureri de cap și avea probleme de memorie. De cel puțin două ori pe săptămână îmi spunea să fac micul dejun mult după ce mâncase toată lumea și vasele erau spălate. Îmi spunea să cântăresc jumătate de kilogram de coada-șoricelului pentru un client, iar eu îi aminteam că livraserăm coada-șoricelului cu o zi înainte. Începea să prepare o tinctură și peste un minut nu-și mai amintea ce ingrediente pusese, deci trebuia să arunce totul. Uneori mă ruga să stau cu ea și să fiu atentă, ca să-i pot spune: „Ai pus deja lobelia. Acum pune verbină albastră."

Mama începuse să creadă că nu va mai putea niciodată să moșească, ceea ce o întrista, dar pe tata îl distrugea. Se încrunta de fiecare dată când ea refuza o femeie.

— Dacă mă apucă durerea de cap când intră în travaliu? îi spunea tatei. Dacă uit ce ierburi i-am dat sau ce puls are copilul?

Până la urmă, nu tata a convins-o pe mama să moșească din nou. S-a convins singură, poate fiindcă nu putea să renunțe fără luptă. În iarna aceea îmi amintesc că a moșit doi copii. După primul a venit acasă istovită și palidă, ca și cum aducerea pe lume a acelei vieți noi îi luase o parte din viața ei. Stătea închisă în beci când telefonul a sunat din nou. A condus până la destinație cu ochelari negri, încercând să vadă printre valurile care îi încețoșau privirea. Când a ajuns, migrena o orbea, pulsa, îi paraliza gândirea. S-a încuiat într-o încăpere retrasă și asistenta ei a moșit copilul. După aceea mama nu a mai fost Moașa. La

următoarea naștere și-a cheltuit aproape tot onorariul ca să angajeze altă moașă să o supravegheze. Toată lumea părea să o supravegheze de acum. Cândva fusese expertă, autoritatea incontestabilă; acum trebuia să o întrebe pe fiica ei de zece ani dacă mâncase de prânz. A fost o iarnă lungă și întunecoasă și uneori mă întrebam dacă nu cumva mama rămânea în pat și când nu o durea capul.

De Crăciun, cineva i-a dat o sticlă scumpă cu un amestec de uleiuri esențiale. Era bun pentru durerile de cap, dar, cum zece grame costau cincizeci de dolari, nu ne permiteam. Mama a hotărât să facă ea amestecul. A început să cumpere uleiuri simple - de eucalipt și helichrysum, de santal și ravensara -, iar casa, care de ani de zile mirosea a scoarță pământie și frunze amărui, a început să miroasă a levănțică și mușețel. Stătea zile întregi să amestece uleiuri, le potrivea în așa fel încât să obțină anumite arome și însușiri. Lucra cu pix și tăbliță, ca să-și poată nota toți pașii. Uleiurile erau mult mai scumpe decât tincturile; era groaznic când trebuia să arunce o serie pentru că nu-și amintea dacă pusese molid. A făcut un ulei pentru migrene și unul pentru crampe menstruale, unul pentru dureri musculare și unul pentru palpitații. În următorii ani avea să mai inventeze zeci de altele.

Pentru a-și crea formulele, mama se folosea de ceea ce numea „test muscular", adică, după cum mi-a explicat, „întreba corpul ce îi trebuie și îl lăsa să răspundă". Mama își spunea, cu voce tare: „Mă doare capul. Ce să iau ca să-mi treacă?" Apoi lua o sticlă de ulei, o strângea la piept și, cu ochii închiși, spunea, „Oare de *asta* am nevoie?" Dacă trupul zvâcnea înainte însemna că da, uleiul avea să o ajute să scape de durerea de cap. Dacă zvâcnea înapoi, însemna nu și încerca altceva.

Pe măsură ce a progresat, mama a trecut de la întregul corp la degete. Își încrucișa degetul mijlociu și arătătorul,

apoi încerca să le despartă uşor, în timp ce punea o întrebare. Dacă degetele rămâneau încrucişate, răspunsul era da; dacă se despărţeau, nu. Sunetul produs de această metodă era slab, dar inconfundabil: de fiecare dată când mijlociul aluneca peste unghia arătătorului, se auzea un sunet cărnos, *clic*.

Mama folosea testarea musculară pentru a încerca alte metode de vindecare. Prin casă au început să apară diagrame ale chakrelor şi ale punctelor de presiune şi a început să le ia bani clienţilor pentru ceea ce ea numea „lucrare energetică". Nu am înţeles ce înseamnă până într-o după-amiază, când mama ne-a chemat pe mine şi pe Richard în camera din spate. O femeie pe nume Susan se afla acolo. Mama avea ochii închişi şi mâna stângă peste a lui Susan. Avea degetele de la cealaltă mână încrucişate şi îşi punea singură întrebări, în şoaptă. După o vreme s-a întors către femeie şi i-a spus:

— Relaţia cu tatăl tău îţi afectează plămânii. Gândeşte-te la el în timp ce potrivim chakra.

Mama a explicat că lucrarea energetică e mai eficientă când sunt mai mulţi oameni de faţă.

— Ca să putem lua energie de la toată lumea, a spus.

Mama a arătat spre fruntea mea şi mi-a spus să mă ating uşor în mijloc, între sprâncene, în timp ce cu cealaltă mână trebuia să o prind pe Susan de braţ. Richard trebuia să se atingă pe un punct de presiune de pe piept şi să întindă mâna cealaltă după mine, iar mama să strângă un punct din palmă şi să-l atingă pe Richard cu piciorul.

— Asta este, a spus când Richard m-a luat de braţ.

Am stat aşa în tăcere zece minute, un lanţ uman.

Când mă gândesc la acea după-amiază, primul lucru pe care mi-l amintesc este sentimentul de stânjeneală: mama spunea că simte cum energia fierbinte se mişcă prin trupurile noastre, dar eu nu simţeam nimic. Mama şi

Richard stăteau nemișcați, cu ochii închiși și abia respirau. Simțeau energia și erau purtați de ea. Eu nu aveam stare. Am încercat să mă concentrez, apoi am început să-mi fac griji că-i stric socoteala lui Susan, că sunt veriga lipsă din lanț, că puterea vindecătoare a mamei și a lui Richard nu avea să ajungă niciodată la ea, pentru că eu nu eram un conductor bun. După ce au trecut cele zece minute, Susan i-a dat mamei zece dolari și următorul client a intrat.

Dacă eram sceptică, nu era doar vina mea. Era consecința faptului că nu puteam să mă hotărăsc în care dintre mamele mele să am încredere. Cu un an înainte de accident, când mama auzise pentru prima dată despre testare musculară și lucrare energetică, spusese despre amândouă că sunt povești de adormit copiii.

— Oamenii caută minuni, îmi spusese. Sunt gata să înghită orice dacă le dă o speranță, dacă-i face să creadă că se vor vindeca. Dar nu există magie. Nu există decât alimentație sănătoasă, mișcare și studiul atent al proprietăților ierburilor de leac. Însă atunci când suferă, oamenii nu vor să accepte asta.

Acum mama spunea că vindecarea este spirituală și fără limite. Mi-a explicat că testarea musculară este un fel de rugăciune, o implorare a divinității. O manifestare a credinței în care Dumnezeu vorbea prin degetele ei. Uneori o credeam pe această femeie înțeleaptă care avea răspuns la toate întrebările; dar nu am reușit niciodată să uit de tot cuvintele celeilalte femei, ale celeilalte mame, și ea înțeleaptă. *Nu există magie.*

Într-o zi mama ne-a anunțat că ajunsese la un nivel superior.

— Nu mai trebuie să pun întrebarea cu voce tare, a spus. Trebuie doar să mă gândesc la ea.

Atunci am început să observ că mama se plimba prin casă și atingea ușor cu mâna diferite obiecte și mormăia ceva în timp ce degetele i se mișcau într-un ritm constant.

Dacă făcea pâine și nu era sigură câtă făină pusese. *Clic clic clic.* Dacă amesteca uleiuri și nu mai ținea minte dacă pusese rășină. *Clic clic clic.* Se așeza să citească Scripturile treizeci de minute, uita când începuse, apoi verifica cu ajutorul mușchilor cât timp trecuse. *Clic clic clic.*

Mama a început să testeze obsesiv cu mușchii, fără să-și dea seama, de fiecare dată când discuția o obosea, de fiecare dată când era nemulțumită de neclaritățile memoriei sau chiar din viața obișnuită. Trăsăturile i se lăsau în jos, chipul devenea inexpresiv și degetele scârțâiau ca greierii în amurg.

Tata era în extaz.

— Doctorii ăia nu pot să-și dea seama ce ai doar prin atingere, spunea, radiind. Dar mama poate!

Amintirea lui Tyler m-a bântuit în acea iarnă. Îmi aminteam de ziua când plecase și cât de ciudat fusese să-i văd mașina zdruncinându-se la vale, plină de cutii. Nu puteam să-mi închipui unde era acum, dar uneori mă întrebam dacă nu cumva școala nu era chiar așa malefică cum spunea tata, pentru că Tyler era omul cel mai puțin malefic pe care îl cunoșteam și îi plăcea școala - se pare că o iubea mai mult decât pe noi.

Sămânța curiozității fusese sădită; ca să crească, nu avea nevoie decât de timp și de plicitiseală. Uneori, când scoteam cuprul de pe un radiator sau aruncam a cincisuta bucată de oțel în container, mă trezeam cu gândul la sălile de curs unde își petrecea Tyler zilele. Interesul meu creștea cu fiecare oră moartă de la depozitul de deșeuri, până când, într-o zi, mi-a venit un gând ciudat: că ar trebui să mă înscriu la școala publică.

Mama spunea mereu că putem să mergem la școală dacă vrem. Trebuia doar să-i cerem voie tatei, spunea. Apoi puteam să mergem.

Dar nu i-am cerut voie. În trăsăturile dure de pe chipul tatălui meu, în suspinul tăcut de implorare care ieșea din pieptul lui în fiecare dimineață înainte să înceapă să spună rugăciunile pentru toată familia, era ceva care mă făcea să cred că curiozitatea mea era obscenă, un afront față de tot ce sacrificase ca să mă crească.

M-am străduit un pic să învăț mai departe în timpul liber pe care îl aveam între sortarea deșeurilor și ajutorul pe care i-l dădeam mamei la făcut tincturi și amestecat uleiuri. Pe atunci mama renunțase la școala de acasă, dar aveam un computer și în beci erau cărți. Am găsit cartea de științe naturale cu ilustrații colorate și pe cea de matematică pe care mi-o aminteam din anii din urmă. Am descoperit chiar și o carte verde-pal de istorie. Dar când mă așezam să studiez, aproape adormeam. Paginile erau lucioase și moi și păreau mai moi după orele în care cărasem resturi de metal.

Când mă vedea cu o carte, tata încerca să mă facă să o las din mână. Poate că își amintea de Tyler. Poate credea că, dacă reușește să-mi abată atenția câțiva ani, pericolul va trece. Așa că a inventat mai multe sarcini, necesare sau nu, pentru mine. Într-o după-amiază, când m-a prins că mă uitam în cartea de matematică, m-a luat să cărăm împreună găleți cu apă peste câmp la pomii lui fructiferi, timp de o oră, ceea ce nu ar fi fost neobișnuit dacă nu s-ar fi întâmplat în timpul unei ploi torențiale.

Dar, dacă tata își dorea să le abată copiilor lui interesul prea mare pentru școală și cărți – dacă voia să nu fie prinși în mreje de Illuminati, ca Tyler –, ar fi trebuit să fie mai atent la Richard. După-amiaza Richard trebuia, la rândul lui, să o ajute pe mama la tincturi, dar nu o făcea aproape niciodată. În schimb, dispărea. Nu știu dacă mama știa unde se duce, dar eu știam. Aproape în fiecare după-amiază Richard era în beciul întunecat, înghesuit în spațiul

liber dintre canapea și perete, cu o enciclopedie deschisă în față. Dacă trecea pe acolo, tata stingea lumina și mormăia ceva despre risipa de energie. Atunci îmi căutam un pretext ca să cobor și să o aprind la loc. Dacă tata se întorcea, în toată casa se auzea un mârâit și mama era obligată să asiste la o prelegere despre lumina uitată aprinsă în camere goale. Nu m-a certat niciodată, așa că mă întreb dacă știa unde e Richard. Dacă nu puteam să mă duc jos să aprind lumina, Richard băga nasul în carte și citea pe întuneric; atât de mult își dorea să citească. Atât de mult își dorea să citească *enciclopedia.*

Tyler plecase. Nu mai era aproape nicio urmă a faptului că locuise cândva în casă, cu o excepție: în fiecare seară, după cină, închideam ușa de la camera mea și scoteam vechea combină a lui Tyler de sub pat. Târâsem biroul lui la mine în cameră și în timp ce corul cânta eu mă așezam pe scaunul lui și învățam, așa cum îl văzusem pe el făcând, mii de nopți la rând. Nu studiam istorie sau matematică. Studiam religie.

Am citit Cartea lui Mormon de două ori. Am citit Noul Testament, o dată repede, apoi a doua oară mai rar, oprindu-mă să fac însemnări, legături, și chiar să scriu scurte eseuri despre învățături precum credința și jertfa. Nimeni nu citea acele eseuri; le scriam pentru mine, așa cum îmi imaginasem că învăța Tyler, pentru el și numai pentru el. Am parcurs și Vechiul Testament, apoi am citit cărțile tatei, în marea lor majoritate compilații de discursuri, scrisori și jurnale ale primilor profeți mormoni. Erau scrise în limbajul secolului al nouăsprezecelea - rigid, întortocheat, dar exact - și la început nu înțelegeam nimic. Dar, cu timpul, ochii și urechile mi s-au obișnuit și am început să mă simt familiarizată cu acele fragmente de istorie a oamenilor mei: povestiri despre pionieri, strămoșii mei, care

traversau regiunile sălbatice din America. Povestirile erau vii, dar predicile erau abstracte, tot felul de tratate despre subiecte filosofice obscure, și cea mai mare parte a timpului de studiu o dedicam acestor abstracțiuni.

Când privesc în urmă, îmi dau seama că *aceasta* a fost educația mea, cea care a contat: orele petrecute la un birou care nu era al meu, în care mă chinuiam să-mi însușesc frânturi de învățătură mormonă, imitând un frate care mă părăsise. Dobândeam astfel o aptitudine esențială: răbdarea de a citi lucruri pe care nu le înțelegeam încă.

Când zăpada de pe munte a început să se topească, aveam mâinile pline de bătături. După primul an în care lucrasem la depozitul de deșeuri, reflexele mi se ascuțiseră: învățasem să ciulesc urechile ca să aud mormăiala gravă care ieșea de pe buzele tatei de fiecare dată când arunca vreun obiect greu, și când o auzeam mă trânteam la pământ. Stăteam atât de mult întinsă în noroi încât nu colectasem mare lucru. Tata spunea în glumă că eram lentă ca melasa la deal.

Amintirea lui Tyler se estompase și odată cu ea și muzica, acoperită de zgomotul metalului izbit de metal. Acestea erau sunetele pe care le auzeam de-acum noaptea - zornăitul tablei încrețite, bătaia scurtă a cablurilor de cupru, zgomotul năprasnic al fierului.

Păsisem într-o nouă realitate. Vedeam lumea prin ochii tatălui meu. Vedeam sau îmi închipuiam că văd cum îngerii se uită la noi în timp ce sortăm, cum vin și prind bateriile de mașină sau bucățile de țevi din oțel zimțat pe care tata le arunca prin curte. Nu mai strigam la tata când azvârlea cu ele. Acum mă rugam.

Lucram mai repede singură, așa că într-o dimineață, când tata se afla în extremitatea nordică a depozitului, eu

m-am îndreptat către extremitatea sudică, lângă pășune. Am strâns nouă sute de kilograme de fier într-un container, apoi, cu brațele durându-mă, am dat fuga să-l caut pe tata. Containerul trebuia golit, iar eu nu știam să umblu cu aparatul de încărcat – un stivuitor imens cu braț telescopic și roți late și negre, mai înalte decât mine. Mașinăria avea să ridice containerul în aer vreo șapte metri și apoi, cu brațul mecanic întins, avea să răstoarne cupa în așa fel încât resturile să poată aluneca și să se prăvălească în remorcă vuind precum tunetul. Remorca era o platformă de 15 metri, potrivită în așa fel încât să arunci în ea resturi, practic o găleată enormă. Era făcută din plăci groase de fier care se înălțau la doi metri și jumătate de bază. În remorcă încăpeau între cincisprezece și douăzeci de containere sau în jur de 18 000 de kilograme de fier.

L-am găsit pe tata pe câmp, aprinzând un foc ca să ardă izolația de pe un hățiș de cabluri de cupru. I-am spus că am terminat cu containerul și s-a întors cu mine și s-a cățărat pe mașinărie. A arătat cu mâna spre remorcă.

— Putem să băgăm mai mult dacă aranjezi fierul după ce îl pun în remorcă. Suie-te acolo.

Nu înțelegeam. Voia să golească containerul cu mine în el?

— Mă urc după ce golești încărcătura, am spus.

— Nu, merge mai repede dacă facem așa, a spus tata. Opresc containerul la nivelul remorcii, ca să te poți da jos. După aceea poți să fugi pe lângă perete și să te urci pe cabină până când termin cu descărcatul.

M-am așezat pe o bucată de fier. Tata a fixat furcile sub container, apoi ne-a ridicat, pe mine și resturile, și a pornit, cu viteză, spre capătul remorcii. Abia reușeam să mă țin. La ultima întoarcere, cupa s-a scuturat atât de tare, încât o bucată ascuțită de fier a zburat spre mine. Mi-a străpuns interiorul piciorului, la cinci centimetri sub

genunchi, a pătruns în picior ca un cuțit în untul proaspăt. Am încercat să o scot, dar alunecase și era parțial îngropată sub celelalte resturi. Am auzit mormăitul blând al pompelor hidraulice când brațul mașinăriei s-a întins. Mormăitul s-a oprit când containerul a ajuns la nivelul remorcii. Tata îmi lăsa timp să mă urc pe marginea remorcii, dar eram țintuită.

— Sunt blocată! am strigat, dar zgomotul motorului stivuitorului era prea puternic.

Mă întrebam dacă tata avea să aștepte să mă vadă în siguranță pe cabina tractorului înainte să golească containerul, dar, în timp ce mă întrebam, mi-am dat seama că nu avea să o facă. Timpul îl presa în continuare.

Pompele hidraulice au mormăit și containerul s-a mai ridicat doi metri. Poziția de descărcare. Am strigat din nou, mai ascuțit de data asta, apoi mai grav, încercând să găsesc un volum care să se audă peste zumzetul motorului. Containerul a început să se încline, ușor la început, apoi mai repede. Eram țintuită spre partea din spate. M-am prins cu mâinile de partea din sus a containerului, ca să am de ce să mă țin când containerul avea să ajungă în poziție verticală. Containerul continua să se încline și bucățile de fier din față au început să alunece, una câte una, iar un ghețar mare de fier s-a rupt în două. Vârful ascuțit rămăsese înfipt în piciorul meu și mă trăgea în jos. Nu mă mai țineam bine și începusem să alunec când vârful s-a desprins în sfârșit de mine și a căzut, prăbușindu-se în remorcă cu un zgomot colosal. Acum eram liberă, dar cădeam. Am fluturat brațele, în încercarea de a apuca ceva care nu o lua în jos. Am prins cu palma latura containerului, acum în poziție aproape verticală. M-am tras spre el și mi-am ridicat corpul pe marginea lui, apoi mi-am continuat căderea. Pentru că acum cădeam de pe o latură a containerului, și nu din fața lui, speram - mă rugam - să

cad pe pământ, și nu în remorca ce se transformase în acel moment într-un vacarm de metal strivit. M-am scufundat, cu ochii spre cerul albastru, și am așteptat să simt fie împunsătura fierului ascuțit, fie izbitura pământului solid.

M-am lovit cu spatele de fier: marginea remorcii. Picioarele mi-au zburat peste cap în timp ce îmi continuam plonjonul lipsit de grație. Prima cădere a fost de la vreo patru metri, a doua – de la vreo cinci. Am fost ușurată când am simțit în gură gustul pământului.

Am stat întinsă pe spate poate vreo cincisprezece secunde înainte ca motorul să scoată un ultim mormăit și să se oprească, apoi am auzit pașii grei ai tatei.

— Ce s-a întâmplat? a spus și a îngenuncheat lângă mine.

— Am căzut, am hârâit eu.

Rămăsesem fără aer și simțeam un zvâcnet puternic în spate, ca și cum aș fi fost tăiată în două.

— Cum ai reușit? a spus tata.

Tonul era compătimitor, dar dezamăgit. M-am simțit ca o proastă. *Ar fi trebuit să pot,* mi-am spus. *Nu-i mare greutate.*

Tata s-a uitat atent la tăietura din piciorul meu, care se lărgise când bucata ascuțită de fier căzuse. Arăta ca o avenă; țesutul dispăruse pur și simplu. Tata și-a dat jos cămașa de flanel și mi-a strâns piciorul cu ea.

— Du-te acasă, mi-a spus. Mama o să-ți oprească sângerarea.

Am șchiopătat pe pășune până când a dispărut tata, apoi m-am prăbușit în iarba înaltă. Tremuram și trăgeam pe gură aerul care nu ajungea la plămâni. Nu înțelegeam de ce plâng. Trăiam. Avea să fie bine. Îngerii își făcuseră treaba. Deci de ce nu mă puteam opri din tremurat?

Eram amețită când am traversat ultima porțiune de câmpie și m-am apropiat de casă, dar am dat buzna pe ușa

din spate, cum îi văzusem făcând pe frații mei, cum făcuseră Robert și Emma, și am strigat după mama. Când a văzut urmele roșu-închis pe linoleum, a luat remediile homeopatice pentru tratarea hemoragiilor și a șocurilor, a luat sticluța cu medicamentul lichid și mi-a pus sub limbă douăsprezece picături de lichid limpede, fără niciun gust. Și-a așezat ușor mâna stângă pe tăietură și a încrucișat degetele de la dreapta. A închis ochii. *Clic clic clic.*

— Nu ai tetanos, a spus. Rana se va închide. Până la urmă. Dar o să rămâi cu o cicatrice urâtă.

M-a întors pe burtă și a cântărit din priviri vânătaia – o pată vineție de dimensiunile unui cap de om – care se formase la câțiva centimetri deasupra șoldului. Din nou, a încrucișat degetele și a închis ochii. *Clic clic clic.*

— Rinichiul e afectat, a spus. E cazul să facem o serie nouă de ienupăr cu lumânărică.

Tăietura de sub genunchi făcuse crustă – închisă la culoare și lucioasă, un râu negru curgând prin carnea roz – când am luat hotărârea.

Am ales o seară de duminică, când tata se odihnea pe canapea, cu Biblia deschisă în poală. M-am pus în picioare în fața lui și mi s-a părut că am stat așa ore în șir, dar nu a ridicat privirea, așa că am spus pe nerăsuflate ce aveam de gând:

— Vreau să merg la școală.

A părut să nu mă audă.

— M-am rugat și vreau să merg.

Într-un târziu, tata a ridicat capul și privirea, cu ochii fixați undeva în spatele meu. S-a lăsat o tăcere grea.

— În familia asta, a spus, ascultăm de poruncile Domnului.

A luat Biblia în mână, iar ochii îi zvâcneau în timp ce sărea de la un rând la altul. M-am întors să plec, dar înainte să ajung în prag tata a vorbit din nou.

— Îți amintești de Iacob și Esau?

— Îmi amintesc, am spus.

Și-a reluat lectura și eu am plecat tăcută. Nu aveam nevoie de explicații; știam ce însemna povestea. Însemna că nu eram fiica pe care o crescuse, fiică a credinței. Încercasem să-mi vând dreptul din naștere pe un blid de fiertură.

șapte

DOMNUL VA PURTA DE GRIJĂ

A fost o vară fără ploaie. Soarele dogorea pe cer în fiecare după-amiază și ardea muntele cu căldura aridă, uscată, așa că în fiecare dimineață când treceam câmpul spre hambar simțeam tulpinile de grâu sălbatic cum trosneau și se frângeau sub picioarele mele.

Mi-am petrecut o dimineață de chihlimbar ajutând-o pe mama să facă leacul homeopatic. Aveam să iau cincisprezece picături din rețeta de bază - care stătea în dulapul de cusut al mamei, unde nu era nici folosită, nici poluată - și să le pun într-o sticluță cu apă distilată. Apoi aveam să fac un cerc cu arătătorul și degetul mare și să împing sticla prin cerc. Efectul remediului homeopatic, spunea mama, depindea de numărul de treceri printre degetele mele, căci la fiecare lua ceva din energia mea. De obicei mă opream la cincizeci.

Tata și Luke erau pe munte, la depozitul de deșeuri de deasupra pășunii superioare, la 400 de metri de casă. Pregăteau mașini pentru concasorul pe care tata îl închiriase pentru sfârșitul săptămânii. Luke avea șaptesprezece ani. Era zvelt și musculos și, când era afară, zâmbea la orice și la oricine. Luke și tata scoteau benzina din rezervoare. Nu puteai să pui în concasor o mașină cu rezervor, pentru că risca să explodeze, deci toate rezervoarele trebuiau

golite și demontate. Era o muncă anevoioasă, să găurești rezervorul cu ciocanul și un țăruș, apoi să aștepți să se scurgă combustibilul ca să-l poți scoate în siguranță cu o torță de tăiere. Tata născocise o variantă mai rapidă: o frigare enormă, de doi metri și jumătate, din fier gros. Tata ridica mașina cu stivuitorul și Luke îl ghida până când rezervorul era deasupra țărușului. Atunci tata lăsa furcile jos. Dacă totul mergea bine, mașina era trasă în țeapă și benzina țâșnea din rezervor și se scurgea în containerul cu podeaua plată pe care tata îl făcuse în acest scop.

La prânz goliseră deja treizeci-patruzeci de mașini. Luke strânsese combustibilul în găleți de 19 litri pe care a început să le care prin depozit spre platforma tatei. La un moment dat s-a împiedicat și pe pantaloni i s-au revărsat aproape patru litri de bezină. Soarele de vară i-a uscat blugii în câteva minute. A terminat de transportat gălețile și s-a dus acasă să mănânce.

Îmi amintesc cu o claritate neobișnuită acel prânz. Îmi amintesc mirosul umed al vitei cu cartofi și clinchetul cuburilor de gheață care se topeau în căldura verii, în paharele înalte. Îmi amintesc că mama mi-a spus că era rândul meu să spăl vasele, pentru că ea pleca în Utah după-masă, ca să se sfătuiască cu altă moașă în privința unei sarcini dificile. A spus că era posibil să nu ajungă acasă până la cină, dar că în congelator erau chiftele.

Îmi amintesc că am râs o oră întreagă. Tata stătea întins pe podeaua bucătăriei și făcea glume despre o ordonanță care tocmai fusese emisă în micul nostru sat de fermieri. Un câine vagabond mușcase un băiat și toată lumea o luase razna. Primarul hotărâse să nu mai lase oamenii să aibă decât cel mult doi câini, chiar dacă cel care atacase copilul nu era al nimănui.

— Sunt niște genii, socialiștii ăștia, a spus tata. S-ar îneca holbându-se în sus la ploaie dacă nu ar fi cine să le facă un acoperiș deasupra capului.

Mă durea burta de atâta râs.

Luke uitase cu totul de benzină când a urcat din nou muntele cu tata şi a pregătit torţa de tăiere, dar când a lipit-o de şold şi a atins cremenea de oţel, din mica scânteie au răsărit flăcări şi i-au cuprins piciorul.

Partea pe care aveam să ne-o amintim şi să o povestim până când a intrat în folclorul familiei era că Luke nu a putut să-şi scoată pantalonii îmbibaţi de benzină. În acea dimineaţă, ca de obicei, îşi prinsese nădragii cu o sfoară de un metru pentru legat sacii, netedă şi alunecoasă, şi căreia trebuie să-i faci un nod zdravăn ca să stea. Nici încălţările nu l-au ajutat prea mult: cizme umflate cu vârf de oţel, atât de rupte, că de câteva săptămâni le lipea în fiecare dimineaţă cu bandă adezivă pe care o tăia în fiecare seară cu briceagul. Poate că Luke ar fi reuşit să rupă sfoara şi să ciopârţească cizmele în câteva secunde, dar a fost cuprins de panică şi a ţâşnit ca un berbec însemnat cu fierul roşu, răspândind focul prin buruienile şi iarba încălzite şi sfărâmicioase din cauza verii secetoase.

Pusesem vasele murdare unele peste altele şi umpleam chiuveta când am auzit - un strigăt strident, sugrumat, care a început într-o tonalitate şi s-a sfârşit în alta. Fără îndoială, era un strigăt omenesc. Nu auzisem niciun animal să zbiere aşa, cu asemenea fluctuaţii de timbru şi înălţime.

Am dat fuga afară şi l-am văzut pe Luke cum şontâcăia prin iarbă. A strigat-o pe mama, apoi s-a prăbuşit. Atunci am văzut că pantalonii dispăruseră de pe piciorul stâng, se topiseră. Avea porţiuni ale piciorului livide, roşii şi însângerate; altele erau decolorate şi moarte. Fâşii de piele ca hârtia i se înfăşurau delicat pe pulpă şi coborau pe gambă, ca ceara dintr-o lumânare ieftină.

A dat ochii peste cap.

Am sărit înapoi în casă. Pusesem sticlele noi de remediu la loc, dar formula de bază era încă pe bufet. Am înhățat-o și am dat fuga afară, apoi am vărsat jumătate de sticlă între buzele fremătânde ale lui Luke. Nicio schimbare. Avea ochii albi ca marmura.

Deodată s-a ivit o pupilă căpruie, apoi cealaltă. A început să mormăie, apoi să strige.

— Arde! Arde! urla.

A fost cuprins de un frison și a început să clănțăne din dinți; tremura.

Nu aveam decât zece ani și în acele clipe am simțit că eram doar un copil. Luke era fratele meu mai mare; mi-am spus că trebuie să știe ce e de făcut, așa că l-am prins de umeri și l-am scuturat zdravăn.

— Să te răcesc sau să te încălzesc? am strigat.

A suspinat adânc.

Rana era arsura, m-am gândit. Normal era să mă ocup întâi de ea. Am luat un pachet de gheață din congelatorul din curtea interioară, dar când l-am atins cu el pe picior a țipat - un țipăt care i-a îndoit spatele și i-a făcut ochii să iasă din orbite. Simțeam cum creierul dă să-mi iasă din craniu. Trebuia să găsesc altă modalitate de a-i răci piciorul. Mi-a trecut prin gând să golesc congelatorul și să-l bag pe Luke în el, dar congelatorul nu funcționa decât dacă-l închideai și s-ar fi sufocat.

M-am gândit la ce aveam prin casă. Era un coș de gunoi mare, o ladă albastră cât casa. Era împroșcată cu bucăți de mâncare stricată, atât de râncedă că o țineam închisă într-un dulap. Am făcut un sprint până la ea și am golit-o pe jos, observând șoarecele mort pe care Richard îl aruncase cu o zi înainte, apoi am scos coșul în curte și l-am spălat cu furtunul din grădină. Știam că ar fi trebuit să-l curăț mai bine, poate cu săpun de vase, dar mă uitam la Luke care se zvârcolea pe iarbă și mi-am spus că nu am timp. După

ce am spălat și ultimele lături, am îndreptat coșul de gunoi și l-am umplut cu apă.

Luke se târa spre mine ca să-și bage piciorul în el când am auzit un ecou al vocii mamei mele. Îi spunea cuiva că marea problemă la arsuri nu este țesutul afectat, ci infecția.

— Luke! am strigat. Nu! Nu-ți băga piciorul acolo!

Mă ignora și continua să se târască spre coșul de gunoi. Avea o privire inexpresivă care spunea că nimic nu mai conta în afară de focul care se extinsese de la picior în mintea lui. M-am mișcat repede. Am dat deoparte coșul și un val mare de apă s-a revărsat în iarbă. Luke a scos un sunet ca un gâlgâit, ca și cum s-ar fi înecat.

Am alergat înapoi în bucătărie și am găsit pungile pentru coșul de gunoi, am deschis una în fața lui Luke și i-am spus să bage piciorul în ea. Nu a făcut nicio mișcare, dar m-a lăsat să-i trag punga peste carnea vie. Am îndreptat coșul și am băgat furtunul în el. În timp ce se umplea, l-am ajutat pe Luke să stea într-un picior și să-l bage pe cel ars, înfășurat acum în plastic negru, în coșul de gunoi. Era o după-amiază toridă; apa avea să se încălzească repede; am aruncat pachetul cu gheață în ea.

Nu a durat mult – douăzeci de minute, poate treizeci – până când Luke a părut să-și revină, să se liniștească și să reușească să se ridice. Apoi a apărut din beci Richard. Coșul de gunoi era în mijlocul peluzei, la trei metri de cel mai apropiat loc umbrit, iar soarele după-amiezii era puternic. Coșul plin de apă era prea greu ca să-l mutăm, iar Luke refuza să scoată piciorul din el, chiar și un minut. Am adus un sombrero de paie pe care ni-l dăduse bunica în Arizona. Dinții lui Luke clănțăneau în continuare, așa că am adus și o pătură de lână. Și iată-l: cu sombrero pe cap, pătură de lână pe umeri și cu piciorul într-un coș de gunoi. N-ai fi știut să zici dacă era om al străzii sau pur și simplu în vacanță.

Soarele a încălzit apa; Luke a început să se foiască. M-am dus iar la congelator, dar nu mai aveam gheață, doar o duzină de pungi de legume congelate, așa că le-am aruncat în apă. A ieșit o supă noroioasă cu mazăre și morcovi.

Tata s-a întors acasă după o vreme, n-aș ști să zic când, cu o expresie de om prăpădit, înfrânt. Luke stătea acum liniștit și se odihnea - cât putea să se odihnească în picioare. Tata a împins coșul de gunoi la umbră, pentru că, în ciuda pălăriei, mâinile și brațele lui Luke se înroșiseră de la soare. Tata a spus că cel mai bine era să stea cu piciorul așa până venea mama.

Mașina mamei a apărut pe autostradă în jur de șase. M-am dus în întâmpinarea ei la jumătatea dealului și i-am spus ce se întâmplase. S-a dus repede lângă Luke și i-a spus că trebuie să vadă piciorul, așa că l-a scos, cu apa curgând din el. Punga de plastic se lipise de rană. Mama nu a vrut să rupă țesutul fragil, așa că a tăiat punga, încet, cu grijă, până când a ieșit piciorul la iveală. Era foarte puțin sânge și chiar mai puține bășici. Pentru amândouă e nevoie de piele, iar Luke nu mai avea prea multă. Mama s-a îngălbenit la față, dar a rămas calmă. A închis ochii și a încrucișat degetele, apoi a întrebat cu voce tare dacă rana se infectase. *Clic clic clic.*

— De data asta ai avut noroc, Tara, a spus. Dar cum să pui o arsură într-un coș de *gunoi*?

Tata l-a dus pe Luke în casă și mama și-a luat bisturiul. Ea și tata și-au petrecut aproape toată seara ca să-i îndepărteze carnea moartă. Luke încerca să nu țipe, dar când îi trăgeau pielea și o întindeau ca să vadă unde se termina carnea moartă și începea cea vie, gâfâia și din ochi i se scurgeau lacrimi.

Mama i-a pus pe picior lumânărică și tătănească, o rețetă proprie. Se pricepea la arsuri - erau una dintre

specialitățile ei –, dar mi-am dat seama că era îngrijorată. Spunea că nu văzuse niciodată una mai gravă decât a lui Luke. Nu știa ce avea să se întâmple.

În prima noapte am stat cu mama lângă patul lui Luke. Nu a dormit aproape deloc, în schimb delira de la febră și dureri. Pentru febră i-am pus gheață pe față și pe piept; pentru dureri i-am dat lobelia, verbină albastră și guralupului. Altă rețetă a mamei. Luasem și eu după ce căzusem de pe containerul cu deșeuri, ca să-mi aline durerea ascuțită de picior până când se închidea tăietura, dar, din câte îmi dădusem eu seama, nu-mi folosise la nimic.

Credeam că medicamentele date în spitale sunt urâciune în ochii lui Dumnezeu, dar în seara aceea, dacă aș fi avut morfină, i-aș fi dat-o lui Luke. Durerea îi tăia respirația. Stătea în pat în capul oaselor și picăturile de transpirație i se scurgeau de pe frunte pe piept, își ținea respirația până se înroșea, apoi se făcea vânăt, ca și cum nu putea trece peste durere decât dacă își lipsea creierul de oxigen. Când durerea din plămâni devenea mai mare decât durerea arsurii, dădea drumul la aer cu un strigăt puternic, gâfâit – un strigăt de ușurare pentru plămâni și de durere agonizantă pentru picior.

L-am vegheat singură a doua noapte, ca mama să se poată odihni. Dormeam ușor și mă trezeam la cel mai slab zgomot, la cea mai mică mișcare, ca să aduc gheața și tincturile înainte ca Luke să se trezească de tot și să fie cuprins de dureri. În a treia noapte l-a vegheat mama, iar eu am stat în prag, i-am ascultat gâfâielile și am privit-o pe mama cum se uita la el, cu chipul golit de expresie și cu ochii umflați de îngrijorare și epuizare.

Când dormeam, visam. Am visat focul pe care nu îl văzusem. Am visat că eu zăceam în acel pat, cu trupul înfășurat în bandaje care se desfăceau, mumificată. Mama

stătea în genunchi lângă mine, mă strângea de mâna bandajată cum îl ținea pe Luke, mă tampona pe frunte, se ruga.

Luke nu s-a dus la biserică în acea duminică, nici peste o săptămână, nici peste două. Tata ne-a spus să le spunem celorlalți că Luke se simțea rău. Spunea că vom avea probleme dacă guvernul află ceva despre piciorul lui Luke, că agenții federali ne vor lua pe noi, copiii. Că îl vor duce pe Luke la un spital unde piciorul i se va infecta și el va muri.

La vreo trei săptămâni după ce luase foc, mama ne-a anunțat că pielea de pe marginile arsurii începuse să crească la loc și că spera că și locurile cele mai afectate se vor reface. Luke stătea deja singur în capul oaselor, iar după o săptămână, când a venit primul val de frig, putea să stea în picioare un minut-două, cu cârje. N-a trecut mult și bocănea deja prin casă, slab ca un țâr, și înghițea găleți pline de mâncare ca să se îngrașe la loc. Șnurul devenise deja o legendă în familie.

— Un bărbat trebuie să aibă o curea adevărată, a spus tata la micul dejun în ziua în care Luke s-a simțit suficient de bine încât să se întoarcă la depozitul de deșeuri, și i-a întins o curea de piele cu cataramă de oțel.

— Nu și Luke, a spus Richard. El preferă șnururile, doar știi că îi place să fie în pas cu moda.

Luke a rânjit.

— Frumusețea înainte de toate, a spus.

Timp de optsprezece ani nu m-am gândit deloc la ziua aceea, nu am analizat-o. De câteva ori, când amintirile mă duceau înapoi spre acea după-amiază toridă, primul lucru de care îmi aminteam era cureaua. *Luke,* îmi spuneam. *Nebunule. Tot mai porți șnur?*

Acum, la douăzeci și nouă de ani, m-am așezat să scriu, să reconstitui evenimentul din ecourile și strigătele

unei memorii obosite. O zgândăr. Când ajung la sfârșit, mă opresc. Ceva nu se potrivește, nu e din poveste.

O citesc. O citesc iar. Am găsit.

Cine a stins focul.

O voce adormită de mult spune: *Tata.*

Dar, când l-am găsit, Luke era singur. Dacă tata ar fi fost pe munte cu Luke, l-ar fi adus acasă, i-ar fi îngrijit arsura. Tata era mereu la muncă pe undeva, de aceea Luke a trebuit să coboare singur muntele. De aceea îl îngrijise un copil de zece ani. De aceea ajunsese într-un coș de gunoi.

Mă hotărăsc să-l întreb pe Richard. E mai mare decât mine și are memorie mai bună. În plus, din ce am auzit, Luke nu mai are telefon.

Sun. Primul lucru de care își amintește Richard e șnurul, pe care, cum îi stă în fire, îl numește „unealta de împachetat". Apoi își amintește de benzina vărsată. Întreb cum a reușit Luke să stingă focul și să coboare de pe munte, dat fiind faptul că era în stare de șoc când l-am găsit. Tata era cu el, spune Richard sec.

Corect.

Atunci de ce tata nu era acasă?

Richard spune: *Pentru că Luke alergase prin buruieni și dăduse foc muntelui. Îți amintești ce vară era. Uscată, arzătoare. Nu poți să faci foc în pădure într-o regiune agricolă într-o vară secetoasă. Așa că tata l-a urcat pe Luke în camionetă și i-a spus să se ducă acasă, la mama. Doar că mama era plecată.*

Corect.

Mă gândesc iar la toate câteva zile, apoi mă pun iar să scriu. Tata e acolo la început - tata cu glumele lui care mă fac să râd despre socialiști și câini și acoperișul datorită căruia stângiștii nu se înecă. Apoi tata și Luke urcă iar pe munte, mama pleacă și eu deschid robinetul ca să umplu chiuveta. Iar. Parcă e a treia oară.

Pe munte se întâmplă ceva. Nu pot decât să-mi imaginez, dar văd clar ce, mai clar decât dacă mi-aș aminti. Mașinile sunt așezate una peste alta în așteptare, cu rezervoarele rupte și golite. Tata face semn către un morman de mașini și spune:

— Luke, să tai rezervoarele, da?

Iar Luke spune:

— Sigur, tată.

Își sprijină torța de șold și o aprinde. Flăcările răsar de niciunde și îl cuprind. Strigă, trage de șnur, strigă iar și o ia la fugă printre buruieni.

Tata fuge după el, îi poruncește să se oprească. E probabil prima dată când Luke nu face ce îi spune tata. Luke e iute, dar tata e mai deștept. O ia pe scurtătură pe lângă o piramidă de mașini și îi pune piedică lui Luke, îl pune la pământ.

Nu-mi pot imagina ce se întâmplă mai departe, pentru că nimeni nu mi-a spus cum a stins tata focul de pe piciorul lui Luke. Apoi o amintire iese la iveală – tata în bucătărie, în noaptea aceea, tresărind când mama îl dă cu salvie pe mâinile roșii și bășicate – și îmi dau seama ce trebuie să fi făcut.

Luke nu mai arde.

Încerc să-mi închipuiesc momentul în care trebuie să se hotărască. Tata se uită la buruienile care ard repede, însetate de flacără în căldura tremurândă. Se uită la fiul lui. Își spune că, dacă reușește să înăbușe flăcările la început, poate să prevină incendiul, poate să salveze casa.

Luke pare lucid. Mintea lui nu a procesat ce s-a întâmplat; încă nu l-au apucat durerile. *Domnul îi va purta de grijă*, îmi închipui că își spune tata. *Dumnezeu l-a făcut să rămână conștient.*

Mi-l imaginez pe tata rugându-se cu voce tare, cu ochii ridicați la cer, în timp ce îl duce pe fiul lui la camion și îl

pune pe scaunul șoferului. Tata bagă motorul într-a întâia, camionul o pornește. Merge destul de repede acum, Luke apucă volanul. Tata sare din camionul în mișcare, se lovește tare de pământ și se rostogolește, apoi aleargă înapoi spre focul care s-a împrăștiat și e din ce în ce mai mare. *Domnul va purta de grijă,* scandează, apoi își scoate cămașa și începe să se lupte cu flăcările.*

* De când am scris această istorisire, am vorbit cu Luke despre incident. Descrierea lui diferă și de a mea, și de a lui Richard. Luke își amintește că tata l-a dus acasă, i-a dat un remediu homeopat pentru șoc, apoi l-a pus într-o cadă plină cu apă rece, unde l-a lăsat și a plecat să stingă focul. Acest lucru e în contradicție și cu ce îmi amintesc eu, și cu ce își amintește Richard. Totuși e posibil ca noi să ne înșelăm. Poate că l-am găsit pe Luke în cadă, singur, și nu pe iarbă. Ciudat este că toată lumea este de acord că, într-un fel sau altul, Luke a ajuns pe peluza din față, cu piciorul într-un coș de gunoi.

opt

DESFRÂNATE MICUȚE

Voiam să scap de depozitul de deşeuri şi nu aveam decât o soluție, a lui Audrey: să-mi găsesc un loc de muncă, ca să fiu departe de casă când își făcea tata echipa. Necazul era că aveam unsprezece ani.

Am mers cu bicicleta un kilometru și jumătate, până în centrul prăfuit al sătucului nostru. Nu era mare lucru acolo, doar o biserică, un oficiu poştal şi o benzinărie pe nume Papa Jay's. Am intrat în oficiul poştal. În spatele tejghelei era o doamnă mai în vârstă, despre care știam că o cheamă Myrna Moyle, pentru că Myrna şi soțul ei, Jay (Papa Jay), erau proprietarii benzinăriei. Tata spunea că ei se aflau în spatele ordonanței care limita numărul de câini la doi pe familie. Mai propuseseră și alte ordonanțe și acum în fiecare duminică tata se întorcea de la biserică strigând că Myrna și Jay Mole erau din Monterey sau Seattle sau de unde or fi fost și credeau că pot să le bage pe gât socialismul lor de pe Coasta de Vest oamenilor cumsecade din Idaho.

Am întrebat-o pe Myrna dacă pot să lipesc un anunț la avizier. M-a întrebat ce fel de anunț. I-am spus că speram să găsesc de lucru ca bonă.

— Când ești disponibilă? a spus.

— Oricând, tot timpul.

— Adică după şcoală.

— Adică oricând.

Myrna a clătinat din cap.

— Fiica mea, Mary, are nevoie de cineva care să stea cu copilul ei cel mai mic. O s-o întreb.

Mary preda asistenţa medicală la şcoală, lucru care după părerea tatei era forma supremă a spălării pe creier, să lucrezi *şi* pentru sistemul medical, *şi* pentru guvern. Mi-am spus că poate nu mă va lăsa să lucrez pentru ea, dar m-a lăsat, şi, după puţină vreme, am ajuns să stau cu fiica lui Mary în fiecare luni, miercuri şi vineri dimineaţa. Şi Mary avea o prietenă, Eve, care avea nevoie de bonă pentru cei trei copii marţea şi joia.

La mai puţin de doi kilometri, un bărbat pe nume Randy avea o afacere de care se ocupa de acasă. Vindea caju, migdale şi nuci macadamia. Într-o după-amiază s-a oprit la oficiul poştal şi i-a povestit Myrnei că se săturase să împacheteze singur cutiile, că îşi dorea să angajeze vreun puşti, dar toţi erau prinşi cu fotbalul şi cu vreo formaţie.

— Ştiu eu cel puţin o fată de la noi care nu e prinsă cu astea, a spus Myrna. Şi cred că abia aşteaptă.

I-a arătat anunţul meu, aşa că am ajuns să am grijă de copii de la opt dimineaţa până la prânz de luni până vineri, apoi să mă duc la Randy şi să ambalez caju până la ora cinei. Nu eram plătită foarte bine, dar, cum era prima dată, mi se părea foarte mult.

Lumea de la biserică spunea că Mary cântă foarte frumos la pian. „Profesionistă", i se spunea. Nu ştiam ce înseamnă acest cuvânt până într-o duminică, când Mary a cântat la pian pentru cei din adunare. Muzica mi-a tăiat respiraţia. Mai auzisem de nenumărate ori pianul care acompania cântările, dar asta nu avea nicio legătură cu clămpănitul ăla amorf. Era lichid, era aer. Acum era ca o stâncă, acum ca vântul.

A doua zi, când s-a întors de la şcoală, am întrebat-o pe Mary dacă în loc de bani vrea să-mi dea lecţii. Ne-am cocoţat pe scaunul de pian şi mi-a arătat câteva exerciţii pentru degete. Apoi m-a întrebat ce mai învăţ, în afară de pian. Tata mă învăţase ce să spun dacă mă întreba cineva de şcoală.

— Fac şcoală în fiecare zi, am spus.

— Te vezi şi cu alţi copii? m-a întrebat ea. Ai prieteni?

— Bineînţeles, am spus.

Mary a reluat lecţia. Când am terminat şi mă pregăteam să plec, mi-a spus:

— Sora mea, Caroline, predă cursuri de dans în fiecare miercuri, la Papa Jay's în spate. Sunt multe fete de vârsta ta. Poţi să vii şi tu.

Miercuri am plecat devreme de la Randy şi am pedalat până la benzinărie. Eram îmbrăcată în blugi, un tricou larg, gri, şi cizme cu vârful de metal; celelalte fete aveau costume mulate de dans, fuste lucioase, colanţi albi şi pantofi minusculi de balet de culoarea caramelului. Caroline era mai mică decât Mary. Avea un machiaj perfect şi prin buclele castanii se vedeau cercuri aurii.

Ne-a aşezat pe mai multe rânduri, apoi ne-a arătat un exerciţiu scurt. Din combina din colţ se auzea un cântec. Am privit reflexiile noaste în oglindă, le-am văzut pe cele douăsprezece fete, netede şi lucioase, fâşii de negru, alb şi roz care se învârteau. Apoi m-am văzut pe mine, mare şi gri.

La sfârşitul lecţiei, Caroline mi-a spus să-mi cumpăr costum mulat şi pantofi de dans.

— Nu pot, am spus.

— A!

Părea stânjenită.

— Poate îţi împrumută una dintre fete.

Înţelesese greşit. Credea că nu am bani.

— Nu e decent, am spus.

A rămas cu gura căscată, surprinsă. *Familia Moyle, californieni nenorociți,* mi-am spus în sinea mea.

— Păi, nu poți să dansezi în cizme, a spus. O să vorbesc cu mama ta.

După câteva zile, mama m-a dus cu mașina la 60 de kilometri, la un mic magazin unde pe rafturi se întindeau pantofi exotici și costume ciudate acrilice. Niciunul nu era decent. Mama s-a dus direct la tejghea și a spus că vrem un costum negru de balet, colanți albi și pantofi de dans.

— Să le ții la tine în cameră, a spus mama când am ieșit din magazin.

Mai mult nici nu trebuia să spună. Înțelesesem deja că tata nu trebuia să vadă costumul de balet.

Miercuri am purtat costumul și colanții cu tricoul gri pe deasupra. Tricoul îmi ajungea aproape până la genunchi, dar chiar și așa îmi era rușine că mi se vedeau picioarele. Tata spunea că o femeie dreaptă nu lasă să se vadă nimic deasupra gleznei.

Celelalte fete nu vorbeau decât rar cu mine, dar îmi plăcea foarte mult să fiu în compania lor. Îmi plăcea senzația de conformitate. Pentru mine, să învăț să dansez însemna să învăț să fiu parte din grup. Puteam să memorez mișcările și astfel să pătrund în mințile lor, să sar înainte când săreau și ele, să ridic brațele în același timp cu ele. Uneori, când mă uitam în oglindă și vedeam formele noastre împreunate făcând piruete, nu-mi dădeam seama imediat care sunt eu. Nu conta că aveam un tricou gri: o gâscă printre lebede. Ne mișcam împreună, un singur cârd.

Am început repetițiile pentru spectacolul de Crăciun, iar Caroline i-a telefonat mamei ca să discute despre costum.

— Cât de lungă va fi fusta? a spus mama. Și transparentă? Nu, nu se poate.

Am auzit-o pe Caroline cum îi spunea ceva despre ce vor purta celelalte fete de la curs.

— Tara nu poate să se îmbrace așa, a spus mama. Dacă asta vor purta celelalte fete, ea o să stea acasă.

Miercuri, în săptămâna în care Caroline o sunase pe mama, am ajuns cu câteva minute mai devreme la Papa Jay's. Cursul cu fetele mai mici tocmai se terminase, și magazinul era plin de fete de șase ani, care se dădeau în spectacol în fața mamelor lor, în pălării roșii de catifea și fuste pe care luceau paiete stacojii. Mă uitam la ele cum se strecurau și săreau printre rafturi, cu picioarele subțiri acoperite doar de niște colanți transparenți. Mi se părea că arată ca niște micuțe desfrânate.

Au sosit și colegele mele de curs. Când au văzut costumele, au dat năvala în studio ca să vadă ce pregătise Caroline pentru *ele*. Caroline stătea lângă o cutie de carton plină de hanorace mari gri. A început să le împartă.

— Astea sunt costumele voastre! a spus.

Fetele se uitau la hanorace, cu sprâncenele ridicate neîncrezător. Se așteptaseră la șifon și panglici, nu la Fruit of the Loom. Caroline încercase să facă hanoracele mai interesante și cususe câte un Moș Crăciun mare, cu sclipici pe margine, pe fiecare dintre ele, dar asta nu făcea decât să accentueze culoarea anostă a bumbacului.

Mama nu-i spusese nimic tatei despre spectacol, nici eu. Nu-l chemasem. Aveam un instinct, o intuiție dobândită. În ziua spectacolului, mama i-a spus tatei că aveam „o treabă" seara. Tata a pus o mulțime de întrebări și a luat-o pe mama prin suprindere, care după câteva de minute a recunoscut că era vorba despre un spectacol de dans. Tata s-a strâmbat când mama i-a spus că luasem lecții de la Caroline Moyle și m-am gândit că va începe iar să vorbească despre socialismul din California, dar nu a făcut-o. În schimb și-a luat haina și am mers toți trei la mașină.

Reprezentația avea loc la biserică. Toată lumea era acolo, cu aparate foto cu bliț și aparate de filmat voluminoase. Mi-am pus costumul pe mine în aceeași încăpere în care făceam școala de duminică. Celelalte fete pălăvrăgeau vesele; eu mi-am tras hanoracul și am încercat să mai întind materialul cu câțiva centimetri. Încă trăgeam de el în jos când ne-am aliniat pe scenă.

Muzica a răsunat dintr-un casetofon pus pe pian și am început să dansăm, cu pașii bătând cadențat podeaua. Urma să sărim, să ne întindem în sus și să ne rotim în aer. Picioarele mele au rămas fixate pe podea. În loc să-mi arunc brațele deasupra capului, le-am ridicat doar până la umeri. Când celelalte fete s-au ghemuit ca să atingă podeaua, eu m-am înclinat; când trebuia să facem tumba, eu m-am legănat, m-am opus gravitației care mi-ar fi tras hanoracul mai sus pe picioare.

Muzica s-a oprit. Fetele mă priveau fix când am ieșit de pe scenă – făcusem praf spectacolul –, dar eu nu le vedeam. Din toată încăperea mi se părea că există o singură persoană reală, iar aceea era tata. Am scrutat publicul și l-am recunoscut ușor. Stătea în picioare, în spate, cu luminile scenei reflectate pe ochelarii pătrățoși. Avea o înfățișare țeapănă, impasibilă, dar citeam furia de pe ea.

Până acasă aveam puțin mai mult de un kilometru și jumătate, dar mi s-au părut de o sută de ori mai mulți. Stăteam pe bancheta din spate și îl ascultam pe tatăl meu cum țipa. Cum putuse mama să mă lase să păcătuiesc așa, în văzul tuturor? De aceea nu-i spusese nimic despre spectacol? Mama l-a ascultat o vreme, apoi și-a aruncat mâinile în sus și a spus că nu știuse că vor fi niște costume atât de indecente.

— Sunt furioasă pe Caroline Moyle! a spus.

M-am aplecat să-i văd chipul, dorindu-mi să mă privească, să vadă întrebarea pe care i-o puneam în gând,

pentru că nu înțelegeam nimic. Știam că mama nu era furioasă pe Caroline, pentru că știam că mama văzuse hanoracele cu câteva zile în urmă. O sunase chiar pe Caroline și îi mulțumise că alesese un costum pe care-l puteam purta și eu. Mama și-a întors capul către fereastră.

Mă holbam la firele de păr albe din capul tatei. Era tăcut, o asculta pe mama care continua să o jignească pe Caroline, să spună cât de scandaloase erau costumele, cât de obscene. Tata a dat din cap și a luat-o în sus pe aleea înghețată, din ce în ce mai puțin furios pe măsură ce mama continua să vorbească.

Restul serii a fost dedicat prelegerii tatălui meu. Spunea despre Caroline că este una dintre amăgirile Satanei, ca și școala publică, pentru că susținea că este ceva, dar de fapt era altceva. *Pretindea* că predă dansul, dar de fapt preda indecența, promiscuitatea. Satana e dibaci, a spus tata. Spusese că e vorba despre „dans" și îi convinsese pe bunii mormoni să accepte priveliștea fiicelor lor sărind ca niște desfrânate în casa Domnului. Asta îl jignea cel mai tare pe tata: că o asemena paradă destrăbălată avusese loc într-o biserică.

După ce s-a epuizat și s-a dus la culcare, m-am băgat sub pătură și am privit în gol, în întuneric. Am auzit o bătaie în ușă. Era mama.

— Ar fi trebuit să-mi dau seama, a spus. Ar fi trebuit să înțeleg ce era de fapt cu acest curs.

Mama trebuie să se fi simțit vinovată după spectacol, pentru că în săptămânile următoare a căutat o altă preocupare pentru mine, ceva ce să pot face fără ca tata să se opună. Observase că petreceam ore în șir în camera mea cu vechea combină a lui Tyler și ascultam Corul Mormon al Chivotului, așa că a început să-mi caute profesoară de

canto. A durat câteva săptămâni până a găsit una și încă niște săptămâni până a convins-o să lucreze cu mine. Orele erau mult mai scumpe decât cursul de dans, dar mama le plătea din banii pe care îi făcea vânzând uleiuri.

Profesoara era înaltă și subțire, cu unghii lungi care țăcăneau când se loveau de clapele pianului. Mi-a corectat postura trăgându-mă de părul de pe ceafă până când mi-am lăsat bărbia în piept, apoi m-a întins pe jos și m-a călcat pe stomac, ca să-mi întărească diafragma. Era obsedată de echilibru și mă plesnea adesea peste genunchi ca să-mi amintească să mă țin bine pe picioare, să îmi ocup propriul spațiu.

După câteva lecții a anunțat că eram pregătită să cânt la biserică. Era totul aranjat, a spus. Aveam să cânt un imn în fața enoriașilor în acea duminică.

Zilele s-au scurs repede, cum se întâmplă când aștepți cu groază un lucru. Duminică dimineață, eram în picioare la amvon și mă holbam la fețele oamenilor de jos. Erau acolo Myrna și Papa Jay, iar în spatele lor, Mary și Caroline. Păreau să mă compătimească, ca și cum s-ar fi gândit că aveam să mă fac de râs.

Mama a cântat introducerea la pian. Muzica s-a oprit; era timpul să cânt. Aș fi putut să mă gândesc la multe lucruri în acea clipă. Aș fi putut să mă gândesc la profesoara mea și la tehnicile ei – postură solidă, spatele drept, maxilarul lăsat în jos. Dar m-am gândit la Tyler și la cum stăteam întinsă pe covorul de lângă biroul lui și mă uitam la ciorapii de lână din picioarele lui în timp ce Corul Mormon al Chivotului psalmodia și cânta în triluri. Îmi umpluse mintea cu vocile lor, care pentru mine erau cel mai frumos lucru în afară de Buck's Peak.

Degetele mamei pluteau deasupra clapelor. Pauza începea să fie prea lungă; enoriașii se foiau stânjeniți.

M-am gândit la voci, la contradicția lor stranie - la cum făceau sunetul să plutească în aer, la sunetul acela blând ca o adiere caldă, dar străpungător. Am căutat acele voci, le-am căutat în minte - și le-am găsit. Părea cel mai firesc lucru; era ca și cum aș fi *gândit* sunetele și, cu gândul, le-aș fi dat ființă. Dar până atunci gândurile mele nu modelaseră niciodată realitatea.

Cântecul s-a terminat și m-am întors în strană. Slujba s-a încheiat cu o rugăciune, apoi mulțimea m-a înconjurat. Femeile în bluze cu imprimeuri florale zâmbeau și mă strângeau de mână, bărbații în costume negre rigide mă băteau pe umăr. Dirijorul corului m-a invitat să intru în cor, Fratele Davis m-a rugat să cânt pentru Clubul Rotary, iar episcopul - echivalentul mormon al pastorului - mi-a spus că i-ar plăcea să îmi cânt cântecul la o înmormântare. Le-am spus da tuturor.

Tata zâmbea la toată lumea. Nu era om în biserică pe care tata să nu-l fi făcut păgân - pentru că mergea la doctor sau pentru că își dăduse copiii la o școală publică -, dar în ziua aceea părea să fi uitat de socialismul din California și de Illuminati. Stătea în picioare lângă mine, cu mâna pe umărul meu, și primea bucuros felicitările.

— Suntem binecuvântați, tot spunea. Mare binecuvântare.

Papa Jay a traversat capela și s-a oprit în dreptul stranei noastre. A spus că am cântat ca un înger al lui Dumnezeu. Tata s-a uitat la el o clipă, apoi ochii au început să-i strălucească și i-a strâns mâna lui Papa Jay ca unui vechi prieten.

Nu văzusem niciodată această latură a tatălui meu, dar aveam să o mai văd de multe ori - de fiecare dată când cântam. Oricât de mult muncea la depozitul de deșeuri, nu era niciodată prea obosit ca să treacă valea cu mașina și să vină să mă asculte. Oricât de furios ar fi fost pe socialiștii ca

Papa Jay, nu era niciodată atât de supărat încât, atunci când acei oameni mă lăudau pentru voce, tata să nu uite de marea bătălie pe care o ducea cu Illuminati cât să spună: „Da, e binecuvântarea lui Dumnezeu asupra noastră, mare binecuvântare". Era ca și cum, când cântam, tata uita pentru o clipă că lumea este un loc înfricoșător, că mă va strica și că trebuia să fiu ferită, ținută la adăpost, acasă. Își dorea ca vocea mea să fie auzită.

Teatrul din oraș pregătea o piesă, *Annie,* iar profesoara mea spunea că, dacă mă va auzi cântând, regizorul îmi va da rolul principal. Mama m-a avertizat să nu-mi fac mari speranțe. Spunea că nu ne permitem să mergem 20 de kilometri pe zi, de patru ori pe săptămână, la repetiții și, chiar și dacă am fi putut, tata nu mi-ar fi dat voie în niciun caz să stau în oraș, singură, cu cine știe ce oameni.

Am repetat oricum cântecele, pentru că îmi plăceau. Într-o seară cântam „The Sun'll Come Out Tomorrow" în camera mea, când tata s-a întors la cină. Și-a mestecat în tăcere fleica și a ascultat.

— Fac eu rost de bani, i-a spus mamei când s-au culcat în acea seară. Tu du-o să dea proba.

nouă

DESĂVÂRȘIT ÎN LUCRĂRILE LUI

În vara lui 1999 am cântat rolul principal din *Annie*. Tata era pus pe pregătiri serioase. De când aveam cinci ani și familia Weaver fusese asediată, tata nu mai fusese atât de sigur că Zilele Pustiirii sosiseră.

Tata îi spunea Y2K. Pe 1 ianuarie, spunea, sistemele computerizate din toată lumea aveau să se blocheze. Nu mai aveau să fie curent electric, telefoane. Totul avea să se cufunde în haos, iar asta avea să determine A Doua Venire a lui Hristos.

— De unde știi ziua? l-am întrebat.

Tata spunea că guvernul programase computerele cu un calendar cu șase cifre, ceea ce însemna că anul avea doar două.

— Când nouă-nouă o să se transforme în zero-zero, a spus, computerele nu vor ști ce an este. Se vor bloca.

— Nu se poate repara?

— Nu, nu se poate, a spus tata. Omul a avut încredere în propriile puteri, iar puterile lui au fost slabe.

La biserică, tata îi avertiza pe toți că vine Y2K. L-a sfătuit pe Papa Jay să-și ia încuietori zdravene la benzinărie și eventual niște arme de apărare.

— Când o să vină foametea, primul va fi jefuit acel magazin, a spus tata.

I-a spus Fratelui Mumford că fiecare om drept trebuia să aibă o rezervă de alimente, arme și aur pentru cel puțin zece ani. Fratele Mumford a fluierat.

— Nu putem să fim toți drepți ca tine, Gene, a spus. Unii mai suntem și păcătoși!

Nimeni nu-l asculta, toți își vedeau de viață în soarele văratic.

Între timp, familia mea fierbea și curăța piersici, scotea sâmburii din caise și făcea piure de mere. Totul era fiert, sigilat, etichetat și depozitat într-un beci pe care îl săpase tata pe câmp. Intrarea era ascunsă de o movilță; tata spunea că nu trebuie să spun nimănui unde se află.

Într-o după-amiază, tata s-a urcat în excavator și a săpat o groapă lângă vechiul hambar. Apoi, cu ajutorul cupei, a coborât în ea un container de 3 700 de litri și l-a îngropat cu lopata, după care a plantat cu grijă urzici și ciulini în pământul proaspăt răvășit, ca să crească și să ascundă containerul. Fluiera „I Feel Pretty" din *West Side Story* în timp ce săpa. Avea pălăria dată pe spate și un zâmbet strălucitor.

— O să fim singurii care o să avem benzină când vine Sfârșitul, a spus. O să mergem cu mașina în timp ce ceilalți or să-și rupă picioarele. O să dăm o tură chiar și până în Utah, ca să-l luăm pe Tyler.

Aveam repetiții aproape în fiecare seară la Worm Creek Opera House, un teatru dărăpănat aflat lângă singurul semafor din oraș. Piesa era din altă lume. Nimeni nu vorbea despre Y2K.

Interacțiunile între oameni de la Worm Creek nu aveau nicio legătură cu cele cu care mă obișnuisem în familie. Sigur că îmi petreceam timp cu oameni care nu făceau parte din familie, dar erau ca noi: femei care o angajau pe mama să le moșească pruncii sau care veneau la ea după

ierburi de leac, pentru că nu credeau în sistemul medical. Aveam o singură prietenă, pe nume Jessica. Cu câțiva ani în urmă, tata îi convinsese pe părinții ei, Rob și Diane, că școlile publice nu erau decât programe de propagandă guvernamentală și de atunci o țineau acasă. Înainte să o retragă părinții ei de la școală, Jessica era una dintre *ceilalți* și nu căutam niciodată să intru cu ea în vorbă; dar după aceea a devenit *de-ale noastre.* Copiii normali o evitau și a rămas cu mine.

Nu învățasem să vorbesc cu oamenii care nu erau ca noi - oameni care mergeau la școală și la doctor. Care nu se pregăteau, zi de zi, pentru Sfârșitul Lumii. La Worm Creek erau foarte mulți asemenea oameni, oameni a căror lume părea ruptă din altă realitate. Asta am simțit prima dată când regizorul mi-a vorbit, ca și cum ar fi vorbit din altă dimensiune. Nu mi-a spus decât, „Du-te și adu-l pe FDR". Nu m-am clintit.

A încercat din nou.

— Pe președintele Roosevelt. FDR.

— Ăsta-i un fel de JCB? am spus eu. Aveți nevoie de un stivuitor?

Toată lumea a râs.

Îmi învățasem toate replicile pe de rost, dar la repetiții stăteam singură și mă prefăceam că studiez din dosarul negru. Când îmi venea rândul să intru pe scenă, îmi spuneam replicile tare și fără ezitări. Căpătam astfel un pic de încredere. Chiar dacă *eu* nu aveam nimic de spus, măcar Annie avea.

Cu o seară înainte de premieră, mama mi-a vopsit părul șaten-roșcat. Regizorul a spus că e perfect, că acum nu mai trebuia decât să-mi găsesc costumele până la repetiția generală de sâmbătă.

Am găsit în beci un pulover prea mare tricotat, pătat și plin de găuri, și o rochie albastră urâtă, pe care mama a

făcut-o maro-deschis. Rochia era perfectă pentru o orfană şi am fost uşurată că am găsit atât de uşor costume, până când mi-am amintit că în actul al doilea Annie poartă rochii frumoase, pe care i le cumpără Daddy Warbucks. Nu aveam aşa ceva.

I-am spus mamei, căreia i-a căzut faţa. Am mers 160 de kilometri prin împrejurimi şi am cercetat toate magazinele la mâna a doua, dar nu am găsit nimic. Stăteam aşezate în parcarea ultimului magazin când mama a ţuguiat buzele şi a spus:

— Mai putem încerca undeva.

Ne-am dus la mătuşa Angie şi am parcat în faţa gardului alb pe care îl împărţea cu bunica. Mama a bătut la uşă, apoi a făcut un pas în spate şi şi-a aranjat părul. Angie s-a mirat că ne vede – mama nu-şi vizita decât rar sora –, dar a zâmbit afectuos şi ne-a invitat în casă. Prima cameră mi-a amintit de holurile elegante de hotel din filme, atâta mătase şi dantelă avea. Mama şi cu mine ne-am aşezat pe o canapea plisată roz-deschis şi mama i-a explicat de ce veniserăm. Angie a spus că fiica ei avea câteva rochii care s-ar fi putut potrivi.

Mama a aşteptat pe canapeaua roz în timp ce Angie m-a dus sus, în camera fiicei ei, şi a scos un braţ de rochii, fiecare dintre ele atât de fină, cu modele complicate de dantelă şi noduri delicate, încât la început îmi era frică să le şi ating. Angie m-a ajutat să le probez pe toate, a înnodat eşarfele, a încheiat nasturii, a aranjat fundele.

— Eu zic să o iei pe asta, a spus şi mi-a întins o rochie bleumarin cu cordoane împletite pe corsaj.

— Bunica a cusut modelul.

Am luat rochia, şi încă una de catifea albastră cu guler de dantelă alb şi am plecat acasă cu mama.

Premiera a avut loc după o săptămână. Tata stătea în primul rând. La sfârşitul spectacolului s-a dus drept la

casă și a cumpărat bilete pentru a doua zi. Doar despre asta a vorbit la biserică în acea duminică. Nu despre doctori, Illuminati sau Y2K. Doar despre piesa muzicală din oraș, în care fiica lui cânta în rolul principal.

Tata nu m-a oprit să dau probe pentru următoarea piesă, nici pentru a treia, deși era îngrijorat că stăteam atâta vreme departe de casă.

— Nici nu vreau să mă gândesc ce se întâmplă în teatrul ăla, a spus. Cred că e un cuib de adulteri și curvari.

Bănuielile tatei s-au confirmat când regizorul următoarei piese a divorțat. Tata a spus că nu mă ținuse toți anii ăștia departe de școala publică doar ca să mă vadă cum mă stric pe scenă. Apoi m-a dus la repetiție cu mașina. Aproape în fiecare seară spunea că n-o să mă mai lase să mă duc, că într-o zi o să apară la Worm Creek și o să mă ia acasă. Dar la toate premierele era acolo, în primul rând.

Uneori juca rolul de agent sau impresar, îmi corecta tehnica sau îmi sugera cântece cu care să-mi îmbogățesc repertoriul, ba îmi dădea chiar și sfaturi pentru sănătate. În iarna aceea am tot avut dureri de gât, de nu puteam să cânt, și într-o seară tata m-a chemat la el și mi-a căscat gura ca să se uite la amigdale.

— Da' știu că-s umflate, a spus. Cât niște caise.

Când mama nu a reușit să le facă să se dezumfle cu echinacea și gălbenele, tata a sugerat și el un leac.

— Lumea nu știe, dar soarele e cel mai puternic medicament. De aceea oamenii nu răcesc vara.

A dat din cap, ca și când și-ar fi aprobat singur raționamentul logic, apoi a spus:

— Eu, dacă aș avea amigdale ca ale tale, aș ieși în fiecare dimineață și aș sta la soare cu gura deschisă - lasă razele să pătrundă vreo jumătate de oră. Se dezumflă cât ai zice pește.

Spunea că e un tratament.

L-am urmat timp de o lună.

Era neplăcut să stau cu gura căscată și capul dat pe spate, ca soarele să poată să-mi strălucească în gât. Nu am rezistat niciodată jumătate de oră. După zece minute mă durea maxilarul și aproape că înghețam, nemișcată în iarna din Idaho. Gâtul continua să mă doară și de fiecare dată când tata observa că sunt un pic răgușită spunea:

— Ce să-ți fac? Nu te-am văzut o dată săptămâna asta la tratament.

Prima dată l-am văzut la Worm Creek Opera House: un băiat pe care nu-l cunoșteam, cu pantofi mari albi, pantaloni scurți kaki și un rânjet larg, râdea cu un grup de copii de la școala publică. Nu juca în piesă, dar în oraș nu prea aveai ce face și în acea săptămână l-am mai văzut de câteva ori, când a venit să-și viziteze prietenii. Apoi, într-o seară, când umblam singură prin culisele întunecate, am dat colțul și l-am văzut așezat pe lada de lemn unde îmi plăcea mie să stau. Lada era ascunsă - de aceea îmi plăcea.

S-a mutat mai la dreapta și mi-a făcut loc. M-am așezat încordată, ca pe ace.

— Eu sunt Charles, a spus.

A făcut o pauză, așteptând să spun și eu cum mă cheamă, dar am tăcut.

— Te-am văzut în ultima piesă, a spus după o vreme. Voiam să-ți spun ceva.

M-am pregătit, nici eu nu știam prea bine pentru ce, apoi el a spus:

— Voiam să-ți zic că n-am auzit pe nimeni să cânte mai bine decât tine.

M-am întors acasă de la ambalat nuci de macadamia într-o după-amiază și i-am găsit pe tata și pe Richard în fața unei

cutii mari de metal pe care o puseseră pe masa din bucătărie. Mama făcea friptura, iar ei asamblau conținutul. Le-a luat mai mult de o oră, iar când au terminat s-au dat în spate și au scos la iveală ceva ce părea a fi un telescop enorm, verde-închis, cu țeava lungă fixată pe un trepied scurt și lat. Richard sărea de pe un picior pe altul încântat și spunea ce poate face.

— Are o rază de peste o milă! Poate să doboare un elicopter!

Tata tăcea, radios.

— Ce este? am întrebat.

— O pușcă, calibrul cincizeci, a spus el. Vrei s-o încerci?

M-am uitat prin lunetă spre munte și am identificat prin cursor tulpini îndepărtate de grâu.

Am uitat de friptură. Am încărcat pușca afară. Soarele apusese; orizontul era întunecat. L-am privit pe tata cum se lasă pe pământul înghețat, cum își fixează ochiul de lunetă și, după ce mi s-a părut a fi o oră, cum apasă trăgaciul. Bubuitul a fost ca de tunet. Îmi țineam mâinile pe urechi, dar după prima bubuitură le-am luat și am ascultat cum răsuna împușcătura prin văi. A tras iar și iar, așa că îmi țiuiau urechile când ne-am întors în casă. Am auzit cu greu replica tatei când l-am întrebat pentru ce e pușca.

— Pentru apărare, a spus.

A doua zi aveam repetiție la Worm Creek. Stăteam cocoțată pe lada mea, ascultam monologul de pe scenă, când a apărut Charles și s-a așezat lângă mine.

— Nu mergi la școală, a spus.

Nu era o întrebare.

— Ar trebui să vii la cor. Ți-ar plăcea corul.

— Poate, am spus și el a zâmbit.

Niște prieteni de-ai lui au intrat în culise și l-au strigat. S-a ridicat și și-a luat rămas-bun și m-am uitat cum se duce după ei, am observat cum glumeau relaxați și mi-am

închipuit o realitate alternativă în care eram una dintre ei. Mi-am închipuit că Charles mă invita la el acasă, să jucăm ceva sau să ne uităm la un film, și am simțit un val de plăcere. Dar când mi l-am imaginat pe Charles în vizită la Buck's Peak, am simțit altceva, un fel de panică. Dacă descoperea beciul din curte? Dacă descoperea containerul pentru benzină? Atunci am înțeles, în sfârșit, la ce folosea pușca. Țeava aceea masivă, cu raza ei de acțiune specială care ajungea din munte până-n vale, era un perimetru de apărare a casei, a proviziilor noastre, pentru că tata spunea că noi aveam să mergem cu mașina în timp ce ceilalți aveau să-și rupă picioarele. Aveam să avem mâncare când toți ceilalți aveau să fie înfometați și să jefuiască. Mi l-am închipuit din nou pe Charles urcând dealul spre casa noastră. Dar în închipuirea mea eram pe creastă și îl priveam prin cursor.

Anul acela am avut un Crăciun modest. Nu eram săraci - afacerea mamei mergea bine și tata tot mai sorta deșeuri - dar cheltuiam totul pe provizii.

Până la Crăciun ne-am continuat pregătirile ca și cum fiecare acțiune, fiecare completare măruntă a rezervelor putea să însemne diferența între a supraviețui și a sucomba; după Crăciun, am început așteptarea.

— Când vine ceasul strâmtorării, a spus tata, vremea pregătirilor s-a sfârșit.

Zilele treceau și a sosit 31 decembrie. Tata a fost calm la micul dejun, dar sub liniștea aparentă simțeam agitație și un fel de dorință. Așteptase atâția ani în care îngropase arme, strânsese alimente și îi avertizase pe ceilalți că ar fi cazul să facă și ei la fel. Toți cei de la biserică citiseră profețiile; știau că Zilele Pustiirii se apropie. Cu toate astea îl necăjiseră pe tata, râseseră de el. În seara asta avea să fie răzbunat.

După cină, tata l-a citit pe Isaia ore în şir. În jur de zece a închis Biblia şi a dat drumul la televizor. Aparatul era nou. Soţul mătuşii Angie lucra pentru o companie de televiziune prin cablu şi îi propusese tatei un abonament la ofertă. Nu-i venise nimănui să creadă când tata spusese da, dar, privind înapoi, era tipic pentru tatăl meu ca dimineaţa să spună că nu vom avea deloc televizor sau radio iar seara să îşi instaleze cablul cu toate programele. Uneori m-am întrebat dacă tata fusese de acord să avem televizor în *acel* an tocmai pentru că ştia că totul va dispărea pe 1 ianuarie. Poate că o făcuse ca să avem şi noi o mică idee despre cum e lumea, înainte să fie măturată cu totul.

Serialul preferat al tatei era *The Honeymooners,* iar în seara aceea se dădea o ediţie specială, cu mai multe episoade unul după altul. Ne uitam şi aşteptam Sfârşitul. Între zece şi unsprezece m-am uitat la ceas la câteva minute, apoi la câteva secunde, până la miezul nopţii. Chiar şi tata, pe care arareori îl agita ceva în afară de el însuşi, se uita des la ceas.

11:59.

Îmi ţineam respiraţia. Încă un minut, îmi spuneam, şi totul va dispărea.

Apoi s-a făcut 12:00. Televizorul zumzăia mai departe, cu lumina reflectată jucăuş pe covor. Mă gândeam că poate ceasul nostru merge înainte. M-am dus la bucătărie şi am dat drumul la robinet. Aveam apă. Tata stătea nemişcat, cu ochii la ecran. M-am întors pe canapea.

12:05.

Cât avea să dureze până cădea curentul electric? Exista pe undeva o rezervă care îl făcea să mai funcţioneze câteva minute?

Spectrele în alb şi negru ale lui Ralph şi Alice Kramden se certau pe o bucată de friptură.

12:10.

Aşteptam ca ecranul să pâlpâie şi să se stingă. Încercam să savurez acest ultim moment de belşug - de lumină puternică galbenă, de aer cald din radiator. Simţeam nostalgie după vechea mea viaţă, pe care urma să o pierd într-o clipă într-alta, când lumea avea să înceapă să se mistuie singură.

Cu cât stăteam mai mult nemişcată, respirând adânc, încercând să inhalez ultimul miros al lumii căzute, cu atât simţeam mai tare soliditatea ei neschimbată. Nostalgia s-a transformat în oboseală.

Cândva după 1:30 m-am dus să mă culc. La plecare am aruncat o privire către tata, care avea chipul încremenit în întuneric în timp ce lumina televizorului făcea un salt peste ochelarii lui pătraţi. Părea că pozează, liniştit, deloc stânjenit, ca şi cum ar fi existat o explicaţie cât se poate de firească pentru faptul că stătea singur, la aproape două dimineaţa, şi se uita la Ralph şi Alice Kramden, care se pregăteau pentru petrecerea de Crăciun.

Părea mai mic decât fusese în acea dimineaţă. Dezamăgirea de pe chipul lui era atât de copilăroasă, încât pentru o clipă m-am întrebat cum de a putut Dumnezeu să-i refuze aşa ceva. Lui, slugă credincioasă, care suferise de bunăvoie, la fel cum suferise de bunăvoie Noe ca să clădească arca.

Dar Dumnezeu oprise potopul.

zece

SCUT DE FULGI

Când dimineața de 1 ianuarie s-a dovedit a fi la fel ca oricare alta, tata a fost frânt. Nu a mai pomenit niciodată de Y2K. A căzut în deznădejde. Se târa înapoi acasă de la depozitul de deșeuri în fiecare seară, tăcut și apăsat. Stătea cu orele în fața televizorului și un nor negru plutea deasupra lui.

Mama a spus că era vremea să plecăm din nou în Arizona. Luke era într-o misiune pentru biserică, deci doar eu, Richard și Audrey ne-am înghesuit în vechea dubă Chevy Astro pe care o reparase tata. Tata a scos toate scaunele în afara celor din față, în locul lor a pus o saltea mare; apoi s-a trântit pe ea și nu s-a mai mișcat tot restul drumului.

Cum se întâmplase și cu ani în urmă, soarele din Arizona l-a revigorat pe tata. Stătea întins pe verandă, pe cimentul tare, și absorbea soarele, în timp ce noi citeam sau ne uitam la televizor. După câteva zile a început să se simtă mai bine și ne pregăteam deja de certurile de fiecare seară dintre el și bunica. Bunica se ducea la mulți doctori în acea perioadă, pentru că avea cancer la măduva osoasă.

— Doctorii ăia nu fac decât să te omoare mai repede, a spus tata într-o seară, când bunica se întorcea de la o consultație.

Bunica refuza să renunțe la chimioterapie, dar a întrebat-o pe mama despre tratamentele cu ierburi. Mama adusese câteva cu ea, în speranța că bunica avea să i le ceară, iar bunica le-a încercat - băi la picioare cu nămol roșu, căni de ceai amar de pătrunjel, tincturi de coada-calului și hortensie.

— Ierburile alea n-or să-ți folosească la nimic, a spus tata. Leacurile astea lucrează prin credință. Nu poți să ai încredere într-un doctor și apoi să-L rogi pe Domnul să te vindece.

Bunica nu spunea nimic. Își bea ceaiul de mușețel.

Îmi amintesc că o studiam pe bunica, căutam semne care să-mi spună că îi cedează corpul. Nu vedeam nici urmă. Era aceeași femeie disciplinată și neînfrântă.

Restul excursiei este în ceață, nu-mi amintesc decât instantanee - mama face teste musculare ca să găsească leacuri pentru bunica, bunica îl ascultă tăcută pe tata, tata stă întins în căldura uscată.

Apoi stau într-un hamac pe veranda din spatele casei și mă legăn leneșă în lumina portocalie a apusului deșertic, iar Audrey își face apariția și spune că tata vrea să ne facem bagajele, plecăm. Bunicii nu-i vine să creadă.

— După ce s-a întâmplat ultima dată? strigă. Vrei *iar* să mergeți toată noaptea? Și cu furtuna ce faceți?

Tata spune că ajungem înainte de furtună. În timp ce punem bagajele în mașină, bunica umblă de colo colo și înjură. Spune că tata n-a învățat nimic.

În primele șase ore conduce Richard. Eu stau întinsă în spate, pe saltea, cu tata și Audrey.

E trei dimineața, noi tocmai trecem dinspre sudul statului Utah înspre nord, când vremea se schimbă și frigul uscat al deșertului lasă loc vântului înghețat al iernii alpine. Drumul se umple de gheață. Fulgii de zăpadă se izbesc de parbriz ca niște insecte mici, câțiva la început, apoi atât

de mulți încât drumul dispare. Mergem înainte, spre epicentrul furtunii. Duba derapează și se zdruncină. Vântul bate cu furie, iar pe geam se vede doar alb. Richard trage pe dreapta. Spune că nu mai putem înainta.

Tata trece la volan, Richard, pe scaunul pasagerului, iar mama se întinde lângă mine și Audrey pe saltea. Tata intră pe autostradă și accelerează, rapid, ca și cum ar vrea să dovedească ceva, până când merge de două ori mai repede decât Richard.

— N-ar trebui să mergem mai încet? întreabă mama.

Tata rânjește.

— Îngerii noștri zboară mai repde decât merg eu.

Duba continuă să accelereze. Până la optzeci pe oră. Apoi până la o sută.

Richard stă încordat, cu mâna strânsă pe cotieră, iar oasele de la încheieturi i se albesc de fiecare dată când cauciucurile derapează. Mama stă întinsă pe partea ei, cu fața la mine, trage aerul în înghițituri mici de fiecare dată când duba începe să alunece, apoi își ține respirația când tata o redresează și se întoarce pe drum. Este atât de țeapănă încât mă gândesc că s-ar putea sparge. Trupul meu se încordează împreună cu al ei; ne pregătim de sute de ori împreună pentru ciocnire.

Când duba iese în sfârșit de pe drum, e o ușurare.

M-am trezit fără să văd nimic. Pe spate îmi curgea ceva rece ca gheața. *Suntem într-un lac!* mi-am spus. Ceva greu mă apăsa. Salteaua. Am încercat să o dau la o parte cu picioarele, dar nu am reușit, așa că m-am târât pe sub ea, cu mâinile și picioarele apăsând pe tavanul dubei care se răsturnase. Am ajuns la un geam spart. Era plin de zăpadă. Atunci am înțeles: eram pe o câmpie, nu într-un lac. M-am târât pe fereastra spartă și m-am ridicat în picioare, clătinându-mă. Parcă nu reușeam să-mi recapăt echilibrul.

M-am uitat de jur-împrejur dar nu am văzut pe nimeni. Duba era goală. Familia mea dispăruse.

Am dat de două ori ocol mașinii distruse până când am detectat silueta cocoșată a tatei pe o moviliță, în depărtare. L-am strigat, iar el i-a strigat pe ceilalți, care erau răspândiți pe câmp. Tata mi-a făcut cu mâna printre troiene și când lumina farurilor sparte a bătut spre el, am văzut o tăietură de 15 centimetri pe antebrațul lui, din care sângele țâșnea în zăpadă.

Mi s-a spus mai târziu că stătusem inconștientă, ascunsă de saltea, timp de câteva minute. Mă strigaseră. Cum nu răspunsesem, se gândiseră că fusesem aruncată din mașină prin fereastra spartă și plecaseră să mă caute.

Toată lumea s-a întors la mașina distrusă și ne-am pus în jurul ei, ciudați, tremurând, fie de frig, fie din cauza șocului. Nu ne uitam la tata, nu voiam să-l învinovățim.

A venit poliția, apoi o ambulanță. Nu știu cine le chemase. Nu le-am spus că leșinasem. Îmi era teamă să nu mă ducă la spital. Stăteam pur și simplu în mașina de poliție lângă Richard, învelită într-o pătură reflectorizantă ca cea pe care o aveam în geanta mea pentru „fuga în munți". Ascultam radioul în timp ce polițiștii îl întrebau pe tata de ce duba nu era asigurată și de ce scosese scaunele și centurile de siguranță.

Eram departe de Buck's Peak, așa că polițiștii ne-au dus la cea mai apropiată secție. Tata l-a sunat pe Tony, dar Tony era într-o cursă pe distanță lungă cu camionul. Apoi a încercat la Shawn. Aveam să aflăm mai târziu că Shawn era la închisoare în seara aceea, se băgase într-un fel de încăierare.

Dacă nu a reușit să dea de fiii lui, tata i-a sunat pe Rob și Diane Hardy, pentru că mama le moșise cinci din cei opt copii. Rob a ajuns după câteva ore, chicotind.

— Măi, oameni buni, voi nu era să muriți și data trecută?

La câteva zile după accident mi-a înțepenit gâtul.

Într-o dimineață, când m-am trezit, nu-l puteam mișca. Nu mă durea, nu la început, dar oricât de tare încercam să-mi întorc capul, nu se clintea mai mult de doi centimetri. Paralizia s-a răspândit în jos, până am ajuns să simt ca o tijă de metal de-a lungul spatelui, până în craniu. Când n-am mai putut să mă aplec în față sau să întorc capul, au apărut și durerile. Aveam o migrenă constantă și cruntă și nu puteam să stau în picioare fără să mă țin de ceva.

Mama a sunat o specialistă în energii pe nume Rosie. Stăteam întinsă pe pat de două săptămâni când a apărut în prag, în valuri și strâmbă, ca și cum aș fi văzut-o dintr-o piscină, prin apă. Avea o voce ascuțită, veselă. Vocea mi-a spus să îmi închipui că eram întreagă și sănătoasă, protejată de o bulă albă. În bulă trebuia să pun toate obiectele care îmi plăceau, toate culorile care mă liniștea. Mi-am imaginat bula; m-am văzut pe mine în centrul ei și puteam să stau în picioare, să alerg. În spatele meu erau un templu mormon și Kamikaze, țapul lui Luke, care murise de mult. O lucire verde lumina totul.

— Imaginează-ți bula câteva ore în fiecare zi, a spus, și o să te vindeci.

M-a bătut pe brat și am auzit ușa închizându-se în spatele ei.

Îmi închipuiam bula în fiecare dimineață, după-amiază și noapte, dar gâtul rămânea imobil. Cu greu, după o lună, m-am obișnuit cu durerile de cap. Am învățat să stau în picioare, apoi să merg. Mă foloseam de ochi ca să stau dreaptă; dacă-i închideam, fie și pentru o clipă, lumea se învârtea și cădeam. M-am întors la lucru - la Randy și uneori la depozitul de deșeuri. Și în fiecare seară adormeam cu gândul la acea bulă verde.

În luna în care am stat în pat am auzit o altă voce. Mi-o aminteam, dar nu mai eram obișnuită cu ea. Trecuseră

șase ani de când acel râs neastâmpărat răsunase ultima oară prin casă.

Era râsul fratelui meu Shawn, care se certase cu tata când avea șaptesprezece ani și fugise să muncească pe unde apuca, cel mai mult ca șofer de camion și sudor. Venise acasă pentru că tata îi ceruse ajutorul. Din patul meu, l-am auzit pe Shawn spunând că nu avea să stea decât până când tata reușea să strângă o echipă adevărată. Era doar un hatâr pe care i-l făcea tatei, a spus, până se punea din nou pe picioare.

Era ciudat să dau prin casă peste el, acest frate care îmi era aproape necunoscut. Lumea din oraș părea să-l cunoască mai bine decât mine. Auzisem zvonuri despre el la Worm Creek. Lumea spunea că făcea probleme, că era bătăuș, soi rău, care ori urmărea, ori era urmărit mereu de huligani din Utah sau chiar de mai departe. Lumea spunea că avea cu el o armă, fie ascunsă bine și lipită de corp, fie prinsă de motocicleta mare și neagră. Odată cineva a spus că Shawn nu era chiar rău, că intra în scandaluri doar pentru că lumea spunea că e invincibil - că știe tot ce se poate ști despre artele marțiale, că se bate ca și cum nu ar simți durerea - așa că orice figurant drogat din vale credea că-și poate face un renume dacă-l bate. Chiar nu era vina lui Shawn. Ascultam toate aceste zvonuri și îl percepeam mai degrabă ca pe o legendă decât ca pe un om în carne și oase.

Amintirile mele proprii despre Shawn încep în bucătărie, cam la două luni după al doilea accident.

Fac supă de porumb. Ușa scârțâie și mă întorc din talie ca să văd cine intră, apoi mă întorc să tai o ceapă.

— Ai de gând să rămâi toată viața un băț ambulant? spune Shawn.

— Nu.

— Ai nevoie de un chiropractician, spune el.

— Se ocupă mama.

— Ai nevoie de un chiropractician, spune el din nou.

Familia stă la masă, apoi fiecare se duce la ale lui. Încep să spăl vasele. Am mâinile în apa caldă, plină de săpun, când aud paşi în spate şi simt nişte mâini groase şi pline de bătături cum îmi cuprind craniul. Până să fac eu ceva, mă trage de cap cu o mişcare rapidă, sălbatică. *TROSC!* Zgomotul e atât de puternic încât sunt sigură că mi-a căzut capul şi el îl ţine în mână. După câteva clipe, când deschid ochii, mă ţine în picioare cu mâinile sub braţele mele.

— S-ar putea să nu poţi să stai în picioare o vreme, spune. Dar, când o să poţi, trebuie să rezolv şi partea cealaltă.

Eram prea ameţită şi îmi era prea rău pentru ca efectul să fie imediat. Dar pe parcursul serii am observat mici schimbări. Puteam să mă uit la tavan. Puteam să-mi dau capul pe spate ca să-l necăjesc pe Richard. Stăteam aşezată pe canapea şi puteam să mă întorc să-i zâmbesc celui de lângă mine.

Cel de lângă mine era Shawn şi mă uitam la el, dar nu-l vedeam. Nu ştiu ce vedeam – ce făptură se născuse în mintea mea în urma acelui gest violent de compătimire –, dar cred că era tatăl meu sau tatăl meu aşa cum mi-aş fi dorit să fie, un apărător după care tânjeam, un campion imaginar, unul care avea să mă arunce în furtună şi, dacă eram rănită, avea să-mi redea sănătatea.

unsprezece

INSTINCT

Pe vremea când bunicul-din-josul-dealului era tânăr, muntele era plin de vite, mânate de pe cal. Caii de fermă ai bunicului erau legendari. Tăbăciți ca pielea, își mișcau delicat trupurile masive, ca și cum ar fi auzit gândurile călărețului.

Cel puțin așa mi s-a spus. Nu i-am văzut niciodată. Când a îmbătrânit, bunicul a început să se ocupe mai puțin de vite și mai mult de pământ, până când a renunțat de tot la cultivarea pământului. Nu mai avea nevoie de cai, așa că i-a vândut pe cei buni și pe ceilalți i-a eliberat. S-au înmulțit și, când m-am născut eu, pe munte era o herghelie întreagă de cai sălbatici.

Richard le spunea hrană-pentru-câini. O dată pe an, Luke, Richard și cu mine îl ajutam pe bunicul să strângă vreo zece și să-i scoată la licitație în oraș, unde erau cumpărați pentru a fi duși la abator. În unii ani, bunicul căuta în herghelia mică și speriată destinată cuțitului măcelarului armăsarii tineri care dădeau din copite și se obișnuiau greu cu prima captivitate din viața lor și în ochii lui apărea ca o foame. Atunci arăta cu degetul către unul dintre ei și spunea:

— Pe ăsta nu-l încărcați. Pe ăsta-l înțărcăm.

Dar caii sălbatici nu cedează ușor, nici măcar în fața unuia ca bunicul. Mie și fraților mei ne trebuiau zile întregi

sau uneori chiar săptămâni ca să câştigăm încrederea calului şi să putem măcar să-l atingem. Apoi îi mângâiam faţa lungă şi, încet-încet, în mai multe săptămâni, ajungeam să punem mâna pe gâtul lat şi pe corpul musculos. După ce trecea aşa o lună veneam cu şaua, iar calul îşi smulgea capul cu o asemenea violenţă încât căpăstrul sau funia se rupeau. O dată un armăsar mare arămiu a rupt îngrăditura, a trecut prin ea de parcă nici n-ar fi existat şi a ieşit pe partea celalaltă, lovit şi plin de sânge.

Încercam să nu le dăm nume acestor sălbăticiuni pe care speram să le îmblânzim, dar trebuia să le spunem într-un fel. Numele alese erau descriptive, nu sentimentale: Marele Roşu, Iapa Neagră, Uriaşul Alb. Zeci de asemenea cai m-au aruncat din spinare ridicându-se în două picioare, dând în spate, rotindu-se sau sărind. Am muşcat ţărâna din zeci de poziţii lăbărţate şi de fiecare dată m-am ridicat într-o clipită şi m-am grăbit să mă pun la adăpost după un copac, un tractor sau un gard, în cazul în care calul avea gânduri de răzbunare.

Nu ieşeam niciodată învingători; voinţa noastră ceda mult înaintea lor. I-am făcut pe câţiva să nu se ridice în două picioare când vedeau şaua şi puţini tolerau şi ca un om să dea ture de ţarc în spatele lor, dar nici măcar bunicul nu avea curajul să-i călărească pe munte. Firea nu li se schimbase. Erau reprezentanţi nemiloşi şi puternici ai altei lumi. Când îi încălecai, renunţai la siguranţa ta, intrai pe domeniul lor. Să fii dus departe.

Primul cal domesticit pe care l-am văzut era un castrat castaniu care stătea lângă ţarc şi ciugulea cuburi de zahăr din mâna lui Shawn. Era primăvară şi aveam pasiprezece ani. Nu mai pusesem de multă vreme mâna pe un cal.

Era calul meu, primit în dar de la un unchi al mamei. M-am apropiat cu grijă, convinsă că la un moment dat calul avea să se ridice, să dea în spate sau să atace. În

schimb mi-a adulmecat tricoul, lăsând în urmă o pată lungă și umedă. Shawn mi-a aruncat un cub. Calul a mirosit zahărul și m-a gâdilat cu țepii din bărbie până când am deschis palma.

— Vrei să-l înșeuezi? a spus Shawn.

Nu voiam. Eram îngrozită de cai sau eram îngrozită de ce credeam că sunt caii – anume diavoli de 450 de kilograme a căror dorință era să te izbească cu capul de stâncă. I-am spus lui Shawn că poate să-l înșeueze el. Eu aveam să privesc de la gard.

Am refuzat să-i dau un nume calului, așa că îi spuneam Un-an. Un-an avea deja căpăstrul pus și era mânat, așa că Shawn a scos șaua în acea primă zi. Un-an a bătut iritat în pământ când a văzut-o; Shawn s-a mișcat încet, l-a lăsat să miroasă scara și să ciugulească curios oblâncul. Apoi Shawn l-a frecat pe pielea fină de pe pieptul lat, ferm, dar fără grabă.

— Cailor nu le place să nu vadă lucrurile, a spus Shawn. Cel mai bine e să-l obișnuim cu șaua în față. Apoi, când știe deja cum miroase și cum se simte, putem să o ducem în spate.

După o oră șaua era fixată. Shawn a spus că sosise vremea să încalece și m-am cocoțat pe acoperișul hambarului, convinsă că în țarc avea să se dezlănțuie violența. Dar când Shawn s-a ridicat în șa, calul abia dacă s-a zbătut. Copitele din față s-au ridicat la câțiva centimetri, ca și cum s-ar fi gândit să dea în spate, dar se răzgândise, apoi a lăsat capul în jos și picioarele au rămas nemișcate. În doar o clipă acceptase pretenția noastră de a-l călări, de a sta călare pe el. Acceptase lumea, în care el era o proprietate, așa cum era. Nu fusese cal sălbatic înainte, deci nu auzea strigătul înnebunitor al *celeilalte* lumi, cea de pe munte, în care nu putea fi proprietatea nimănui, nu putea fi călărit.

I-am dat numele Bud. În fiecare seară, timp de o săptămână, mă uitam la Shawn și Bud cum galopau prin țarc

în amurgul cenușiu. Apoi, într-o seară blândă de vară, m-am dus lângă Bud, am luat hățurile în timp ce Shawn ținea de căpăstru și am urcat în șa.

Shawn spunea că vrea să scape de vechea lui viață și că primul pas era să se țină departe de prietenii lui. Deodată a început să vină acasă în fiecare seară și să-și caute ceva de făcut. A început să mă ducă cu mașina la repetiții, la Worm Creek. Când eram doar noi doi, plutind pe autostradă, era liniștit, senin. Glumea și mă necăjea și uneori îmi dădea sfaturi, care cel mai adesea se rezumau la „Nu face ca mine". Dar când ajungeam la teatru se schimba.

La început se uita la băieții mai tineri cu o atenție precaută, apoi începea să-i ațâțe. Nu era o agresivitate fățișă, ci doar mici provocări. Îi dădea jos pălăria vreunui băiat sau îi răsturna sucul din mână și râdea când pata i se întindea pe pantaloni. Dacă era provocat - de obicei nu era -, își juca rolul de golan, cu o mască de tipul „Așa, și ce-o să faci?". Dar după aceea, când rămâneam doar noi doi, măștile căzeau, vitejia era înlăturată ca o platoșă și era fratele meu.

Cel mai mult îmi plăcea zâmbetul lui. Caninii superiori nu-i ieșiseră și nenumărații dentiști holiști la care îl duseseră părinții mei când era mic nu observaseră decât când era prea târziu. La douăzeci și trei de ani, când s-a dus la un chirurg, se rotiseră în lateral în interiorul gingiilor și ieșeau prin țesutul de sub nas. Chirurgul care i-a scos i-a spus lui Shawn să-și păstreze cât poate dinții de lapte, iar după ce putrezeau avea să-i facă implant. Dar nu au putrezit. Au rămas, relicve încăpățânate ale unei copilării rătăcite, ca să le amintească tuturor celor care se confruntau cu agresivitatea lui fără rost, fără sfârșit și fără scop, că acest bărbat fusese cândva un băiețel.

Era o seară cețoasă de vară, cu o lună înainte să împlinesc cincinsprezece ani. Soarele dispăruse dincolo de Buck's

Peak, dar lumina încă mai avea de zăbovit pe cer câteva ore. Eram cu Shawn în țarc. După ce-l înșeuase pe Bud în acea primăvară, Shawn începuse să se ocupe serios de cai. Toată vara cumpărase cai pursânge și Paso Fino, cei mai mulți neînșeuați, pentru că așa îi lua ieftin. Încă lucram cu Bud. Îl scosesem de vreo zece ori în câmpul liber, dar nu avea experiență, era sperios, nestatornic.

În seara aceea, Shawn a pus prima dată șaua pe un cal nou, o iapă arămie. Era pregătită pentru o tură scurtă, a spus Shawn, așa că el s-a urcat pe iapă, iar eu pe Bud. Am făcut mai puțin de un kilometru în amonte, mișcându-ne în așa fel încât să nu speriem caii, șerpuind prin lanurile de grâu. Atunci am făcut o prostie, m-am apropiat prea tare de iapă. Nu-i plăcea să-l aibă pe cal în spatele ei și, din senin, a făcut un salt, și-a lăsat greutatea pe picioarele din față și cu cele din spate l-a izbit pe Bud în piept.

Bud a luat-o razna.

Tocmai făceam un nod la frâu ca să fie mai sigur și nu mă țineam bine. Bud s-a scuturat crâncen, apoi a început să se ridice în timp ce descria cercuri mici cu corpul. Frâul i-a zburat peste cap. M-am prins de oblânc, am strâns pulpele și mi-am încolăcit picioarele în jurul pântecului umflat al calului. Până să apuc să mă dezmeticesc, Bud a luat-o la goană drept spre o prăpastie, ridicându-se din când în când, dar fugind, fără oprire. Piciorul mi-a alunecat până la gambă pe scăriță.

Din toate acele veri petrecute cu bunicul la înșeuat cai, singurul sfat de care îmi aduceam aminte era: „Orice-ai face, nu-ți prinde piciorul în scară". Nu trebuia să-mi explice. Știam că, atât timp cât eram liberă, aveam șanse să fie totul în regulă. Măcar aș fi aterizat pe pământ. Dar, cu piciorul prins, aveam să fiu târâtă până când mă izbeam cu capul de o stâncă.

Shawn nu avea cum să mă ajute de pe iapa neîmblânzită. Isteria unui cal declanșează isteria celorlalți, mai ales

când sunt tineri și focoși. Dintre toți caii lui Shawn, unul singur - un cal castaniu-deschis de șapte ani, pe nume Apollo - putea să fie suficient de bătrân și de calm încât să facă ce trebuia: să țâșnească iute ca vântul într-un galop care să-i fluture nările, apoi să plutească liniștit în timp ce călărețul se desprindea, scotea un picior din scăriță și se apleca până jos ca să apuce hățurile unui alt cal speriat de moarte. Dar Apollo era în țarc, la aproape un kilometru la vale.

Instinctul îmi spunea să dau drumul oblâncului - singurul lucru de care mă țineam pe cal. Dacă-i dădeam drumul aveam să cad, dar aș fi avut un moment neprețuit în care să apuc hățurile care fluturau sau să încerc să-mi scot gamba din scăriță. *Încearcă,* îmi striga instinctul.

Acel instinct era păzitorul meu. Mă mai salvase și în trecut, când îmi îndrumase mișcările pe o duzină de cai nărăvași, spunându-mi când să mă prind de șa și când să mă feresc de copitele zdrobitoare. Era același instinct care, cu ani în urmă, îmi spusese să mă arunc de pe containerul cu deșeuri înainte ca tata să-l golească, pentru că înțelesese, chiar înaintea mea, că era mai bine să cazi de la acea înălțime decât să aștepți să facă tata ceva. Toată viața acest instinct mă învățase același unic lucru - că ai șanse mai mari dacă te bazezi doar pe tine.

Bud s-a ridicat pe picioarele dinapoi, cu capul atât de sus încât am crezut că o să cadă pe spate. S-a prăbușit și s-a ridicat pe cele din față. Am strâns mai tare oblâncul, căci luasem hotărârea, sugerată de alt tip de instinct, să nu dau drumul prinsorii.

Shawn avea să mă prindă din urmă, chiar și pe iapa aceea neîmblânzită. Avea să facă o minune. Iapa nici măcar nu avea să înțeleagă comanda când avea să-i strige „dii!"; când avea să o izbească în burtă cu cizmele a căror lovitură nu o mai simțise niciodată, avea să se ridice pe

picioarele din spate şi să se răsucească furioasă. Dar el avea să-i împingă capul în jos şi cum avea să atingă pământul cu copitele, avea să o lovească a doua oară, mai tare, ştiind că se va ridica din nou. Avea să facă asta până când iapa o lua la fugă, apoi avea să o mâne înainte, bucuros de viteza dezlănţuită, avea să o ghideze cumva, chiar dacă nu învăţase încă dansul mişcărilor neobişnuite care, cu timpul, devin un fel de limbaj între cal şi călăreţ. Toate acestea aveau să se întâmple în câteva secunde, un an de antrenament redus la un singur moment de disperare.

Ştiam că nu e cu putinţă. Ştiam chiar în timp ce îmi închipuiam că o să se întâmple. Dar mă ţineam mai departe de oblânc.

Bud înnebunise de frică. Sărea ca bezmeticul, îşi arcuia spatele în timp ce se ridica, apoi scutura brusc capul când se izbea cu copitele de pământ. Ochii mei desluşeau cu greu ce vedeau. Grâul auriu zbura în toate părţile în timp ce muntele şi cerul apăreau şi dispăreau.

Eram atât de dezorientată încât mai mult am simţit decât am văzut cum iapa arămie ajunge lângă mine. Shawn s-a ridicat din şa şi s-a înclinat spre pământ, cu hăţurile strânse într-o mână, în timp ce cu cealaltă le înhăţa pe ale lui Bud dintre ierburi. Curelele de piele s-au întins; şocul i-a împins în sus şi înainte capul lui Bud. Cu el ţinut astfel, Bud nu mai putea să se ridice pe picioarele din faţă şi a luat-o la un galop măsurat, ritmic. Shawn a smuls tare de hăţurile iepei lui, trăgându-i capul spre genunchi şi obligând-o să alerge în cerc. Îi trăgea de fiecare dată mai tare capul, strângea cureaua pe braţ şi făcea cercul să se micşoreze până când a ajuns atât de mic încât copitele s-au oprit. M-am lăsat uşor din şa şi m-am întins pe grâu, cu tulpinile uscate trecându-mi prin bluză. Deasupra mea caii gâfâiau, burţile se umflau şi se dezumflau, copitele băteau pământul.

doisprezece

OCHI DE PEȘTE

Fratele meu Tony făcuse un împrumut ca să-și cumpere utilaje pentru el – un camion și o remorcă – dar ca să poată plăti trebuia să lucreze pe drum, așa că acolo trăia, pe drumuri. Asta până când soția lui s-a îmbolnăvit și medicul pe care l-a consultat (a consultat un medic) i-a spus să stea la pat. Tony l-a sunat pe Shawn și l-a întrebat dacă poate să se ocupe de camion o săptămână-două.

Lui Shawn nu-i plăcea deloc să conducă pe distanțe mari, dar a spus că e dispus să o facă dacă vin și eu cu el. Tata nu avea nevoie de mine la depozitul de deșeuri, iar Randy se putea lipsi de mine câteva zile, așa că am pornit-o spre Las Vegas, apoi spre est, spre Albuquerque, spre vest în direcția Los Angeles, apoi spre Washington State. Crezusem că voi vedea orașele, dar de obicei vedeam punctele de oprire pentru camioane și drumul interstatal. Parbrizul era enorm și ridicat ca o carlingă, ceea ce făcea ca mașinile de jos să pară niște jucării. Cabina de dormit, unde erau culcușurile, era prăfuită și întunecoasă ca un beci, plină de pungi de Doritos, fructe uscate și alune.

Shawn mergea zile în șir și dormea puțin. Conducea camionul nostru de 15 metri ca și cum ar fi fost o prelungire a brațului lui. Măsluia hârtiile de fiecare dată când treceam pe la un punct de control, ca să lase impresia că

dormea mai mult. O dată la două zile ne opream pe undeva să facem duș și să mâncăm altceva decât fructe uscate și cereale.

Lângă Albuquerque, depozitul Walmart era plin și nu am putut să descărcăm marfa timp de două zile. Eram în afara orașului - nu aveam în împrejurimi decât un punct de oprire pentru camioane și nisip roșu care se întindea în toate părțile, așa că am mâncat Cheetos și am jucat Mario Kart în cabina de dormit. A doua zi la apus ne dureau toate de la atâta stat jos și Shawn a spus că e cazul să mă învețe arte marțiale. Prima lecție a avut loc pe înserat, în parcare.

— Dacă știi ce ai de făcut, mi-a spus, poți să scoți din joc pe oricine cu un efort minim. Poți să-i controlezi tot corpul cu doar două degete. Ideea e să știi unde sunt punctele slabe și cum să te folosești de ele.

M-a prins de încheietură și mi-a sucit-o, cu degetele curbate în jos astfel încât să fie îndreptate spre interiorul brațului. A strâns tot mai tare până când m-am răsucit un pic și mi-am dus brațul la spate ca să ușurez strânsoarea.

— Vezi? Ăsta e un punct slab. Dacă mai îndoi un pic mâna, te imobilizez.

A rânjit cu rânjetul lui angelic.

— Dar n-o voi face, fiindcă doare ca naiba.

Mi-a dat drumul și a spus:

— Acum încearcă tu.

I-am sucit încheietura spre interior și l-am strâns tare, încercând să-i fac trunchiul să se îndoaie cum se îndoise al meu. Nu s-a clintit.

— Poate pentru tine ar trebui aplicată altă strategie.

M-a prins de încheietură altfel - cum ar face un agresor, a spus. M-a învățat cum să scap din strânsoare, folosindu-mă de punctul unde degetele erau mai slabe și oasele brațului meu mai puternice, așa că după câteva

minute am reușit să scap chiar și de degetele lui groase. M-a învățat cum să-mi las toată greutatea într-un pumn și unde să lovesc ca să zdrobesc traheea.

A doua zi de dimineață remorca a fost descărcată. Ne-am urcat în camion, am luat altă încărcătură și am mai mers două zile, privind la liniile albe care dispăreau hipnotic sub capota de culoarea oaselor. Nu prea aveam cu ce să ne distrăm, așa că ne jucam cu vorbele. Jocul avea doar două reguli. Prima era că orice afirmație trebuia să aibă cel puțin două cuvinte în care primele două litere să fie schimbate între ele.

— Nu ești surioara cea mică, spunea Shawn. Ești murioara cea sică.

Pronunța leneș și uneori suna ca și cum ar fi spus „nora cea sică".

A doua regulă era că orice cuvânt care semăna cu un număr sau părea să aibă un număr în el trebuia schimbat, așa încât numărul să fie cu unul mai mare. „Dă-i", de pildă, pentru că suna ca „doi", devenea „tre-i".

— Sică murioară, spunea Shawn, pat' să fim atenți. În față e un radar și șas' are bani de amendă? Pat' să-ți pui centura de siguranță!

Când ne săturam, deschideam stația și ascultam pălăvrăgeala camionagiilor singuratici răspândiți pe drumul interstatal.

— Atenție la patru-roți verde, a spus o voce morocănoasă pe când ne aflam undeva între Sacramento și Portland. A stat o juma' de oră în punctul meu mort.

Patru-roți, mi-a explicat Shawn, este numele dat de camioanele mari mașinilor și camionetelor.

O altă voce s-a auzit prin stație și s-a plâns de un Ferrari roșu care șerpuia prin trafic cu 200 de kilometri pe oră.

— Ticălosul era să lovească un Chevy albastru, a lătrat vocea gravă prin unde. Căcat, sunt copii în Chevy. Vrea

cineva care e mai în față să-l liniștească pe bezmeticul ăsta?

Vocea a indicat locul unde se afla.

Shawn s-a uitat la bornele de kilometraj. Eram în față.

— Sunt un Pete albastru cu frigider, a spus.

S-a lăsat liniștea cât ceilalți s-au uitat în oglinzi după un camion Peterbilt cu ladă frigorifică. Apoi o a treia voce, mai morocănoasă decât prima, a răspuns:

— Eu sunt KW-ul albastru cu container.

— Te văd, a spus Shawn și mi-a arătat un Kenworth bleumarin un pic mai în față.

Când a apărut Ferrariul, multiplicat în numeroasele noastre oglinzi, Shawn a trecut în treapta superioară de viteză, a turat motorul și s-a tras lângă Kensworth, în așa fel încât cele două remorci de cincisprezece metri să meargă una lângă alta și să blocheze ambele benzi. Ferrariul a claxonat, s-a mutat dintr-o parte într-alta, a claxonat din nou.

— Cât să-l ținem acolo? a spus vocea răgușită, râzând baritonal.

— Până se liniștește, a răspuns Shawn.

După opt kilometri i-au dat voie să treacă.

Excursia a durat cam o săptămână, apoi i-am spus lui Tony să ne găsească o încărcătură de dus în Idaho.

— Gata, Sicuță murioară, a spus Shawn când am tras lângă depozitul de deșeuri, pat' să ne întoarcem la muncă.

Worm Creek Opera House a programat o nouă piesă: *Carusel*. Shawn m-a dus cu mașina la probă, apoi, spre surpriza mea, a dat și el probă. Era și Charles acolo, vorbea cu o fată pe nume Sadie, de șaptesprezece ani. Dădea din cap la ce-i povestea Charles, dar avea ochii țintă la Shawn.

La prima repetiție a venit și s-a așezat lângă el, i-a pus mâna pe braț, a râs, și-a fluturat părul. Era foarte

frumușică, cu buze moi, cărnoase și ochi mari și negri, dar când l-am întrebat pe Shawn dacă-i place mi-a spus că nu.

— Are ochi de peşte, a spus.

— Ochi de pește?

— Da, ochi de pește. Ochi stupizi, ca de pește. Sunt frumoși, dar capul din spatele lor e gol-goluț.

Sadie a început să treacă pe la depozitul de deșeuri spre sfârșitul zilei de muncă, de obicei cu un milkshake, biscuiți sau prăjitură pentru Shawn. Shawn abia o băga în seamă, lua ce îi aducea și mergea mai departe spre țarcul cu cai. Ea mergea după el și vorbea cu el în timp ce el își vedea de caii lui, până când într-o seară l-a întrebat dacă nu vrea să o învețe să călărească. Am încercat să-i explic că animalele nu erau încă îmblânzite de tot, dar era hotărâtă, așa că Shawn a pus-o pe Apollo și am luat-o toți trei spre munte. Shawn nu-i băga în seamă pe ea și pe Apollo. Nu a stat să-i explice, cum îmi explicase mie, să se ridice în scară când cobora în văi abrupte sau cum să strângă pulpele când calul sărea peste o creangă căzută. Sadie a tremurat tot timpul dar s-a prefăcut că se simte bine și și-a afișat zâmbetul rujat de fiecare dată când Shawn îi arunca o privire.

La următoarea repetiție, Charles a întrebat-o pe Sadie ceva despre o scenă și Shawn i-a văzut vorbind. Sadie a venit la el după câteva minute, dar Shawn nu voia să vorbească cu ea. I-a întors spatele și ea a plecat plângând.

— Ce s-a întâmplat? am spus.

— Nimic, a spus el.

Până la următoarea repetiție, peste câteva zile, Shawn părea să fi uitat de incident. Sadie s-a apropiat temătoare de el, dar el i-a zâmbit și după câteva minute stăteau de vorbă și râdeau. Shawn a rugat-o să treacă strada și să-i cumpere un Snickers de la magazin. Ea a părut încântată și a fugit pe ușă afară, dar când s-a întors după câteva minute și i-a dat ciocolata, el i-a zis:

— Ce-i căcatul ăsta? Eu ți-am zis Milky Way.

— Nu-i adevărat, a spus ea. Ai zis Snickers.

— Vreau un Milky Way.

Sadie a plecat din nou și i-a luat Milky Way. I l-a întins zâmbind nervos, iar Shawn i-a spus:

— Unde mi-e Snickersul? Cum, iar ai uitat?

— Nu l-ai vrut! a spus ea, cu ochii lucioși ca sticla. I l-am dat lui Charles!

— Adu-mi-l.

— Îți iau altul.

— Nu, a spus Shawn cu o privire rece.

Dinții de lapte, care de obicei îi dădeau un aspect zglobiu, jucăuș, acum îl făceau să pară imprevizibil, schimbător.

— Eu îl vreau pe *ăla*. Adu-l sau să nu mai vii pe aici.

Pe obrazul lui Sadie s-a scurs o lacrimă, care i-a stricat machiajul. I-a luat o clipă să o șteargă și să zâmbească din nou. Apoi s-a dus la Charles și râzând, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic, l-a întrebat dacă-i dă înapoi Snickersul. El a băgat mâna în buzunar și l-a scos, apoi a privit-o cum se întoarce la Shawn. Sadie i-a pus Snickersul în mână ca pe un zălog de pace, apoi a rămas pe loc, cu ochii în covor. Shawn a tras-o la el în poală și a mâncat ciocolata din trei înghițituri.

— Ai ochi foarte frumoși, a spus. Ca un pește.

Părinții lui Sadie divorțau și în oraș circulau de zor zvonuri despre tatăl ei. Când mama a auzit zvonurile a spus că acum înțelege de ce Shawn e interesat de Sadie.

— Mereu a fost apărătorul îngerilor cu aripi frânte, a spus.

Shawn a aflat ce orar avea Sadie și l-a învățat pe de rost. A început să treacă intenționat cu mașina pe lângă școală de câteva ori pe zi, mai ales la orele când știa că se mută

dintr-o clădire într-alta. Trăgea pe dreapta și o privea de la distanță, prea departe ca ea să poată veni la el, dar nu atât de departe încât ea să nu-l vadă. Făceam asta împreună, eu și cu el, aproape de fiecare dată când ieșeam în oraș și uneori chiar când nu aveam nevoie să ieșim în oraș. Până într-o zi, când Sadie a apărut pe treptele liceului cu Charles. Râdeau amândoi; Sadie nu observase camionul lui Shawn.

Am văzut cum se crispează, apoi cum se relaxează. Mi-a zâmbit.

— Am pedeapsa perfectă, a spus. Pur și simplu n-o s-o văd. Trebuie doar să nu o văd și va suferi.

Avea dreptate. Când nu i-a răspuns la telefon, pe Sadie a apucat-o disperarea. Le-a spus băieților de la școală să nu meargă lângă ea, de frică să n-o vadă Shawn, iar când Shawn spunea că nu-i place unul dintre prietenii ei, nu se mai întâlnea cu el.

Sadie venea la noi acasă în fiecare zi după ore și urmăream cum episodul Snickers se repeta la nesfârșit în diferite forme, cu obiecte diferite. Shawn îi cerea un pahar cu apă. Când Sadie i-l aducea, voia gheață. Când îi aducea gheața îi cerea lapte, apoi din nou apă, ba nu, gheață, apoi suc. Treaba asta putea să dureze treizeci de minute până când, ca test final, îi cerea ceva ce nu aveam. Apoi Sadie se ducea cu mașina în oraș ca să cumpere acel lucru – înghețată cu vanilie, cartofi prăjiți, burrito –, dar el îi cerea altceva în clipa în care se întorcea. Eram recunoscătoare pentru serile în care ieșeau în oraș.

Într-o seară, Shawn s-a întors acasă târziu și într-o dispoziție ciudată. Toată lumea în afară de mine dormea și eu eram pe canapea și citeam un capitol din Scriptură înainte să merg la culcare. Shawn s-a trântit lângă mine.

— Adu-mi un pahar cu apă.

— Să mori tu? am spus eu.

— Adu-l sau mâine nu te duc cu mașina în oraș.

I-am adus apa. Când să i-o dau, i-am văzut zâmbetul și, fără să mă gândesc, i-am turnat-o în cap. Am reușit să fug până pe hol și aproape ajunsesem în camera mea când m-a prins.

— Cere-ți scuze, a spus.

Apa i se scurgea de pe nas pe tricou.

— Nu.

M-a apucat de păr, a prins un smoc mare de la bază, ca să aibă un sprijin mai bun, și m-a târât în baie. Am bâjbâit după ușă, m-am prins de ea, dar el m-a ridicat în aer, mi-a lipit brațele de corp, apoi m-a băgat cu capul în toaletă.

— Cere-ți scuze, a spus din nou.

Eu nu am spus nimic. Mi-a băgat capul mai adânc, până am atins cu nasul porțelanul pătat. Am închis ochii, dar din cauza mirosului nu puteam să uit unde mă aflu.

Am încercat să-mi închipui altceva, ceva care să mă ducă în afara mea, dar imaginea care îmi venea în minte era a lui Sadie, chircită, supusă. Mă umplea de furie. M-a ținut acolo, cu nasul lipit de vasul toaletei, cam un minut, apoi m-a lăsa să mă ridic. Aveam vârfurile ude; scalpul, jupuit.

Am crezut că se terminase. Tocmai mă retrăgeam când m-a prins de încheietură și mi-a sucit-o, făcând o spirală din degete și palmă. A sucit mai departe, până când am început să mă chircesc, apoi a apăsat mai tare, așa că fără să mă gândesc, fără să-mi dau seama, m-am făcut arc, cu spatele îndoit și cu capul aproape de podea.

În parcare, când Shawn îmi arătase această priză, mă mișcasem puțin, mai degrabă ca o consecință a descrierii lui decât a vreunei necesități reale. Nu mi se păruse prea eficientă în acel moment, dar acum înțelegeam ce însemna cu adevărat manevra: control. Abia puteam să mă mișc, să respir, fără să-mi rup încheietura. Shawn mă ținea

imobilizată cu o singură mână; pe cealaltă și-o bălăngănea, ca să-mi arate ce ușor era.

Tot sunt mai tare decât Sadie, mi-am spus.

Ca și cum mi-ar fi citit gândurile, mi-a mai sucit un pic încheietura; aveam trupul contorsionat la maximum, atingeam podeaua cu fața. Făcusem tot ce îmi stătea în putință ca să ușurez apăsarea de pe încheietură. Dacă mi-o sucea în continuare, mi-o rupea.

— Cere-ți scuze, a spus.

O clipă lungă s-a scurs, în care focul mi-a cuprins brațul și s-a întins până în cap.

— Îmi cer scuze, am spus.

Mi-a dat drumul la încheietură și am căzut. I-am auzit pașii de-a lungul coridorului. M-am ridicat și am privit în tăcere ușa de la baie, apoi m-am holbat în oglindă la fata care se ținea de încheietură. Avea ochii sticloși și pe obraji i se scurgeau picături de apă. O uram pentru că era așa de slabă, pentru că avea o inimă ce putea fi frântă. Faptul că el o putuse înfrânge, că cineva, oricine, putea să-i facă *atâta* rău, era de neiertat.

Plâng doar pentru că mă doare, mi-am spus. *Fiindcă mă doare încheietura. Atât.*

Această clipă avea să fie definitorie pentru felul în care mi-am amintit acea seară și multe seri asemănătoare, timp de un deceniu. În amintiri mă vedeam neînfrântă, tare ca piatra. La început nu prea credeam ce îmi spuneam, până când într-o zi s-a adeverit. De atunci am putut să-mi spun, fără să mint, că nu mă afecta, că *el* nu mă afecta, pentru că nimic nu mă mai afecta. Nu înțelegeam câtă dreptate aveam, în felul meu morbid. Cât de goală devenisem pe dinăuntru. Obsedată cum eram de consecințele acelei seri, îmi scăpase adevărul esențial: că faptul că nu mă afecta *era* efectul pe care îl avusese asupra mea.

treisprezece

LINIȘTE ÎN BISERICI

În septembrie au căzut turnurile gemene. Nu auzisem de ele până în ziua în care au dispărut. După aceea am privit cum au intrat avioanele în ele și m-am holbat năucă la televizor cum acele construcții incredibil de înalte se clătinau, apoi se prăbușeau. Tata era lângă mine. Venise de la depozitul de deșeuri ca să se uite. Nu spunea nimic. În seara aceea ne-a citit cu voce tare din Biblie, pasaje cunoscute din Isaia, Luca și din cartea Apocalipsei, despre războaie și zvonuri de război.

După trei zile, la nouăsprezece ani, Audrey s-a măritat – cu Benjamin, un băiat de fermier pe care îl cunoscuse în timp ce lucra în oraș la un restaurant. Nunta a fost marcată de solemnitate. Tata s-a rugat și a avut o revelație.

— Va avea loc un conflict, lupta finală pentru Țara Sfântă, a spus. Fiii mei vor fi trimiși la război. Unii dintre ei nu se vor întoarce acasă.

Îl evitam pe Shawn din seara cu baia. Își ceruse scuze. Venise la mine în cameră după o oră, cu ochii sticloși, cu vocea răgușită, și mă rugase să-l iert. Spusesem că o să-l iert, că îl iertasem deja. Dar nu-l iertasem.

La nunta lui Audrey, când i-am văzut pe frații mei în costum, în uniformele acelea negre, furia mi s-a transformat în teama de o pierdere predestinată și l-am iertat pe Shawn. Era ușor să ierți; până la urmă, era Sfârșitul Lumii.

Timp de o lună am trăit ca și cum mi-aș fi ținut respirația. Apoi am văzut că nu a urmat nicio mobilizare, nici alte atacuri. Cerurile nu s-au întunecat, luna nu s-a prefăcut în sânge. Erau zvonuri îndepărtate de război, dar viața pe munte rămânea aceeași. Tata spunea că trebuie să veghem, dar până în iarnă atenția mi se îndreptase din nou către micile drame ale vieții mele personale.

Aveam cincisprezece ani și o simțeam, simțeam că sunt în cursă contra cronometru cu timpul. Trupul mi se schimba, se umfla, se mărea, se întindea, creștea. Mi-aș fi dorit să se oprească, dar trupul meu părea să nu-mi mai aparțină. De acum își aparținea sieși și nu-i păsa nici cât negru sub unghie ce părere am eu despre aceste schimbări ciudate și dacă îmi *doresc* să nu mai fiu copil și să devin altceva.

Acest altceva mă încânta și mă speria. Știusem dintotdeauna că nu voi fi la fel cu frații mei când voi crește, dar nu mă gândisem niciodată ce putea însemna asta. Acum doar la asta mă gândeam. Am început să caut indicii prin care să îmi explic această diferență și, odată ce am început, apăreau peste tot.

Într-o duminică după-amiaza, o ajutam pe mama să facă friptură pentru cină. Tata se descălța și își scotea cravata. Vorbise fără întrerupere de când plecaserăm de la biserică.

— Lori avea fusta cu șapte centimetri deasupra genunchiului, a spus tata. Ce poate să aibă în cap o femeie care își ia o asemenea fustă?

Mama a dat din cap absentă în timp ce tăia un morcov. Se obișnuise cu predica asta.

— Și Jeanette Barney, a spus tata. O femeie cu o bluză așa de scurtă nu ar trebui să se aplece.

Mama a fost de acord. Mi-am amintit de bluza turcoaz pe care o purtase Jeanette. Răscroiala era doar la doi

centimetri și jumătate sub claviculă, dar era largă și îmi închipuiam că, dacă s-ar fi aplecat, vederea ar fi fost completă. Gândul m-a umplut de temere, pentru că, deși o bluză mai strâmtă ar fi însemnat că Jeanette putea să se aplece și să fie în același timp decentă, faptul că ar fi fost strâmtă nu era tocmai decent. Femeile drepte nu poartă haine strâmte. *Alte* femei le poartă.

Încercam să-mi dau seama cam cât de strâmtă putea fi bluza, când tata a spus:

— Jeanette a așteptat să se încline la imnul acela până când m-am uitat eu. *A vrut* să văd.

Mama a scos un sunet dezaprobator, *nț*, printre dinți, apoi a tăiat un cartof în patru.

Acest discurs avea să mă urmărească, spre deosebire de sute de alte discursuri asemănătoare pe care le mai auzisem. Aveam să aud aceste cuvinte foarte des în anii ce au urmat, și cu cât mă gândeam mai mult la ele, cu atât mai multe griji îmi făceam că femeia în care mă transformam ar fi putut fi din *acelea*. Uneori abia puteam să mă mișc printr-o încăpere, atât de îngrijorată eram să nu merg, să nu mă aplec și să nu mă îndoi ca *ele*. Dar nimeni nu mă învățase cum e decent să te apleci, așa că știam că cel mai probabil o fac greșit.

Am dat cu Shawn probă pentru o melodramă la Worm Creek. L-am văzut pe Charles la prima repetiție și jumătate de seară mi-am făcut curaj să intru în vorbă cu el. Când am făcut-o, într-un târziu, mi-a mărturisit că e îndrăgostit de Sadie. Nu era situația ideală, dar măcar aveam despre ce să vorbim.

Am mers acasă cu Shawn cu mașina. Stătea nemișcat la volan și se holba la drum, ca și cum i-aș fi greșit cu ceva.

— Am văzut că stăteai de vorbă cu Charles, a spus. Doar nu vrei să creadă lumea că ești una dintre alea.

— Dintre alea care stau de vorbă?

— Știi ce vreau să spun.

În seara următoare, Shawn a intrat pe neașteptate în camera mea și m-a văzut cum mă dădeam pe gene cu rimelul vechi al lui Audrey.

— Mai nou te *machiezi*? a spus.

— Presupun că da.

S-a întors să plece, dar s-a oprit în prag.

— Credeam că tu ești altfel, a spus. Dar ești ca toate celelalte.

Nu-mi mai spunea Sica murioară.

— Hai, să mergem, Ochi de Pește! a strigat în teatru într-o seară.

Charles a aruncat o privire curioasă. Shawn a început să explice de unde venea numele, așa că am început să râd – suficient de tare, speram, încât să-l acopăr. Râdeam ca și cum mi-ar fi plăcut numele.

Prima dată când m-am dat cu luciu de buze, Shawn m-a făcut târfă. Eram în dormitor, în fața oglinzii, încercam să văd cum îmi vine, când a apărut Shawn în prag. A spus-o ca și cum ar fi fost o glumă, dar tot mi-am șters buzele. Mai târziu, în aceeași seară, la teatru, când l-am văzut pe Charles cum se holba la Sadie, mi-am dat din nou și am văzut cum s-a strâmbat Shawn. Pe drum spre casă simțeam încordarea. Afară temperatura scăzuse mult sub zero grade. Am spus că mi-e frig și Shawn se pregătea să dea căldura mai tare. Apoi s-a oprit, a râs, ca pentru el, și a coborât ferestrele. Vântul de ianuarie m-a izbit ca o găleată plină cu gheață. Am încercat să ridic fereastra din partea mea, dar o blocase. L-am rugat să o închidă.

— Mi-e frig, tot repetam. Mi-e foarte, foarte frig.

El râdea. A mers așa tot drumul, aproape douăzeci de kilometri, și chicotea ca și cum ne-am fi jucat, ca și cum ne-am fi distrat amândoi și mie nu mi-ar fi clănțănit dinții.

M-am gândit că o să fie mai bine când Shawn a părăsit-o pe Sadie – presupun că mă convinsesem singură că *ea* era de vină și că, fără ea, el avea să fie altfel. După Sadie, a reluat legătura cu o iubită mai veche, Erin. Era mai mare, mai puțin dispusă să intre în jocul lui și la început a părut că avusesem dreptate, că era mai bine.

Apoi Charles a invitat-o pe Sadie la cină, Sadie a acceptat și Shawn a aflat. Lucram până târziu la Randy în seara aceea, când a apărut Shawn, cu spume la gură. Am plecat cu el, cu gândul că o să reușesc să-l liniștesc, dar nu era chip. S-a învârtit cu mașina două ore, cu ochii după Jeepul lui Charles, și tot înjura și jura că dacă-l găsește pe ticălos îi „mută fața". Stăteam pe scaunul pasagerului în camionul lui, ascultam cum se învârte motorul în timp ce suge motorină și mă uitam cum dispăreau liniile galbene sub cabină. Mă gândeam la fratele meu, la cum fusese, cum mi-l aminteam, cum îmi doream să mi-l amintesc. Mă gândeam la Albuquerque și Los Angeles și la kilometrii de drum interstatal dintre ele.

Pe scaunul dintre noi era un pistol și, când nu schimba viteza, Shawn îl lua în mână și-l mângâia, uneori îl învârtea în jurul arătătorului ca un pistolar, apoi îl punea la loc pe scaun, unde luminile mașinilor care treceau pe lângă noi se reflectau în țeava de oțel.

M-am trezit cu ace prin cap. Mii, mușcătoare, oprind orice gând. Apoi au dispărut, un moment amețitor, și mi-am revenit.

Era dimineața, devreme; lumina de chihlimbar a soarelui se revărsa pe fereastra dormitorului. Stăteam în picioare, dar nu singură. Două mâini mă țineau de gât și mă scuturau. Acele erau de la creierul care mi se izbea de craniu. N-am avut decât două secunde să mă întreb de ce, până când au revenit și mi-au sfâșiat gândurile. Aveam

ochii deschiși, dar nu vedeam decât fulgere albe. Câteva sunete ajungeau până la mine.

— CURVĂ!

— TĂRFĂ!

Apoi alt sunet. Mama. Plângea.

— Gata! O omori! Încetează!

Pesemne că l-a tras, pentru că am simțit cum i s-a răscucit corpul. Am căzut pe jos. Când am deschis ochii, mama și Shawn erau față în față și mama avea pe ea doar un halat de baie zdrențuit.

Am fost trasă în picioare. Shawn m-a apucat de păr - aceeași metodă ca data trecută, aproape de scalp, ca să mă poată manevra - și m-a tras pe coridor. Aveam capul lipit de pieptul lui. Nu vedeam decât bucăți de covor care zburau în spatele pașilor mei. Capul îmi bubuia, respiram greu, dar începeam să înțeleg ce se întâmpla. Aveam lacrimi în ochi.

De durere, mi-am zis.

— Acum cățeaua plânge, a spus Shawn. De ce? Pentru că cineva își dă seama ce târfă ești?

Am încercat să-l privesc, să-mi caut fratele pe chipul lui, dar mi-a împins capul în jos și am căzut. M-am târât mai departe, apoi m-am ridicat în picioare. Bucătăria se învârtea; pete ciudate roz și galbene mi se iveau înaintea ochilor.

Mama plângea cu suspine și își smulgea părul.

— Văd ce ești cu adevărat, a spus Shawn.

Prin ochi îi ieșea furia.

— Te prefaci sfântă, bisericoasă. Dar te văd. Văd cum te dai pe lângă Charles, ca o prostituată.

S-a întors spre mama, să vadă cum reacționează la aceste cuvinte. Era prăbușită pe masa din bucătărie.

— *Nu* e adevărat, a șoptit mama.

Shawn se uita mai departe la ea. I-a spus că habar nu avea cât mințeam, cum o păcăleam, cum acasă o făceam

pe fata bună dar în oraș eram o curvă mincinoasă. Am luat-o tiptil spre ușa din spate.

Mama mi-a spus să iau mașina ei și să plec. Shawn s-a întors spre mine.

— Ai nevoie de astea, a spus și mi-a arătat cheile mamei.

— Nu o las să plece nicăieri până când nu recunoaște că e o curvă, a spus Shawn.

M-a prins de încheietură și corpul meu s-a prăbușit în poziția obișnuită, cu capul în față, brațul sucit la spate și încheietura îndoită grotesc spre interior. Ca într-un pas de dans, mușchii mei și-au aminit și s-au grăbit s-o ia înaintea muzicii. Aerul mi-a ieșit din plămâni când am încercat să mă aplec mai mult, ca să ușurez măcar puțin presiunea de pe oasele încheieturii.

— Zi, a spus el.

Dar eu nu eram acolo. Eram în viitor. Peste câteva ore, Shawn avea să îngenuncheze în dreptul patului meu și avea să-i pară foarte rău. Știam asta, chiar atunci, când mă chirceam.

— Ce se-ntâmplă?

Dinspre scări, un glas bărbătesc a plutit peste hol.

Mi-am întors capul și am văzut un chip plutind peste balustrada de lemn. Era Tyler.

Aveam halucinații. Tyler nu s-a întors acasă. Mi-am spus asta și am izbucnit în râs, un chicotit ascuțit. Ce nebun s-ar mai întoarce aici după ce scăpase? Acum vedeam atâtea pete roz și galbene încât parcă eram într-un glob de zăpadă. Era bine. Însemna că în curând aveam să leșin. Abia așteptam.

Shawn mi-a dat drumul la încheietură și am căzut din nou. I-am văzut privirea îndreptată spre scări. Abia atunci mi-am dat seama că Tyler chiar era acolo.

Shawn a făcut un pas în spate. Așteptase ca tata și Luke să plece din casă, să se ducă la vreo treabă, ca să-și poată

desfășura în liniște forța fizică. Nu-și dorise să se lupte cu fratele lui mai mic – care nu era la fel de rău, dar, în felul lui, era puternic.

— Ce se-ntâmplă? a spus din nou Tyler.

Stătea cu ochii pe Shawn și înainta pas cu pas, ca și cum s-ar fi apropiat de un șarpe cu clopoței.

Mama nu mai plângea. Se simțea stânjenită. De-acum Tyler era un străin. Plecase de atâta vreme încât între timp intrase în categoria celor față de care aveam secrete. Cărora le ascundeam *asemenea lucruri.*

Tyler a urcat pe scări, spre fratele lui. Avea chipul încordat, respira repede, dar expresia nu-i era câtuși de puțin surprinsă. Mi se părea că Tyler știe foarte bine ce face, că mai făcuse asta, când erau mai mici și diferența dintre ei era chiar mai mare. Tyler s-a oprit, dar nu a clipit. Se uita fix la Shawn, ca și cum ar fi spus: *Nu știu ce se întâmpla aici, dar s-a terminat.*

Shawn a început să mormăie ceva despre hainele mele și despre ce făcusem în oraș. Tyler i-a tăiat-o cu un gest brusc din mână.

— Nu mă interesează, a spus.

Apoi s-a întors către mine:

— Du-te, pleacă de-aici.

— Nu pleacă nicăieri, a repetat Shawn și a fluturat cheile.

Tyler mi-a aruncat cheile lui.

— Du-te odată, a spus.

Am alergat la mașina lui Tyler, înghesuită între camionul lui Shawn și cușca găinilor. Am încercat să dau cu spatele, dar am apăsat prea tare accelerația și cauciucurile s-au învârtit în gol și au azvârlit pietrișul în toate părțile. La a doua încercare am reușit. Mașina a țâșnit în spate și s-a învârtit. Am băgat în prima viteză și eram gata să o iau la goană la vale când pe verandă a apărut Tyler. Am deschis fereastra.

— Nu te duce la muncă, mi-a spus. O să te găsească.

În seara aceea, când m-am întors acasă, Shawn dispăruse. Mama era în bucătărie, amesteca uleiuri. Nu a pomenit nimic despre ce se întâmplase dimineața și mi-am dat seama că nici eu nu trebuia să spun nimic. M-am dus să mă culc, dar eram încă trează după câteva ore, când am auzit o camionetă cum urca dealul. După câteva minute, ușa de la dormitorul meu s-a crăpat. Am auzit zgomotul întrerupătorului, am văzut cum se răspândea lumina pe pereți și i-am simțit greutatea prăbușindu-se pe pat. M-am întors cu fața la el. Pusese o cutie de catifea în dreptul meu. Nu am atins-o și atunci a deschis-o el și a scos un șirag de perle de culoarea laptelui.

Mi-a spus că își dădea seama pe ce cale o apucasem și că nu era calea bună. Mă rătăceam, ajungeam ca celelalte fete, neserioasă, intrigantă, că mă foloseam de felul cum arătam ca să obțin diferite lucruri.

M-am gândit la corpul meu și la cât se schimbase. Nu-mi dădeam bine seama ce simțeam față de el: uneori *chiar* îmi doream ca ceilalți să-l observe, să-l admire, dar după aceea mă gândeam la Jeanette Barney și mă cuprindea dezgustul.

— Ești deosebită, Tara, a spus Shawn.

Oare? Îmi plăcea să cred că sunt. Cândva, cu ani în urmă, Tyler îmi spusese că sunt deosebită. Îmi citise un pasaj din Cartea lui Mormon, despre un *copil cumpătat, care caută să știe.*

— Parcă ai fi tu, spusese Tyler.

Pasajul era o descriere a marelui profet Mormon, ceea ce mă nedumerise. O femeie nu putea fi profet și totuși Tyler îmi spunea că semăn cu unul dintre cei mai mari profeți. Nu știu nici acum ce a vrut să spună, dar atunci am înțeles că însemna că pot avea încredere în mine: că

am ceva, cum aveau profeții, ceva care nu e masculin sau feminin, bătrân sau tânăr; un fel de dar inerent și de neclintit.

Dar acum, când priveam umbra lui Shawn pe peretele meu, conștientă de trupul care se maturiza, de relele lui și de dorința mea de a face răul cu el, amintirea a căpătat alt înțeles. Deodată acel dar mi s-a părut condiționat, ca și cum îmi putea fi luat sau putea fi risipit. Nu era inerent; era primit. Valoarea lui nu eram *eu*, ci spoiala de constrângeri și reguli care mă ascundeau.

M-am uitat la fratele meu. Părea bătrân în clipele acelea, înțelept. Știa ce trebuia să știe despre lume. Știa care-i treaba cu femeile de lume, așa că l-am rugat să nu mă lase să devin una dintre ele.

— Bine, Ochi de Pește, a spus. Așa voi face.

A doua zi de dimineață, când m-am trezit, aveam vânătăi pe gât și încheietura umflată. Mă durea capul - nu era o durere *în* cap, ci o durere *de* cap, ca și cum însuși creierul ar fi fost rănit. M-am dus la muncă, dar m-am întors devreme, m-am întins într-un colț întunecat al beciului și am așteptat să treacă. Stăteam întinsă pe covor și capul îmi bubuia când Tyler m-a găsit și s-a ghemuit pe canapeaua din dreptul capului meu. Nu mă bucuram că-l văd. Singurul lucru mai rău decât faptul că fusesem târâtă prin casă de păr era că Tyler văzuse totul. Dacă ar fi fost să aleg între a lăsa lucrurile să meargă până la capăt și intervenția lui Tyler, aș fi ales să le las să se ducă până la capăt. Bineînțeles că asta aș fi ales. Oricum mai aveam un pic și aș fi leșinat și așa aș fi putut uita de toate. După vreo două zile mi-aș fi spus că nici nu se întâmplase. Ar fi fost un vis urât și, după o lună, doar umbra unui vis urât. Dar era adevărat, acum, pentru că Tyler văzuse totul.

— Te-ai gândit să pleci? m-a întrebat Tyler.

— Și unde să mă duc?

— La școală, a spus el.

M-am luminat la față.

— Mă înscriu la liceu în septembrie, am spus. Tatei n-o să-i placă, dar tot mă duc.

Am crezut că Tyler o să se bucure; în schimb, s-a strâmbat.

— Ai mai spus asta.

— Chiar o s-o fac.

— Poate, a spus Tyler. Dar atâta timp cât trăiești în casa tatei, e greu să te duci când el îți spune să nu o faci și ușor să mai amâni un an, doar un an, până când se termină anii. Dacă începi cu anul al doilea, poți să absolvi?

Știam amândoi că nu.

— E timpul să pleci, Tara, a spus Tyler. Cu cât stai mai mult, cu atât mai probabil e că n-o să pleci niciodată.

— Crezi că ar trebui să plec?

Tyler nu a clipit, nici nu a ezitat:

— Cred că ăsta e cel mai rău loc pentru tine.

Vorbise încet, dar parcă strigase.

— Unde aș putea să mă duc?

— Du-te unde m-am dus eu, a spus Tyler. La colegiu.

Am pufnit.

— La BYU primesc elevi care au făcut școala acasă, a spus.

— Asta am făcut noi? am spus eu. Școala acasă?

Am încercat să-mi amintesc când deschisesem ultima oară un manual.

— Comisia de admitere n-o să știe decât ce-i spunem noi, a spus Tyler. Dacă le spunem că ai făcut școala acasă, vor crede.

— N-o să intru.

— Ba o să intri, a spus el. Trebuie doar să treci testul standard. Un singur examen amărât.

Tyler s-a ridicat.

— Există o lume întreagă dincolo de pereții ăștia, Tara, a spus. Și o să arate cu totul altfel din clipa în care tata nu-ți va mai șopti la ureche cum o vede el.

A doua zi m-am dus cu mașina la magazinul de obiecte metalice din oraș și mi-am cumpărat un zăvor pentru ușa de la dormitor. L-am lăsat pe pat, am luat un burghiu din atelier și am început să bag șuruburile. Credeam că Shawn e plecat - camioneta nu era pe alee - dar când m-am întors cu burghiul în mână, era în cadrul ușii.

— Ce faci? a spus.

— S-a stricat clanța, am mințit. Zăvorul ăsta a fost ieftin, dar merge.

Shawn a atins cu degetele oțelul gros despre care eram sigură că își dădea seama că nu era deloc ieftin. Tăceam, paralizată de groază, dar și de milă. În clipa aceea îl uram și voiam să i-o strig în față. Îmi închipuiam cum avea să se prăbușească sub greutatea cuvintelor mele și a silei față de el însuși. Chiar atunci am înțeles acest adevăr: că Shawn se ura pe el însuși mai mult decât aș fi putut eu să-l urăsc vreodată.

— Nu ai pus șuruburile cum trebuie, a spus. Îți trebuie din cele lungi pentru perete și răsucite pentru ușă. Altfel o să sară.

Ne-am dus în atelier. Shawn a căutat câteva minute, apoi a apărut cu un pumn de șuruburi de oțel. Ne-am întors și mi-a instalat zăvorul în timp ce fredona și zâmbea cu dinții lui de lapte strălucitori.

paisprezece

NU MAI ATING PĂMÂNTUL CU PICIOARELE

În octombrie, tata a câștigat un contract pentru construcția de grânare industriale în Malad City, orășelul de ferme prăfuit de partea cealaltă a Buck's Peak. Era o sarcină importantă pentru un dispozitiv mic – echipa era formată doar din tata, Shawn, Luke și soțul lui Audrey, Benjamin – dar Shawn era un bun maistru și cu el pe post de responsabil, se dusese vestea că tata lucrează repede și bine.

Shawn nu-l lăsa pe tata să ardă etapele. Jumătate din timpul pe care mi-l petreceam în atelier îi auzeam cum țipă unul la altul. Tata spunea că Shawn pierde timpul, Shawn striga că tata fusese la un pas să lase pe careva fără cap.

Shawn stătea zile în șir să curețe, să taie și să sudeze materialele pentru grânar și, după ce a început construcția propriu-zisă, stătea de obicei la fața locului, în Malad. Când se întorcea acasă cu tata, mult după apusul soarelui, aproape tot timpul se ciondăneau. Shawn voia să profesionalizeze operațiunile, să investească profitul dobândit în Malad pe echipamente noi; tata voia ca totul să rămână cum era. Shawn spunea că tata nu înțelege că în construcții concurența e mai mare decât în sortarea deșeurilor și că dacă voiau contracte adevărate, trebuiau să cheltuie bani adevărați pe echipamente adevărate – mai exact un aparat nou de sudură și o platformă de ridicare cu coș.

— Nu putem să folosim la nesfârșit stivuitorul și o platformă veche pentru brânză, spunea Shawn. Arată de căcat și mai e și periculos.

Tata a pufnit în râs când a auzit de ideea unui coș pentru om. De douăzeci de ani folosea stivuitorul și platforma pentru brânză.

În cele mai multe seri lucram până târziu. Randy plănuia să facă o călătorie mai lungă ca să găsească noi clienți și mă rugase să mă ocup de afacere cât era el plecat. M-a învățat cum să țin contabilitatea pe computer, să procesez ordinele și să fac inventarul. De la Randy am auzit prima dată de internet. Mi-a arătat cum să mă conectez, cum să intru pe o pagină, cum să scriu un e-mail. În ziua în care a plecat, mi-a dat un telefon mobil, ca să poată lua legătura cu mine la orice oră.

Tyler m-a sunat într-o seară când mă întorceam de la muncă. M-a întrebat dacă mă pregăteam pentru testul ACT.

— N-am cum să iau testul, am spus. Habar n-am matematică.

— Ai bani, a spus Tyler. Cumpără-ți cărți și învață.

N-am spus nimic. Nu mă interesa colegiul. Știam cum avea să se desfășoare viața mea: la optsprezece sau nouăsprezece ani aveam să mă mărit. Tata avea să-mi dea un petic din fermă și soțul meu avea să construiască acolo o casă. Mama avea să mă învețe tot ce știa despre ierburi de leac și despre moșit, de care se apucase din nou de când nu mai avea dureri de cap atât de frecvente. Mama avea să-i moșească pe copiii mei și, într-o zi, bănuiam *eu* aveam să fiu Moașa. Nu vedeam ce legătură avea colegiul cu toate astea.

Tyler a părut să-mi citească gândurile.

— O știi pe Sora Sears? a spus.

Sora Sears era dirijoarea corului bisericii.

— De unde crezi că știe să dirijeze corul?

Mereu o admirasem pe Sora Sears și eram invidioasă pe muzica pe care o știa. Nu mă întrebasem niciodată de unde o învățase.

— A studiat, a spus Tyler. Știi că poți să obții o diplomă în muzică? Dacă o ai, poți să dai lecții, poți să dirijezi corul bisericii. Nici măcar tata nu s-ar supăra, mă rog, nu prea tare.

Mama cumpărase de curând o versiune preliminară a programului AOL. Până atunci nu folosisem internetul decât la Randy, pentru muncă, dar după ce a închis Tyler telefonul, am dat drumul la computer și am așteptat ca modemul să facă conexiunea. Tyler spusese ceva despre pagina BYU. Nu mi-au trebuit decât câteva minute s-o găsesc. Și ecranul s-a umplut de fotografii - clădiri frumoase de cărămidă de culoarea smaraldului, la fel ca și copacii din jurul lor, oameni frumoși care se plimbau și râdeau cu cărți sub braț și rucsacuri în spate. Păreau imagini de film. Un film vesel.

A doua zi am mers cu mașina 60 de kilometri, până la cea mai apropiată librărie, și mi-am cumpărat un ghid lucios pentru testul ACT. M-am așezat pe pat și am dat la testul practic de matematică. Am aruncat o privire pe prima pagină. Nu că nu știam să rezolv ecuațiile; nu înțelegeam simbolurile. La fel cu pagina a doua și cu a treia.

M-am dus cu testul la mama.

— Ce-i asta? am întrebat.

— Matematică, a spus ea.

— Păi, și unde sunt numerele?

— E algebră. Literele țin loc de numere.

— Și cum se rezolvă?

Mama a scrijelit ceva cu pixul pe hârtie, câteva minute, dar nu a reușit să rezolve niciuna dintre primele cinci ecuații.

A doua zi am mers iar 60 de kilometri, 120 dus-întors, și mi-am luat un manual mare de algebră.

În fiecare seară, când pleca din Malad cu echipa, tata suna acasă să o anunțe pe mama, ca să fie gata cu cina când camionul urca dealul. Așteptam acel telefon și, când suna tata, mă urcam în mașina mamei și plecam. Nu știam de ce. Mă duceam la Worm Creek, unde stăteam în balcon și mă uitam la repetiții, cu picioarele pe balustradă și cu o carte de matematică în față. Nu mai învățasem matematică de la împărțirea cu numere din mai multe cifre și nu știam conceptele. Înțelegeam partea teoretică la fracții, dar îmi era greu să lucrez cu ele și când vedeam un număr cu virgulă inima începea să-mi bată mai repede. În fiecare seară, timp de o lună, am stat în teatrul de operă, pe un scaun de catifea roșie, și am exersat operațiunile elementare - înmulțirea fracțiilor, cum să folosesc o reciprocă, adunarea și înmulțirea și împărțirea cu zecimale –, în timp ce pe scenă personajele își spuneau replicile.

M-am apucat de trigonometrie. Simțeam o alinare în formulele ciudate și în ecuații. Îmi plăcea teorema lui Pitagora și promisiunea ei universal valabilă - capacitatea de a determina natura oricăror trei puncte cu un unghi drept între ele, oriunde, oricând. Fizica pe care o știam o învățasem la depozitul de deșeuri, unde lumea fizică părea adesea instabilă, capricioasă. Dar aveam aici un principiu prin care dimensiunile vieții puteau fi definite, cuprinse. Poate că realitatea nu era cu totul volatilă. Poate că putea fi explicată, prevăzută. Poate că putea dobândi un rost.

Chinul a început când am trecut de teorema lui Pitagora și am ajuns la sinus, cosinus, tangentă. Nu pricepeam lucruri atât de abstracte. Simțeam că sunt logice, intuiam puterea lor de a crea ordine și simetrie, dar nu-i

găseam cheia. Nu-şi dezvăluiau tainele, erau ca un fel de poartă în spatele căreia credeam că se află o lume a legii şi a raţiunii. Dar nu puteam să trec de ea.

Mama a spus că, dacă vreau să învăţ trigonometrie, era responsabilitatea ei să mă ajute. A ales o seară şi ne-am aşezat amândouă la masa din bucătărie, am mâzgălit bucăţi mici de hârtie şi ne-am smuls părul din cap. Am stat trei ore la o singură problemă şi toate răspunsurile pe care le-am găsit au fost greşite.

— Nu eram deloc bună la trigonometrie la liceu, a oftat mama şi a închis cartea. Şi am uitat şi puţinul pe care-l ştiam.

Tata era în camera de zi, răscolea planurile pentru grânare şi mormăia de unul singur. Mă uitasem la el când schiţase acele planuri, cum făcuse calculele, modificase un unghi aici, lungise o bârnă acolo. Tata nu făcuse prea multă matematică la şcoală, dar era clar că ştia ceva: cumva, eram sigură că, dacă-i arătam tatălui meu ecuaţia, avea să o rezolve.

Când îi spusesem tatei că am de gând să merg la colegiu, îmi răspunsese că locul femeii este acasă, că trebuia să învăţ despre ierburile de leac - „farmacia lui Dumnezeu", le spusese, şi zâmbise pentru el - ca să pot duce mai departe ce făcea mama. Mai spusese şi multe altele, bineînţeles, despre cum mă desfrânam căutând cunoştinţele oamenilor în loc de ştiinţa lui Dumnezeu, dar tot am hotărât să-l întreb despre trigonometrie. Erau cunoştinţe omeneşti pe care eram convinsă că le avea.

Am scrijelit problema pe o foaie de hârtie nouă. Tata nu a ridicat privirea când m-am apropiat, aşa că, uşor, încetişor, i-am strecurat hârtia sub planuri.

— Tată, ştii să rezolvi asta?

S-a uitat la mine cu asprime, apoi privirea i s-a îmblânzit. A întors hârtia, s-a uitat la ea o clipă şi a început să

mâzgălească, numere și cercuri și linii mari, arcuite, care apoi se dublau. Rezolvarea lui nu semăna câtuși de puțin cu cele din manualul meu. Nu semăna cu nimic din ce mai văzusem. Mustața îi zvâcnea; mormăia. S-a oprit din scrijelit, a ridicat privirea și a spus rezultatul corect.

L-am întrebat cum rezolvase problema.

— Nu știu cum să o *rezolv,* mi-a spus și mi-a întins hârtia. Știu doar că ăsta e răspunsul.

M-am întors în bucătărie și am comparat ecuația corectă, ordonată, cu harababura de calcule incomplete și schițe ametitoare. M-a uimit pagina aceea stranie: tata stăpânea această știință, știa să-i descifreze limbajul, să-i pătrundă logica, putea să o îndoaie și s-o sucească și să stoarcă adevărul din ea. Dar când trecea prin el, se transforma în haos.

Am studiat trigonometria o lună. Uneori visam sinusuri, cosinusuri și tangente, unghiuri tainice și calcule sucite, dar nu progresam deloc. Nu puteam să învăț singură trigonometrie. Dar știam pe cineva care o făcuse.

Tyler mi-a dat întâlnire acasă la mătușa Debbie, pentru că locuia lângă Brigham Young University. Era un drum de trei ore cu mașina. Mă simțeam stânjenită când am bătut la ușa mătușii mele. Era sora mamei și Tyler locuise la ea în primul an de la BYU, dar mai multe nu știam despre ea.

Tyler a răspuns la ușă. Ne-am așezat în camera de zi, în timp ce Debbie pregătea o tocană. Tyler rezolva cu ușurință ecuațiile și scria explicații clare pentru fiecare pas. Studia ingineria mecanică, urma să absolve printre primii și după aceea să înceapă doctoratul la Universitatea Purdue. Ecuațiile mele trigonometrice erau mult sub nivelul lui, dar, dacă se plictisea, știa s-o ascundă; îmi explica, cu răbdare, principiile, iar și iar. Poarta se deschisese un pic și trăgeam cu ochiul prin ea.

Tyler plecase și Debbie tocmai îmi dădea o farfurie de tocană când a sunat telefonul. Era mama.

— A fost un accident în Malad, a spus.

Mama nu știa prea multe. Shawn căzuse în cap. Cineva sunase la urgențe și fusese transportat cu elicopterul la un spital din Pocatello. Doctorii nu erau siguri că scapă. Asta-i tot ce știa.

Voiam mai mult, să știu care sunt șansele, fie și doar ca să găsesc argumente care să le contrazică. Voiam să-mi spună „Cred că o să fie bine" sau chiar și „Se așteaptă să-l pierdem". Orice în afară de ce îmi spunea deja, adică „Nu știu".

Mama spunea să vin la spital. Mi-l închipuiam pe Shawn pe o targă albă, cu viața scurgându-se din el. M-a cuprins un sentiment atât de puternic că-l pierdeam, încât aproape că m-au lăsat genunchii, dar imediat după aceea am simțit altceva. Ușurare.

Se apropia o furtună și se anunța un strat de zăpadă de aproape un metru în canionul Sardine, care străjuia intrarea în valea noastră. Mașina mamei, cu care mersesem la Debbie, avea cauciucurile uzate. I-am spus mamei că nu aveam cum să ajung.

Povestea căderii lui Shawn a ajuns la mine pe frânturi, fire narative subțiri de la Luke și Benjamin, care erau de față. Era o după-amiază rece și vântul era crâncen, ridica pulberea fină în norișori pufoși. Shawn stătea în picioare pe un palet de lemn, la șase metri înălțime. La trei metri și jumătate mai jos era un perete de beton neterminat, cu armăturile metalice în afară, ca niște frigări boante. Nu știu exact ce făcea Shawn pe palet, dar probabil că potrivea stâlpii sau suda, pentru că asta era treaba lui. Tata conducea stivuitorul.

Am auzit mai multe variante despre motivul căderii lui Shawn.* Cineva spunea că tata mișcase pe neașteptate brațul stivuitorului și Shawn căzuse. Dar toată lumea era de acord că Shawn stătea la marginea cupei și, fără niciun motiv, pășise în spate și își pierduse echilibrul. Se prăbușise trei metri și jumătate, trupul i se răsucise ușor în aer, așa că se izbise cu capul de peretele de beton cu armătura ieșită, apoi se rostogolise încă doi metri și jumătate până jos.

Așa mi-a fost descrisă căderea lui, dar eu mi-o imaginez altfel - pe o pagină albă, cu linii regulate. Se ridică, cade pe o linie înclinată, se lovește de armătură, apoi se întoarce la pământ. Văd un triunghi. Ce s-a întâmplat pare să aibă rost când mă gândesc așa. Apoi logica paginii se îndreaptă spre tatăl meu.

Tata se uită la Shawn. Shawn era dezorientat. Avea doar o pupilă dilatată, dar nimeni nu știa ce înseamnă asta. Nimeni nu știa că înseamnă că are o hemoragie pe creier.

Tata i-a spus lui Shawn să facă o pauză. Luke și Benjamin l-au ajutat să se sprijine de camionetă, apoi s-au întors la muncă.

Ce s-a întâmplat după aceea e chiar mai neclar.

Ce mi s-a povestit este că după cincisprezece minute Shawn s-a întors pe șantier. Tata a crezut că e gata de treabă și i-a spus să se urce pe palet, iar Shawn, căruia nu i-a plăcut niciodată să i se spună ce să facă, a început să țipe la tata despre tot ce i-a venit la gură - despre echipamente,

* Povestirea mea se bazează pe ce mi s-a spus atunci. Și Tyler a auzit aceeași variantă; de fapt, multe detalii din această relatare sunt amintirile lui. După cincisprezece ani, alții își amintesc altă poveste. Mama spune că Shawn nu stătea în picioare pe un palet, ci doar pe colții stivuitorului. Luke își amintește de palet, dar în loc de armături metalice spune că era vorba despre o scurgere din metal, cu gratiile scoase. Spune că Shawn a căzut de la trei metri și jumătate și a început să se poarte ciudat imediat cum și-a venit în fire. Luke nu-și amintește cine a sunat la urgențe, dar spune că într-o moară din apropiere lucrau niște oameni și bănuiește că unul dintre ei a sunat imediat după ce a căzut Shawn.

despre planurile grânarului, despre leafa lui. A țipat până a răgușit, apoi, chiar când tata credea că se liniștise, l-a prins pe tata de mână și l-a aruncat cât colo, ca pe un sac de grâu. Până să apuce tata să se ridice, Shawn a plecat, sărind și urlând și râzând, iar Luke și Benjamin, convinși acum că se întâmplase ceva foarte grav, s-au luat după el. Luke a ajuns primul la el, dar n-a reușit să-l prindă; apoi Benjamin a început și el să tragă și l-au încetinit un pic pe Shawn. Dar abia când toți trei bărbații l-au placat – și l-au aruncat la pământ unde, din cauză că se opunea, s-a lovit tare la cap – a rămas în sfârșit nemișcat.

Nimeni nu mi-a spus vreodată ce s-a întâmplat când Shawn s-a lovit a doua oară la cap. Nu sunt sigură dacă a avut un atac de apoplexie, a vomitat sau și-a pierdut cunoștința. Dar era înfricoșător că cineva – poate tata, mai degrabă Benjamin – a sunat la urgențe, ceea ce nimeni din familia mea nu mai făcuse vreodată.

Li s-a spus că un elicopter urma să sosească în câteva minute. Mai târziu, doctorii aveau să speculeze că, atunci când tata, Luke și Benjamin îl puseseră pe Shawn la pământ – și suferise o comoție –, starea lui era deja critică. Spuneau că era o minune că nu murise în clipa în care se lovise cu capul de pământ.

Încerc să-mi închipui scena, în așteptarea elicopterului. Tata a spus că la sosirea paramedicilor Shawn plângea, o chema pe mama. Până să ajungă la spital, dispoziția i s-a schimbat. Stătea gol pe targă, cu ochii ieșiți din orbite, injectați, și țipa că-i scoate ochii ticălosului care se va apropia de el. Apoi a izbucnit în plâns și în cele din urmă și-a pierdut cunoștința.

Shawn a supraviețuit peste noapte.

Dimineața am mers cu mașina la Buck's Peak. N-aș ști să spun de ce nu mă grăbeam să ajung lângă fratele meu. I-am spus mamei că trebuia să muncesc.

— Vrea să te vadă, a spus.

— Ai spus că nu recunoaște pe nimeni.

— Așa e, a spus ea. Dar asistenta m-a întrebat dacă are vreo cunoștință pe nume Tara. Îți tot repeta numele în dimineața asta, și în somn, și când era treaz. Le-am spus că Tara e sora lui și acum spun că ar fi bine să te duci. S-ar putea să te recunoască, ar fi ceva. Numai numele tău îl spune, de când a ajuns la spital.

Nu am spus nimic.

— Plătesc eu benzina, a spus mama.

Credea că nu merg cu ea din cauza celor treizeci de dolari, cât costa benzina. Mă simțeam prost că gândea astfel, dar, pe de altă parte, dacă nu era vorba despre bani, ce motiv puteam să am?

— Mă duc acum, am spus.

E ciudat cât de puțin îmi amintesc spitalul sau felul în care arăta fratele meu. Țin minte vag că avea capul înfășurat într-o plasă și, când am întrebat de ce, mama mi-a spus că doctorii îl operaseră, îi tăiaseră craniul ca să scadă presiunea sau ca să oprească o hemoragie sau ca să repare ceva - de fapt, nu-mi amintesc ce a spus. Shawn se zvârcolea și se învârtea ca un copil cu febră. Am stat cu el o oră. De câteva ori i s-au deschis ochii, dar, dacă era conștient, nu m-a recunoscut.

A doua zi când am ajuns, era treaz. Am intrat în sală și a clipit și s-a uitat la mama, ca și cum ar fi vrut să se asigure că mă văzuse și ea.

— Ai venit, a spus. Nu credeam c-o să vii.

M-a luat de mână și a adormit.

M-am uitat lung la fața lui, la bandajele înfășurate în jurul frunții și peste urechi, și amărăciunea mi-a dispărut. Atunci am înțeles de ce nu mă dusesem la el mai devreme. Mă temusem de ce o să simt, mă temusem că dacă murea, m-aș fi bucurat.

Sunt sigură că doctorii voiau să-l țină la spital, dar nu aveam asigurare și nota de plată era deja atât de mare încât Shawn avea să plătească și după zece ani. L-am luat acasă cum s-a simțit un pic mai bine.

A trăit pe canapeaua din camera din față, două luni. Era slăbit din punct de vedere fizic - își folosea toată energia ca să meargă până la baie și înapoi. Cu o ureche nu mai auzea deloc și cu cealaltă, greu, așa că adesea își întorcea capul când vorbea cineva cu el, îndreptându-și urechea mai bună, nu ochii, spre interlocutor. În afară de această mișcare stranie și de bandajele cu care rămăsese după operație, arăta normal, nu era umflat, nu avea vânătăi. Doctorii spuneau că era din cauză că leziunea era foarte gravă: absența rănilor externe însemna că afecțiunea era internă.

A durat ceva timp până când mi-am dat seama că, deși arăta la fel, Shawn nu mai era același. Părea lucid, dar, dacă-l ascultai atent, poveștile lui nu aveau niciun sens. Nu erau povești adevărate, ci tangente, una după alta.

Mă simțeam vinovată că nu trecusem pe la el imediat la spital, așa că, pentru a mă revanșa, mi-am dat demisia de la muncă și am stat cu el zi și noapte. Când voia apă, i-o aduceam; dacă îi era foame, găteam.

Sadie a început să vină și ea, iar Shawn o primea bucuros. O așteptam cu nerăbdare, ca să am timp de învățat. Mama era de părere că era important să stau cu Shawn, așa că nimeni nu venea peste mine. Pentru prima dată în viața mea aveam perioade lungi în care să învăț - fără să trebuiască să sortez deșeuri, să filtrez tincturi sau să fac inventarul pentru Randy. Studiam însemnările lui Tyler, îi citeam și îi reciteam explicațiile migăloase. După câteva săptămâni petrecute astfel, prin farmec sau printr-o minune, conceptele s-au așezat. Am reluat testul practic. Algebra avansată era în continuare indescifrabilă - era

dintr-o lume pe care nu o puteam percepe –, dar trigonometria devenise inteligibilă, mesajele erau scrise într-o limbă pe care o înțelegeam, dintr-o lume a logicii și a ordinii așternută doar cu cerneală neagră pe hârtie albă.

Între timp, lumea reală se cufunda în haos. Doctorii i-au spus mamei că accidentul lui Shawn îi schimbase probabil personalitatea – că la spital dăduse semne de nestatornicie, chiar de comportament violent, și că era posibil ca aceste schimbări să fie permanente.

Era copleșit de accese de furie, momente de mânie necontrolată, când nu-și dorea decât să rănească pe cineva. Avea rea-voința în sânge, un instinct care îl făcea să spună cele mai dureroase lucruri, care, în cele mai multe seri, o făceau pe mama să plângă. Aceste accese s-au schimbat, au devenit mai rele pe măsură ce îi reveneau puterile și am ajuns să curăț toaleta în fiecare dimineață, știind că până la prânz era posibil să ajung cu capul în ea. Mama spunea că doar eu puteam să-l liniștesc, iar eu m-am convins singură că era adevărat. *Păi, cine altcineva?* îmi spuneam. *Nu mă afectează.*

Acum, când mă gândesc la toate astea, nu sunt sigură că accidentarea l-a schimbat chiar așa de mult, dar m-am convins singură că așa era și că toate cruzimile lui erau cu totul noi. Pot să-mi citesc jurnalele din acea perioadă și să urmăresc evoluția – evoluția unei fete care își rescrie istoria. În realitatea pe care și-a construit-o, înainte să cadă de pe palet, fratele ei fusese absolut normal. *Îl vreau înapoi pe prietenul meu cel mai bun,* scria fata. *Înainte să cadă, nu-mi făcea niciodată vreun rău.*

cincisprezece

NU MAI SUNT COPIL

A existat un moment în acea iarnă – eram îngenuncheată pe covor și îl ascultam pe tata vorbind despre chemarea de vindecătoare a mamei, când mi s-a oprit respirația și am simțit că ies din mine însămi. Nu-mi mai vedeam părinții, nici camera de zi. Ci vedeam o femeie matură, cu propriile ei gânduri, propriile ei rugăciuni, care nu mai stătea, ca un copil, la picioarele tatălui ei.

Am văzut pântecele umflat al acelei femei și era pântecele meu. Lângă ea era mama ei, moașa. A luat-o pe mama ei de mână și i-a spus că vrea să nască în spital, cu un doctor. Te duc cu mașina, a spus mama ei. Femeile au luat-o spre ușă, dar ușa era blocată – de loialitate, de supunere. De tatăl ei. Stătea în picioare, nemișcat. Dar femeia era fiica *lui* și luase de la el toată convingerea, toată greutatea. L-a dat la o parte și a ieșit pe ușă.

Am încercat să-mi închipui ce fel de viitor poate avea o asemenea femeie. Am încercat să evoc alte scene în care ea și tatăl ei nu erau de aceeași părere. Când îi ignora sfatul și făcea cum credea ea. Dar tatăl meu mă învățase că nu există două păreri rezonabile pe același subiect: există Adevărul și Minciunile. Am îngenuncheat pe covor, ascultându-l pe tatăl meu, dar scrutând-o pe această străină și m-am simțit suspendată între ei doi, atrasă către fiecare

dintre ei, simțind repulsie față de amândoi. Am înțeles că nu exista niciun viitor cu ei doi; niciun destin nu-i putea tolera, pe el *și* pe ea. Aveam să rămân un copil, pentru totdeauna, mereu, sau aveam să-l pierd.

Stăteam întinsă pe pat și priveam umbrele pe care veioza mea slabă le arunca pe tavan, când am auzit la ușă vocea tatălui meu. Am sărit din instinct în picioare, ca într-un fel de salut, dar apoi nu am mai știut ce să fac. Nu exista vreun precedent: până atunci, tata nu fusese niciodată în camera mea.

A trecut prin dreptul meu și s-a așezat pe pat, apoi mi-a făcut semn să mă așez lângă el. Am făcut-o, emoționată, abia atingând podeaua cu picioarele goale. L-am așteptat să vorbească, dar clipele se scurgeau în tăcere. Avea ochii închiși, maxilarul lăsat, ca și cum ar fi ascultat voci serafice.

— M-am rugat, a spus.

Vorbea cu voce blândă, o voce iubitoare.

— M-am rugat în legătură cu hotărârea ta de a merge la colegiu.

A deschis ochii. Pupilele i se dilataseră la lumina lămpii, absorbiseră culoarea căpruie din iris. Nu am văzut în viața mea ochi atât de negri; păreau nepământeni, mărturii ale unei puteri spirituale.

— Domnul mi-a poruncit să mărturisesc, a spus. E nemulțumit. Te-ai lepădat de binecuvântările lui ca să te desfrânezi cu știința oamenilor. Mânia lui s-a ridicat împotriva ta. Nu peste mult timp se va abate asupra ta.

Nu-mi amintesc când s-a ridicat și a plecat tatăl meu, dar trebuie să o fi făcut în timp ce eu am rămas așezată, cuprinsă de spaimă. Mânia lui Dumnezeu distrusese orașe, potopise tot pământul. M-am simțit slabă, apoi, cu totul lipsită de putere. Mi-am amintit că viața nu era a

mea. Puteam să fiu luată din trup în orice clipă, târâtă spre ceruri, la judecata unui Tată furios.

A doua zi de dimineață am găsit-o pe mama în bucătărie, amestecând uleiuri.

— Am hotărât, nu mă duc la BYU, am spus.

A ridicat privirea, și-a fixat ochii pe peretele din spatele meu și a spus în șoaptă:

— Nu spune asta. Să n-aud așa ceva.

Nu înțelegeam. Credeam că se va bucura că m-am întors spre Dumnezeu.

Și-a mutat privirea asupra mea. Nu-i mai simțisem de ani de zile forța și am fost copleșită de ea.

— Dintre toți copiii mei, a spus, credeam că tu vei fi singura care își va lua zborul de aici cât mai repede. Nu mă așteptam s-o facă Tyler – a fost o surpriză pentru mine –, ci *tu*. Nu rămâne aici. Du-te. Să nu te oprească nimic.

Am auzit pașii tatei pe scări. Mama a oftat și a clipit, ca și cum ar fi ieșit dintr-o transă.

Tata s-a așezat la masa din bucătărie, la locul lui, și mama s-a ridicat să-i pregătească micul dejun. A început o prelegere despre profesorii socialiști, în timp ce mama frământa aluatul pentru clătite și murmura din când în când aprobator.

Rămasă fără Shawn, afacerea de constructor a tatei a luat-o în jos. Eu renunțasem la serviciu ca să stau cu Shawn. Acum aveam nevoie de bani, așa că în iarna aceea, când tata a început să sorteze din nou deșeuri, m-am dus cu el.

Era o dimineață geroasă, cum fusese și prima, când m-am întors la depozit. Se schimbase. Erau în continuare stive de mașini distruse, dar nu mai dominau peisajul. Cu câțiva ani în urmă, tata fusese angajat de Utah Power să dezmembreze sute de stâlpi de curent electric. Îi dăduseră voie să păstreze componentele de fier și acum zăceau

stivuite – o sută optzeci de tone – în munți dezordonați de-a lungul și de-a latul depozitului.

Mă trezeam în fiecare dimineață la șase ca să învăț – pentru că îmi era mai ușor să mă concentrez dimineața, când nu eram istovită de muncă. Deși mă temeam în continuare de mânia lui Dumnezeu, îmi spuneam că era atât de neverosimil să iau testul ACT, încât ar fi fost nevoie de o minune a lui Dumnezeu. Și dacă Dumnezeu făcea o minune, cu siguranță că era voia Lui să merg la școală.

Testul ACT avea patru secțiuni: matematică, engleză, științe naturale și lectură. Progresam la matematică, dar nu eram foarte bună. Știam să răspund la mai toate întrebările din examenul practic, dar eram lentă, îmi trebuia un timp dublu față de cel disponibil. Nu aveam nici măcar cunoștințe elementare de gramatică, deși începeam să învăț, de la substantive la prepoziții și gerunziu. Științele naturale erau un mister pentru mine, poate din cauză că singura carte de științe naturale din casă avea pagini de colorat detașabile. Dintre cele patru secțiuni, eram sigură pe mine doar la citire.

BYU era o universitate cu concurență mare. Aveam nevoie de un punctaj mare – cel puțin 27, ca să fiu printre primii cincisprezece din grupa mea de vârstă. Aveam șaisprezece ani, nu dădusem în viața mea vreun examen și nu învățasem oarecum sistematic decât în ultima vreme; cu toate acestea, m-am înscris la test. Parcă aș fi dat cu zarul, rezultatul nu ținea de mine. Dumnezeu avea să hotărască numerele.

Cu o noapte înainte nu am dormit. În mintea mea se desfășurau atâtea scene catastrofale, încât ardea ca de la febră. La cinci m-am dat jos din pat, am mâncat și am mers cu mașina 65 de kilometri, până la Universitatea de Stat din Utah. Am fost condusă până într-o sală de curs albă, cu alți treizeci de studenți, care au luat loc și și-au

pus creioanele pe bancă. O femeie între două vârste ne-a împărțit testele și niște foi roz ciudate, cum nu mai văzusem până atunci.

— Mă iertați, vă rog, am spus când mi-a dat-o pe a mea. Ce este aceasta?

— O grilă. Ca să îți scrii răspunsurile.

— Cum se folosește? am spus.

— Ca orice altă grilă.

S-a îndepărtat de mine, vizibil iritată, ca și cum i-aș fi jucat o farsă.

— N-am mai văzut niciuna până acum.

M-a măsurat o clipă.

— Umpli bula de la răspunsul corect, a spus. O colorezi cu totul în negru. Înțelegi?

Testul a început. Nu mai stătusem la birou timp de patru ore într-o încăpere plină de oameni. Zgomotul era groaznic, dar păream să fiu singura care îl auzeam, care nu se putea concentra din cauza foșnetului foilor și a scârțâitului creioanelor pe hârtie.

La sfârșit bănuiam că picasem la matematică și eram sigură că picasem la științele naturii. Nu se putea spune nici măcar că ghicisem răspunsurile. Erau date la nimereală, niște puncte pe foaia aceea ciudată roz.

Am mers acasă. Mă simțeam proastă, dar mai mult ridicolă. Acum, că îi văzusem pe ceilalți studenți - îi privisem cum mărșăluiseră în sala de clasă în rânduri ordonate, se duseseră la locurile lor și completaseră liniștiți răspunsurile, ca și cum totul ar fi fost o rutină îndelung repetată - mi se părea absurd că mă gândisem că aș putea să fiu în primii cincisprezece la sută.

Era lumea lor. Eu mi-am pus salopeta pe mine și m-am întors într-a mea.

În primăvara aceea, într-o zi neobișnuit de călduroasă, Luke și cu mine căram grinzi de oțel pentru acoperiș. Grinzile erau grele și soarele, necruțător. Transpirația de pe nas ni se scurgea pe fierul vopsit. Luke și-a scos cămașa, a apucat mânecile și le-a rupt, astfel încât vântul să poată intra prin găurile mari rămase în urmă. Nici nu-mi trecea prin gând să fiu la rândul meu la fel de îndrăzneață, dar la a treia grindă aveam spatele lipicios de transpirație și am început să-mi fac vânt cu tricoul, apoi mi-am ridicat mânecile, lăsând să se vadă doi centimetri și jumătate din pielea de pe umeri. Tata m-a văzut după câteva minute, a venit la mine și a tras mânecile în jos.

— Aici nu-i casă de toleranță, mi-a spus.

M-am uitat după el și, mecanic, ca și cum nu aș fi luat eu decizia, mi le-am suflecat la loc. S-a întors după o oră și când m-a văzut s-a oprit nedumerit. Îmi spusese ce am de făcut și eu nu-l ascultasem. A rămas pe loc, nedumerit, apoi a venit până la mine, a apucat ambele mâneci și le-a smuls în jos. Nu făcuse zece pași și le-am suflecat din nou.

Voiam să îl ascult. Chiar asta aveam de gând. Dar era atât de cald în acea după-amiază și era o binefacere când simțeam vântul pe mâini. Erau doar câțiva centimetri. Eram plină de funingine, din cap până în picioare. Seara avea să-mi ia jumătate de oră să-mi scot negreala din nări și urechi. Nu mă simțeam câtuși de puțin ispititoare, capabilă să trezesc dorința cuiva. Mă simțeam ca un stivuitor uman. Ce contau doi centimetri de piele?

Strângeam bani, în caz că aveam să am nevoie pentru taxa de școlarizare. Tata a observat și a început să mă pună să plătesc tot felul de mărunțișuri. Mama își făcuse din nou asigurare după al doilea accident de mașină și tata spunea că trebuie să plătesc și eu partea mea. Așa că am plătit-o. Apoi mi-a cerut alți bani, pentru înregistrare.

— Taxele astea guvernamentale or să te lase fără o leţcaie, mi-a spus când i-am dat banii.

A fost de ajuns pentru tata până când au venit rezultatele de la teste. Când m-am întors de la depozitul de deşeuri mă aştepta un plic alb. L-am rupt şi am pătat pagina cu unsoare, am sărit peste notele separate şi am căutat rezultatul final. Douăzeci şi doi. Inima îmi bătea tare de fericire. Nu era douăzeci şi şapte, dar mi se deschideau alte posibilităţi. Poate Universitatea de Stat din Idaho.

I-am arătat mamei rezultatele şi ea i-a spus tatei. A început să se agite, apoi a strigat că era vremea să plec de acasă.

— Dacă e destul de mare să câştige bani, e destul de mare să plătească şi chirie, a ţipat tata. Şi poate s-o plătească în altă parte.

La început mama l-a contrazis, dar a convins-o în câteva minute.

Stăteam în bucătărie, îmi făceam socotelile, mă gândeam cum tocmai îi dădusem tatei 400 de dolari, o treime din economiile mele, când mama s-a întors spre mine şi mi-a spus:

— Crezi că poţi să te muţi până vineri?

Ceva s-a rupt în mine, un dig sau un stăvilar. Mă simţeam azvârlită, nu puteam să mă stăpânesc. Am ţipat, dar erau ţipete sugrumate; simţeam că mă înec, nu aveam unde să merg. Nu-mi permiteam să închiriez un apartament şi, chiar dacă mi-aş fi permis, singurele apartamente de închiriat erau în oraş. Mi-ar fi trebuit maşină. Nu aveam decât opt sute de dolari. I-am bolborosit toate astea în faţă mamei, apoi am fugit în camera mea şi am trântit uşa.

După câteva clipe mi-a bătut în uşă.

— Ştiu că ţi se pare că suntem nedrepţi, mi-a spus, dar eu la vârsta ta locuiam deja singură, mă pregăteam să mă mărit cu tatăl tău.

— Te-ai măritat la şaisprezece ani? am întrebat-o.

— Nu fi prostuță, a spus ea. Nu ai șaisprezece ani.

M-a studiat.

— Ai cel puțin douăzeci.

A înclinat capul.

— Nu?

Nu mai spuneam nimic, niciuna dintre noi. Inima mi se zbătea în piept.

— Am făcut șaisprezece în septembrie, am spus.

— A

Mama și-a mușcat buza, apoi s-a ridicat în picioare și a zâmbit.

— Păi atunci n-ai de ce să-ți faci griji. Poți să rămâi aici. Nu știu ce-o fi fost în capul tatei. Cred că am uitat. E greu să ținem minte câți ani aveți cu toții.

Shawn s-a întors la muncă, nesigur pe picioare, șchiopătând. Purta o pălărie mare, cu boruri largi, din piele lucioasă de culoarea ciocolatei. Înainte de accident o purta doar când călărea, dar acum umbla mereu cu ea pe cap, chiar și în casă, lucru despre care tata spunea că e lipsit de respect. Poate că Shawn o purta pentru că nu-l respecta pe tata, dar bănuiesc că alt motiv este că era mare și confortabilă și îi acoperea cicatricea de la operație.

La început lucra doar câteva ore pe zi. Tata avea un contract pentru construcția unui hambar pentru muls în Oneida County, la vreo 30 de kilometri de Buck's Peak, așa că Shawn își făcea de lucru prin curte, modifica schițe și măsura grinzi.

Luke, Benjamin și cu mine sortam deșeuri. Tata hotărâse că sosise vremea să recuperăm bucățile de fier adunate prin toată ferma. Ca să le putem vinde, o bucată trebuia să fie de aproximativ un metru. Shawn a propus să tăiem fierul cu torța, dar tata a spus că metoda era prea lentă și ne trebuia prea mult combustibil.

După câteva zile, tata a venit acasă cu cea mai înspăimântătoare mașinărie pe care am văzut-o în viața mea. Îi spunea Foarfeca. La o primă vedere părea într-adevăr o pereche de foarfece de trei tone, și chiar asta și era. Lamele erau din fier dens, gros de 30 de centimetri și lung de un metru și jumătate. Tăiau datorită forței și a greutății, nu pentru că erau ascuțite. Mușcau, cu fălcile uriașe propulsate de un piston greu, atașat de o roată mare de fier. Roata era pusă în mișcare de o curea și de un motor, ceea ce însemna că dacă se prindea ceva în mașinărie, ar fi durat între treizeci de secunde și un minut să oprești roata și să blochezi lamele. Vuiau în sus și în jos, mai tare decât trenul, și mușcau fierul de grosimea unui braț de om. Fierul nu era atât tăiat, cât rupt. Uneori opunea rezistență și îl împingea cât colo pe cel care îl ținea, spre lamele boante și flămânde.

Tatei îi trecuseră prin cap multe idei periculoase de-a lungul anilor, dar asta era prima care m-a șocat. Poate pentru că era atât de evident cât de riscant era, din cauza siguranței că orice mișcare greșită însemna să rămâi fără un membru. Sau poate faptul că era absolut inutilă. Era un moft. Ca o jucărie, dacă o jucărie poate să îți taie capul.

Shawn a spus că e o mașinărie a morții și că tata și-a pierdut de tot mințile.

— Chiar *vrei* să omori pe cineva? a spus. Că am eu o pușcă în portbagaj, care nu face nici pe departe atâta mizerie.

Tata nu-și putea ascunde rânjetul. Nu l-am văzut niciodată atât de încântat.

Shawn s-a strecurat înapoi în atelier, dând din cap dezaprobator. Tata a început să hrănească Foarfeca cu bucăți de fier. De fiecare dată era tras în față și de două ori era să cadă cu capul drept între lame. Țineam ochii strâns închiși, căci știam că, dacă îi prind capul tatei, lamele nici

măcar nu vor încetini, ci îi vor ciopârți gâtul și vor continua să mestece.

Acum, că se asigurase că aparatul funcționează, tata i-a făcut semn lui Luke să-i ia locul, iar Luke, mereu dornic să le facă altora pe plac, s-a supus. Peste cinci minute avea o tăietură până la os pe brat și alerga către casă, cu sângele țâșnind.

Tata a aruncat o privire spre echipă. I-a făcut semn lui Benjamin, dar Benjamin a dat din cap și a spus că e foarte recunoscător, dar îi e bine cu toate degetele la locul lor. Tata s-a uitat cu dor spre casă și mi-am închipuit că se întreba cât timp o să-i ia mamei să oprească sângerarea. Apoi privirea i s-a oprit asupra mea.

— Tara, vino-ncoace.

Nu m-am clintit din loc.

— Treci aici, a spus.

Am înaintat încet, fără să clipesc, cu ochii la Foarfecă, ca și cum ar fi trebuit să mă atace. Pe lame se mai vedea sângele lui Luke. Tata a luat o bucată de fier de doi metri și mi-a întins un capăt.

— Ține bine de ea, a spus. Dar, dacă opune rezistență, dă-i drumul.

Lamele au molfăit, urlând în timp ce rupeau în sus și în jos - un avertisment, mi-am spus, ca mârâitul unui câine, pleacă naibii de-aici. Dar tata era așa de obsedat de mașinărie încât nu mai gândea rațional.

— E ușor, a spus.

Când am ținut prima bucată de fier între lame, m-am rugat. Nu să nu mă rănesc - așa ceva era imposibil -, ci să am o rană ca a lui Luke, o bucată de carne. Alegeam bucăți mai mici, sperând că greutatea mea va controla impulsul. Apoi bucățile mici s-au terminat. Am luat-o pe cea mai mică dintre cele rămase, dar metalul era tot gros. L-am împins în față și am așteptat ca fălcile să se închidă.

Zgomotul fierului solid care se rupea era ca tunetul. Fierul a opus rezistență, m-a tras în față și amândouă picioarele mi s-au ridicat de pe pământ. I-am dat drumul și am căzut, iar fierul, mestecat acum cu furie de lame fără să-l țină nimeni, a țâșnit în aer și s-a prăbușit lângă mine.

— CE NAIBA SE ÎNTÂMPLĂ AICI?

L-am văzut pe Shawn cu coada ochiului. A venit până la mine și m-a ajutat să mă ridic, apoi s-a întors către tata.

— Acum cinci minute monstruozitatea asta era să-l lase pe Luke fără braț! Și tu o pui pe Tara să lucreze cu ea?

— Fata e călită, a spus tata și mi-a făcut cu ochiul.

Lui Shawn i-au ieșit ochii din orbite. Nu trebuia să se agite, dar părea în pragul unui atac de apoplexie.

— O să-i taie capul! a strigat.

S-a întors spre mine și mi-a făcut semn spre menghina din atelier.

— Du-te și fă plăci pentru grinzile alea. Să nu te mai văd lângă chestia asta.

Tata a făcut un pas în față.

— Asta e echipa *mea*. Lucrezi pentru mine, Tara, la fel. I-am spus să se ocupe de Foarfecă, deci asta o să facă.

Au țipat unul la altul cincisprezece minute. Era o altfel de ceartă - cumva dezlănțuită, plină de ură. Nu văzusem pe nimeni să țipe așa la tatăl meu și am rămas uimită și apoi mi s-a făcut frică de cum i se schimbau trăsăturile din cauza asta. Chipul i s-a schimbat, încordat, deznădăjduit. Shawn trezise ceva în tata, o nevoie elementară. Tata nu putea să cedeze fără să-și piardă demnitatea. Dacă nu mă ocupam de Foarfecă, tata nu ar mai fi fost tata.

Shawn a făcut un salt și l-a izbit pe tata în piept. Tata a făcut câțiva pași împleticiți în spate, s-a împiedicat și a căzut. A rămas în noroi, șocat, o clipă, apoi s-a ridicat în picioare și s-a azvârlit spre fiul lui. Shawn a ridicat brațele ca să pareze lovitura, dar când a văzut asta tata a lăsat

mâinile în jos, poate pentru că își amintise că Shawn abia învățase din nou să meargă.

— I-am spus să o facă și *o va face,* a spus tata încet, furios. Sau nu mai stă sub același acoperiș cu mine.

Shawn s-a uitat la mine. O clipă a părut să se gândească să mă ajute să-mi strâng lucrurile - în fond, fugise de tata pe când era de vârsta mea - dar am dat din cap. Nu plecam, nu așa. Întâi aveam să mă ocup de Foarfecă și Shawn înțelesese asta. S-a uitat la Foarfecă, apoi la mormanul de lângă ea, vreo douăzeci de tone de fiare.

— Bine, o s-o facă, a spus.

Tata a părut să crească cu zece centimetri. Shawn s-a aplecat nesigur și a luat o bucată grea de fier de jos și a ridicat-o spre Foarfecă.

— Nu fi prost, a spus tata.

— Dacă o face ea, o fac și eu, a spus Shawn.

Nu mai avea nici urmă de arțag în voce. Nu-l mai văzusem pe Shawn să cedeze în fața tatei, niciodată, dar se hotărâse că de data asta avea să lase de la el. Înțelesese că dacă nu se supunea *el,* eu aveam să o fac cu siguranță.

— Ești șeful meu de lucrări! a strigat tata. Am nevoie de tine la Oneida, nu să stai aici să te ocupi de deșeuri!

— Atunci oprește Foarfeca.

Tata a plecat înjurând, exasperat, dar gândindu-se probabil că Shawn avea să se plictisească și să redevină șef de lucrări până la ora cinei. Shawn a privit în urma tatei, apoi s-a întors către mine și a spus:

— Așa, Sică Murioară. Tu aduci bucățile și eu le bag în asta. Dacă fierul e mai gros, să zicem un centimetru și ceva, o să am nevoie și de greutatea ta, ca să nu fiu aruncat între lame. Bine?

Shawn și cu mine ne-am ocupat de Foarfecă o lună. Tata era prea încăpățânat ca să renunțe la ea, chiar dacă faptul că șeful de lucrări se ocupa de recuperarea

deşeurilor îl costa mai mult decât dacă ar fi ars fierul cu torţa. Până la urmă m-am ales cu câteva vânătăi, dar nu m-am rănit. Din Shawn părea că se scursese viaţa. Nu trecuseră decât vreo câteva luni de când căzuse de pe palet şi efortul era prea mare pentru corpul lui. Şi-a spart capul de mai multe ori, când o bucată de fier sărea într-un unghi surprinzător. Când se întâmpla, stătea un minut pe pământ, cu mâinile la ochi, apoi se ridica şi lua următoarea bucată. Serile stătea întins pe jos în bucătărie, în cămaşa pătată şi pantalonii murdari, prea obosit ca să mai facă duş.

Îi aduceam mâncare şi apă ori de câte ori îmi cerea. Sadie venea aproape seară de seară şi alergam amândouă împreună când ne trimitea după gheaţă, apoi ne spunea să luăm gheaţa, apoi să aducem din nou gheaţa. Eram amândouă Ochi de Peşte.

A doua zi de dimineaţă Shawn şi cu mine ne întorceam la Foarfecă, iar el îi punea bucăţi de fier între fălcile care mestecau cu atâta forţă încât îl ridicau în aer, uşor, fără efort, ca într-un joc, ca şi cum ar fi fost un copil.

șaisprezece

OM NECREDINCIOS, CER NEASCULTĂTOR

Au început lucrările la hambarul pentru muls din Oneida. Shawn a conceput și a sudat corpul principal - grinzile masive care formau scheletul clădirii. Erau prea grele pentru încărcător; nu puteau fi ridicate decât cu macaraua. Era o procedură delicată, pentru care era nevoie ca sudorii să țină grinda în echilibru, fiecare de un capăt, în timp ce era lăsată pe coloane, apoi să o sudeze pe loc. Shawn a surprins pe toată lumea când a spus că voia ca eu să operez macaraua.

— Tara nu știe să conducă macaraua, a spus tata. O să stăm aproape toată dimineața până o învățăm pe ce să apese și tot n-o să știe ce naiba face.

— Dar o să fie atentă, a spus Shawn, că eu m-am săturat să cad de pe tot felul de rahaturi.

După o oră eram în cabină, iar Shawn și Luke stăteau fiecare la capătul unei grinzi, la șase metri înălțime. Am atins ușor levierul, ascultând cilindrii hidraulici care șuierau ușor în timp ce prelungeau brațul.

— Stop! a strigat Shawn când grinda a ajuns unde trebuia, apoi și-au dat căștile jos și au început să sudeze.

Ideea că eu trebuia să operez macaraua a fost una dintre zecile de dispute între tata și Shawn din vara aceea când Shawn a avut câștig de cauză. Cele mai multe nu se

încheiau așa de pașnic. Se certau aproape în fiecare zi – despre vreo greșeală în schiță sau despre vreo unealtă uitată acasă. Tata părea să aibă chef de ceartă, să dovedească cine e șeful.

Într-o după-amiază, tata a apărut și s-a oprit lângă Shawn, uitându-se cum suda. După un minut, fără niciun motiv, a început să țipe: că Shawn stătuse prea mult la prânz, că nu trezea la timp echipa sau că nu ne muncea cât trebuie. Tata a țipat câteva minute, apoi Shawn și-a scos casca de sudură, l-a privit calm și a spus:

— Vrei să taci un pic, ca să pot lucra?

Tata a continuat să țipe. Spunea că Shawn e leneș, că nu știe să conducă o echipă, că nu apreciază valoarea muncii adevărate. Shawn s-a oprit din sudat și s-a dus la camioneta cu platformă. Tata l-a urmat, urlând în continuare. Shawn și-a scos mănușile, încet, delicat, deși, la cincisprezece centimetri de el, stătea un om care-i urla în față. A stat nemișcat câteva momente, lăsând insultele să se reverse peste el, apoi a urcat în camionetă și a plecat, lăsându-l pe tata să țipe la praful rămas în urmă.

Îmi amintesc că m-a cuprins groaza când am văzut camioneta pe alee. Shawn era singurul om pe care îl cunoșteam care-i ținea piept tatei, singurul a cărui putere mintală și hotărâre covârșitoare îl puteau face pe tata să cedeze. Îl văzusem pe tata ieșindu-și din fire și țipând la fiecare dintre frații mei. Shawn era singurul care plecase vreodată.

Era sâmbătă seara. Eram la bunica-din-oraș, cu cartea de matematică deschisă pe masa din bucătărie și o farfurie de biscuiți lângă mine. Învățam ca să dau din nou testul ACT. Învățam adesea la bunica, ca să scap de prelegerile tatei.

A sunat telefonul. Era Shawn. Voiam să vedem un film? I-am spus că da și după câteva minute am auzit un vuiet puternic și m-am uitat pe fereastră. Cu motocicleta lui

neagră și zgomotoasă și pălăria cu boruri largi, era cât se poate de nelalocul lui lângă gardul alb al bunicii. Bunica s-a apucat să facă prăjituri, iar eu și Shawn ne-am dus sus să alegem un film.

Am oprit filmul când bunica ne-a adus prăjiturile. Le-am mâncat în tăcere, cu lingurile țăcănind tare când le loveam de farfuriile de porțelan ale bunicii.

— O să faci douăzeci și șapte de puncte, a spus Shawn deodată după ce am terminat.

— Nu contează, am spus. Oricum nu cred că mă duc. Dacă tata are dreptate? Dacă mă spală ăia pe creier?

Shawn a ridicat din umeri.

— Ești la fel de deșteaptă ca tata. Dacă tata are dreptate, o să-ți dai seama când ajungi acolo.

Filmul s-a terminat. I-am spus bunicii noapte bună. Era o seară înmiresmată de vară, perfectă pentru o tură pe motocicletă, și Shawn mi-a spus să merg cu el acasă, că luăm mașina a doua zi. A pornit motorul și m-a așteptat să mă urc. Am făcut un pas spre el, apoi mi-am amintit că lăsasem cartea de matematică la bunica pe masă.

— Du-te, am spus. Vin și eu după tine.

Shawn și-a pus pălăria pe cap, a întors motocicleta și a pornit-o pe strada goală.

Mergeam uimită și fericită. Noaptea era neagră – întunericul acela dens pe care nu-l vezi decât la țară, unde sunt puține case și mai puține felinare, unde lumina stelelor strălucește nestingherită. Mergeam pe drumul șerpuit, cum mai făcusem de nenumărate ori, coborând Bear River Hill, apoi pe porțiunea plată paralelă cu Fivemile Creek. În față, drumul o lua în sus și cotea la dreapta. Știam de curbă fără să trebuiască să mă uit la ea și priveam farurile nemișcate care străluceau în întuneric.

Am început urcușul. Pe stânga era o câmpie, pe dreapta, un șanț. Acolo unde panta devenea mai abruptă, am

văzut trei mașini trase lângă șanț. Aveau ușile deschise și luminile aprinse. Șapte sau opt oameni stăteau ghemuiți lângă ceva aflat pe pietriș. Am schimbat banda ca să-i ocolesc, dar m-am oprit când am văzut un obiect mic în mijlocul drumului.

Era o pălărie cu boruri largi.

Am tras pe dreapta și am alergat către oamenii strânși lângă șanț.

— Shawn! am strigat.

Mulțimea mi-a făcut loc. Shawn era în pietriș cu fața în jos, într-o baltă de sânge care părea roz în lumina farurilor. Nu se mișca.

— A intrat într-o vacă la curbă, a spus un bărbat. E așa de întuneric că nici măcar nu a văzut-o. Am chemat salvarea. Nu avem curajul să-l mișcăm.

Shawn avea corpul contorsionat, spatele răsucit. Habar n-aveam când avea să vină salvarea și era foarte mult sânge. M-am hotărât să opresc hemoragia. Mi-am băgat mâinile sub umerii lui și am tras, dar nu puteam să-l ridic. M-am uitat spre mulțime și am recunoscut un chip. Dwain.*

— Dwain! Ajută-mă să-l întorc.

Dwain l-a pus pe Shawn pe spate. O clipă care a durat cât o oră m-am uitat la fratele meu, am privit cum sângele i se scurgea din tâmplă pe obrazul drept, revărsându-se peste ureche și apoi pe tricoul alb. Avea ochii închiși și gura deschisă. Sângele se scurgea dintr-o gaură de mărimea unei mingi de golf de pe frunte. Parcă tâmpla îi fusese târâtă pe asfalt până când îi căzuse pielea, apoi osul. M-am apropiat și m-am uitat în rană. Ceva moale și spongios strălucea dintr-acolo. Mi-am scos haina și am lipit-o de capul lui Shawn.

---

* Când l-am întrebat după cincisprezece ani, Dwain nu-și amintea să fi fost acolo. Dar era acolo, îl văd foarte clar în amintire.

Când am atins rana, Shawn a oftat prelung și a deschis ochii.

— Sicămurioară, a mormăit.

Apoi a părut să-și piardă cunoștința.

Aveam telefonul mobil în buzunar. Am format numărul. A răspuns tata.

Pesemne eram agitată și bolboroseam. I-am spus că Shawn își făcuse praf motocicleta, că avea o gaură în cap.

— Ia-o ușor. Ce s-a întâmplat?

Am spus totul de la început.

— Ce să fac?

— Adu-l acasă, a spus tata. Are grijă mama ta de el.

Am deschis gura, dar nu a ieșit niciun cuvânt. În cele din urmă am spus:

— Nu glumesc. Se vede creierul!

— Adu-l acasă, a spus tata. Se descurcă mama.

Și apoi: tonul. Închisese.

Dwain auzise convorbirea.

— Stau imediat peste câmp, a spus. Mama ta poate să aibă grijă de el acolo.

— Nu, am spus. Tata vrea să-l duc acasă. Ajută-mă să-l urc în mașină.

Shawn a gemut când l-am urcat în mașină, dar nu a mai spus nimic. Cineva a spus că e mai bine să așteptăm ambulanța. Altcineva, că mai bine îl duceam noi la spital cu mașina. Nu cred că se gândea cineva că îl ducem acasă, când creierul i se scurgea.

L-am așezat pe Shawn pe bancheta din spate. M-am urcat la volan, Dwain lângă mine. M-am uitat în oglinda retrovizoare ca să ies pe drum, apoi am dat-o în jos, ca să-i văd fața lui Shawn, palidă și însângerată. Piciorul îmi plutea peste pedala de accelerație.

Au trecut trei secunde, poate patru. Asta a fost tot.

Dwain striga „Haide!", dar aproape că nu-l auzeam. Mă cuprinsese panica. Gândurile îmi hălăduiau neastâmpărate, febrile, încețoșate de ciudă. Mă simțeam ca într-un vis, ca și cum isteria mă eliberase dintr-o minciună în care, cu cinci minute mai devreme, avusesem nevoie să cred.

Nu mă gândisem niciodată la ziua în care Shawn căzuse de pe palet. Nu aveam la ce să mă gândesc. Căzuse pentru că Dumnezeu voise să cadă; nu exista niciun înțeles mai profund. Nu-mi închipuisem niciodată cum ar fi fost să fiu acolo. Să-l văd pe Shawn cum se prăbușea, cum încerca să se prindă de aer. Să-l văd cum se izbește de pământ, cum se îndoaie, cum rămâne nemișcat. Nu-mi îngăduisem niciodată să-mi închipui ce s-a întâmplat *după aceea* - decizia tatei de a-l lăsa lângă camionetă sau privirile îngrijorate pe care trebuie să le fi schimbat între ei Luke și Benjamin.

Acum, când mă uitam la cutele de pe fața fratelui meu, fiecare câte un râuleț de sânge, mi-am amintit. Mi-am amintit că Shawn stătuse lângă camionetă un sfert de oră, cu capul sângerând. Apoi avusese criza de furie și băieții îl puseseră la pământ, căzuse, se lovise a doua oară, lovitura despre care doctorii spuseseră că ar fi putut să-l omoare. Din cauza ei Shawn nu mai avea să fie niciodată chiar același Shawn.

Dacă prima căzătură fusese din voia lui Dumnezeu, din a cui fusese a doua?

Nu fusesem niciodată la spitalul din oraș, dar l-am găsit ușor.

Dwain mă întrebase ce naiba am de gând când făcusem stânga împrejur și accelerasem la vale. Ascultasem respirația slabă a lui Shawn în timp ce goneam prin vale, de-a lungul Fivemile Creek, apoi urcasem Bear River Hill. La spital, parcasem pe banda de urgență, și îl cărasem cu

Dwain pe Shawn prin ușile de sticlă. Strigasem după ajutor. O soră medicală venise în fugă, apoi încă una. Shawn era deja conștient. Îl luaseră și cineva mă condusese până în sala de așteptare.

Urmarea era inevitabilă. I-am telefonat tatei.

— Ești pe aproape? a spus.

— Sunt la spital.

Tăcere, apoi:

— Venim.

Au ajuns după cincisprezece minute și am așteptat toți trei într-o atmosferă încărcată, eu rozându-mi unghiile pe o canapea albastru pastelat, mama plimbându-se de colo colo și trosnindu-și degetele și tata așezat nemișcat sub un ceas zgomotos de perete.

Doctorul i-a făcut tomografie lui Shawn. A spus că rana era urâtă, dar pagubele produse, minime, și atunci mi-am amintit ce-mi spuseseră doctorii ultima dată - că adesea rănile la cap care arată mai rău sunt de fapt mai puțin grave - și m-am simțit proastă că intrasem în panică și îl adusesem aici. Gaura din os era mică, a spus doctorul. Putea să se refacă singură sau un chirurg îi putea pune acolo o placă de metal. Shawn a spus că voia să vadă cum se vindecă, așa că doctorul i-a pus piele peste gaură și i-a fixat-o cu copci.

L-am luat pe Shawn acasă în jur de ora trei dimineața. Tata conducea, mama stătea lângă el, iar eu eram pe bancheta din spate cu Shawn. Nimeni nu spunea nimic. Tata nu țipa, nici nu predica; nu a mai pomenit niciodată despre seara aceea. Dar ceva din privirea lui, faptul că nu se uita niciodată în ochii mei m-a făcut să-mi spun că ajunseserăm la o răspântie și eu o luasem într-o parte, el, în cealaltă. După seara aceea nici nu s-a mai discutat dacă aveam să plec sau să rămân. Era ca și cum aș fi trăit în viitor și plecasem deja.

Acum, când mă gândesc la seara aceea, nu mă gândesc la drumul întunecat sau la fratele meu într-o baltă de sânge. Mă gândesc la sala de așteptare, cu canapeaua albastru străveziu și pereții albi. Simt mirosul de aer sterilizat. Aud ticăitul unui ceas de plastic.

În fața mea stă așezat tatăl meu și, când mă uit la chipul lui îmbătrânit, înțeleg un adevăr atât de profund încât nu-mi dau seama cum de nu-l pricepusem mai devreme. Adevărul este acesta: nu sunt o fiică bună. Sunt o trădătoare, un lup printre oi; ceva e altfel la mine și nu e o diferență bună. Îmi vine să urlu, să plâng pe genunchii tatălui meu și să-i promit că nu mai fac. Dar, oricât de lup aș fi eu, tot nu pot să mint și oricum ar mirosi minciuna. Știm amândoi că dacă se întâmplă să-l mai găsesc vreodată pe Shawn pe drum, scăldat în purpuriu, voi face exact același lucru.

Nu-mi pare rău, îmi e doar rușine.

Plicul a sosit după trei săptămâni, chiar când Shawn începea să-și revină. L-am rupt, amorțită, ca și cum mi-aș fi citit condamnarea după ce verdictul „vinovat" fusese deja pronunțat. Am căutat cu ochii rezultatul final. Douăzeci și opt. M-am mai uitat o dată. Mi-am verificat numele. Nu era nicio greșeală. Cumva - și numai prin minune socoteam că se putuse întâmpla - reușisem.

Primul gând a fost o hotărâre: am hotărât să nu mai lucrez niciodată pentru tatăl meu. M-am dus la singurul magazin alimentar din oraș, numit Stokes, și le-am cerut să mă angajeze să ambalez cumpărăturile. Aveam doar șaisprezece ani, dar nu i-am spus asta directorului și m-a angajat cu patruzeci de ore pe săptămână. Prima tură începea a doua zi, la patru dimineața.

Când am ajuns acasă, tata conducea excavatorul prin depozitul de deșeuri. Am urcat pe scară și m-am prins de balustradă. Peste vuietul motorului i-am spus că îmi

găsisem un loc de muncă, dar că aveam să conduc macaraua după-amiaza, până angaja pe cineva. A coborât estacada și a privit în gol.

— Te-ai hotărât deja, a spus fără să se uite la mine. N-are rost să încerc să te conving să nu o faci.

Mi-am depus candidatura la BYU după o săptămână. Habar n-aveam cum se scrie o cerere, așa că mi-a scris-o Tyler. Spunea că am învățat după un program extrem de riguros conceput de mama mea, care s-a asigurat că îndeplinesc toate condițiile necesare pentru absolvire.

Sentimentele pe care le aveam în legătură cu candidatura se schimbau de la o zi la alta, ba chiar aproape de la un minut la altul. Uneori eram sigură că Dumnezeu voia să merg la colegiu, pentru că îmi dăduse acel douăzeci și opt. Alteori eram sigură că voi fi respinsă și că Dumnezeu mă va pedepsi pentru că îmi depusesem candidatura, pentru că încercasem să-mi abandonez familia. Dar, indiferent de rezultat, știam că voi pleca. Undeva tot aveam să mă duc, chiar dacă nu la școală. Casa se schimbase din clipa în care îl dusesem pe Shawn la spital în loc să-l aduc la mama. Respinsesem ceva din ea; acum mă respingea ea pe mine.

Comisia de admitere a fost eficientă; nu am așteptat mult. Scrisoarea a venit într-un plic mic. Când l-am văzut, inima mi s-a strâns. Scrisorile de respingere sunt mici, mi-am spus. L-am deschis și am citit „Felicitări". Fusesem admisă pentru semestrul care începea pe 5 ianuarie.

Mama m-a îmbrățișat. Tata a încercat să pară vesel.

— Măcar asta dovedește un lucru, a spus. Școala noastră de acasă e la fel de bună ca orice școală publică.

Cu trei zile înainte să împlinesc șaptesprezece ani, mama m-a dus cu mașina în Utah să căutăm un apartament. Căutarea a durat toată ziua, iar seara, când am ajuns acasă, tata mânca un fel de mâncare congelat. Nu-l făcuse

bine și arăta ca un terci. Atmosfera din jurul lui era încărcată, incendiară. Părea că o să explodeze dintr-o clipă într-alta. Mama nici nu și-a mai scos pantofii, s-a grăbit să ajungă în bucătărie și a început să răscolească printre cratițe ca să facă o cină adevărată. Tata s-a mutat în sufragerie și a început să înjure videocasetofonul. Cablurile nu erau conectate, se vedea din hol. Când i-am spus, a luat foc. Înjura și dădea din mâini, striga că într-o casă de oameni cablurile trebuie să fie *mereu* conectate, că un bărbat nu trebuie niciodată să intre în cameră și cablurile de la video să fie scoase. Și de ce naiba le deconectasem.

Mama a venit repede din bucătărie.

— *Eu* am deconectat cablurile, a spus.

Tata s-a luat de ea, bolborosind:

— De ce-i ții mereu partea! Nu mai poate bărbatul să se aștepte nici de la nevastă să-l susțină!

Umblam cu cablurile în timp ce tata stătea în picioare în dreptul meu și striga. Le tot scăpam din mână. Panica îmi cuprinsese mintea și covârșea orice alt gând, așa că nici nu îmi mai aminteam cum să conectez roșu cu roșu și alb cu alb.

Și a dispărut. Am privit în sus către tatăl meu, la fața lui vineție, la vena care îi pulsa pe gât. Tot nu reușisem să atașez cablurile. M-am ridicat și din clipa în care am fost în picioare nu mi-a mai păsat dacă am atașat sau nu cablurile. Am ieșit din cameră. Tata țipa în continuare când am ajuns în bucătărie. Am mers mai departe până pe hol și m-am uitat în urmă. Mama îmi luase locul, se ghemuise peste video, căuta pe pipăite cablurile și tata stătea în picioare în dreptul ei.

În anul acela, așteptarea Crăciunului a fost ca și cum aș fi așteptat să mă prăbușesc de pe o stâncă. De când cu Y2K nu mai fusesem așa de sigură că urmează ceva cumplit,

ceva care să înlăture tot ce știusem până atunci. Și ce avea să vină în loc? Încercam să-mi închipui viitorul, să-l văd populat de profesori, teme, săli de curs, dar nu reușeam să le văd în minte. În imaginația mea nu *exista* viitor. Era Revelionul, apoi nu mai era nimic.

Știam că trebuie să mă pregătesc, să încerc să învăț cunoștințele predate la liceu despre care Tyler le spusese celor de la universitate că le am. Dar nu știam cum și nu voiam să-i cer ajutorul lui Tyler. Începea o viață nouă la Purdue - se și căsătorea - și mă îndoiam că voia să se ocupe de a mea.

Însă am observat, când a venit acasă de Crăciun, că citea o carte numită *Les Misérables* și am hotărât că trebuie să fie genul de carte pentru elevii de colegiu. Mi-am cumpărat-o și eu, în speranța că o să învăț din ea istorie sau literatură, dar nu a fost cazul. Nici nu era posibil, pentru că nu eram în stare să fac deosebirea între povestea inventată și fundalul real. Napoleon nu mi se părea mai real decât Jean Valjean. Nu auzisem de niciunul dintre ei.

partea a doua

șaptesprezece

SĂ RĂMÂNEM LA CELE SFINTE

De Anul Nou, mama m-a dus cu mașina către noua mea viață. Nu am luat mare lucru cu mine: o duzină de borcane de piersici conservate în casă, așternuturi și o pungă de gunoi plină cu haine. Goneam pe drumul interstatal și mă uitam la peisajul crăpat și ascuțit, la vârfurile molcome ale munților Bear River care lăsau locul crestelor ascuțite ale Munților Stâncoși. Universitatea era ascunsă în inima Munților Wasatch, ale căror masive albe țâșneau măreț din pământ. Erau splendizi, dar frumusețea lor mi se părea agresivă, amenințătoare.

Apartamentul meu era la un kilometru și jumătate de campus. Avea bucătărie, cameră de zi și trei dormitoare mici. Celelalte femei care locuiau aici – știam că vor fi femei, pentru că la BYU locuințele erau despărțite în funcție de gen – nu se întorseseră încă din vacanța de Crăciun. Nu mi-a luat decât câteva minute să-mi duc în casă lucrurile din mașină. Am rămas o clipă în bucătărie cu mama, fără să știm ce să ne spunem, apoi m-a îmbrățișat și a plecat.

Am locuit trei zile singură în apartamentul liniștit. Doar că nu era liniștit. *Nicăieri* nu era liniște. Nu stătusem niciodată mai mult de câteva ore într-un oraș și îmi era peste putință să mă apăr de zgomotele ciudate care dădeau mereu năvala peste mine. Țârâitul semafoarelor,

urletul sirenelor, şuieratul frânelor, ba chiar şi pălăvrăgeala dogită a oamenilor de pe trotuare - auzeam fiecare sunet în parte. Urechile mele, obişnuite cu liniştea muntelui, se simţeau atacate.

Când a ajuns prima mea colegă de apartament, nu mai puteam de somn. O chema Shannon şi învăţa la şcoala de cosmetică de peste drum. Era îmbrăcată în pantaloni de pijama din pluş roz şi bluză albă strâmtă, fără mâneci, cu bretele subţiri. M-am holbat la umerii ei goi. Mai văzusem femei îmbrăcate aşa - tata le spunea păgâne - şi mă feream de fiecare dată să mă apropii prea mult de ele, ca şi cum imoralitatea lor ar fi fost contagioasă. Acum aveam una în casă.

Shannon m-a cercetat, vădit dezamăgită, cu privirea pe haina mea lăbărţată de flanel şi pe blugii bărbăteşti prea mari.

— Câţi ani ai? a spus.

— Sunt boboc, am spus eu.

Nu voiam să-i dezvălui că aveam doar şaptesprezece ani şi că ar fi trebuit să fiu în al treilea an de liceu.

Shannon s-a dus la chiuvetă şi am văzut că pe spatele ei scria „Suculent". Asta punea capac la toate. M-am retras spre dormitor, mormăind că mă duc la culcare.

— Bună idee, a spus ea. Slujba de la biserică începe devreme. De obicei întârzii.

— Tu... mergi la biserică?

— Normal, a spus. Tu nu?

— Ba sigur că da. Dar tu, tu chiar mergi?

S-a uitat lung la mine în timp ce-şi mesteca buza, apoi a spus:

— Slujba e la opt. Noapte bună!

Am închis uşa de la dormitor, dar gândurile nu-mi dădeau pace. Cum să fie *ea* mormonă?

Tata spunea că peste tot erau păgâni - că cei mai mulţi mormoni erau păgâni fără să-şi dea seama. Mă gândeam

la bluzița lui Shannon și la pantalonii de pijama și deodată mi-am dat seama că probabil toți cei de la BYU erau păgâni.

Cealaltă colegă de apartament a venit a doua zi. O chema Mary și era în anul trei, studia pedagogie pentru copii preșcolari. Era îmbrăcată cum mă așteptam să se îmbrace o mormonă duminica, într-o fustă cu imprimeu floral până la pământ. Pentru mine, îmbrăcămintea ei era un fel de șibolet; îmi arăta că nu e păgână și, câteva ore, nu m-am mai simțit atât de singură.

Până seara. Mary s-a ridicat deodată de pe canapea și a spus:

— Mâine încep cursurile. E vremea să ne facem cumpărăturile.

A plecat și s-a întors după o oră cu două pungi de hârtie. Era interzis să faci cumpărături de sabat - eu nu-mi cumpărasem niciodată nici măcar o gumă duminica -, dar Mary a început să despacheteze, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat - ouă, lapte și paste, fără să-și dea seama că fiecare lucru pe care îl punea în frigiderul nostru comun era o încălcare a poruncilor Domnului. Când a scos o cutie de Cola Zero, despre care tatăl meu spunea că reprezintă o încălcare a sfaturilor Domnului în privința sănătății, m-am refugiat din nou în camera mea.

A doua zi de dimineață am luat autobuzul în direcția greșită. Până să-mi dau seama, cursul aproape se terminase. Am stat stingheră în fundul clasei până când profesoara, o femeie slabă cu trăsături delicate mi-a făcut semn să mă așez pe singurul loc liber, undeva în față. M-am așezat și am simțit cum toți ochii sunt îndreptați asupra mea. Era un curs despre Shakespeare și îl alesesem pentru că auzisem de Shakespeare și mă gândisem că e un semn bun. Dar acum, că ajunsesem aici, mi-am dat seama că nu

ştiam nimic despre el. Era un cuvânt pe care îl auzisem la un moment dat, atâta tot.

Când a sunat clopoţelul, profesoara a venit spre banca mea.

— Locul tău nu e aici, a spus.

M-am holbat la ea, nedumerită. Bineînţeles că nu era locul meu acolo, dar de unde ştia ea? Eram pe cale să-i mărturisesc totul - că nu mersesem niciodată la şcoală, că nu îndeplineam condiţiile de absolvire - când a adăugat:

— Acesta e un curs de anul patru.

— Există cursuri de anul patru? am spus eu.

A dat ochii peste cap, ca şi cum aş fi glumit.

— Aici e 382. Tu trebuie să mergi la 110.

Abia după ce traversasem aproape tot campusul am înţeles ce voise să spună, mi-am verificat orarul şi, pentru prima dată, am observat numerele de lângă numele cursurilor.

M-am dus la secretariat unde mi s-a spus că la cursurile de anul I nu mai erau locuri. Mi s-a spus să mă uit online la câteva ore şi să mă înscriu dacă cineva renunţa. Până la sfârşitul săptămânii reuşisem să mă strecor la cursuri introductive de engleză, istorie americană, muzică şi religie, dar eram blocată la un curs de anul III despre artă în civilizaţia occidentală.

Engleza de anul I era predată de o femeie jovială de aproape treizeci de ani, care ne tot vorbea despre ceva numit „forma de eseu" pe care, ne asigura ea, o învăţaserăm la liceu.

Următorul curs, Istorie americană, se ţinea într-un auditoriu numit după profetul Joseph Smith. Crezusem că o să-mi fie uşor la Istorie americană, pentru că tata ne spusese de Părinţii Fondatori - ştiam totul despre Washington, Jefferson, Madison. Dar profesorul abia dacă i-a pomenit, în schimb a vorbit despre „bazele filosofice" şi despre

scrierile lui Cicero și Hume, nume pe care nu le auzisem în viața mea.

La prima oră ni s-a spus că următorul curs avea să înceapă cu întrebări din lecturi. Două zile am încercat să pricep ceva din pasajele dense din manual, dar termeni precum „umanism civic" și „iluminismul scoțian" marcau pagina ca niște găuri negre care absorbeau toate celelalte cuvinte. Am făcut chestionarul și am greșit toate întrebările.

Eșecul mă zgândărea. Era primul indiciu al stării mele, care să-mi arate dacă *învățătura* din mintea mea era suficientă. După chestionar, răspunsul părea evident: nu era suficientă. Când mi-am dat seama de acest lucru, aș fi putut să mă supăr pe felul în care fusesem crescută, dar nu m-am supărat. Loialitatea față de tatăl meu crescuse proporțional cu kilometrii care ne despărțeau. Pe munte puteam să mă răzvrătesc. Dar aici, în acest loc zgomotos și luminos, înconjurată de păgâni deghizați în sfinți, mă agățam de orice adevăr, de orice învățătură pe care mi-o transmisese. Doctorii erau Fiii Pierzaniei. Școala acasă era o poruncă a Domnului.

Un test ratat nu mi-a clătinat nicidecum noul atașament față de un crez vechi, spre deosebire de un curs despre arta occidentală.

Când am sosit, sala era luminoasă, soarele dimineții se revărsa cald printr-un perete înalt de ferestre. M-am așezat lângă o fată îmbrăcată într-o bluză cu guler înalt. O chema Vanessa.

— Hai să stăm împreună, a spus. Cred că suntem singurii boboci din clasă.

Cursul a început când un bărbat bătrân cu ochii mici și nasul ascuțit a tras obloanele de la ferestre. A apăsat un întrerupător și un proiector a inundat încăperea cu lumină albă. Pe imagine era un tablou. Profesorul ne-a vorbit

despre compoziție, tușe de pensulă, istorie. Apoi a trecut la alt tablou, apoi la altul și la altul.

Apoi proiectorul a scos la iveală o imagine stranie, un om cu pălărie și pardesiu decolorate. În spatele lui se vedea un zid de beton. Ținea o hârtiuță aproape de față, dar nu se uita la ea. Se uita la noi.

Am deschis cartea cu imagini pe care mi-o cumpărasem pentru curs, ca să mă uit mai îndeaproape. Sub imagine era ceva scris cu aldine, dar nu înțelegeam. Chiar în mijloc era unul dintre acele cuvinte tip gaură neagră care le înghițea pe toate celelalte. Văzusem că și alți studenți puseseră întrebări, așa că am ridicat mâna.

Profesorul m-a văzut și am citit propoziția cu voce tare. Când am ajuns la acel cuvânt, am făcut o pauză.

— Nu știu cuvântul ăsta, am spus. Ce înseamnă?

S-a lăsat tăcerea. Nu se auzea nicio șoaptă, nici urmă de zgomot, ci tăcere pură, aproape violentă. Nicio hârtie mototolită, niciun scârțâit de creion.

Profesorul a strâns din buze.

— Mulțumesc *mult*, a spus, apoi a revenit la însemnările lui.

Tot restul cursului aproape că nu m-am mișcat. Mă uitam la pantofii mei, mă întrebam ce se întâmplase și de ce, de fiecare dată când ridicam privirea, cineva se uita la mine ca și cum aș fi fost un monstru. Sigur că *eram* un monstru și o știam, dar nu înțelegeam de unde știau *ei*.

Când a sunat clopoțelul, Vanessa și-a băgat carnețelul în rucsac. Apoi s-a oprit și a spus:

— Nu ar trebui să faci glume despre asta. Nu e ceva de râs.

A plecat până să apuc să-i răspund.

Am rămas la locul meu până când au plecat toți, prefăcându-mă că mi se blocase fermoarul de la haină, ca să nu trebuiască să privesc pe nimeni în ochi. Apoi m-am dus

direct la sala de calculatoare ca să caut cuvântul „holocaust".

Nu știu cât am rămas acolo să citesc, dar la un moment dat citisem destul. M-am sprijinit de scaun și am privit tavanul. Presupun că eram șocată, dar nu sunt sigură dacă din cauză că aflasem ceva atât de cumplit sau pentru că aflasem cât de ignorantă eram. Îmi amintesc că pentru o clipă mi-am închipuit nu lagărele, nu gropile sau camerele de gazare, ci chipul mamei mele. Am fost cuprinsă de un val de emoții, un sentiment atât de intens, de neobișnuit, încât nu știam de unde să-l iau. Îmi venea să țip la ea, la propria mea mamă, și asta mă speria.

Am scotocit prin amintiri. Cumva, cuvântul „holocaust" nu-mi era cu totul necunoscut. Poate că mama îmi *spusese* despre el, când culegeam măceșe sau făceam tinctură de păducel. Parcă îmi aminteam vag că evreii fuseseră uciși undeva, demult. Dar crezusem că fusese un conflict minor, ca masacrul din Boston, despre care tata vorbea foarte mult, când vreo cinci oameni fuseseră martirizați de un guvern tiranic. Faptul că făcusem o asemenea confuzie - cinci în loc de șase milioane - părea imposibil.

Am căutat-o pe Vanessa înainte de următorul curs și mi-am cerut scuze pentru glumă. Nu i-am explicat, pentru că nu puteam să-i explic. I-am spus doar că îmi pare rău și că nu se va mai repeta. Ca să-mi țin promisiunea, nu am mai ridicat mâna tot restul semestrului.

În acea sâmbătă stăteam la birou cu o grămadă de teme. Trebuia să le termin pe toate atunci, pentru că nu puteam să încalc sabatul.

Mi-am petrecut dimineața și după-amiaza încercând să descifrez manualul de istorie, dar fără mare succes. Seara am încercat să scriu un eseu pentru engleză, dar nu

mai scrisesem niciodată unul - în afară de cele despre păcat și căință, pe care nu le citise nimeni - și nu știam cum se face. Habar nu aveam ce voia să spună profesoara cu „forma de eseu". Am mâzgălit câteva propoziții, le-am tăiat, am luat-o de la capăt. Am ținut-o tot așa până după miezul nopții.

Știam că trebuie să mă opresc - era timpul Domnului -, dar nici nu-mi începusem tema la teoria muzicii, care începea luni la șapte dimineața. Sabatul începe când mă trezesc, mi-am spus și am continuat să lucrez.

M-am trezit cu fața pe birou. Camera era luminată. Le auzeam pe Shannon și Mary în bucătărie. Mi-am pus rochia de duminică și am mers toate trei la biserică. Pentru că era o parohie studențească, toată lumea stătea cu colegii de cameră, așa că m-am așezat și eu într-o strană cu ale mele. Shannon a început imediat să pălăvrăgească cu fata din spatele nostru. Am aruncat o privire prin capelă și am fost din nou uimită de câte femei purtau fuste peste genunchi.

Fata cu care vorbea Shannon a spus că puteam să trecem pe la ea după-amiază să vedem un film. Mary și Shannon au fost de acord, dar eu am dat din cap. Nu mă uitam la filme duminica.

Shannon a dat ochii peste cap.

— E *foarte* evlavioasă, a spus în șoaptă.

Știusem dintotdeauna că tatăl meu credea în alt Dumnezeu. Copil fiind, eram conștientă că, deși familia noastră mergea cu toată lumea la aceeași biserică, religia noastră nu era aceeași. Ei *credeau* în simplitate; noi o practicam. Ei *credeau* în puterea vindecătoare a lui Dumnezeu; noi ne lăsam rănile în mâinile lui Dumnezeu. Ei *credeau* că trebuie să se pregătească pentru A Doua Venire; noi eram deja pregătiți. Știam dintotdeauna că membrii familiei mele erau singurii mormoni adevărați pe care îi

cunoscusem vreodată și totuși, dintr-un motiv sau altul, aici, la această universitate, în această capelă, am simțit prima dată cât de mare era prăpastia. Acum înțelegeam: puteam să fiu de partea familiei mele sau a păgânilor, ori cu unii, ori cu ceilalți, dar între ei nu era niciun punct comun.

Slujba s-a terminat și ne-am aliniat pentru școala de duminică. Shannon și Mary au ales locuri în față. Mi-au ținut și mie unul, dar am ezitat, gândindu-mă cum încălcasem sabatul. Nu trecuse nici o săptămână de când venisem și Îi răpisem deja Domnului o oră. Poate că *tocmai de aceea* nu voise tata să vin: pentru că, știa că dacă trăiesc alături de ei, alături de oameni mai *puțin* credincioși, risc să devin ca ei.

Shannon mi-a făcut cu mâna și decolteul i s-a lăsat în jos. Am trecut pe lângă ea și m-am ghemuit într-un colț, cât mai departe de Mary și Shannon. Mă simțeam bine în această formulă bine cunoscută: eu, înghesuită într-un colț, departe de ceilalți copii, adică exact ca la toate lecțiile de școală de duminică din copilăria mea. Era singura senzație familiară de când venisem aici și am savurat-o.

optsprezece

SÂNGE ȘI PENE

De atunci vorbeam rar cu Shannon și Mary, și ele vorbeau cu mine doar când îmi aminteam să mă achit de partea mea de sarcini casnice, ceea ce nu făceam niciodată. Pentru mine, apartamentul era cum trebuie. Ce dacă în frigider erau piersici putrezite și vase murdare, în chiuvetă? Ce dacă mirosul te izbea cum deschideai ușa? După mintea mea, dacă duhoarea era suportabilă, casa era curată și am început să aplic acest mod de gândire și la mine însămi. Nu foloseam săpunul decât când făceam duș, de obicei o dată sau de două ori pe săptămână, și uneori nu-l foloseam nici atunci. Când ieșeam din baie dimineața treceam pe lângă chiuveta din hol unde Shannon și Mary se spălau mereu – *mereu* – pe mâini. Le vedeam cum ridică sprâncenele și mă gândeam la bunica-din-oraș. *Frivole,* îmi spuneam. *Nu fac pipi pe mâini.*

Atmosfera din apartament era încordată. Shannon se uita la mine ca la un câine turbat și eu nu făceam nimic ca s-o liniștesc.

Contul meu bancar se subția constant. Îmi făcusem griji că nu aveam să trec la cursuri, dar la o lună de la începutul semestrului, după ce plătisem taxele școlare și îmi cumpărasem mâncare și cărți, începeam să-mi spun că nici

dacă treceam nu aveam să mă întorc la școală dintr-un motiv evident: nu-mi permiteam. Am căutat pe internet care erau criteriile pentru obținerea unei burse. Ca să fiu complet scutită de taxe trebuia să am punctaj aproape maxim.

Nu trecuse decât o lună din semestru, dar și așa știam că era ridicol să mă gândesc la bursă. Istoria americană mi se părea acum ceva mai ușoară, însă doar pentru că nu mai greșeam chiar toate întrebările din chestionare. Mă descurcam la teorie muzicală, dar cu engleza mergea greu. Profesoara îmi spunea că am talent la scris, dar folosesc un limbaj ciudat de ceremonios și bombastic. Nu i-am spus că învățasem să citesc doar pe texte din Biblie, Cartea lui Mormon și discursurile lui Joseph Smith și Brigham Young.

Marea problemă era însă civilizația occidentală. Nu înțelegeam mai nimic din cursuri, probabil pentru că până aproape de sfârșitul lui ianuarie mi se păruse că Europa e o țară, nu un continent, și de aceea nu pricepeam mai nimic din ce spunea profesorul. După incidentul cu holocaustul, nu aveam de gând să cer lămuriri.

Cu toate astea, era cursul meu preferat, datorită Vanessei. Stăteam mereu împreună. Îmi plăcea pentru că părea același tip de mormon ca mine: purta haine cu guler înalt, lălâi, și îmi spusese că nu bea niciodată Coca-Cola, nici nu-și face temele duminica. Era singura persoană de la universitate pe care o cunoscusem și care nu părea să fie păgână.

În februarie, profesorul ne-a anunțat că în loc de un singur parțial aveam să dăm examene lunare, primul-săptămâna următoare. Nu știam cum să mă pregătesc. Nu exista un manual pentru curs, doar cartea cu tablouri și câteva CD-uri cu muzică clasică. Ascultam muzica în timp ce răsfoiam cartea cu tablouri. Am făcut un mic efort să-mi

amintesc cine ce pictase sau compusese, dar nu învățam pe de rost cum se scriu numele. Testul ACT era singurul examen pe care îl dădusem vreodată și fusese test-grilă, deci presupuneam că toate examenele vor fi la fel.

În dimineața examenului, profesorul ne-a spus tuturor să ne scoatem caietele de examen. Nici nu apucasem bine să mă întreb ce este un almanah și toată lumea și le scosese din genți. Era o mișcare fluidă, sincronizată, ca și cum ar fi fost repetată. Eram singura dansatoare de pe scenă care părea să fi ratat repetițiile. Am întrebat-o pe Vanessa dacă avea unul în plus, și avea. L-am deschis, cu gândul la un examen cu variante de răspunsuri, dar era gol.

Jaluzelele erau trase; proiectorul s-a aprins și pe ecran a apărut un tablou. Aveam șaizeci de secunde să scriem titlul lucrării și numele complet al artistului. În mintea mea se auzea doar un bâzâit dogit. Și așa a ținut-o și la următoarele întrebări: stăteam nemișcată și nu scriam niciun răspuns.

Pe ecran a apărut un Caravaggio – *Iudita tăind capul lui Olofern*. M-am holbat la imagine, o tânără care trăgea o sabie spre ea și tăia cu ascuțișul gâtul unui bărbat ca și cum ar fi tăiat niște brânză cu sfoara. Tăiasem capul mai multor găini cu tata, le țineam de picioare în timp ce el ridica toporul și lovea cu putere – *toc!* – apoi strângeam și țineam de picioare cu toată puterea în timp ce găina se zbătea în ghearele morții, împrăștiind pene și împroșcându-mi pantalonii cu sânge. M-am gândit la găini și m-am îndoit de veridicitatea scenei pictate de Caravaggio: nimeni nu avea *așa* o expresie – liniștită, nepăsătoare – când tăia capul cuiva.

Știam că tabloul era de Caravaggio, dar nu-mi aminteam decât numele de familie și nici pe acela nu știam să-l scriu corect. Eram sigură că se numește *Iudita tăind capul*

cuiva, dar n-aș fi știut să scriu Olofern nici dacă aș fi avut eu însămi grumazul sub tăiș.

Mai aveam treizeci de secunde. Poate făceam câteva puncte dacă reușeam să scriu ceva – orice – pe pagină, așa că mi-am spus numele fonetic: „Carevajio". Nu părea bine. O consoană era dublată, mi-am amintit, așa că am scris „Carrevagio". Greșit, din nou. Am încercat în gând diferite moduri de scriere, unul mai greșit decât celălalt. Douăzeci de secunde.

Lângă mine, Vanessa scria cu spor. Bineînțeles. Locul ei era aici. Avea un scris de mână frumos, îl înțelegeam: Michelangelo Merisi da Caravaggio. Și alături, cu același scris impecabil, *Iudita tăind capul lui Olofern.* Zece secunde. Am copiat de la ea, mai puțin numele complet al lui Caravaggio, pentru că, cuprinsă de o onestitate selectivă, mi-am spus că asta ar fi însemnat să trișez. Proiectorul a trecut la următorul diapozitiv.

Am mai aruncat câte o privire pe foaia Vanessei în timpul examenului, dar degeaba. Nu puteam să copiez de la ea eseurile și nu aveam nici cunoștințele, nici stilul necesar ca să le scriu singură. Nepriceputǎ și neștiutoare, am scris probabil ce mi-a trecut prin minte. Nu-mi amintesc dacă a trebuit să discutăm *Iudita tăind capul lui Olofern,* dar, dacă ar fi trebuit, sunt sigură că mi-aș fi scris propriile impresii: că liniștea de pe chipul fetei nu se potrivea cu experiența mea de la tăiat găini. Cu cuvintele potrivite ar fi fost un răspuns fantastic – ceva despre seninătatea femeii în contrast cu realismul general al lucrării. Dar mă îndoiesc că pe profesor l-a impresionat prea tare observația mea că „Atunci când tai capul unei găini nu trebuie să zâmbești, pentru că s-ar putea să te trezești cu pene și sânge în gură".

Examenul a luat sfârșit. Storurile s-au ridicat. Am ieșit și m-am oprit în frigul iernii, cu privirea spre vârfurile

Munților Wasatch. Voiam să rămân. Munții erau la fel de necunoscuți și amenințători, dar voiam să rămân.

Am așteptat rezultatele la examen o săptămână în care, de două ori, l-am visat pe Shawn, că îl găsesc fără viață pe asfalt, că îl întorc pe spate și îi văd fața colorată de purpuriu aprins. Prinsă între teama de trecut și teama de viitor, mi-am notat visul în jurnal. Apoi, fără nicio explicație, ca și când legătura ar fi fost evidentă, am scris, *Nu înțeleg de ce nu am avut voie să învăț ca lumea când eram mică.*

După câteva zile ni s-au adus rezultatele. Picasem.

Într-o iarnă, pe când eram foarte mică, Luke a găsit pe pajiște o bufniță mare cu coarne, inconștientă și pe jumătate înghețată. Era de culoarea funinginii și, în ochii mei de copil, părea cât mine de mare. Luke a adus-o în casă, unde i-am admirat penajul moale și ghearele tăioase. Îmi amintesc că am mângâiat-o pe penele dungate, atât de moi încât semănau cu apa la atingere, în timp ce tatăl meu îi ținea corpul inert în mână. Știam că dacă ar fi fost conștientă, nu aș fi ajuns niciodată așa aproape de ea. Sfidam natura prin simplul fapt că o atingeam.

Avea penele scăldate în sânge. Aripa îi fusese străpunsă de un spin.

— Nu sunt veterinar, a spus mama. Eu tratez *oameni.*

Dar i-a scos spinul și i-a curățat rana. Tata a spus că avea să dureze câteva săptămâni până să se vindece rana și că între timp bufnița avea să se trezească. Când avea să-și dea seama că e captivă, înconjurată de prădători, avea să încerce să fugă până când avea să moară de la izbituri. Era o sălbăticiune, a spus, și în sălbăticie aceea era o rană mortală.

Am întins bufnița pe linoleum, lângă ieșirea din spate și, când s-a trezit, i-am spus mamei să nu intre în bucătărie. Mama a spus că o să renunțe la bucătăria ei pentru o

bufniță când o face plopul pere, apoi s-a dus țintă acolo și a început să izbească cratițele, ca să facă micul dejun. Bufnița a început să bată jalnic din aripi, a zgâriat ușa cu ghearele și și-a izbit capul de frică. Am strigat și mama s-a retras. În următoarele două ore tata a izolat jumătate de bucătărie cu bucăți de placaj. Bufnița a stat acolo, convalescentă, câteva săptămâni. Prindeam șoareci ca s-o hrănim, dar uneori nu-i mânca și nu puteam să intrăm după cadavre. Mirosul de moarte era puternic și scârbos, ca un pumn în plex.

Bufnița a început să se agite tot mai mult. Când a început să refuze hrana, am deschis ușa din spate și am eliberat-o. Nu era complet vindecată, dar tata a spus că avea șanse mai mari pe munte decât cu noi. Nu-și găsea locul. Nu puteai s-o înveți să-și găsească locul.

Voiam să-i spun cuiva că picasem la examen, dar ceva mă oprea să-l sun pe Tyler. Poate că mi-era rușine. Sau poate pentru că Tyler se pregătea să devină tată. Își cunoscuse soția, pe Stefanie, la Purdue, și se căsătoriseră repede. Ea nu știa nimic despre familia noastră. Simțeam că îi place mai mult noua lui viață - noua lui familie - decât cea veche.

Am telefonat acasă. Mi-a răspuns tata. Mama moșea un copil, lucru pe care îl făcea din ce în ce mai des acum, că nu mai avea migrene.

— Când vine mama acasă? am spus.

— Nu știu, a spus tata. Poate că ar trebui mai degrabă să-L întrebi pe Domnul, doar El hotărăște.

A chicotit, apoi m-a întrebat:

— Cum merge școala?

Nu mai vorbisem cu tata de când strigase la mine din cauza videocasetofonului. Mi-am dat seama că încerca să mă încurajeze, dar nu credeam că puteam să-mi recunosc

eșecul în fața lui. Aș fi vrut să-i spun că merge bine. *E așa ușor,* mi-am închipuit că-i spun.

— Nu prea grozav, am spus, în schimb. Nu-mi imaginam că o să fie așa greu.

Nu s-a mai auzit nimic și mi-am închipuit cum se crispează fața aspră a tatei. Așteptam lovitura pe care îmi închipuiam că o pregătește, dar o voce calmă mi-a spus:

— O să fie bine, draga mea.

— Nu, n-o să fie, am spus eu. N-o să iau bursă. Nici măcar n-o să trec mai departe.

De acum vocea îmi tremura.

— Dacă nu iei bursă, nu iei bursă, a spus. Poate te ajut eu cu banii. Ne descurcăm noi. Tu să fii fericită, bine?

— Bine, am spus.

— Vino acasă, dacă simți nevoia.

Am închis, nevenindu-mi să cred ce auzisem. Știam că nu o să dureze, că data viitoare când aveam să vorbim totul avea să fie altfel, tandrețea acestui moment dată uitării, veșnica încleștare între noi reluată. Dar în seara asta a vrut să-mi fie de ajutor. Și era mare lucru.

În martie am avut alt examen la civilizație occidentală. De data aceasta mi-am făcut cartonașe, am stat ore în șir să învăț pe de rost nume care se ortografiau ciudat, multe dintre ele franțuzești (Franța, acum înțelesesem, făcea parte din Europa). Jacques-Louis David și François Boucher: nu puteam să le pronunț, dar știam să le scriu.

Notițele mele nu aveau niciun sens, așa că am întrebat-o pe Vanessa dacă pot să arunc o privire peste ale ei. M-a privit sceptică și pentru o clipă m-am întrebat dacă nu cumva observase că la examen copiasem de la ea. Mi-a spus că nu îmi dă notițele, dar că putem să învățăm împreună, așa că după ore am urmat-o în camera ei. Ne-am așezat turcește pe jos, cu însemnările deschise în fața noastră.

Am încercat să citesc din notițele mele, dar frazele erau incomplete, amestecate.

— Lasă notițele, mi-a spus Vanessa. Nu sunt așa de importante ca manualul.

— Care manual? am spus.

— *Manualul,* a spus Vanessa.

A râs, ca și cum aș fi glumit. Eu m-am crispat, pentru că nu glumeam.

— Nu am manual, am spus.

— Ba sigur că ai!

A ridicat cartea groasă cu imagini pe care o folosisem ca să învăț pe de rost titluri și artiști.

— A, ăsta, am spus. Peste ăsta m-am uitat.

— Te-ai *uitat* peste el? Nu l-ai citit?

Am privit-o lung. Nu pricepeam. Era un curs despre muzică și pictură. Primiserăm CD-uri de pe care să ascultăm muzica și o carte cu fotografii ale tablourilor la care să ne uităm. Nu-mi trecuse prin gând să citesc albumul de artă, așa cum nu mă gândeam să citesc CD-urile.

— Am crezut că trebuie doar să ne uităm la imagini.

Suna prostește, spus cu voce tare.

— Deci când în programă scria de la pagina cincizeci la pagina optzeci și cinci, nu te-ai gândit că ai ceva de *citit*?

— M-am uitat la imagini, am spus din nou.

A doua oară suna și mai rău.

Vanessa a început să răsfoiască acea carte care deodată chiar arăta a manual.

— Atunci asta e problema ta, a spus ea. Trebuie să citești manualul.

Când a spus asta, în vocea ei s-a auzit o notă de sarcasm, ca și cum această gafă, pe lângă toate celelalte – după ce făcusem glume pe seama Holocaustului și mă uitasem în foaia ei de examen – pusese capac și o terminase cu mine. Mi-a spus că era vremea să plec; trebuia să

învețe pentru un alt curs. Mi-am luat însemnările și am plecat.

„Citește manualul" s-a dovedit a fi un sfat excelent. La următorul examen am luat B și până la sfârșitul semestrului am început să iau A. Era un miracol și așa l-am și interpretat. Am învățat în continuare până la două-trei dimineața în fiecare zi, cu gândul că acesta era prețul pe care trebuia să-l plătesc ca să mă ajute Dumnezeu. M-am descurcat bine la istorie, mai bine la engleză și cel mai bine la teoria muzicii. Era puțin probabil să obțin o bursă care să-mi acopere toate cheltuielile, dar puteam spera la jumătate.

La ultimul curs de civilizație occidentală, profesorul a anunțat că la primul examen picaseră atâția studenți încât hotărâse să nu-l mai ia în calcul. *Ta-dam!* Nota proastă dispăruse. Îmi venea să ridic pumnul în aer, să bat palma cu Vanessa. Apoi mi-am amintit că nu mai stătea lângă mine.

nouăsprezece

LA ÎNCEPUT

La sfârșitul semestrului m-am întors la Buck's Peak. În câteva săptămâni BYU urma să afișeze notele; atunci aveam să aflu dacă puteam să mă întorc la toamnă.

Mi-am umplut jurnalele cu promisiunea că mă voi ține departe de depozitul de deșeuri. Aveam nevoie de bani – tata ar fi spus că eram mai frântă decât Tablele Legii* – așa că m-am dus să mă angajez la vechiul meu loc de muncă de la Stokes. Mi-am făcut apariția la ora cea mai aglomerată a după-amiezii și chiar am nimerit bine, pentru că directorul ambala produsele când am dat de el. L-am întrebat dacă nu voia să mă lase pe mine în locul lui, s-a uitat la mine trei secunde, apoi și-a scos șorțul și mi l-a întins. Directoarea adjunctă mi-a făcut semn cu ochiul: ea îmi sugerase să încerc la ora de vârf. Stokes avea ceva – rafturile ordonate și curate și oamenii calzi care lucrau acolo – care mă făcea să mă simt liniștită și mulțumită. E ciudat să spui asta despre un magazin alimentar, dar mă simțeam ca acasă.

Când m-am întors pe ușa din spate, tata mă aștepta. A văzut șorțul și a spus:

---

* Joc de cuvinte cvasi intraductibil, bazat pe omonimia dintre „broken" – rupt, spart, și „broke", falit, și care face referire la episodul când Moise, furios pe poporul care căzuse în idolatrie cât vorbise el cu Dumnezeu, a spart tablele cu Cele Zece Porunci (n. t.).

— Vara asta lucrezi pentru mine.

— Lucrez la Stokes, am spus eu.

— Te crezi prea bună ca să sortezi deșeuri?

A ridicat tonul:

— *Asta* e familia ta. Aici îți e locul.

Tata era tras la față, cu ochii injectați. Avusese o iarnă spectaculos de proastă. Toamna investise o sumă mare în aparatură nouă de construcții – un excavator, o platformă de ridicare și o remorcă cu aparat de sudură. Acum era primăvară și nu mai avea nimic. Luke dăduse din greșeală foc remorcii, care se făcuse scrum; platforma de ridicare căzuse de pe o remorcă, pentru că cineva – nu am întrebat niciodată cine – nu o prinsese cum trebuie; și excavatorul aterizase pe mormanul de deșeuri când Shawn, care îl transporta pe o remorcă imensă, luase o curbă prea repede și se rostogolise cu camion și remorcă. Cu norocul celor blestemați, Shawn se târâse dintre metalele contorsionate, deși se lovise la cap și nu își mai amintea zilele dinainte de accident.

Tatei i se citea hotărârea pe față. Se auzea în voce, în asprimea ei. *Trebuia* să câștige această confruntare. Se convinsese singur că dacă eram eu în echipă, aveau să fie mai puține accidente, mai puține obstacole.

— Ești mai lentă decât melcul, îmi spusese de zeci de ori. Dar îți faci treaba fără să spargi nimic.

Dar nu puteam să-mi fac treaba, pentru că ar fi însemnat să mă întorc de unde plecasem. Mă mutasem acasă, în vechea mea cameră, revenisem la vechea mea viață. Dacă mă apucam din nou să lucrez pentru tata, să mă trezesc în fiecare dimineață și să-mi pun cizmele cu bot de oțel și să mă târăsc la depozitul de deșeuri, ar fi fost ca și cum ultimele patru luni nu ar fi existat, ca și cum nu aș fi plecat.

Am trecut pe lângă tata și m-am închis la mine în cameră. După o clipă mama a bătut la ușă. A pășit ușor în

cameră și s-a așezat atât de delicat pe pat încât aproape că nu-i simțeam greutatea lângă mine. Credeam că va spune ce-mi spusese ultima oară. Aveam să-i amintesc că aveam doar șaptesprezece ani și ea avea să-mi spună că pot să rămân.

— Ai ocazia să-l ajuți pe tatăl tău, a spus. Are nevoie de tine. N-o să ți-o spună niciodată, dar chiar are. Tu alegi ce faci.

S-a lăsat tăcerea, apoi a adăugat:

— Dar dacă nu-l ajuți, nu poți să rămâi aici. Va trebui să te duci să locuiești în altă parte.

A doua zi, la patru dimineața, m-am dus cu mașina la Stokes și am lucrat zece ore. Era un pic după prânz și ploua torențial când am ajuns acasă și mi-am găsit hainele pe verandă. Le-am dus în casă. Mama amesteca uleiuri în bucătărie și nu mi-a spus nimic când am trecut prin dreptul ei cu cămășile și pantalonii leoarcă.

M-am așezat pe pat în timp ce apa din haine se scurgea pe covor. Îmi luasem un telefon cu mine și mă holbam la el, fără să știu la ce folosește. Nu aveam pe cine să sun. Nu aveam unde să mă duc și pe cine să sun.

Am format numărul lui Tyler din Indiana.

— Nu vreau să lucrez la deșeuri, i-am spus când a răspuns.

Aveam vocea dogită.

— Ce s-a întâmplat? a spus.

Părea îngrijorat; se gândea că mai fusese vreun accident.

— Toată lumea e bine?

— Toți sunt bine, am spus. Dar tata spune că nu pot să rămân aici decât dacă lucrez la deșeuri și nu mai pot să fac asta.

Aveam vocea neobișnuit de subțire și tremura.

Tyler a spus:

— Ce vrei să fac?

Privind în urmă sunt sigur că a spus-o în sensul literal, că mă întreba cum poate să mă ajute, dar urechile mele, însingurate și bănuitoare, au auzit altceva: *Ce pot eu să fac?* Am început să tremur. Mă luase ameţeala. Tyler fusese siguranța mea. Ani de zile în mintea mea fusese colacul meu de salvare, un mâner pe care să-l trag când eram cu spatele la zid. Dar acum, când îl trăsesem, înțelegeam cât e de inutil. Până la urmă, nu folosea la nimic.

— Ce s-a întâmplat? a spus Tyler din nou.

— Nimic. Totul e foarte bine.

Am închis și am sunat la Stokes. A răspuns directoarea adjunctă.

— Ai terminat cu munca pe ziua de azi? mi-a spus veselă.

I-am spus că îmi dau demisia, că îmi pare rău, apoi am închis. Am deschis dulapul și, iată-le, unde le lăsasem cu patru luni în urmă: cizmele pentru depozitul de deșeuri. Le-am încălțat. Parcă nu le scosesem niciodată.

Tata era în stivuitoare, ridica un morman de tablă ondulată. Avea nevoie de cineva care să pună blocurile de lemn pe remorcă, ca să-l poată descărca. Când m-a văzut, a lăsat tabla în jos ca să mă pot urca pe ea și m-am cățărat pe morman, apoi de aici în remorcă.

Amintirile de la universitate au dispărut rapid. Scârțâitul creionului pe hârtie, *clicul* proiectorului când trecea la următorul diapozitiv, zvonul clopoțelului care anunța sfârșitul cursului - toate au dispărut sub zăngănitul fierului și vuietul motoarelor. După o lună petrecută la depozitul de deșeuri, BYU părea un vis, ceva ce nu exista decât în închipuirea mea. Acum mă trezisem.

Programul meu zilnic era exact la fel ca înainte: după micul dejun sortam deșeurile sau scoteam cupru din

radiatoare. Dacă băieții lucrau la depozit, uneori mă duceam cu ei să conduc încărcătorul sau stivuitoarea sau macaraua. La prânz o ajutam pe mama să gătească și să spele vasele, apoi mă întorceam, fie la depozit, fie la stivuitoare.

Singura diferență era Shawn. Nu mai era cum mi-l aminteam eu. Nu spunea un cuvânt răstit, părea să se fi împăcat cu el însuși. Studia pentru testul GED și într-o seară când ne întorceam de la lucru mi-a spus că vrea să încerce să meargă un semestru la un colegiu comunitar. Voia să studieze Dreptul.

În vara aceea la Worm Creek Opera House s-a jucat un spectacol și eu cu Shawn ne-am luat bilete. Charles era și el acolo, la câteva rânduri în fața noastră, și la pauză, când Shawn a intrat în vorbă cu o fată, a venit lângă mine. A fost prima dată când nu am fost mută. M-am gândit la Shannon și la felul cum vorbea cu ceilalți la biserică, la veselia ei prietenoasă, la cum râdea și zâmbea. *Fii Shannon,* mi-am spus. Și, timp de cinci minute, am fost.

Charles se uita ciudat la mine, așa cum văzusem că se uitau bărbații la Shannon. M-a întrebat dacă vreau să merg la film sâmbătă. Filmul pe care mi-l propunea era vulgar, lumesc, un film pe care nu aș fi vrut niciodată să-l văd, dar eram Shannon, așa că i-am spus că mă duc cu plăcere.

Sâmbătă seara am încercat să fiu Shannon. Filmul a fost groaznic, mai rău decât m-aș fi așteptat, genul de film la care nu s-ar duce decât un păgân. Dar îmi era greu să-l privesc pe Charles ca pe un păgân. Era pur și simplu Charles. M-am gândit să-i spun că filmul era imoral, că nu trebuia să se uite la așa ceva, dar - cum eram în continuare Shannon - nu am spus nimic, doar am zâmbit când m-a întrebat dacă vreau înghețată.

Când am ajuns acasă, doar Shawn mai era treaz. Zâmbeam când am intrat pe ușă. Shawn mi-a spus în glumă că am prieten și chiar era o glumă - voia să mă facă să râd. A spus că Charles avea gusturi bune, că eram omul cu cel mai mult bun-simț pe care-l știa, apoi s-a dus la culcare.

Odată ajunsă la mine în cameră, m-am privit îndelung în oglindă. Primul lucru pe care l-am observat au fost pantalonii bărbătești și că nu semănau cu cei pe care îi purtau alte fete. Al doilea lucru pe care l-am observat a fost că aveam cămașa prea largă, ceea ce dădea impresia că nu am forme.

Charles m-a sunat după câteva zile. Eram în camera mea, după o zi de pus tablă. Miroseam a diluant și eram plină de praf de culoarea cenușii, dar el nu avea de unde să știe. Am vorbit două ore. M-a sunat și în seara următoare, și în cea de după. Spunea să ieșim la un burger vineri.

Joi, după ce am terminat de sortat deșeuri, am mers 65 de kilometri până la cel mai apropiat Walmart și mi-am cumpărat o pereche de pantaloni femeiești și două cămăși, amândouă albastre. Când le-am pus pe mine, aproape că nu-mi recunoșteam propriul corp, cu toate formele și curbele. Le-am dat imediat jos, pentru că simțeam că într-un fel sunt indecente. Strict tehnic, nu erau, dar știam de ce mi le doream - ca să mi se observe corpul -, iar asta părea indecent, chiar dacă hainele nu erau.

A doua zi, după-amiaza, când echipa a terminat lucrul, am dat fuga în casă. Am făcut duș, am dat jos tot jegul de pe mine, apoi am pus hainele noi pe pat și m-am uitat îndelung la ele. După câteva minute le-am îmbrăcat și am rămas iar șocată de cum arătam. Nu aveam timp să mă mai schimb, așa că mi-am luat o geacă, deși era o seară călduroasă și, la un moment dat, deși nu aș ști să spun

când și de ce, am hotărât că până la urmă nu am nevoie de geacă. În seara aceea nu a mai fost nevoie să-mi amintesc să fiu Shannon: am vorbit și am râs fără să mă prefac câtuși de puțin.

Săptămâna aceea mi-am petrecut toate serile cu Charles. Bântuiam prin parcuri publice și cofetării, restaurante unde mâncam friptură și benzinării. L-am dus la Stokes pentru că îmi plăcea la nebunie acolo și pentru că directoarea adjunctă ne dădea mereu gogoșile care nu se vânduseră. Vorbeam despre muzică – despre formații de care nu auzisem în viața mea și despre cum voia el să fie muzician și să călătorească prin toată lumea. Nu vorbeam niciodată despre noi – dacă eram prieteni sau altceva. El nu aducea niciodată vorba despre asta, deși eu mi-aș fi dorit. Mi-aș fi dorit să-mi arate altfel – luându-mă delicat de mână sau punându-și brațul în jurul meu – dar nici asta nu făcea.

Vineri am stat în oraș până târziu și când m-am întors casa era cufundată în beznă. Mama avea computerul deschis și screen-saverul arunca o lumină verde peste cameră. M-am așezat și am deschis mecanic pagina BYU. Apăruseră notele. Trecusem. Mai mult decât atât. Luasem A la toate materiile în afară de Civilizație occidentală. Luam bursă care avea să-mi acopere jumătate din cheltuieli. Mă puteam întoarce.

Mi-am petrecut următoarea după-amiază cu Charles în parc, unde ne-am legănat alene pe niște cauciucuri legate cu sfoară. I-am spus despre bursă. Voisem să mă laud, dar, cumva, mi-au ieșit la iveală temerile. I-am spus că nici n-ar trebui să fiu la colegiu, că întâi ar fi trebuit să termin liceul. Sau măcar să-l încep.

Charles a tăcut cât am vorbit și nu a spus nimic multă vreme după aceea. Apoi a spus:

— Ești supărată pe părinții tăi că nu te-au dat la școală?

— A fost un avantaj! am spus, aproape țipând.

Fusese o reacție instinctuală. Era ca și cum aș fi auzit o strofă dintr-un șlagăr: nu mă puteam abține să spun următorul vers. Charles m-a privit sceptic, ca și cum m-ar fi întrebat cum se potrivește asta cu ce spusesem mai devreme.

— Ei bine, eu sunt supărat, a spus. Chiar dacă tu nu ești.

Nu am spus nimic. Nu auzisem pe nimeni să-l critice pe tatăl meu în afară de Shawn și nu eram în stare să răspund. Voiam să-i spun lui Charles despre Illuminati, dar erau cuvintele tatălui meu și chiar în minte îmi sunau straniu, ca un rol. Îmi era rușine că nu puteam să mi le însușesc. Pe atunci credeam – și o parte din mine va crede mereu asta – că vorbele tatălui meu trebuiau să fie și ale mele.

În fiecare seară timp de o lună, când veneam de la depozitul de deșeuri, stăteam o oră să-mi curăț murdăria de sub unghii și jegul din urechi. Îmi descâlceam părul și mă machiam stângaci. Mă dădeam cu loțiune pe vârfurile degetelor ca să înmoi bătăturile, în caz că în seara aceea Charles ar fi avut de gând să le atingă.

Când a făcut-o, într-un târziu, abia se înserase și eram la el în mașină, mergeam la el acasă să vedem un film. Tocmai ajunsesem în dreptul Fivemile Creek când s-a întins peste schimbătorul de viteze și și-a pus mâna pe a mea. Avea mâna caldă și îmi doream să i-o strâng, dar mi-am tras-o ca și când m-ar fi ars. Era o reacție involuntară și mi-am dorit pe loc să nu o fi avut. Același lucru s-a întâmplat și când a încercat a doua oară. Trupul mi s-a chircit, ascultând vocea unui instinct straniu, puternic.

Instinctul a trecut prin mine sub forma unui cuvânt, un vers îndrăzneț, puternic, declarativ. Nu era un cuvânt nou. Mă însoțea de ceva vreme, redus la tăcere, nemișcat, ca și cum ar fi dormit într-un ungher ascuns al amintirii. Când mă atinsese, Charles îl trezise și pulsa de viață.

Mi-am ascuns mâinile sub genunchi și m-am sprijinit de fereastră. Nu am putut să-l las să se apropie de mine – nu în seara aceea și în nicio seară, luni de zile – fără să mă cutremur când acest cuvânt, cuvântul meu, își croia loc furios în amintire. *Târfă.*

Am ajuns la el acasă. Charles a dat drumul la televizor și s-a așezat pe canapea; eu m-am cocoțat pe o latură. Luminile s-au stins, pe ecran a apărut genericul. Charles s-a apropiat de mine, încet la început, apoi mai hotărât, până când piciorul lui l-a atins pe al meu. În mintea mea am luat-o la fugă, am alergat două mii de kilometri într-o clipă. În realitate, doar am tresărit. Charles a tresărit și el – îl speriasem. M-am mutat, înghesuită în brațul canapelei, cu mâinile și picioarele strânse în jurul corpului, cât mai departe de el. Am stat în poziția asta nefirească poate douăzeci de secunde, până când a înțeles, a auzit cuvintele pe care nu le puteam rosti și s-a mutat pe podea.

douăzeci

CONSIDERENTELE PĂRINȚILOR

Charles era primul meu prieten din cealaltă lume, cea de care încercase tatăl meu să mă ferească. Era un om obișnuit, din toate punctele de vedere care îl făceau pe tatăl meu să disprețuiască acest conformism: vorbea despre fotbal și formații la modă mai mult decât despre Ziua de Apoi; îi plăcea la nebunie liceul; mergea la biserică, dar, ca cei mai mulți mormoni, dacă se îmbolnăvea, putea să sune și la doctor în loc de preotul mormon.

Nu puteam să împac lumea lui cu a mea, așa că le-am despărțit. În fiecare seară mă uitam de la fereastra mea după jeepul lui și când apărea pe drum alergam la ușă. Când ajungea în vârful dealului îl așteptam deja pe peluză și până să apuce să se dea jos eram în mașină și mă certam cu el în legătură cu centura de siguranță. (Refuza să pornească dacă nu mi-o puneam.)

Odată a venit mai devreme și a ajuns până la ușa din față. Am bolborosit nervoasă când i l-am prezentat mamei, care făcea un amestec de bergamotă și ylang-ylang, pocnind din degete ca să testeze cantitățile. L-a salutat, dar degetele îi pulsau în continuare. Când Charles s-a uitat la mine întrebător, mama i-a explicat că Dumnezeu vorbește prin degetele ei.

— Ieri am verificat și mi-am dat seama că astăzi o să mă doară capul dacă nu fac o baie în levănțică, a spus. Am făcut baie și ce crezi? Nu mă doare capul!

— Doctorii nu pot să vindece o migrenă înainte să apară, a intervenit tata, dar Domnul poate!

În timp ce mergeam spre mașina lui, Charles a spus:

— Casa ta miroase totdeauna așa?

— Cum?

— A plante putrezite.

Am ridicat din umeri.

— N-ai cum să nu simți mirosul, a spus. Era *puternic*. L-am mai simțit și înainte. Pe tine. Mereu miroși așa. La naiba, cred că acum și eu miros la fel.

Și-a adulmecat cămașa. Eu nu spuneam nimic. Nu simțisem niciun miros.

Tata mi-a spus că am început să „am aere". Nu-i plăcea că plecam de acasă de la depozitul de deșeuri în clipa în care terminam lucrul sau că mă curățam de orice urmă de unsoare înainte să ies cu Charles. Știa că aș fi preferat să ambalez produsele de la Stokes decât să conduc încărcătorul în Blackfoot, orașul prăfuit aflat la o oră de mers spre nord unde tata construia un hambar pentru muls. Îl deranja că știa că vreau să fiu în altă parte, că mă îmbrăcam ca altcineva.

Pe șantierul din Blackfoot inventa sarcini ciudate pentru mine, ca și cum ar fi crezut că așa o să-mi amintesc cine sunt. Odată, când eram la nouă metri înălțime, pe grinzile acoperișului neterminat, fără hamuri, pentru că nu le purtam niciodată, tata și-a dat seama că își uitase linia de cretă în partea cealaltă a construcției.

— Adu-mi linia de cretă, Tara, a spus.

Mi-am făcut o hartă a drumului pe care îl aveam de parcurs. Trebuia să sar din grindă în grindă, vreo cincisprezece

cu totul, cu peste un metru distanță între ele, să iau creta, apoi același lucru la întoarcere. Era exact genul de ordin dat de tata la care Shawn îi spunea: „Nici vorbă să facă așa ceva".

— Shawn, mă duci tu până acolo cu stivuitorul?

— Poți s-o aduci și singură, a spus Shawn. Doar dacă n-ai devenit între timp prea bună la așa ceva, cu școala ta șmecheră și prietenul tău șmecher.

Trăsăturile i s-au încordat, o imagine nouă și familiară în același timp.

Am mers în echilibru de-a lungul unei grinzi orizontale, până la grinda de la marginea hambarului. Dintr-un punct de vedere era mai periculos – dacă aș fi căzut în dreapta, nu ar fi fost alte grinzi care să mă oprească –, dar grinda de la margine era mai groasă și puteam să merg pe ea ca pe sârmă.

Așa au ajuns tata și Shawn tovarăși, deși nu erau de acord decât într-o singură privință: că aveam aere din cauză că studiam și că trebuia să fiu târâtă înapoi în timp. Fixată, ancorată într-o versiune mai veche a mea.

Shawn avea un dar al expresiilor pe care le folosea ca să-i descrie pe ceilalți. A început să scotocească în repertoriul de porecle. „Fătucă" a fost preferata lui câteva săptămâni. „Fătucă, adu-mi o piatră de polizor", striga, sau „Ridică cupa, fătucă!". Apoi se uita la mine să vadă cum reacționez. Nu reacționam deloc. Apoi a încercat „Wilbur". Pentru că mâncam foarte mult, așa spunea. „*Ce mai* porc" striga și apoi fluiera când mă aplecam să strâng un șurub sau să verific o măsurătoare.

Shawn a început să stea pe afară după ce echipa își termina ziua de lucru. Bănuiesc că voia să fie aproape de alee când intra Charles pe ea. Mereu avea de schimbat uleiul la camion. În prima seară când a stat afară, am alergat și am sărit în jeep până să apuce să spună ceva. În seara următoare el a fost cel mai rapid.

— Nu-i așa că-i frumoasă Tara? i-a strigat lui Charles. Are ochii ca un pește și mintea aproape la fel.

Era o glumă veche și fumată. Trebuie să fi știut că n-o să am nicio reacție pe șantier, așa că o păstrase pentru mai târziu, în speranța că de față cu Charles tot m-ar fi enervat.

În seara următoare:

— Mergeți la cină? Nu cumva să te bagi între Wilbur și mâncarea ei. Că nu mai rămâne nimic din tine.

Charles nu reacționa niciodată. Aveam o înțelegere tacită – serile noastre începeau când muntele dispărea din oglinda retrovizoare. În universul pe care îl exploram împreună erau benzinării și cinematografe; erau mașini înșirate pe drum ca niște bibelouri, pline de oameni care râdeau sau claxonau și făceau mereu cu mâna, pentru că era un oraș mic și toată lumea îl cunoștea pe Charles; drumuri noroioase albe de la cretă, canale de culoarea tocăniței de vițel și lanuri nesfârșite de grâu lucind ca bronzul. Dar nu exista Buck's Peak.

În timpul zilei nu exista decât Buck's Peak – asta și șantierul din Blackfoot. Într-una din săptămâni, Shawn și cu mine ne-am petrecut cea mai mare parte a timpului făcând grinzi ca să terminăm cu acoperișul hambarului. Foloseam un aparat de dimensiunile unei rulote ca să le dăm forma de Z, apoi atașam de polizoare perii de sârmă și îndepărtam rugina, ca să le putem vopsi. Când se usca vopseaua, le puneam lângă atelier, dar într-o zi-două vântul de pe vârf le acoperea cu praf negru care se transforma în funingine când se amesteca cu uleiurile de pe fier. Shawn a spus că trebuie spălate înainte să putem să le încărcăm, așa că am luat o cârpă și o găleată cu apă.

Era o zi călduroasă și trebuia să-mi șterg broboanele de sudoare de pe frunte. Mi s-a rupt bentița. Nu aveam alta. Vântul se prăvălea dinspre munte și îmi dădea părul în

ochi, așa că trebuia să-l dau la o parte. Aveam mâinile negre de la unsoare și, de fiecare dată când făceam asta, în urmă rămânea o dâră de murdărie.

L-am strigat pe Shawn când am terminat de curățat grinzile. A apărut din spatele unei șipci și și-a ridicat scutul de sudură. Când m-a văzut, pe față i-a apărut un zâmbet larg.

— S-a-ntors Cioroiul! a spus.

În vara în care Shawn și cu mine ne-am ocupat de Foarfecă, într-o după-amiază îmi ștersesem transpirația de pe față de atâtea ori, încât când am plecat la cină aveam nasul și obrajii negri. Atunci mi-a spus prima dată Shawn „Cioroi". Un cuvânt surprinzător, dar nu neobișnuit. Îl auzisem la tata, deci dintr-un punct de vedere știam ce înseamnă. Dar dintr-altul mi se părea că nu înseamnă nimic. Nu văzusem decât un negru, o fetiță, fiica adoptivă a unei familii de la biserică. Era clar că nu la ea se referise tata.

Shawn îmi spusese „Cioroi" toată vara: „Cioroiule, du-te și adu clemele alea de strângere!" sau „Hai la masă, Cioroiule!". Nu-mi bătusem niciodată capul cu asta.

Apoi lumea se întorsese cu susul în jos: ajunsesem la o universitate, unde intrasem într-un auditoriu și ascultasem, cu ochii mari și mintea febrilă, cursuri de istorie americană. Profesorul era Dr. Richard Kimball și avea o voce răsunătoare, contemplativă. Știam ce e sclavia: îl auzisem pe tata vorbind despre ea și citisem și eu în cartea preferată a tatei despre întemeierea Americii. Citisem că în perioada coloniilor sclavii erau mai liberi și mai fericiți decât stăpânii lor, pentru că stăpânii purtau povara îngrijirii lor. Mi se păruse firesc.

În ziua în care profesorul Kimball ne-a vorbit despre sclavie, a proiectat pe ecran un desen în creion cu o piață de sclavi. Ecranul era mare; domina încăperea ca la

cinematograf. Desenul era haotic. Femeile stăteau în picioare, dezbrăcate sau îmbrăcate sumar și înlănțuite, cu bărbați în jurul lor. Proiectorul a pocnit. Următoarea imagine era o fotografie alb-negru, neclară din cauza vechimii. Palidă și prea mult expusă, imaginea e emblematică. În ea se vede un bărbat așezat, gol de la brâu în sus, care arată către cameră o adevărată hartă de cicatrice umflate și întretăiate. Carnea nu prea mai seamănă a carne, de la câte a pățit.

În următoarele săptămâni am mai văzut multe imagini. Auzisem de anii Marii Depresii de când jucasem rolul lui Annie, dar diapozitivele cu bărbați cu pălării și haine lungi stând la coadă la cantine erau o noutate. Când profesorul Kimball ne-a vorbit despre al Doilea Război Mondial, pe ecran au apărut rânduri-rânduri de avioane de luptă care alternau cu rămășițele orașelor bombardate. Apăreau și chipuri - Roosevelt, Hitler, Stalin. Apoi zvonurile războiului s-au stins odată cu lumina proiectorului.

Când am intrat din nou în auditoriu, pe ecran erau alte fețe, negre. Nu mai apăruseră fețe negre pe acel ecran - cel puțin din câte țineam eu minte - de la cursurile despre sclavie. Uitasem de ei, de ceilalți americani, care pentru mine erau străini. Nu încercasem să-mi închipui cum luase sfârșit sclavia: cu siguranță că toată lumea auzise glasul dreptății și problema se rezolvase.

Asta gândeam în această privință când profesorul Kimball a început să ne vorbească despre ceva numit mișcarea pentru drepturi civile. Pe ecran a apărut o dată: 1963. Mi-am spus că trebuie să fie o greșeală. Îmi aminteam că Proclamația de emancipare fusese emisă în 1863. Nu știam ce e cu suta de ani în plus, deci am presupus că e o greșeală. Am copiat data cu un semn de întrebare, dar cu cât apăreau mai multe fotografii pe ecran, cu atât mai clar devenea despre ce secol vorbea profesorul. Erau fotografii alb-negru, dar personajele erau contemporane - pline

de energie, bine definite. Nu erau stampe din alte vremuri; se vedea mișcarea. Marșuri. Poliție. Pompieri care îi stropeau pe niște tineri cu furtunul.

Profesorul Kimball a înșirat nume de care nu auzisem niciodată. A început cu Rosa Parks. A apărut o imagine cu un polițist care îi ținea unei femei degetul într-un burete cu tuș. Profesorul Kimball ne-a spus că luase loc într-un autobuz. Eu din asta am înțeles că furase locul, deși mi se părea ciudat să furi așa ceva.

În locul fotografiei ei a apărut o alta, cu un băiat negru în cămașă albă, cu cravată și melon. Nu am auzit povestea lui. Mă gândeam în continuare la Rosa Parks și la cum ar fi putut cineva să fure un loc dintr-un autobuz. Următoarea fotografie a fost cu un cadavru și am auzit cum profesorul Kimball spunea:

— I-au scos trupul din râu.

Sub fotografie era o dată: 1955. Mi-am dat seama că mama avea patru ani în 1955 și deodată distanța dintre mine și Emmett Till a dispărut. Apropierea mea de acest copil ucis se putea măsura în viețile unor oameni pe care îi cunoșteam. Calculul nu se mai referea la mari schimbări istorice sau geografice - prăbușirea unei civilizații, eroziunea unui munte. Se măsura în riduri apărute în carnea unui om. În liniile de pe chipul mamei mele.

Următorul nume a fost Martin Luther King Jr. Nu-l mai văzusem, nici nu auzisem de el și mi-a luat câteva minute să înțeleg că profesorul Kimball nu se referea la Martin Luther, de care *auzisem*. Mi-a mai luat câteva minute să fac legătura dintre nume și imaginea de pe ecran - un bărbat cu pielea închisă la culoare în fața unui templu alb, înconjurat de o mare mulțime. Abia apucasem să înțeleg cine era și de ce vorbea când mi s-a spus că fusese asasinat. Eram încă suficient de ignorantă încât să rămân surprinsă.

— S-a-ntors Cioroiul!

Nu știu ce a văzut Shawn pe chipul meu - șoc sau furie sau o privire goală. Oricum, a fost încântat. Găsise o vulnerabilitate, un punct slab. Era prea târziu să mimez indiferența.

— Nu-mi mai spune așa, am spus. Nu știi ce înseamnă.

— Cum să nu? a spus. Ești neagră pe toată fața, ca un cioroi!

Restul după-amiezii - restul verii - am fost Cioroiul. Înainte reacționasem de mii de ori cu indiferență. Eventual mă amuzase și mă gândisem ce deștept era Shawn. Acum îmi venea să-i pun căluș în gură. Sau să-l oblig să pună mâna pe cartea de istorie, cu condiția să nu fie cea pe care tata o ținea și acum în camera de zi sub exemplarul înrămat al Constituției.

Nu aveam cuvinte să spun cum mă făcea să mă simt porecla. Shawn voise să mă umilească, să mă țină captivă în timp, într-o veche idee despre mine însămi. Dar, departe de a mă ține pe loc, cuvântul mă făcea să călătoresc în timp. De fiecare dată când îl rostea - „Hei, Cioroiule, ridică cupa" sau „Adu nivelmetrul, Cioroiule" - mă întorceam la universitate, în acel auditoriu în care văzusem istoria omenirii sub ochii mei și mă întrebasem ce loc aveam eu în ea. Poveștile lui Emmett Till, Rosa Parks și Martin Luther King îmi reveneau în minte de fiecare dată când Shawn striga „Cioroiule, treci pe rândul următor". Le-am văzut fețele suprapuse peste toate grinzile transversale pe care le-a sudat Shawn în vara aceea, așa că spre sfârșitul ei începusem în cele din urmă să pricep un lucru care ar fi trebuit să fie de la sine înțeles de la bun început: că cineva se împotrivise marelui marș al egalității; că existase o persoană de la care libertatea trebuise smulsă.

Nu mă gândeam că fratele meu ar fi acel om; mă îndoiesc că l-aș putea privi vreodată astfel. Cu toate acestea,

ceva se schimbase. Pornisem pe drumul înțelegerii, înțelesesem un lucru esențial despre fratele meu, despre tatăl meu, despre mine. Văzusem cum fuseserăm definiți de o tradiție care ne venea de la alții, o tradiție pe care o ignoram fie cu bună știință, fie accidental. Începusem să înțeleg că ne puseserăm vocile în slujba unui discurs al cărui singur scop era să-i dezumanizeze și să-i atace pe ceilalți - pentru că era mai ușor să cultivi un asemenea discurs, pentru că mereu ni se *pare* că a ne păstra puterea este calea de urmat.

Nu aș fi putut să exprim toate aceste lucruri, nu în timp ce transpiram în acele după-amiezi mistuitoare în stivuitor. Nu aveam cunoștințele de limbă pe care le am acum. Dar înțelegeam un lucru: că mi se spusese de mii de ori Cioroi și râsesem, iar acum nu puteam să râd. Cuvântul și felul în care îl spunea Shawn nu se schimbaseră; doar eu aveam alte urechi. Care nu-l mai percepeau ca pe o glumă. Acum auzeau un semnal, o chemare peste timp, la care răspundeam cu o convingere din ce în ce mai puternică: niciodată nu aveam să-mi mai permit să fiu folosită ca soldat într-un război pe care nu îl înțelegeam.

douăzeci și unu

GURA-LUPULUI

Tata m-a plătit cu o zi înainte să mă întorc la BYU. Nu avea să-mi dea cât promisese, dar îmi ajungea ca să plătesc jumătatea de taxe pe care o datoram. Ultima zi în Idaho mi-am petrecut-o cu Charles. Era duminică, dar nu m-am dus la biserică. Mă durea urechea de două zile și peste noapte se transformase din apăsare surdă în durere ascuțită și constantă. Aveam febră. Vedeam tulbure, ochii mă dureau de la lumină. Atunci m-a sunat Charles. Voiam să trec pe la el? I-am spus că nu vedeam prea bine și nu puteam să conduc. În cincisprezece minute a venit să mă ia.

Mi-am pus mâna la ureche și m-am cățărat cu greu pe locul pasagerului, apoi mi-am scos haina și mi-am pus-o pe cap ca să mă apăr de lumină. Charles m-a întrebat ce medicament luasem.

— Lobelia, am spus. Și gura-lupului.

— Nu cred că te ajută, a spus el.

— Ba da. În câteva zile își fac efectul.

A ridicat sprânceana, dar nu a spus nimic.

Casa lui Charles era îngrijită și spațioasă, cu geamuri mari și luminoase și podele lucioase. Îmi amintea de casa bunicii-din-oraș. M-am așezat pe un scaun de bar, cu capul lipit de bufetul rece. Am auzit zgomotul unui dulăpior deschis și pe cel al unui dop de plastic. Când am

deschis ochii, pe bufetul rece din fața mea erau două pastile roșii.

— Asta iau oamenii când au dureri, a spus Charles.

— Nu și noi.

— Care *noi*? a spus Charles. Mâine pleci. Nu mai ești una dintre ei.

Am închis ochii, în speranța c-o s-o lase baltă.

— Ce crezi că se întâmplă dacă iei pastilele? a spus.

N-am răspuns nimic. Nu știam ce se putea întâmpla. Mama spunea mereu că medicamentele sunt un tip special de otravă, care nu dispare niciodată din corp ci te mănâncă încet din interior toată viața. Îmi spunea că dacă iau un medicament acum, chiar dacă făceam copii abia peste zece ani, aveau să iasă diformi.

— Oamenii iau medicamente împotriva durerii, a spus el. E *normal.*

Probabil că am tresărit la auzul cuvântului „normal", pentru că nu a mai spus nimic. A umplut un pahar cu apă și mi l-a pus în față, apoi a împins ușor medicamentele până când mi-au atins brațul. Am luat unul. Nu mai văzusem niciodată de aproape o pastilă. Era mai mică decât m-aș fi așteptat.

Am înghițit-o, apoi și pe cealaltă.

De când mă știam, oricând aveam vreo durere, fie că era tăietură, fie că era durere de dinți, mama îmi făcea tinctură de lobelia și gura-lupului. Nu-mi atenua niciodată durerea, niciun pic. Din această cauză, ajunsesem să respect durerea, chiar să o venerez, ca pe ceva necesar și de neatins.

La douăzeci de minute după ce am înghițit pastilele, nu mă mai durea urechea. Nu reușeam să pricep absența durerii. Toată după-amiaza mi-am bâțâit capul de la dreapta la stânga, încercând să eliberez durerea. Mă gândeam că dacă reușeam să țip suficient de tare sau să mă mișc suficient de repede poate că durerea de ureche avea

să revină și aveam să știu că, în cele din urmă, medicamentul fusese o păcăleală.

Charles mă privea în tăcere, dar purtarea mea trebuie să i se fi părut absurdă, mai ales când am început să mă trag de ureche, care tot mă mai durea vag, ca să testez limitele acestui farmec ciudat.

Mama ar fi trebuit să mă ducă cu mașina la BYU a doua zi de dimineață, dar peste noapte fusese chemată să moșească un copil. Pe alee era o mașină – o Kia Sephia pe care tata o cumpărase de la Tony cu câteva săptămâni în urmă. Cheile erau în contact. Mi-am pus lucrurile în ea și m-am dus până în Utah, cu gândul că mașina avea să compenseze banii pe care mi-i datora tata. Bănuiesc că și el și-a spus același lucru, pentru că nu a pomenit niciodată de ea.

M-am mutat într-un apartament aflat la aproape un kilometru de universitate. Aveam colege noi de apartament. Robin era înaltă și atletică și prima dată când am văzut-o avea pe ea pantaloni de alergat mult prea scurți, dar n-am căscat ochii la ea. Când am cunoscut-o pe Jenni, bea o Cola Light. Nu m-am holbat nici de data asta, pentru că îl văzusem pe Charles de zeci de ori făcând același lucru.

Robin era cea mai mare și, dintr-un motiv sau altul, mă simpatiza. Înțelegea cumva că greșeam din ignoranță, nu din rea-voință, și mă corecta cu blândețe, dar foarte direct. Mi-a spus exact ce trebuie să fac sau să nu fac ca să mă înțeleg bine cu celelalte fete din apartament. Fără mâncare stricată în dulapuri sau vase murdare în chiuvetă.

Robin a explicat aceste lucruri la o ședință de apartament. Când a terminat, o altă colegă, Megan, și-a dres vocea.

— Vreau să vă reamintesc tuturor să vă spălați pe mâini după ce mergeți la baie, a spus. Și nu doar cu apă, ci cu săpun.

Robin și-a dat ochii peste cap.

— Sunt sigură că *toate* cele de aici se spală pe mâini.

În seara aceea, după ce am ieșit de la baie, m-am oprit la chiuveta din hol și m-am spălat pe mâini. Cu săpun.

A doua zi începeau cursurile. Charles îmi concepuse un plan. Mă înscrisese la două cursuri de muzică și la unul de religie, la care spunea că îmi va fi ușor. Apoi îmi pusese pe listă două cursuri mai grele - algebră de colegiu, de care îmi era groază, și biologie, de care nu îmi era groază, pentru că nu știam ce înseamnă.

Din cauza algebrei era să pierd bursa. La toate cursurile profesorul mormăia inaudibil și se plimba prin fața tablei. Nu eram singura care nu înțelegea, dar înțelegeam mai puțin decât toți ceilalți. Charles a încercat să mă ajute, dar începea al treilea an de liceu și avea și el de învățat. În octombrie am dat examenul parțial și l-am picat.

Nu mai dormeam. Stăteam până târziu, îmi smulgeam părul din cap și încercam să înțeleg ceva din manual, apoi mă întindeam în pat și îmi descifram notițele. Am făcut ulcer. Odată Jenni m-a găsit chircită pe peluza unui necunoscut, la jumătatea drumului dintre campus și apartament. Îmi ardea stomacul; tremuram de durere, dar nu am vrut s-o las să mă ducă la spital. A stat cu mine jumătate de oră, apoi m-a condus acasă.

Durerile de stomac erau tot mai mari, simțeam toată noaptea, nu puteam să dorm. Aveam nevoie de bani de chirie, așa că m-am angajat ca portar la clădirea studenților la inginerie. Tura începea dimineața la patru. Între dureri și slujba de portar nu mai dormeam aproape deloc. Jenni și Robin îmi tot spuneau să mă duc la doctor, dar nu voiam. Le-am spus că urma să mă duc acasă de Ziua Recunoștinței și mama avea să mă vindece. Și-au aruncat una celeilalte priviri îngrijorate, dar nu au spus nimic.

Charles mi-a spus că aveam un comportament autodistructiv și că sufeream de o incapacitate aproape

patologică de a cere ajutor. Mi-a spus-o la telefon, atât de blând de parcă ar fi şoptit.

I-am spus că e nebun.

— Atunci du-te şi vorbeşte cu profesorul de algebră, a spus. Eşti pe cale să pici. Cere-i ajutorul.

Nu-mi trecuse niciodată prin gând să vorbesc cu un profesor - nu-mi dădusem seama că *aveam voie* să vorbim cu ei - aşa că m-am hotărât să încerc, măcar ca să-i dovedesc lui Charles că pot.

Am bătut la uşa biroului lui cu câteva zile înainte de Ziua Recunoştinţei. Părea mai mic în birou decât în sala de curs, şi mai lucios: lumina de deasupra biroului se reflecta pe capul şi ochelarii lui. Răscolea hârtiile de pe birou şi nu a ridicat privirea când m-am aşezat.

— Dacă pic la cursul ăsta, am spus, o să-mi pierd bursa.

Nu i-am explicat că fără bursă nu mă puteam întoarce

— Îmi pare rău, a spus, fără să se uite la mine. Dar e o şcoală grea. Poate ar fi mai bine să te întorci când mai creşti. Sau să ceri un transfer.

Nu ştiam ce înseamnă „transfer", aşa că nu am spus nimic. M-am ridicat să plec şi dintr-un motiv sau altul asta l-a mai îmbunat.

— Uite cum facem: examenul final cuprinde tot ce am învăţat în semestrul ăsta. Voi anunţa la curs că oricine are rezultate perfecte la examenul final - nu nouăzeci şi opt, ci o sută dintr-o sută - primeşte A, indiferent ce a făcut la parţial. Sună bine?

I-am spus că da. Şansele erau minime, dar eram regina şanselor minime. L-am sunat pe Charles. I-am spus că vin în Idaho de Ziua Recunoştinţei şi că am nevoie de meditator de algebră. Mi-a spus că ne vedem la Buck's Peak.

douăzeci și doi

(I · AM ȘOPTIT ȘI CE-AM URLAT

Când am ajuns la poalele muntelui, mama pregătea masa de Ziua Recunoștinței. Masa mare de stejar era plină de borcane cu tincturi și sticluțe de uleiuri esențiale pe care le-am strâns. Venea Charles la cină.

Shawn avea toane. Stătea la masă pe o bancă și se uita la mine cum strâng sticlele și le ascund. Spălasem vesela de porțelan a mamei, care nu fusese folosită niciodată și am început să o așez pe masă, potrivind atentă distanța dintre farfurii și cuțite.

Pe Shawn îl deranja toată agitația.

— E doar Charles, a spus. N-are el pretenții așa de mari. În fond, e cu tine.

Am adus pahare. Când i-am pus unul în față, Shawn și-a înfipt un deget între coastele mele și a apăsat tare.

— Nu mă atinge! am țipat.

Și camera s-a răsturnat. Am simțit cum îmi fug picioarele de sub mine și am fost dusă în camera de zi, departe de privirile mamei.

Shawn m-a întins pe spate și s-a așezat pe burta mea, imobilizându-mi brațele în lateral cu genunchii. Apăsarea mi-a scos tot aerul din piept. Mă apăsa cu brațele pe trahee. Am bolborosit ceva, am încercat să trag în piept aer cât să pot să țip, dar nu aveam pe unde.

— Când te porți ca un copil, mă obligi să mă port cu tine ca și cum ai fi copil.

Shawn a spus-o tare, aproape a strigat. Încerca să mi-o spună *mie,* dar nu o spunea *pentru* mine. O spunea pentru mama, ca să lămurească situația: eram un copil obraznic; el punea copilul la punct. Presiunea de pe trahee a scăzut și am simțit cu încântare aerul care îmi umplea pământii. Știa că nu voi striga după ajutor.

— Încetează, a urlat mama din bucătărie, dar nu eram sigură dacă se referea la Shawn sau la mine.

— E urât să țipi, a spus Shawn, vorbind din nou înspre bucătărie. Aici stai până când îți ceri scuze.

I-am spus că îmi pare rău că am țipat la el. În clipa următoare eram în picioare.

Am împăturit șervețele de hârtie și am pus câte unul în fața fiecărui tacâm. Când l-am pus pe cel de pe farfuria lui Shawn, și-a înfipt din nou degetul în coastele mele. Nu am spus nimic.

Charles a venit devreme - tata nici nu se întorsese încă de la depozitul de deșeuri - și s-a așezat la masă în fața lui Shawn, care îl privea fix, fără să clipească. Nu voiam să-i las singuri, dar mama avea nevoie să o ajut la gătit, așa că m-am întors la aragaz, dar născoceam tot felul de lucruri de făcut ca să mă întorc la masă. Într-unul din aceste drumuri l-am auzit pe Shawn cum îi povestea lui Charles despre armele lui și altă dată despre diferitele moduri de a omorî pe cineva. Am râs tare de fiecare dată, în speranța că Charles avea să creadă că sunt glume. A treia oară când m-am întors la masă, Shawn m-a tras la el în poală. Am râs și de data asta.

Farsa nu putea să dureze, nici măcar până la cină. Am trecut prin dreptul lui Shawn cu un platou de porțelan cu chifle în brațe și m-a lovit atât de tare în burtă că mi-a tăiat respirația. Am scăpat platoul. S-a făcut țăndări.

— De ce ai făcut asta? am strigat.

Totul s-a petrecut atât de repede încât nu știu cum am ajuns jos, dar eram din nou pe spate cu el deasupra mea. Îmi spunea să îmi cer scuze că spărsesem platoul. Am șoptit o scuză, cât de încet am putut, ca să nu audă Charles, dar asta l-a înfuriat pe Shawn. M-a prins de păr, iarăși lângă scalp, ca să mă țină bine, și m-a ridicat în picioare, apoi m-a târât spre baie. Mișcarea a fost atât de bruscă, încât Charles nu a avut timp să reacționeze. Ultimul lucru pe care l-am văzut când capul îmi era smuls pe hol a fost Charles care s-a ridicat în picioare, cu ochii mari și palid la față.

Aveam încheietura îndoită și brațul sucit la spate. Capul mi-a fost împins în toaletă până când nasul a ajuns să-mi plutească deasupra apei. Shawn țipa ceva, dar nu auzeam ce. Ascultam sunetul pașilor pe coridor și când i-am auzit m-am tulburat. Charles nu trebuia să mă vadă așa. Nu trebuia să știe că, în ciuda tuturor prefăcătoriilor - machiajul, hainele noi, vesela de porțelan -, *asta* eram eu de fapt.

M-am smucit, mi-am arcuit corpul și mi-am eliberat încheietura din strânsoarea lui Shawn. Îl prinsesem cu garda jos: eram mai puternică decât crezuse el sau poate doar mai îndrăzneață și îi scăpasem. Am sărit spre ușă. Trecusem de ea și făcusem un pas pe hol când capul mi-a țâșnit înapoi. Shawn mă luase de păr și m-a tras spre el cu atâta forță încât ne-am prăbușit amândoi pe spate în cadă.

Următorul lucru pe care mi-l amintesc este că Charles mă ridica și eu râdeam - un râs strident, isteric. Mă gândeam că dacă reușesc să râd suficient de tare, mai pot salva aparențele și Charles ar putea să creadă în continuare că nu e decât o glumă. Din ochi îmi curgeau lacrimi - aveam degetul mare de la picior rupt - dar continuam să chicotesc. Shawn stătea în prag cu o înfățișare ciudată.

— E totul bine? tot spunea Charles.

— Sigur! Shawn e așa de, așa de... *haios.*

Vocea mi s-a subțiat pe acest ultim cuvânt căci îmi lăsasem greutatea pe picior și un val de durere mă năpădise. Charles a încercat să mă ducă în brațe, dar l-am dat deoparte și am continuat să merg singură, scrâșnind din dinți ca să nu urlu de durere, și l-am atins cu palma prietenește pe fratele meu.

Charles nu a rămas la cină. A fugit la mașină și n-am avut nicio veste de la el decât după câteva ore, când m-a sunat și m-a rugat să ne întâlnim la biserică. Nu voia să vină la Buck's Peak. Am stat în jeepul lui într-o parcare întunecată și goală. Plângea.

— Nu e ce crezi tu că ai văzut, am spus.

Dacă m-ar fi întrebat cineva, i-aș fi spus că cel mai important lucru din lume pentru mine era Charles. Dar nu era așa. Și aveam să i-o dovedesc. *Cu adevărat* importantă pentru mine nu era nici dragostea, nici prietenia, ci capacitatea de a mă minți pe mine însămi cu convingere: de a crede că sunt puternică. Nu l-am putut ierta niciodată pe Charles că știa că nu sunt.

Am devenit nestatornică, pretențioasă, agresivă. Am născocit o grilă ciudată și în continuă evoluție prin care să evaluez cât de mult mă iubește, și când am văzut că nu se pliază pe ea am devenit paranoică. M-am lăsat pradă furiei, mi-am revărsat toată mânia sălbatică, toate resentimentele pline de teamă pe care le avusesem vreodată față de tata sau de Shawn asupra lui, acest spectator dezorientat care nu făcuse decât să mă ajute de fiecare dată. Când ne certam țipam că nu mai vreau să-l văd niciodată și am țipat de atâtea ori încât într-o seară, când l-am sunat să-i spun că m-am răzgândit, nu m-a mai lăsat el să o fac.

Ne-am mai întâlnit o singură dată, pe un câmp la marginea drumului. Buck's Peak se ițea deasupra noastră.

Mi-a spus că mă iubește, dar că e prea mult pentru el. Că nu poate să mă salveze. Că numai eu pot.

Nu aveam nici cea mai vagă idee despre ce vorbește.

Iarna a lăsat peste campus un strat gros de zăpadă. Stăteam în casă, învățam pe de rost ecuații algebrice, încercam să trăiesc ca înainte - să-mi închipui viața la universitate ruptă de viața mea la Buck's Peak. Zidul dintre cele două fusese inexpugnabil. Charles era o gaură în el.

Crizele de ulcer au revenit, stomacul mă ardea și mă durea toată noaptea. O dată m-am trezit scuturată de Robin. Spunea că țipasem în somn. Mi-am atins fața și era umedă. M-a cuprins în brațe, ca să mă simt ocrotită.

A doua zi de dimineață, Robin mi-a spus să merg cu ea la doctor - pentru ulcer, dar și ca să-mi facă o radiografie la picior, pentru că degetul mare se înnegrise. I-am spus că nu am nevoie de doctor. Crizele de ulcer aveau să treacă și cineva se ocupase deja de deget.

Robin a ridicat o sprânceană:

— Cine? Cine s-a ocupat de el?

Am ridicat din umeri. A presupus că mama mea și am lăsat-o să creadă asta. Adevărul era că, în dimineața de după Ziua Recunoștinței, îl rugasem pe Shawn să-mi spună dacă e rupt. Îngenunchease în bucătărie și îmi pusesem piciorul la el în poală. În acea poziție parcă era mai mic. S-a uitat un pic la deget, apoi a ridicat privirea la mine și am văzut ceva în ochii lui albaștri. M-am gândit că se pregătea să spună că îi pare rău, dar chiar în clipa în care mă așteptam ca buzele să înceapă să i se miște, m-a apucat de vârful degetului și a tras. Am simțit că-mi explodează piciorul, atât de intens a fost șocul. Încercam să-mi înăbuș spasmele de durere când Shawn s-a ridicat în picioare, mi-a pus mâna pe umăr și a spus:

— Îmi pare rău, Sică Murioară, dar doare mai puțin dacă nu te aștepți.

La o săptămână după ce îmi ceruse să merg cu ea la doctor, Robin m-a trezit din nou scuturându-mă. M-a ridicat și m-a tras spre ea, ca și cum trupul ei ar fi putut să mă lipească, să mă ajute să nu mă fac bucăți.

— Cred că trebuie să te duci la episcop, a spus a doua zi de dimineață.

— N-am nimic, am spus, clișeul clasic al oamenilor care au probleme. Am nevoie de somn, asta-i tot.

La puțin timp după aceea am găsit o broșură a serviciului de consiliere psihologică al universității pe birou. Nici nu m-am uitat la ea, am aruncat-o direct la coș. *Nu* puteam să merg la psiholog. Asta ar fi însemnat să cer ajutorul cuiva, iar eu mă credeam invincibilă. Era o înșelăciune elegantă, o piruetă mintală. Degetul nu era rupt pentru că nu se putea rupe. Doar o radiografie ar fi putut dovedi contrariul. Așadar, radiografia mi-ar fi rupt degetul.

Examenul la algebră făcea și el parte din această superstiție. În mintea mea dobândise un fel de putere mistică. Învățam ca o nebună, convinsă că, dacă treceam de *acest* examen, dacă făceam acel incredibil punctaj perfect, chiar și cu degetul rupt și fără Charles ca să mă ajute, asta dovedea că sunt deasupra tuturor acestor lucruri. De neatins.

În dimineața examenului m-am dus șchiopătând la centrul unde se dădeau testele și m-am așezat în sala unde trăgea curentul. Aveam testul în față. Problemele erau supuse, maleabile; cedau în fața manevrelor mele și formau soluții, una după alta. Am predat foaia, apoi am așteptat în holul înghețat, cu ochii la ecranul unde avea să se afișeze rezultatul. Când a apărut am clipit, apoi am mai clipit o dată. O sută. Punctaj perfect.

M-a cuprins o amorțeală delicioasă. Mă îmbătasem de ea și voiam să strig lumii întregi: *Uitați dovada:* nimic *nu mă poate atinge.*

Buck's Peak arăta ca întotdeauna de Crăciun – o turlă înzăpezită, împodobită cu vegetație veșnic verde –, iar ochii mei, tot mai obișnuiți cu cărămida și betonul, erau aproape orbiți de măreția și limpezimea priveliștii.

Richard era în stivuitor când am urcat dealul cu mașina, muta niște grinzi pentru atelierul pe care îl construia tata în Franklin, localitatea vecină. Richard avea 22 de ani și era unul dintre cei mai inteligenți oameni pe care-i cunoșteam, dar nu avea diplomă de liceu. Când am trecut pe lângă el pe alee, mi-am spus că probabil avea să conducă stivuitorul acela până la sfârșitul vieții.

Abia ajunsesem acasă de câteva minute când a sunat Tyler.

— Voiam doar să văd dacă Richard învață pentru testul ACT, a spus.

— O să dea testul?

— Nu știu, a spus Tyler. Eu și tata încercăm să-l convingem.

— Tata?

Tyler a râs.

— Da, tata. Vrea ca Richard să meargă la colegiu.

Am crezut că Tyler glumește până când, după o oră, ne-am așezat la cină. Abia începuserăm să mâncăm când tata, cu gura plină de cartofi, a spus:

— Richard, îți dau liber săptămâna viitoare și te plătesc dacă stai să înveți din cărțile alea.

Așteptam o explicație. A venit destul de repede.

— Richard e un geniu, mi-a spus tata după o clipă și a făcut cu ochiul. E de cinci ori mai deștept decât Einstein ăla. Poate să demonstreze că toate teoriile socialiste și speculațiile atee sunt greșite. O să se ducă și o să arunce în aer tot nenorocitul lor de sistem.

Tata a continuat cu discursul lui extatic, fără să observe ce efect avea asupra ascultătorilor. Shawn stătea pe bancă

aplecat, cu spatele sprijinit de perete, cu fața spre pământ. Când te uitai la ei parcă vedeai un om făcut din piatră, atât de greu părea, atât de nemișcat. Richard era copilul-minune, darul de la Dumnezeu, un Einstein care să-l conteste pe Einstein. Richard avea să schimbe lumea. Shawn, nu. Își pierduse prea mult din minți când căzuse de pe paletul ăla. Unul dintre fiii tatălui meu avea să conducă stivuitoarea toată viața, dar nu Richard.

Richard părea chiar mai nefericit decât Shawn. Avea umerii gârboviți și gâtul scufundat printre ei, ca și cum s-ar fi micșorat sub greutatea laudelor tatei. După ce tata s-a culcat, Richard mi-a spus că făcuse un test ACT. Obținuse un punctaj atât de prost încât nici nu a vrut să mi-l spună.

— Se pare că sunt Einstein, a spus Richard, cu capul în mâini. Ce mă fac? Tata spune că o să mut munții și eu nici nu știu dacă o să trec testul.

În toate serile era la fel. La cină, tata enumera toate teoriile științifice greșite pe care fiul său genial avea să le desființeze; apoi, după cină, eu îi povesteam lui Richard despre colegiu, despre cursuri, cărți, profesori, lucruri care știam că îi vor trezi nevoia înnăscută de a învăța. Îmi făceam griji: așteptările tatei de la Richard erau așa de ridicate și teama lui Richard de a-l dezamăgi atât de intensă, încât era posibil ca Richard chiar să nu ia testul ACT.

Venise vremea să punem acoperiș la atelierul din Franklin, așa că la două zile după Crăciun mi-am înghesuit degetul mare, în continuare strâmb și negru, într-o cizmă cu vârf de oțel, apoi am stat toată dimineața pe un acoperiș și am băgat șuruburi în tabla de zinc. Pe înserat, Shawn a pus deoparte șurubelnița electrică și a coborât de pe platforma încărcătorului.

— Mai facem și noi pauză, Sică Murioară, a strigat de jos. Hai să ieșim în oraș.

Am sărit pe cupă și Shawn a coborât platforma.

— Tu conduci, a spus, apoi și-a lăsat scaunul pe spate și a închis ochii.

Am pornit spre Stokes.

Îmi amintesc detalii ciudate despre clipa în care am intrat în parcare - mirosul de ulei care se ridica din mănușile noastre de piele, senzația de șmirghel pe care mi-o dădea nisipul de pe vârfurile degetelor. Și pe Shawn, care rânjea la mine din scaunul pasagerului. Prin hățișul de mașini, observ una, un jeep roșu. Charles. Trec prin parcarea centrală și ajung pe partea de asfalt din latura nordică a magazinului, unde-și parchează angajații mașinile. Trag oglinda ca să văd cum arăt și observ părul încâlcit de la vântul de pe acoperiș și unsoarea tablei care mi-a intrat în porii pe care i-a făcut mari și maronii. Am hainele pline de mizerie.

Shawn vede jeepul roșu. Se uită la mine cum îmi ling degetul mare și îmi curăț murdăria de pe față și îl cuprinde entuziasmul.

— Haidem! zice.

— Te aștept în mașină.

— Vii cu mine, spune Shawn.

Shawn îmi simte rușinea. Știe că Charles nu m-a văzut niciodată așa - că toată vara trecută, în fiecare zi, dădeam fuga acasă și înlăturam toate petele, toate murdăriile, că îmi ascundeam tăieturile și bătăturile sub haine noi și straturi de machiaj. Shawn m-a văzut de sute de ori cum ieșeam din baie de nerecunoscut după ce făcusem depozitul de deșeuri să dispară pe scurgerea de la duș.

— Vii cu mine, repetă Shawn.

Ocolește mașina și îmi deschide ușa. O mișcare din vremurile vechi, oarecum cavalerească.

— Nu vreau, spun eu.

— Nu vrei ca prietenul tău să te vadă așa de strălucitoare?

Zâmbește și mă împunge cu degetul. Mă privește ciudat, ca și cum mi-ar spune: *Asta ești. Te-ai prefăcut că ești altcineva. Mai bună. Dar* asta *ești tu și atât.*

Începe să râdă tare, sălbatic, ca și cum s-ar fi întâmplat ceva amuzant. Dar nu s-a întâmplat nimic. Continuă să râdă, mă prinde de braț și mă trage în sus, ca și cum ar vrea să mă arunce în spate și să mă care după el, ca pompierii. Nu vreau ca Charles să vadă asta, așa că pun capăt jocului. Spun sec:

— Nu mă atinge.

Ce urmează e o amintire începețoșată. Nu văd decât instantanee – cerul care-și schimbă absurd poziția, pumni care se apropie de mine, privirea ciudată, sălbatică, din ochii unui bărbat pe care nu-l recunosc. Îmi văd mâinile prinse de volan și simt brațe puternice smucindu-mă de picioare. Simt ceva la gleznă, ca un pocnet. Sunt trasă din mașină.

Simt pavajul înghețat pe spate; pietricelele mi se înfig în piele. Blugii mi-au alunecat în jos pe șolduri. I-am simțit cum coboară, centimetru cu centimetru, când Shawn îmi smulgea picioarele. Tricoul mi s-a ridicat și mă uit la mine, la trupul meu lăbărțat pe asfalt, la sutien și la chiloții decolorați. Vreau să mă acopăr, dar Shawn mi-a imobilizat mâinile deasupra capului. Stau nemișcată, simt cum frigul se prelinge înăuntrul meu. Îmi aud vocea implorându-l să-mi dea drumul, dar nu par a fi eu însămi. Ascult plânsul unei alte fete.

Sunt trasă în sus și pusă pe picioare. Trag de haine. Apoi cineva mă prinde de încheietură și mi-o sucește la spate, o îndoaie, cât se poate îndoi și mai mult. Am nasul aproape de pământ când osul începe să se arcuiască. Încerc să-mi recapăt echilibrul, să mă împing din picioare, dar când îmi

las greutatea pe gleznă se îndoaie. Strig. Oamenii întorc capetele spre noi. Își lungesc gâturile să vadă care-i treaba. Imediat, încep să râd - un chicotit sălbatic, isteric, care în ciuda eforturilor mele tot pare un țipăt.

— Intri cu mine, spune Shawn și simt cum îmi trosnește osul încheieturii.

Intru cu el în lumina strălucitoare. Râd în timp ce trecem printre rafturi și luăm ce vrea să cumpere. Râd la orice spune, în încercarea de a-i convinge pe toți cei care ar fi putut fi în parcare că totul nu fusese decât o glumă. Am glezna scrântită, dar aproape că nu simt durerea.

Nu ne întâlnim cu Charles.

Pe drumul de întoarcere la șantier nu spunem nimic. Sunt doar opt kilometri, dar parcă ar fi optzeci. Ajungem și merg șchiopătând spre atelier. Tata și Richard sunt înăuntru. Șchiopătam și înainte din cauza degetului, așa că noua mea șontâcăială nu se observă. Și totuși Richard se uită la fața mea murdară de unsoare și lacrimi și își dă seama că s-a întâmplat ceva; tata nu vede nimic.

Îmi iau șurubelnița electrică și bag șuruburile cu mâna stângă, dar presiunea nu este egală și, cu greutatea pe un singur picior, am un echilibru precar. Șuruburile sar de pe tabla vopsită lăsând urme lungi, întortocheate, ca niște panglici cu funde. Tata mă trimite acasă după ce stric două foi de tablă.

În seara aceea, cu încheietura înfășurată în cârpe, mâzgălesc câteva cuvinte în jurnal. Îmi pun întrebări. De ce nu s-a oprit când l-am implorat? *Parcă m-ar fi bătut un strigoi,* scriu. *Parcă nu mă auzea.*

Shawn bate la ușă, îmi bag jurnalul sub pernă. Are umerii căzuți când intră. Vorbește încet. A fost o joacă, spune. Nu-și dăduse seama că mă doare decât pe șantier, când văzuse cum mă țin de braț. Se uită la oasele încheieturii, îmi analizează glezna. Îmi aduce gheață într-un

șervet de vase și îmi spune ca data viitoare când ne distrăm să-i zic dacă ceva nu e în regulă. Pleacă. Mă întorc la jurnal. *Chiar glumea?* scriu. *Nu-și dădea seama că mă doare? Nu știu. Pur și simplu nu știu.*

Încep să cuget, să mă îndoiesc că vorbisem clar: ce spusesem în șoaptă și ce țipasem? Trag concluzia că dacă l-aș fi rugat altfel, dacă aș fi fost mai calmă, s-ar fi oprit. Scriu asta până ajung să o cred, ceea ce nu durează mult, pentru că *vreau* s-o cred. E o alinare să-mi spun că e vina mea, pentru că asta înseamnă că e în puterea mea să rezolv problema.

Îmi las jurnalul deoparte și mă întind pe pat, îmi spun povestea ca pe o poezie pe care m-am hotărât să o învăț pe de rost. Aproape că mi-a intrat definitiv în minte când sunt întreruptă. Imaginile dau buzna în mintea mea – eu pe spate, cu brațele strânse deasupra capului. Apoi, în parcare. Privesc în jos spre burta albă, apoi în sus spre fratele meu. Are o expresie pe care nu o pot uita, nu e supărare sau mânie. Nici urmă de furie. Doar plăcere pură. Apoi o parte din mine înțelege, chiar în clipa în care încerc să caut contra-argumente, că umilința mea i-a provocat acea plăcere. Nu fusese un accident sau un efect secundar. Ci scopul însuși.

Această frântură de înțelegere mă cuprinde ca un fel de posesie și câteva minute sunt copleșită de ea. Mă ridic din pat, îmi iau din nou jurnalul și fac un lucru pe care nu l-am mai făcut niciodată: scriu ce s-a întâmplat. Nu într-un limbaj vag și neclar, ca alte dăți: nu mă ascund în spatele indiciilor și al sugestiilor. Scriu ce îmi amintesc: *La un moment dat, în timp ce mă trăgea din mașină, îmi ținea amândouă mâinile imobilizate deasupra capului și mi s-a ridicat tricoul. L-am rugat să mă lase să-l trag la loc, dar parcă nu mă auzea. Se holba doar ca un mare nenorocit. E bine că sunt așa mică. Dacă eram mai mare, în clipa aceea l-aș fi făcut bucăți.*

— Nu știu ce-ai pățit la încheietură, mi-a spus tata a doua zi de dimineață, dar nu-mi ești de folos în echipă așa. Mai bine te duci înapoi în Utah.

Am străbătut drumul spre BYU ca sub hipnoză; când am ajuns, amintirile despre ziua precedentă erau începețoșate și vagi.

Mi-au revenit în centrul atenției când mi-am verificat e-mailul. Aveam un mesaj de la Shawn. Își cerea scuze. Dar își ceruse deja scuze în camera mea. Niciodată nu mai făcuse asta de două ori.

Mi-am luat jurnalul și am mai scris o însemnare, opusă celei dintâi, în care mi-am revizuit amintirea. A fost o neînțelegere, am scris. Dacă l-aș fi rugat să se oprească, s-ar fi oprit.

Dar oricum mi-aș fi amintit-o, întâmplarea aceea a schimbat totul. Acum, că mă gândesc, îmi vine greu să cred nu ce s-a întâmplat, ci că am scris ce s-a întâmplat. Că de undeva din acea coajă fragilă – în fata golită cu totul de iluzia invincibilității – se mai vedea o scânteie.

A doua însemnare nu avea să o întunece pe prima. Ambele aveau să rămână acolo, amintirile *mele* alături de ale *lui*. Faptul că nu ștergeam nimic de dragul consecvenței, că nu rupeam una dintre pagini, era un act de curaj. Să recunoști nesiguranța înseamnă să recunoști slăbiciunea, neputința și să crezi în tine în ciuda amândurora. Este o nestatornicie, dar în nestatornicia asta se ascunde o putere: hotărârea de a trăi în mintea ta, nu într-a altuia. M-am întrebat adesea dacă nu cumva cele mai puternice cuvinte pe care le-am scris în seara aceea au fost nu cele provocate de furie sau mânie, ci de îndoială: *Nu știu. Pur și simplu nu știu.*

A nu fi sigur, dar a refuza să cedezi în fața celor care pretind că sunt siguri era un privilegiu pe care nu mi-l îngăduisem niciodată. Viața îmi era povestită de alții.

Vocile lor erau puternice, empatice, absolute. Nu mă gândisem niciodată că vocea mea putea fi la fel de puternică.

douăzeci și trei

SUNT DIN IDAHO

Duminica, după o săptămână, un bărbat de la biserică m-a invitat la cină. Am refuzat. Lucrul s-a repetat după câteva zile cu alt bărbat. Am refuzat din nou. Nu puteam să accept. Nu voiam să-i am prin preajmă pe niciunul dintre ei.

La urechile episcopului a ajuns că o femeie din turma lui era pornită împotriva căsătoriei. După slujba de duminică, asistentul lui a venit să-mi spună că eram așteptată în biroul episcopului.

Încă mă durea încheietura când i-am strâns mâna episcopului. Era un bărbat între două vârste cu fața rotundă și părul negru frumos pieptănat. Avea o voce moale ca satinul. Părea să mă cunoască încă dinainte să apuc să deschid gura. (Într-un fel mă cunoștea; Robin îi povestise o mulțime de lucruri.) Mi-a spus că ar fi fost bine să mă înscriu la serviciul de consiliere al universității, pentru ca într-o zi să mă pot bucura de căsătoria veșnică cu un bărbat drept.

El vorbea și eu stăteam tăcută ca o piatră.

M-a întrebat de familia mea. Nu am răspuns nimic. Deja îi trădasem, pentru că nu-i iubeam cum trebuie; măcar puteam să tac.

— Căsătoria este planul lui Dumnezeu, a spus episcopul, apoi s-a ridicat în picioare.

Întâlnirea luase sfârșit. Mi-a spus să mai vin duminica următoare. I-am spus că voi veni, dar știam că nu o voi face.

În timp ce mergeam spre apartament, îmi simțeam trupul greu. Toată viața mi se spusese că măritișul e voia lui Dumnezeu, că să-l refuzi e un fel de păcat. Mă împotriveam lui Dumnezeu. Și totuși nu asta voiam. Îmi doream copii, familie, dar chiar în timp ce tânjeam după ea, știam că nu o voi avea niciodată. Nu puteam să stau în preajma unui bărbat fără să mă disprețuiesc pe mine însămi.

Mereu îmi bătusem joc de cuvântul „curvă". Până și pentru mine era gutural și demodat. Dar chiar dacă în ascuns râdeam de Shawn că îl folosea, ajunsesem să mă identific cu el. Faptul că era un cuvânt învechit făcea asocierea și mai puternică, pentru că însemna că de obicei nu auzeam acest cuvânt decât în legătură cu mine.

Odată, pe când aveam cincisprezece ani, după ce începusem să mă machiez și să mă dau cu ruj, Shawn îi spusese tatei că auzise zvonuri despre mine în oraș, că aveam deja o faimă proastă. Tata a crezut pe loc că sunt gravidă. Nu ar fi trebuit să accepte niciodată acele piese de teatru din oraș, a strigat la mama. Mama a spus că sunt de încredere, decentă. Shawn a spus că nicio adolescentă nu era de încredere și că, din experiența lui, cele care o făceau pe evlavioasele erau uneori cele mai rele.

Stăteam pe pat, cu genunchii la piept, și îi ascultam cum strigă. Eram oare însărcinată? Nu eram sigură. M-am gândit la toate contactele pe care le avusesem cu băieții, la fiecare privire, la fiecare atingere. M-am dus la oglindă și mi-am ridicat tricoul și mi-am plimbat degetele pe abdomen, l-am studiat centimetru cu centimetru și mi-am spus: *Poate.*

Nu sărutasem niciodată vreun băiat.

Fusesem martoră la nașteri, dar nu mi se spusese nimic despre conceperea unui copil. În timp ce fratele și

tatăl meu strigau, ignoranța mă obliga să tac: nu puteam să mă apăr, pentru că nu înțelegeam învinuirea.

După câteva zile, când se confirmase că nu eram însărcinată, ajunsesem la o nouă înțelegere a cuvântului „curvă", legată mai puțin de acțiuni și mai mult de substanță. Problema nu era că *făcusem* ceva greșit, ci că *existența* mea era greșit orientată. În însuși faptul că eram se ascundea ceva necurat.

Este ciudat câtă putere asupra ta le acorzi celor pe care îi iubești, scrisesem în jurnal. Dar Shawn avea asupra mea mai multă putere decât mi-aș fi putut închipui vreodată. Mă definise pentru mine însămi, iar putere mai mare decât aceasta nu există.

Stăteam în fața biroului episcopului într-o seară rece de februarie. Nu știam de ce mă dusesem acolo.

Episcopul stătea liniștit la birou. M-a întrebat cu ce poate să mă ajute și i-am spus că nu știu. Nimeni nu-mi putea da ce-mi doream, pentru că îmi doream să fiu reparată.

— Pot să te ajut, a spus, dar trebuie să-mi spui ce te supără.

Vocea îi era blândă, iar blândețea era crudă. Mi-aș fi dorit să strige. Dacă striga, m-aș fi înfuriat și când eram furioasă mă simțeam puternică. Nu știam dacă pot să fac ce urma să fac fără să mă simt puternică.

Mi-am dres glasul, apoi am vorbit o oră.

M-am întâlnit cu episcopul în fiecare duminică până în primăvară. Eu îl priveam ca pe un patriarh cu putere asupra mea, dar el părea să renunțe la acea autoritate din clipa în care intram pe ușă. Eu vorbeam și el asculta și îmi alunga rușinea, așa cum un vindecător îndepărtează infecția dintr-o rană.

La sfârșitul semestrului i-am spus că mă duc acasă peste vară. Nu mai aveam bani; nu aveam cu ce să plătesc chiria. Părea obosit când i-am spus. Mi-a spus:

— Nu te duce acasă, Tara. Îți plătește Biserica chiria.

Nu voiam banii Bisericii. Decizia era luată. Episcopul m-a rugat să-i promit un singur lucru: că nu aveam să lucrez pentru tatăl meu.

În prima zi din Idaho mi-am reluat munca de la Stokes. Tata a râs de mine, a spus că nu aveam să câștig suficienți bani ca să mă pot întoarce la școală. Avea dreptate, dar episcopul spusese că Dumnezeu avea să mă ajute și credeam asta. Toată vara am pus marfă pe rafturi și am însoțit bătrâne la mașină.

Îl evitam pe Shawn. Era ușor, pentru că avea o nouă prietenă, Emily, și se vorbea despre nuntă. Shawn avea 28 de ani; Emily era în ultimul an de liceu. Era o fată supusă. Shawn juca cu ea aceleași jocuri pe care le jucase cu Sadie, ca să vadă în ce măsură o putea controla. Ea îi urma cu sfințenie ordinele, tremura când el ridica vocea, își cerea scuze când țipa la ea. Nu aveam nicio îndoială că menajul lor avea să fie manipulator și violent - deși nu erau cuvintele mele. Le auzisem de la episcop și încă încercam să le înțeleg bine.

La sfârșitul verii m-am întors la BYU cu numai două mii de dolari. În prima seară am scris în jurnal: *Am atâtea facturi încât nu-mi dau seama cum o să le plătesc. Dar Dumnezeu îmi va da fie încercări care să mă ajute să cresc, fie o cale de ieșire.* Tonul pare mărinimos, un pic încrezut, dar simt în el o undă de fatalism. Poate avea să trebuiască să renunț la școală. Nu-i nimic. Și în Utah erau magazine universale. Aveam să ambalez cumpărăturile și într-o zi aveam să fiu directoare.

Mi-am revenit brusc din această resemnare la două săptămâni după începutul semestrului de toamnă, când m-am trezit într-o noapte cu o durere crâncenă de falcă. Nu simțisem niciodată o durere atât de acută, ca și cum m-ar fi curentat. Îmi venea să-mi smulg falca, numai să scap de ea. M-am împleticit până la oglindă. Sursa durerii era un dinte

pe care-l spărsesem cu mulți ani în urmă, dar care acum se rupsese din nou, adânc. M-am dus la dentist, care mi-a spus că dintele putrezea deja de ani de zile. Tratamentul costa o mie patru sute de dolari. Nu-mi permiteam să plătesc nici jumătate dacă mai voiam să fac școală.

Am sunat acasă. Mama a fost de acord să-mi împrumute banii, dar tata a pus o condiție: aveam să lucrez pentru el vara următoare. Nici nu mă gândeam. I-am spus că o terminasem cu depozitul de deșeuri, pentru totdeauna, și am închis.

Am încercat să ignor durerea și să mă concentrez la cursuri, dar era ca și cum ar fi trebuit să stau în sala de clasă cu un lup agățat cu dinții de falca mea.

Nu mai luasem ibuprofen din ziua în care îmi dăduse Charles, dar acum am început să înghit pastilele ca pe bomboane. Mă ajutau foarte puțin. Durerea ajungea până la nerv și era prea puternică. Nu mai dormisem de când mă apucaseră durerile și am început să sar peste mese pentru că nici nu se punea problema să mestec. Atunci i-a spus Robin episcopului.

M-a chemat în biroul lui într-o după-amiază luminoasă. M-a privit calm peste birou și a spus:

— Ce ai de gând să faci cu dintele?

Am încercat să fac o figură relaxată.

— Nu poți să stai așa tot anul, a spus. Dar am o soluție simplă. Ba chiar foarte simplă. Cât câștigă tatăl tău?

— Nu mare lucru, am spus. Are datorii de anul trecut, de când i-au distrus băieții echipamentul.

— Minunat, a spus el. Am aici documentele necesare pentru o finanțare. Sunt sigură că ești eligibilă și partea cea mai bună e că nu trebuie să dai banii înapoi.

Auzisem de subvențiile guvernamentale. Tata spunea că dacă acceptai așa ceva deveneai datornicul celor de la Illuminati.

— Așa pun mâna pe tine, spusese. Îți dau bani și, până să-ți dai seama, ești *al lor.*

Aceste cuvinte îmi răsunau în cap. Îi auzisem pe alți studenți vorbind despre subvențiile pe care le primiseră și fugeam de ele. Mai degrabă mă lăsam de școală decât să mă las cumpărată.

— Nu cred în subvenții guvernamentale, am spus.

— De ce nu?

I-am zis ce spusese tatăl meu. A oftat și a privit spre cer.

— Cât costă să-ți faci dintele?

— O mie patru sute, am spus. Fac eu rost de bani.

— Plătește Biserica, a spus calm. Am un fond discreționar.

— Acei bani sunt sfinți.

Episcopul și-a aruncat mâinile în sus. Am stat o vreme fără să spunem nimic, apoi el a deschis sertarul de la birou și a scos un carnet de cecuri. M-am uitat la antet. Era de la contul lui personal. A completat un cec și mi l-a întins, o mie cinci sute de dolari.

— *Nu* o să permit să renunți la școală pentru asta.

Cecul era la mine în mână. Ispita era așa de mare, durerea de falcă, atât de sălbatică, încât l-am ținut așa vreo zece secunde înainte să i-l înapoiez.

Lucram la lăptăria din campus, prăjeam chiftele și făceam cupe de înghețată. Supraviețuiam de la un salariu la altul neglijând anumite facturi și împrumutând bani de la Robin, așa că, de două ori pe lună, când îmi intrau în cont câteva sute de dolari, dispăreau în câteva ore. La sfârșitul lui septembrie, când am împlinit nouăsprezece ani, nu aveam o lețcaie. Renunțasem la tratamentul stomatologic; știam că nu aveam să am niciodată o mie patru sute de dolari. În plus, durerea se atenuase; fie murise nervul, fie creierul se obișnuise cu șocurile pe care le transmitea.

Însă mai aveam alte facturi, așa că m-am hotărât să vând singurul lucru cât de cât valoros pe care îl aveam - calul meu, Bud. I-am telefonat lui Shawn și l-am întrebat cât aș fi putut obține pe el. Shawn mi-a spus că o corcitură nu făcea mare lucru, dar că puteam să-l scot la licitație, ca pe caii pentru câini ai bunicului. Mi l-am închipuit pe Bud într-un tocător de carne, apoi am spus:

— Deocamdată caută-mi un cumpărător.

După câteva săptămâni Shawn mi-a trimis un cec de câteva sute de dolari. Când i-am telefonat și l-am întrebat cui i-l vânduse pe Bud, a mormăit ceva vag despre un tip din Toele care trecea prin zonă.

În acel semestru nu am fost o studentă curioasă. Curiozitatea este un privilegiu al celor cu o situație financiară stabilă: mintea mea se concentra pe probleme mai stringente, cum ar fi bilanțul exact al contului meu bancar, cât îi datoram cui și dacă mai aveam ceva prin cameră pe care să-l fi putut vinde cu zece-douăzeci de dolari. Îmi făceam temele și învățam pentru examene, dar mai degrabă de frică - frica să nu-mi pierd bursa dacă îmi scădea coeficientul, fie și cu o zecimală -, nu pentru că mă interesau cu adevărat cursurile.

În decembrie, după ce mi-am luat ultima leafă, aveam 60 de dolari în cont. Chiria era 110 dolari și trebuia să o plătesc pe 7 ianuarie. Aveam nevoie de bani, repede. Auzisem că lângă mall era o clinică unde se plătea pentru plasmă. O clinică trebuia să fie parte a Sistemului Medical, dar m-am gândit că, atât timp cât scoteau ceva din mine și nu băgau nimic, era în regulă. Asistenta mi-a împuns venele douăzeci de minute, apoi mi-a spus că sunt prea mici.

Am făcut un plin de benzină cu ultimii treizeci de dolari și m-am dus acasă de Crăciun. În dimineața de Crăciun, tata mi-a dat o pușcă - nu am scos-o din cutie, deci habar n-am ce tip de pușcă. L-am întrebat pe Shawn

dacă vrea să o cumpere, dar tata a luat-o și a spus că o pune el bine.

Deci așa se termina totul. Nu mai aveam nimic de vândut, nici prieteni din copilărie, nici daruri de Crăciun. Sosise vremea să renunț la școală și să-mi iau un loc de muncă. Acceptam acest lucru. Fratele meu Tony locuia la Las Vegas și lucra ca șofer de camion pentru curse lungi, așa că l-am sunat în ziua de Crăciun. Mi-a spus că pot să stau la el câteva luni și să lucrez la restaurantul In-N-Out Burger de peste drum.

Am închis și străbăteam coridorul, dorindu-mi să-l fi întrebat pe Tony dacă îmi putea împrumuta niște bani ca să ajung la Vegas, când am auzit cum mă striga o voce morocănoasă.

— Hei, Sicuță Murioară. Vino un pic.

Dormitorul lui Shawn era mizerabil. Pe jos era plin de haine murdare și de sub un morman de tricouri pătate ieșea vârful unui pistol. Rafturile de cărți gemeau de cutii de muniție și de teancuri de cărți de Louis L'Amour. Shawn stătea așezat pe pat, cu umerii cocârjați și picioarele întinse. Părea să stea așa de ceva vreme, contemplând mizeria. A suspinat, apoi s-a ridicat și a venit spre mine, cu mâna dreaptă ridicată. Am făcut din instinct un pas înapoi, dar băgase mâna în buzunar. Și-a scos portofelul, l-a deschis și a scos o bancnotă nouă de o sută de dolari.

— Sărbători fericite, a spus. Tu n-o să irosești banii ăștia, cum aș face eu.

Am socotit că suta aceea de dolari este un semn de la Dumnezeu. Trebuia să continui școala. M-am întors la BYU și am plătit chiria. Apoi, pentru că știam că nu o voi putea plăti în februarie, mi-am luat o a doua slujbă ca femeie de serviciu. De trei ori pe săptămână mergeam cu mașina spre nord, ca să deretic prin case scumpe din Draper.

Continuam să mă întâlnesc cu episcopul în fiecare duminică. Robin îi spusese că nu-mi cumpărasem manualele pentru semestrul următor.

— E o prostie, a spus. Solicită subvenția! Ești săracă! Pentru asta sunt făcute aceste subvenții!

Împotrivirea mea era irațională, viscerală.

— Câștig o mulțime de bani, a spus episcopul. Plătesc o grămadă de impozite. Gândește-te că sunt banii mei.

Tipărise formularul de solicitare, pe care mi l-a întins.

— Gândește-te. Trebuie să înveți să accepți ajutorul celorlalți, chiar și pe al guvernului.

Am luat documentele. Robin le-a completat. Am refuzat să le trimit.

— Termină treaba cu hârțogăraia, a spus. Vezi cum ți se pare.

Aveam nevoie de declarațiile fiscale ale părinților mei. Nici măcar nu eram sigură că părinții mei plăteau impozite, însă, dacă plăteau, știam că tata nu mi le-ar fi dat dacă ar fi știut pentru ce îmi trebuiau. Am inventat zece pretexte pentru care aș fi avut nevoie de ele, dar niciunul verosimil. Îmi imaginam declarațiile într-un dulap mare gri din bucătărie. Și am decis să le fur.

Am plecat spre Idaho un pic înainte de miezul nopții, în speranța că voi ajunge în jur de trei dimineața, când casa va fi tăcută. Am ajuns pe vârf și m-am furișat pe alee, tresărind de fiecare dată când o pietricică scârțâia sub roți. Am deschis fără zgomot ușa mașinii, apoi am mers tiptil pe iarbă și m-am strecurat pe ușa din dos, pășind ușor prin casă, cu mâna întinsă după dulapul cu acte.

Nu făcusem decât câțiva pași când am auzit un *clic* familiar.

— Nu trage! am strigat. Sunt eu!

— Cine?

Am apăsat pe întrerupător și l-am văzut pe Shawn în colțul camerei, cu un pistol îndreptat spre mine. L-a lăsat jos.

— Am crezut că eşti... altcineva.

— Evident, am spus.

Am rămas aşa, încremeniţi, o clipă, apoi m-am dus să mă culc.

A doua zi de dimineaţă, după ce tata plecase la depozit, i-am spus mamei una dintre poveştile mele inventate despre BYU, care avea nevoie de declaraţiile ei fiscale. Ştia că mint - mi-am dat seama, pentru că, atunci când tata s-a întors pe neaşteptate şi a întrebat-o de ce copiază declaraţiile, i-a spus că are nevoie de copii pentru arhivele ei.

Am luat copiile şi m-am întors la BYU. Nu am schimbat nicio vorbă cu Shawn înainte să plec. Nu m-a întrebat de ce mă furişam în propria mea casă la ora trei dimineaţa şi eu nu l-am întrebat pe cine aştepta, treaz în mijlocul nopţii, cu un pistol încărcat.

Documentele au stat pe biroul meu o săptămână, până când Robin a venit cu mine la oficiul poştal şi m-a privit cum le înmânez funcţionarei. Nu a durat mult, o săptămână, poate două. Făceam curat prin Draper când a venit poşta, aşa că Robin mi-a lăsat scrisoarea pe pat, cu un bileţel pe care scria că de acum eram comunistă.

Am rupt plicul şi pe pat a căzut un cec. De patru mii de dolari. M-a cuprins lăcomia, apoi teama de lăcomie. Pe hârtie era un număr de contact. Am sunat.

— E o problemă, i-am spus femeii care a răspuns. Cecul e de patru mii de dolari, însă eu nu aveam nevoie decât de o mie patru sute.

De la capătul celălalt al firului nu se auzea nimic.

— Alo? Alo?

— Hai s-o lămurim, a spus femeia. Spui că e un cec cu prea *mulţi* bani? Şi eu ce vrei să fac?

— Dacă vi-l trimit înapoi, puteţi să-mi trimiteţi altul? Nu-mi trebuie decât o mie patru sute. Pentru o lucrare dentară.

— Ascultă, drăguță, a spus. Ai primit atâta pentru că atâta se dă. Scoate banii sau nu, e treaba ta.

Mi-am făcut lucrarea. Mi-am cumpărat manualele, am plătit chiria și mi-au mai rămas bani. Episcopul a spus că ar trebui să-mi fac un cadou, dar i-am spus că nu pot, că trebuie să pun banii deoparte. Mi-a spus că-mi pot permite să cheltuiesc o parte.

— Ține minte, a spus, poți solicita aceeași sumă și la anul.

Mi-am cumpărat o rochie nouă de duminică.

Crezusem că banii vor fi folosiți ca să mă controleze, dar de fapt mi-au dat posibilitatea să-mi țin promisiunea față de mine însămi: era prima dată când chiar credeam ce spusesem, că nu voi mai lucra niciodată pentru tatăl meu.

Mă întreb acum dacă ziua în care m-am dus să fur declarația fiscală nu a fost prima dată când am plecat de *acasă* spre Buck's Peak. În noaptea aceea intrasem ca un intrus în casa tatălui meu. Era o schimbare în limbajul meu mintal, o cedare în fața locului meu de origine.

Felul în care vorbeam confirma acest lucru. Când alți studenți mă întrebau de unde sunt, spuneam „Sunt din Idaho", o propoziție care, indiferent de câte ori am repetat-o de-a lungul anilor, nu mi s-a părut niciodată că sună bine venind din gura mea. Când ești legat de un loc, când crești chiar în acea clipă din pământul lui, nu e nevoie să spui că ești de acolo. Nu am rostit niciodată cuvintele „Sunt din Idaho" înainte să plec de acolo.

douăzeci și patru

UN CAVALER, RĂTĂCITOR

Aveam o mie de dolari în cont. Îmi era greu să-mi închipui așa ceva, darămite s-o mai și spun. O mie de dolari. În plus. De care nu aveam nevoie pe loc. A durat câteva săptămâni până să mă obișnuiesc, dar apoi am început să profit de cel mai mare avantaj pe care mi-l dădeau banii: posibilitatea de a mă gândi și la altceva decât la bani.

Am început să mă concentrez pe profesori, deodată și cu hotărâre; era ca și cum înainte de subvenție i-aș fi privit printr-o lentilă încețoșată. Am început să înțeleg ce e cu manualele și am început să citesc mai mult decât strictul necesar.

Asta era starea mea când am auzit prima dată termenul „tulburare bipolară". Eram la cursul de psihologie când profesorul a citit simptomele cu voce tare de pe ecranul de deasupra: depresie, manie, paranoia, euforie, iluzii de grandoare și mania persecuției. Îl ascultam cu un interes disperat.

Acesta este tatăl meu, am scris în însemnări. *Îl descrie pe tata.*

Cu câteva minute înainte să sune clopoțelul, un student a întrebat ce legătură ar putea fi între tulburările psihice și mișcările separatiste.

— Mă gândesc la conflicte celebre, cum ar fi Waco, Texas sau Ruby Ridge, Idaho, a spus.

Idaho nu e cunoscut pentru prea multe lucruri, așa că mi-am spus că trebuie să fi auzit de „Ruby Ridge", indiferent ce-o fi fost. Spusese ceva despre un conflict. Mi-am cercetat memoria, am încercat să-mi amintesc dacă auzisem vreodată aceste cuvinte. Sunau oarecum cunoscut. Apoi în minte mi-au apărut imagini, slabe și distorsionate, ca și cum transmisia ar fi avut probleme la sursă. Am închis ochii și scena mi s-a derulat clar în fața ochilor. Eram la noi acasă, mă ghemuiam în spatele dulapurilor din lemn de mesteacăn. Mama stătea în genunchi lângă mine, cu respirația lentă și obosită. Se lingea pe buze și spunea că îi este sete, apoi, până să apuc eu să o opresc, s-a ridicat și s-a întins pe robinet. Am simțit vibrația unui foc de armă și m-am auzit cum strigam. S-a auzit un bufnet când ceva greu a căzut pe jos. I-am dat brațul la o parte și am ridicat bebelușul.

Clopoțelul a sunat. Auditoriul s-a golit. M-am dus la laboratorul informatic. Am ezitat o clipă cu degetele deasupra tastaturii – lovită de presimțirea că s-ar putea să regret ce voi afla –, apoi am introdus „Ruby Ridge" în motorul de căutare. Wikipedia spunea că Ruby Ridge era locul unde avusese loc o încleștare mortală între Randy Weaver și mai multe agenții federale, printre care US Marshals Service și FBI.

Numele Randy Weaver îmi era cunoscut – chiar în timp ce îl citeam îl auzeam de pe buzele tatălui meu. Apoi povestea, așa cum sălășluise în imaginația mea treisprezece ani, a început să mi se desfășoare în minte: un băiat împușcat, apoi tatăl lui, apoi mama lui. Guvernul asasinase toată familia, părinți și copii, ca să ascundă ce făcuse.

Am trecut peste partea generală și m-am dus la prima serie de împușcături. Agenții federali înconjuraseră cabana familiei Weaver. Era doar o misiune de supraveghere și familia Weaver nu știuse de agent până când un câine

începuse să latre. Crezând că simțise un animal sălbatic, fiul de paisprezece ani al lui Randy, Sammy, o luase spre pădure. Agenții împușcaseră câinele și Sammy, care avea o armă, deschisese focul. Conflictul care luase naștere de aici lăsase în urmă doi morți: un agent federal și pe Sammy, care se retrăgea, fugind la deal spre cabană, când fusese împușcat în spate.

Citesc mai departe. A doua zi, Randy Weaver a fost și el împușcat, tot în spate, pe când se ducea la trupul fiului său. Cadavrul era în magazie și Randy tocmai ridica zăvorul când un trăgător încercase să-l împuște în coloană și ratase. Soția lui, Vicki, se dusese spre ușă să-l ajute pe soțul ei și trăgătorul deschisese din nou focul. Glonțul o lovise în cap și o omorâse pe loc, în timp ce o ținea în brațe pe fiica lor de zece luni. Timp de nouă zile familia stătuse pitită în cabană cu trupul mamei, până când în cele din urmă negociatorii puseseră capăt perioadei de indecizie și Randy Weaver fusese arestat.

Am citit de mai multe ori acest ultim rând ca să înțeleg. Randy Weaver trăia? Tata știa oare?

Am citit mai departe. Toată țara fusese scandalizată. În aproape toate ziarele mari apăruseră articole în care guvernul era făcut praf pentru nepăsarea nesimțită față de viețile oamenilor. Departamentul pentru Justiție făcuse o anchetă și în senat avuseseră loc audieri. Din ambele părți veniseră recomandări pentru reforma regulilor de intervenție, mai ales atunci când venea vorba despre utilizarea armelor letale.

Familia Weaver dăduse statul în judecată pentru omor și ceruse 200 de milioane de dolari daună, dar ajunsese la o înțelegere atunci când guvernul le oferise celor trei fiice ale lui Vicki câte un milion de dolari. Randy Weaver primise 100 000 de dolari și renunțarea la toate acuzațiile, în afară de două, legate de înfățișări. Toate marile agenții

media îi luaseră interviuri lui Randy Weaver, care scrisese chiar şi o carte cu fiica lui. Acum trăia din discursuri ţinute la târgurile de arme.

Dacă autorităţile muşamalizaseră cazul, o făcuseră foarte prost. Cazul apăruse în presă, se făcuseră anchete oficiale, situaţia fusese analizată. Nu era aceasta oare măsura unei democraţii?

Un lucru nu reuşeam încă să înţeleg: de ce înconjuraseră agenţii federali baraca lui Randy Weaver până la urmă? De ce era urmărit Randy? Îmi amintesc că tata spunea că am fi putut la fel de bine să fim şi noi în locul lui. Tata spunea mereu că într-o zi guvernul avea să vină după cei care se opuneau spălării de creier, care nu-şi dădeau copiii la şcoală. Timp de 13 ani presupusesem că de aceea venise guvernul după Randy: ca să-i oblige pe copiii lui să meargă la şcoală.

M-am întors la începutul paginii şi am citit totul din nou, dar de data asta nu am sărit peste aspectele generale. Toate sursele, inclusiv Randy Weaver însuşi, spuneau că tot conflictul începuse când Randy îi vânduse două puşti cu ţeavă scurtă unui agent sub acoperire pe care îl întâlnise la o întrunire a grupului Aryan Nations. Am mai citit o dată propoziţia şi încă de multe alte ori. Apoi am înţeles: supremaţia rasei albe, nu şcoala făcută acasă, era miezul întregii poveşti. Se părea că guvernul nu obişnuia să omoare oamenii care nu-şi trimiteau copiii la o şcoală publică. Acum mi se părea evident, îmi era greu să înţeleg de ce crezusem vreodată altceva.

Pentru o clipă m-a cuprins amărăciunea, la gândul că tata a minţit. Apoi mi-am amintit de teama de pe chipul lui, de gâfâitul sacadat, şi am fost sigură că el crezuse cu adevărat că suntem în pericol. Am căutat o explicaţie şi în minte mi-au venit cuvinte stranii, cuvinte pe care abia le învăţasem: *paranoia, manie, iluzii ale grandorii, mania*

persecuției. Și în sfârșit povestea a căpătat un sens – cea de pe pagina din fața mea și cea pe care o trăisem toată copilăria. Pesemne că tata citise despre Ruby Ridge sau aflase ceva de la televizor și, într-un fel sau altul, cât îi trecuse prin mintea înfierbântată, se transformase dintr-o poveste despre altcineva într-o poveste despre *el*. Dacă guvernul îl urmărea pe Randy Weaver, cu siguranță îl urmăreau și pe Gene Westover, care era de ani de zile în prima linie a războiului cu Illuminati. Nu se mai mulțumise să citească despre faptele de vitejie ale celorlalți și își făcuse el însuși un coif și urcase pe o mârțoagă.

Tulburarea bipolară a început să mă obsedeze. Ni s-a cerut să scriem un eseu științific la psihologie și am ales-o ca subiect, apoi am folosit eseul ca pretext ca să le pun întrebări tuturor neurologilor și specialiștilor în științele cunoașterii din universitate. Le descriam simptomele tatei, dar nu le atribuiam tatălui meu, ci unui unchi inventat. Unele simptome se potriveau perfect; altele nu. Profesorii mi-au spus că fiecare caz e altfel.

— Ce îmi descrii tu sună mai degrabă a schizofrenie, a spus unul dintre ei. Unchiul tău s-a tratat vreodată?

— Nu, am spus. Crede că doctorii sunt parte a unei conspirații guvernamentale.

— Asta complică lucrurile, a spus el.

Cu subtilitatea unui buldozer, am scris eseul despre efectul pe care îl au părinții bipolari asupra copiilor. Eram acuzatoare, dură. Am scris că există doi factori de risc pentru copiii părinților bipolari: primul este că sunt predispuși la tulburări psihice, al doilea, *mediul stresant și a slabele aptitudini parentale ale părinților cu asemenea tulburări.*

La cursuri învățasem despre neurotransmițători și despre efectele lor asupra chimiei creierului; înțelegeam că boala aceasta nu era o alegere. S-ar fi putut spune că acest

lucru ar fi trebuit să mă facă să-l compătimesc pe tatăl meu, dar nu-l compătimeam. Nu simțeam decât furie. *Noi* plătiserăm, mi-am spus. Mama. Luke. Shawn. Ne aleseserăm cu vânătăi și tăieturi și izbituri, cu picioarele arse și capetele despicate. Trăiserăm în stare de alertă, într-un fel de teroare constantă, cu creierii inundați de cortizol, pentru că știam că oricare dintre aceste lucruri se putea întâmpla oricând. Pentru că tata punea mereu credința înaintea siguranței. Pentru că socotea că are dreptate și continua să creadă acest lucru – după primul accident de mașină, după al doilea, după coșul de gunoi, după foc, după platformă. Și noi eram cei care plăteam.

M-am dus în vizită la Buck's Peak după ce am predat eseul. Nu eram acasă nici de o oră când am început să mă cert cu tata. Spunea că îi datorez bani pentru mașină. Nu a pomenit de ea decât în treacăt, dar eu mi-am ieșit din minți, am făcut o criză de isterie. Pentru prima dată în viață, am țipat la tatăl meu – nimic despre mașină, ci despre familia Weaver. Eram atât de sufocată de furie, încât cuvintele care-mi ieșeau din gură nu erau decât niște sughițuri înecate, bolborosite. De ce ești așa? De ce ne-ai terorizat așa? De ce te-ai luptat așa împotriva unor monștri inventați, dar nu faci nimic cu monștrii din casa ta?

Tata m-a privit cu gura căscată, neîncrezător. Gura i s-a strâmbat și mâinile îi atârnau inerte, tresăreau, ca și cum ar fi vrut să le ridice, să facă ceva. Nu-l mai văzusem atât de neajutorat de când se târâse pe lângă duba noastră și se uitase cum fața mamei se umfla și se dilata, incapabil să o și atingă, pentru că, prin metal, cablurile electrice pulsau ucigătoare.

De rușine sau de furie, am fugit. Am mers fără oprire până la BYU. Tatăl meu mi-a telefonat după câteva ore. Nu am răspuns. Nu mă ajutase să țip la el; poate că avea să mă ajute să-l ignor.

La sfârșitul semestrului am rămas în Utah. Era prima vară când nu mă întorceam la Buck's Peak. Nu am vorbit cu tatăl meu, nici măcar la telefon. Înstrăinarea nu era o decizie clară: pur și simplu nu simțeam nevoia să-l văd sau să-i aud vocea, așa că n-am făcut-o.

M-am hotărât să experimentez normalitatea. Nouăsprezece ani trăisem cum voise tatăl meu. Acum voiam să încerc altceva.

M-am mutat într-un nou apartament, în partea cealaltă a orașului, unde nu mă cunoștea nimeni. Îmi doream un nou început. În prima săptămână, la biserică, noul episcop m-a salutat cu o strângere caldă de mână, apoi a trecut la următorul nou-venit. M-am bucurat de lipsa lui de interes. Dacă puteam să mă prefac o scurtă perioadă că sunt normală, poate că avea să mi se pară că așa este.

La biserică l-am cunoscut pe Nick. Nick avea ochelari pătrați și păr negru, pe care îl dădea cu gel și îl aranja în țepi. Tata l-ar fi luat în râs pe un bărbat cu gel de păr și poate că de aceea îmi plăcea atât de mult. Îmi plăcea și că Nick nu știa să deosebească un alternator de un arbore cotit. El se pricepea la cărți, jocuri și firme de îmbrăcăminte. Și la cuvinte. Avea un vocabular impresionant.

Nick și cu mine am devenit de la început un cuplu. M-a luat de mână la a doua întâlnire. Când pielea lui a atins-o pe a mea, m-am pregătit să mă lupt cu acea nevoie instinctivă de a-l respinge, dar nu am simțit-o. Era ciudat și entuziasmant și nu voiam cu niciun chip să se sfârșească. Mi-aș fi dorit să fiu în vechea mea parohie, ca să pot da fuga la vechiul meu episcop și să-i spun că nu mai eram la pământ.

Am exagerat cu progresele pe care le făcusem. Eram atât de concentrată pe lucrurile care *funcționau* încât nu le observam pe cele care nu funcționau. Eram împreună

de câteva luni și petrecusem multe seri cu familia lui până să spun vreun cuvânt despre a mea. Am făcut-o fără să mă gândesc, am pomenit în treacăt de un ulei al mamei când Nick a spus că îl doare umărul. A fost nedumerit - așteptase să spun ceva despre ei - dar eu m-am înfuriat pe mine însămi pentru scăpare și am avut grijă să nu se mai întâmple.

Am început să mă simt rău spre sfârșitul lui mai. A trecut o săptămână în care abia am reușit să mă târăsc la locul de muncă, un stagiu la o firmă de avocatură. Dormeam de când se înserа până spre amiază, apoi căscam toată ziua. A început să mă doară gâtul și vocea mi-a cedat. Se transformase într-un gâgâit profund și răgușit, ca și cum aș fi avut corzile vocale din șmirghel.

La început Nick s-a amuzat că nu voiam să mă duc la doctor, dar pe măsură ce boala se agrava, amuzamentul s-a transformat în îngrijorare, apoi în nedumerire. Nu l-am băgat în seamă.

— Nu-i așa grav, am spus. Dacă ar fi grav, m-aș duce.

A mai trecut o săptămână. Am renunțat la stagiu și am început să dorm toată ziua și toată noaptea. Într-o dimineață, Nick a apărut pe neașteptate.

— Mergem la doctor, a spus.

Mă pregăteam să-i spun că nu merg, dar i-am văzut expresia. Arăta ca și cum ar fi avut o întrebare, dar știa că nu are rost să o pună. Gura încordată, ochii mijiți. *Așa arată neîncrederea,* mi-am spus.

Între a merge la un doctor socialist malefic și a recunoaște față de prietenul meu că eram de părere că doctorii sunt socialiști malefici, am ales să mă duc la doctor.

— Mă duc azi, am spus. Promit. Dar prefer să mă duc singură.

— Bine, a spus el.

A plecat, dar acum aveam altă problemă. Nu știam *cum* se merge la doctor. Am sunat o prietenă de la cursuri și am rugat-o să mă ducă cu mașina. M-a luat după o oră și m-am uitat, perplexă, cum trecea pe lângă spitalul aflat la câteva străzi de apartamentul meu. M-a dus la o clădire mică din nordul campusului, căreia îi spunea „clinică". Am încercat să par nonșalantă, ca și cum aș mai fi făcut asta, dar când am traversat parcarea mă simțeam de parcă mama s-ar fi uitat la mine.

Nu știam ce să spun la recepție. Prietena mea s-a gândit că tac pentru că mă doare gâtul și a explicat ce simptome aveam. Ni s-a spus să așteptăm. În cele din urmă, o soră medicală m-a dus într-o încăpere mică și albă unde m-a cântărit, mi-a luat tensiunea și mi-a tamponat limba. De obicei durerile atât de mari erau provocate fie de streptococ, fie de mononucleoză, a spus. Aveam să aflăm în câteva zile.

Când au sosit rezultatele, m-am dus singură la clinică. Un medic între două vârste, cu început de chelie, mi-a dat rezultatele.

— Felicitări, mi-a spus. Aveți streptococ *și* mononucleoză. De o lună n-am mai văzut pe nimeni cu amândouă.

— Amândouă? am spus în șoaptă. Cum se poate să le am pe amândouă?

— Mare, mare ghinion, a spus. Pot să vă dau penicilină pentru streptococ, dar nu prea am ce face pentru mononucleoză. Va trebui să așteptați până trece. Însă, odată ce scăpăm de streptococ, ar trebui să vă simțiți mai bine.

Medicul a rugat o asistentă să aducă niște penicilină.

— Trebuie să începem imediat tratamentul cu antibiotice, a spus.

Țineam pastilele în mână și îmi aminteam de după-amiaza când îmi dăduse Charles ibuprofen. Mă gândeam la mama și la nenumăratele rânduri când îmi spusese că

antibioticele otrăvesc corpul, provoacă infertilitate și defecte la naștere. Că duhul Domnului nu poate sălășlui într-un vas spurcat și că niciun vas nu e curat când uită de Dumnezeu și se încrede în oameni. Sau poate că ultima parte o spusese tata.

Am înghițit pastilele. Poate de disperare, pentru că mă simțeam atât de rău, dar cred că motivul a fost mai banal: curiozitatea. Iată-mă, în inima sistemului medical, și voiam să văd, pe termen lung, de ce mă temusem dintotdeauna. Oare aveau să-mi sângereze ochii? Să-mi cadă limba? Cu siguranță avea să se întâmple ceva groaznic. Trebuia să știu ce.

M-am întors la apartament și am sunat-o pe mama. M-am gândit că, dacă mărturiseam ce făcusem, aveam să mă simt mai puțin vinovată. I-am spus că fusesem la doctor și că aveam streptococ și mononucleoză.

— Iau penicilină, am spus. Voiam să știi.

A început să vorbească repede, dar nu auzeam mare lucru, de obosită ce eram. Când a părut să se mai liniștească, am spus „Te iubesc" și am închis.

După două zile a venit un pachet cu poșta rapidă din Idaho. Înăuntru erau șase sticle de tinctură, două sticluțe de uleiuri esențiale și o pungă de praf alb. Am recunoscut formulele - uleiurile și tincturile erau pentru întărirea ficatului și a rinichilor, iar praful era ca să fac baie la picioare, pentru eliminarea toxinelor. Mama scrisese un bilețel: *Aceste ierburi îți vor scoate antibioticele din corp. Te rog să le folosești atât timp cât insiști să iei medicamentele. Te iubesc.*

M-am sprijinit pe pernă și am adormit aproape pe loc, dar înainte am izbucnit în râs. Nu-mi făcuse leacuri pentru streptococ sau mononucleoză. Doar pentru penicilină.

A doua zi de dimineață m-a trezit telefonul. Era Audrey.

— A avut loc un accident.

Vorbele ei m-au transpus într-un alt moment, ultima oară când răspunsesem la telefon și auzisem aceste cuvinte în loc de salut. M-am gândit la ziua aceea și la ce spusese mama după aceea. Speram că Audrey citea dintr-o altă carte.

— E tata, a spus. Dacă te grăbești - dacă pleci chiar acum -, ai timp să-ți iei rămas-bun.

douăzeci și cinci

LUCRAREA PUCIOASEI

E o poveste pe care am auzit-o când eram mică, am auzit-o de atâtea ori de când eram foarte mică, încât nu-mi amintesc cine mi-a spus-o primul. Era despre bunicul-din-josul-dealului și despre originea crestăturii pe care o are deasupra tâmplei drepte.

Când era mai tânăr, bunicul petrecuse o vară fierbinte pe munte, călărind iapa albă pe care o lua când se ocupa de vite. Era un cal înalt, care se liniștise odată cu vârsta. Dacă e să mă iau după mama, iapa aceea era solidă ca o stâncă și bunicul nu era foarte precaut când o călărea. Lăsa jos hățurile înnodate dacă avea chef, poate ca să-și scoată un ghimpe din cizmă sau să-și dea jos șapca și să se șteargă pe față cu mâneca de la cămașă. Iapa stătea liniștită. Dar, cu tot calmul ei, era îngrozită de șerpi.

— Trebuie să fi văzut ceva târându-se prin buruieni, spunea mama când ea era povestitoarea, pentru că l-a aruncat deodată pe bunicul.

În spatele lui erau niște grape vechi. Bunicul a căzut peste ele și un disc i-a lăsat o urmă pe frunte.

De fiecare dată când auzeam povestea, altceva îi sfărâma țeasta bunicului. Uneori erau grape, dar alteori, o piatră. Bănuiesc că nimeni nu știe sigur. Nici măcar nu fuseseră martori. Izbitura îl lăsase pe bunicul fără

cunoștință și nu-și amintește mare lucru până când bunica l-a găsit pe verandă, scăldat în sânge până la cizme.

Nimeni nu știe cum a ajuns până pe verandă.

De la pășunea de sus până la casă este o distanță de peste un kilometru și jumătate – teren stâncos, cu dealuri abrupte, greu de urcat, pe care bunicul nu s-ar fi descurcat în starea lui. Dar ajunsese. Bunica a auzit niște zgârieturi slabe la ușă și când a deschis-o l-a văzut pe bunicul zăcând grămadă, cu creierii ieșindu-i din cap. L-a dus imediat în oraș și i-au pus o placă de metal.

După ce bunicul s-a întors acasă convalescent, bunica s-a dus să caute iapa albă. A bătut tot muntele, dar a găsit-o legată de gardul din spatele țarcului, priponită cu un nod complicat, pe care nimeni în afară de tatăl ei, Lott, nu-l folosea.

Uneori, când mă duceam la bunica să mănânc fulgii de porumb și laptele interzise, îl întrebam pe bunicul cum coborâse de pe munte. Mereu spunea că nu știe. Apoi trăgea adânc aer în piept – inspira lung și încet, ca și cum ar fi încercat mai degrabă să intre în atmosferă decât să spună o poveste – și istorisea întâmplarea de la început la sfârșit. Bunicul nu vorbea mult, aproape deloc. Puteai să stai o după-amiază întreagă cu el să cureți buruienile de pe câmp și să nu auzi zece cuvinte unul după altul. Doar „Da", „Nu pe ăla" și „Așa aș spune".

Dar întreabă-l cum a coborât de pe munte în ziua aceea și o să-ți vorbească zece minute, chiar dacă nu ține minte decât că zăcea pe câmp, fără să poată să deschidă ochii, în timp ce soarele fierbinte îi usca sângele de pe față.

— Dar pot să-ți zic un lucru, spunea bunicul și își scotea pălăria și își trecea degetele peste crestătura de pe țeastă. Am auzit tot felul de lucruri când zăceam în buruienile alea. Voci, vorbeau. Am recunoscut una, fiindcă era bunicul Lott. Îi zicea cuiva că băiatul lui Albert a dat de necaz. Lott spunea, sunt sigur de asta, orice mi-ai zice.

Ochii bunicului luceau un pic, apoi spunea:

— Numai că treaba e că Lott murise de zece ani.

Partea asta inspira respect. Și mamei și bunicii le plăcea să o spună, dar mie îmi plăcea cel mai mult cum povestea mama. Cobora vocea în anumite locuri. Erau îngeri spunea, cu o lacrimă mică peste zâmbetul încolțit pe buze. Străbunicul vostru, Lott, i-a trimis și l-au dus pe bunicul la baza muntelui.

Crestătura era hidoasă, un crater de cinci centimetri pe frunte. Când eram mică și mă uitam la ea, îmi închipuiam uneori un doctor înalt în halat alb care izbea o placă de metal cu ciocanul. În mintea mea, doctorul folosise același tip de tablă încrețită cu care făcea tata acoperișurile magaziilor pentru făn.

Însă doar uneori. De obicei vedeam altceva. Dovada că strămoșii mei umblau pe vârf, priveau și așteptau, cu îngeri cărora le porunceau.

Nu știu de ce tata era singur pe munte în ziua aceea.

Urma să vină mașina de concasat. Bănuiesc că voia să scoată ultimul rezervor, dar nu pot să înțeleg ce i-a venit să aprindă torța înainte să scurgă întâi benzina. Nu știu până unde a ajuns, câte curele de metal a reușit să taie înainte ca o scânteie din torță să ajungă în rezervor. Dar știu că tata stătea lângă mașină, cu trupul lipit de caroserie, când rezervorul a explodat.

Avea o cămașă cu mânecă lungă, mănuși de piele și un scut de sudat. Explozia i-a atins în primul rând fața și degetele. Căldura exploziei a topit scutul ca și cum ar fi fost o lingură de plastic. Partea de jos a feței s-a lichefiat: focul a înghițit plasticul, apoi pielea, apoi mușchiul. Același proces s-a repetat cu degetele - mănușile de piele nu au făcut față infernului care le-a cuprins -, apoi limbi de flăcări i-au atins umerii și pieptul. Când s-a târât

departe de rămășițele arzânde, îmi închipui că arăta mai mult a cadavru decât a om viu.

Nu pot să-mi explic cum a reușit să se miște, cu atât mai mult să se târască patru sute de metri peste câmp și șanțuri. Omul acesta avea mai mult decât oricare altul nevoie de îngeri. Dar, împotriva oricărei probabilități, a reușit și - ca și tatăl lui, cu mulți ani înainte - se chirchise în fața ușii soției lui, incapabil să bată.

Verișoara mea Kylie lucra pentru mama în ziua aceea, umplea sticluțe cu uleiuri esențiale. Lângă ea mai lucrau și alte câteva femei, care cântăreau frunzele uscate sau extrăgeau tincturi. Kylie a auzit o bătaie ușoară în ușa din spate, ca și cum ar fi atins-o cineva cu cotul. A deschis, dar nu-și amintește ce era pe partea cealaltă.

— Am refulat amintirea, avea să-mi spună mai târziu. Nu-mi amintesc ce am văzut. Îmi amintesc doar ce am gândit: *Nu are piele.*

L-au dus pe tatăl meu pe canapea. I s-a turnat Rescue Remedy - remediul homeopatic pentru șocuri - pe cavitatea lipsită de buze care fusese cândva gura. I-au dat lobelia și gura-lupului pentru dureri, aceeași combinație pe care mama i-o dăduse cu ani în urmă lui Luke. Tata s-a înecat cu leacul. Nu putea să înghită. Inhalase aerul incandescent și avea măruntaiele carbonizate.

Mama a încercat să-l ducă la spital, dar între respirații hârâite i-a șoptit că preferă să moară decât să se ducă la doctor. Bărbatul avea o autoritate atât de puternică încât mama a cedat.

Pielea moartă a fost tăiată cu grijă și el a fost uns cu alifie - aceeași alifie pe care o folosise mama cu ani în urmă pentru piciorul lui Luke - de la brâu până în creștet, apoi bandajat. Mama i-a dat să sugă cuburi de gheață în speranța că se va hidrata, dar era atât de rău ars în gură și în gât încât lichidul nu se absorbea, și fără buze sau mușchi nu putea ține gheața în gură. Îi aluneca pe gât și se îneca.

Au fost la un pas să-l piardă de multe ori în acea primă noapte. Respirația i se încetinea, apoi se oprea, iar mama - și oastea cerească de femei care lucrau pentru ea - dădeau fuga, reglau chakrele și apăsau pe punctele de presiune, orice, doar să convingă plămânii fragili să-și reia huruiala.

Aceea a fost dimineața în care mi-a telefonat Audrey.* Inima i se oprise de două ori în timpul nopții, mi-a spus. Probabil că avea să moară de inimă, dacă nu cumva cedau plămânii înainte. Oricum, Audrey era sigură că avea să moară până la prânz.

I-am telefonat lui Nick. I-am spus că trebuie să merg în Idaho câteva zile, pentru o problemă de familie, nimic grav. Știa că îi ascund ceva - auzeam din vocea lui că îl durea că nu am încredere în el -, dar mi l-am scos din minte din momentul în care am închis telefonul.

M-am oprit, cu cheile în mână, cu mâna pe clanță, și am șovăit. Streptococul. Dacă i-l dădeam tatei? Luam penicilină de aproape trei zile. Doctorul îmi spusese că după douăzeci și patru de ore nu aveam să mai fiu contagioasă, dar era doctor și nu aveam încredere în el.

Am așteptat o zi. Am luat mai multe doze de penicilină, apoi i-am telefonat mamei și am întrebat-o ce să fac.

— Să vii acasă, a spus și vocea i s-a frânt. Mâine nu cred că o să mai conteze streptococul.

Nu-mi amintesc drumul. Ochii mei abia dacă percepeau câmpurile amestecate de porumb și cartofi sau dealurile întunecate acoperite de pini. Îl vedeam pe tatăl meu

* Este posibil să greșesc aici cu o zi sau două în privința desfășurării cronologice. Unii dintre cei care au fost de față spun că, deși tata avea arsuri cumplite, nu păruse să fie cu adevărat în pericol până în ziua a treia, când începuse să facă crustă și respirația îi era îngreunată. Deshidratarea agravase situația. Conform acestei relatări, atunci au început să se teamă pentru viața lui și atunci m-a sunat sora mea, doar că eu am înțeles greșit și am presupus că explozia avusese loc cu o zi înainte.

așa cum arăta ultima oară când îl văzusem, expresia aceea nedumerită. Mi-am amintit de vocea mea ascuțită când țipasem la el.

Ca și Kylie, nu țin minte ce am văzut când m-am uitat prima dată la tatăl meu. Știu că în acea dimineață, când mama îi scosese tifonul, văzuse că avea urechile atât de arse, pielea atât de vâscoasă, încât se lipiseră de țesutul gelatinos din spatele lor. Când am intrat pe ușa din spate, primul lucru pe care l-am văzut a fost cum mama lua un cuțit de unt cu care îi dezlipea tatălui meu urechile de craniu. Încă o văd cum ținea cuțitul în mână, cu privirea fixă, concentrată, dar unde ar trebui să fie tatăl meu am un gol în memorie.

În cameră era un miros puternic - de carne carbonizată și de tătănească, lumânărică și pătlagină. M-am uitat cum mama și Audrey îi schimbau celelalte bandaje. Au început cu mâinile. Avea degetele gelatinoase, învelite într-un lichid deschis la culoare, fie piele topită, fie puroi. Nu avea brațele arse, nici umerii, nici spatele, dar avea o fâșie groasă de tifon peste stomac și piept. Când i-au scos-o, m-am bucurat să văd porțiuni mari de piele jupuită, necăjită. Avea câteva cratere, în locurile unde flăcările se concentraseră probabil în jeturi. Din ele ieșea un miros înțepător, ca al cărnii stricate, și erau pline de lichid alb.

Dar chipul lui mi-a apărut în vise în noaptea aceea. Încă mai avea frunte și nas. Pielea din jurul ochilor și o parte din obraji erau roz și sănătoși. Dar sub nas nimic nu era la locul lui. Roșie, mutilată, boțită, parcă era o mască de teatru care fusese ținută prea aproape de o lumânare.

Tata nu înghițise nimic - nici mâncare, nici apă - de aproape trei zile. Mama a sunat la un spital din Utah și i-a implorat pe cei de acolo să-i dea o perfuzie.

— Trebuie să-l hidratez, a spus. Moare fără apă.

Doctorul a spus că trimite imediat un elicopter, dar mama i-a spus nu.

— Atunci nu pot să vă ajut, a spus doctorul. O să-l omorâți și nu vreau să fiu părtaș la asta.

Mama nu știa ce să mai facă. Până la urmă, în disperare de cauză, i-a făcut tatei o clismă, a împins tubul cât de mult a avut curajul, în încercarea de a-i introduce suficient lichid în rect cât să-l țină în viață. Nu avea idee dacă avea să funcționeze – nici măcar dacă în acea parte a corpului există vreun organ care să absoarbă apa –, dar era singurul orificiu care nu fusese ars.

Am dormit pe jos în camera de zi în noaptea aceea, ca să fiu de față, în cameră, când aveam să-l pierdem. M-au trezit de câteva ori suspinele și frânturile de mișcări și vocile care șopteau că iar nu mai respira.

O dată, cu o oră înainte de răsărit, respirația s-a oprit și am fost sigură că se sfârșise: era mort și nu avea să se mai ridice. Mi-am pus mâna pe un loc mic acoperit de bandaje, în timp ce Audrey și mama forfoteau în jurul meu, scandau și îl atingeau ușor. În cameră nu era pace sau poate că nu eram eu împăcată. Timp de ani de zile, fusesem în conflict cu tatăl meu, o confruntare continuă a două voințe. Crezusem că acceptasem lucrurile așa cum erau, că acceptasem relația noastră. Dar în acea clipă mi-am dat seama cât de mult sperasem că acel conflict avea să ia sfârșit, cât de mult crezusem într-un viitor în care aveam să fim tată și fiică, împăcați.

M-am uitat la pieptul lui, m-am rugat să respire, dar nu respira. A trecut prea mult timp. Mă pregăteam să mă îndepărtez, să le las pe mama și pe sora mea să-și ia rămas-bun, când a tușit – o tuse fragilă, hârâită, ca și cum ai fi mototolit hârtie creponată. Apoi, reînsufletit ca Lazăr, pieptul lui a început iar să se ridice și să se lase.

I-am spus mamei că plec. Tata s-ar putea să supraviețuiască, am spus. Și, dacă supraviețuiește, nu vreau să moară de la streptococ.

Afacerea mamei s-a oprit. Femeile care lucrau pentru ea nu mai preparau tincturi și nu mai puneau uleiuri în sticle, ci umpleau cuve cu alifie - o rețetă nouă, din tătănească, lobelia și pătlagină, pe care mama o preparase special pentru tatăl meu. Mama îl ungea pe tata cu alifie pe partea de sus a corpului de două ori pe zi. Nu-mi amintesc ce tratamente mai foloseau și nu știu destule despre lucrarea energetică. Știu că au folosit 65 de litri de alifie în primele două săptămâni și că mama comanda tifon în vrac.

Tyler a venit cu avionul din Purdue. I-a luat locul mamei și îi schimba bandajele de pe degete tatei în fiecare dimineață și curăța straturile de piele și mușchi care se necrozaseră peste noapte. Nu-l durea. Nervii erau morți.

— Am curățat atâtea straturi, mi-a spus Tyler, că eram sigur că într-o dimineață o să dau de os.

Tata a început să miște degetele care se îndoiau în spate, nefiresc, la articulații. Asta se întâmpla pentru că tendoanele începuseră să se contracteze. Tyler a încercat să-l tragă pe tata de degete, ca să lungească tendoanele și să facă în așa fel încât diformitatea să nu rămână permanentă, dar era prea dureros pentru tata.

M-am întors la Buck's Peak când am fost sigură că scăpasem de streptococ. Stăteam lângă patul tatei și îi dădeam câte o linguriță de apă cu pipeta și îl hrăneam cu legume pasate, ca pe un sugar. Vorbea rar. Din cauza durerii, nu putea să se concentreze; abia reușea să ducă la capăt o propoziție înainte să-l copleșească. Mama s-a oferit să-i cumpere medicamente, cele mai puternice analgezice, dar le-a refuzat. Era durerea Domnului, a spus, și avea de gând să o îndure până la capăt.

Cât eram plecată, cotrobăisem în toate magazinele de filme pe o distanță de 160 de kilometri până când am găsit colecția completă *The Honeymooners*. I-am arătat-o tatei. A clipit ca să-mi arate că văzuse. L-am întrebat dacă vrea să se uite la un episod. A clipit din nou. Am băgat prima casetă în video și m-am așezat lângă el, căutându-i chipul scorojit, ascultând scâncetele slabe, în timp ce pe ecran Alice Kramden îl păcălea de nenumărate ori pe soțul ei.

douăzeci și șase

ÎN AȘTEPTAREA MIȘCĂRII APEI

Tata nu s-a dat jos din pat, două luni, decât dus de unul dintre frații mei. Făcea pipi într-o sticlă și i se făceau în continuare clisme. Chiar după ce a fost clar că avea să supraviețuiască, nu ne dădeam seama ce fel de viață urma să aibă. Nu puteam decât să așteptăm și după puțin timp parcă tot ce făceam era o altă formă de așteptare - așteptam să-l hrănim, așteptam să-i schimbăm bandajele. Așteptam să vedem cât din tatăl nostru avea să crească la loc.

Era greu să-ți închipui un om ca tata - mândru, puternic, activ - rămânând permanent în starea aceasta. Mă întrebam cum avea să se adapteze la faptul că mama avea să-i taie mâncarea pentru totdeauna; dacă putea fi fericit fără să pună mâna pe ciocan. Pierduse atât de mult.

Dar, îmbinată cu tristețea, simțeam și speranță. Tata fusese totdeauna un om dur - un om care știa adevărul în toate privințele și pe care nu-l interesa ce aveau de spus alții. *Noi* îl ascultam pe *el,* niciodată invers: când vorbea el, trebuia să fie liniște.

Explozia îl transformase din predicator în observator. Îi era greu să vorbească, atât din cauza durerilor permanente, dar și pentru că avea gâtul ars. Așa că se uita, asculta. Stătea întins, ceas după ceas, zi după zi, cu ochii vii și cu gura închisă.

În câteva săptămâni, tatăl meu - care cu câțiva ani în urmă îmi greșea vârsta și cu cinci ani - afla de cursurile mele, de prietenul meu, de slujba mea de vară. Nu-i spusesem nimic despre toate astea, dar mă asculta cum stăteam de vorbă cu Audrey în timp ce-i schimbam pansamentele și ținea minte.

— Aș vrea să știu mai multe despre cursurile alea, a hârâit într-o dimineață, spre sfârșitul verii. Pare interesant.

Parcă era un nou început.

Tata era încă la pat când Shawn și Emily și-au anunțat logodna. Era vremea cinei și familia era strânsă la masa din bucătărie, când Shawn a spus că bănuia că până la urmă tot avea să se însoare cu Emily. Tăcere - se auzeau doar furculițele pe farfurii. Mama l-a întrebat dacă vorbește serios. El i-a spus că nu, că se gândea că o să găsească pe cineva mai bun până la urmă. Emily stătea lângă el, cu un zâmbet strâmb.

Nu am dormit în noaptea aceea. Tot verificam zăvorul. Prezentul părea vulnerabil în fața trecutului, ca și cum ar fi putut fi copleșit, ca și cum aș fi clipit și aș fi avut din nou cincisprezece ani.

A doua zi de dimineață Shawn a spus că el și Emily se pregăteau să facă o tură călare de 30 de kilometri până la lacul Bloomington. Ne-am surprins pe amândoi când am spus că vreau să merg și eu. Îmi era teamă când mă gândeam la atâtea ore în sălbăticie cu Shawn, dar am respins sentimentul de anxietate. Aveam ceva de rezolvat.

Optzeci de kilometri călare par dublu, mai ales dacă ești mai obișnuit să stai pe scaun decât în șa. Când am ajuns la lac, Shawn și Emily au sărit sprinteni de pe cai și au început să facă pregătirile pentru înnoptat; eu nu am putut decât să-i scot șaua lui Apollo și să mă las pe un trunchi căzut.

Am privit-o pe Emily cum punea cortul pe care aveam să-l împărțim. Era blondă și incredibil de subțire, cu păr lung și drept, atât de blond încât părea argintiu.

Am făcut focul și am cântat cântece de tabără. Am jucat cărți. Apoi ne-am dus în corturi. Stăteam trează pe întuneric lângă Emily și ascultam greierii. Încercam să găsesc un mod de a deschide subiectul - de a-i spune că nu trebuie să se mărite cu fratele meu - când a început:

— Vreau să vorbesc cu tine despre Shawn, mi-a spus. Știu că are probleme.

— Așa este, am spus.

— Este o persoană spirituală, a spus Emily. Are o chemare specială de la Dumnezeu. Să-i ajute pe oameni. Mi-a spus cum a ajutat-o pe Sadie. Și cum te-a ajutat pe tine.

— Nu m-a ajutat.

Am vrut să spun mai multe, să-i explic lui Emily ce îmi explicase mie episcopul. Dar erau cuvintele lui, nu ale mele. Eu nu aveam cuvinte. Bătusem optzeci de kilometri ca să vorbesc și eram mută.

— Diavolul îl ispitește mai mult decât pe alți oameni, a spus Emily. Din cauza darurilor lui, pentru că este o amenințare pentru satana. Dar uneori îmi e teamă de el, îmi e teamă de ce ar putea face.

I-am spus că nu ar trebui să se mărite cu cineva care o sperie, că nimeni nu ar trebui să facă asta, dar cuvintele ieșeau moarte de pe buzele mele. Le credeam, dar nu le înțelegeam suficient de bine încât să le dau viață.

Mă holbam în întuneric, îi căutam fața, încercam să înțeleg ce putere are fratele meu asupra ei. Avusese această putere asupra mea, știam. Nu eram sub farmecul lui, dar nici nu mă eliberasem.

— Este un om spiritual, a spus din nou.

Apoi s-a băgat în sacul de dormit și am știut că discuția luase sfârșit.

M-am întors la BYU cu câteva zile înainte de începerea semestrului de toamnă. M-am dus direct la apartamentul lui Nick. De fiecare dată când sunase, fusese nevoie de mine în altă parte, să schimb un bandaj sau să fac alifie. Nick știa că tatăl meu fusese ars, dar nu știa cât de grav. Ascunsesem mai mult decât dezvăluisem, nu-i spusesem că avusese loc o explozie sau că atunci când îl „vizitasem" pe tatăl meu nu fusesem la spital, ci în sufrageria noastră. Nu-i spusesem lui Nick că i se oprise inima. Nu-i descrisesem mâinile noduroase sau clismele sau kilogramele de țesut lichefiat pe care i le curățaserăm de pe corp.

Am bătut și Nick mi-a deschis ușa. Părea mirat că mă vede.

— Ce face tatăl tău? m-a întrebat după ce m-am așezat lângă el pe canapea.

Dacă mă uit în urmă, acesta a fost probabil cel mai important moment al prieteniei noastre, momentul în care aș fi putut face ceva, un lucru bun, și am făcut altceva. Aș fi putut să-i spun chiar atunci: că familia mea nu crede în medicina modernă; că îi tratam arsurile acasă cu alifie și remedii homeopate; că fusese îngrozitor, mai mult decât îngrozitor; că nu aveam să uit mirosul de carne carbonizată toată viața. Aș fi putut să-i spun toate astea, să mă descarc, să includ totul în relația care ar fi devenit tot mai trainică. În schimb am dus singură povara, iar prietenia mea cu Nick, deja anemică, subnutrită și nefolosită, s-a uzat încet-încet.

Credeam că pot să repar lucrurile – că acum, că mă întorsesem, *aceasta* avea să fie viața mea și nu avea importanță dacă Nick nu înțelegea nimic despre Buck's Peak. Dar vârful acela refuza să-mi dea drumul. Se ținea de mine. Craterele negre din pieptul tatălui meu se materializau adesea pe table și vedeam cavitatea strâmbă a gurii lui pe paginile manualelor. Această lume de care îmi

aminteam era într-un fel mai vizibilă decât lumea fizică în care locuiam și treceam dintr-una într-alta. Nick mă lua de mână și, timp de o clipă, eram cu el, acolo, simțeam atingerea surprinzătoare a pielii lui. Dar, când priveam degetele noastre împreunate, ceva se schimba, așa că mâna nu era a lui Nick. Era însângerată și cu gheare, nici măcar nu mai era o mână.

Când dormeam, mă dăruiam cu totul vârfului. Îl visam pe Luke cum își dădea ochii peste cap. Îl visam pe tata și hârâitul ușor din plămânii lui. Îl visam pe Shawn, visam momentul când îmi trosnise încheietura în parcare. Mă visam pe mine, șchiopătând pe lângă el, cu chicotitul acela strident, îngrozitor. Dar în vise aveam părul lung și argintiu.

Nunta a fost în septembrie.

Am ajuns la biserică plină de o energie tematoare, ca și cum aș fi fost trimisă înapoi în timp, dintr-un viitor catastrofal către acest moment, când acțiunile mele încă aveau greutate și gândurile, consecințe. Nu știam pentru ce fusesem trimisă, așa că îmi frângeam mâinile și îmi rodeam obrajii în așteptarea momentului crucial. Cu cinci minute înainte de slujbă am vomitat în toaleta femeilor.

Când Emily a spus „Da", am simțit cum mi se scurge toată energia. M-am transformat din nou în spirit și am alunecat înapoi spre BYU. Mă uitam la Munții Stâncoși de pe fereastra dormitorului și mă miram de cât de ireali păreau. Ca niște tablouri.

La o săptămână după nuntă m-am despărțit de Nick - ca o nesimțită, recunosc și îmi este rușine. Nu i-am povestit nimic despre viața mea trecută, nu i-am sugerat cum arăta lumea care o invadase și o distrusese pe cea pe care o împărțeam noi doi. Aș fi putut să-i explic, aș fi putut să-i spun: „Locul acela are o putere asupra mea pe care s-ar

putea să nu o înfrâng niciodată". Asta ar fi fost esența lucrurilor. Dar eu m-am scufundat în timp. Era prea târziu să îi mărturisesc toate acestea lui Nick, să-l iau cu mine, indiferent unde m-aș fi dus. Așa că mi-am luat rămas-bun.

douăzeci și șapte

DE-AȘ FI FEMEIE

Venisem la BYU să studiez muzica, pentru a putea dirija într-o zi un cor bisericesc. Dar în acel semestru – cel de toamnă al anului trei – nu m-am înscris la niciun curs de muzică. N-aș fi știut să spun de ce renunțasem la teoria superioară a muzicii în favoarea geografiei și a politologiei comparate sau de ce mă lăsasem de solfegiu ca să mă apuc de Istoria evreilor. Dar când văzusem acele cursuri pe listă și le citisem numele cu voce tare, simțisem ceva infinit și voiam să gust din infinit.

Patru luni am mers la cursuri de geografie și istorie și politică. Am învățat despre Margaret Thatcher, despre paralela treizeci și opt și despre revoluția culturală; am învățat despre politica parlamentară și sistemele electorale din toată lumea. Am învățat despre diaspora evreiască și despre istoria stranie a *Protocoalelor Înțelepților Sionului.* La sfârșitul semestrului lumea mi se părea mare și îmi era greu să îmi închipui că m-aș putea întoarce la munte, la o bucătărie sau chiar la un pian din camera de lângă bucătărie.

Asta mi-a provocat un fel de criză. Dragostea mea pentru muzică și dorința de a o studia fuseseră compatibile cu ideea pe care o aveam despre ce este o femeie. Dragostea pentru istorie și politică și afaceri internaționale, nu. Și, cu toate acestea, mă atrăgeau.

Cu câteva zile înainte de examen am stat o oră cu prietenul meu Josh într-o sală goală de curs. El își revizuia scrisoarea de intenție pentru facultatea de drept. Eu îmi alegeam cursurile pentru următorul semestru.

— Dacă ai fi femeie, l-am întrebat, ai mai studia dreptul?

Josh nu a ridicat privirea.

— Dacă aș fi femeie, a răspuns, nu aș *vrea* să-l studiez.

— Dar de când te știu nu vorbești decât despre facultatea de drept, am spus. E visul tău, nu?

— Așa este, a recunoscut. Dar nu ar fi la fel dacă aș fi femeie. Femeile sunt făcute altfel. Nu sunt la fel de ambițioase. Ambiția lor e îndreptată spre copii.

Mi-a zâmbit ca și cum aș fi știut despre ce vorbește. Și știam. Am zâmbit și câteva secunde, am fost de acord.

Apoi:

— Dar dacă ai fi femeie și, cumva, ai simți exact ce simți acum?

Privirea lui Josh s-a oprit pe perete pentru o clipă. Chiar se gândea la ce îl întrebasem. Apoi a spus:

— Mi-aș da seama că ceva nu e în regulă cu mine.

Mă tot întrebam de la începutul semestrului dacă ceva nu e în regulă cu mine, de când mersesem la primul curs de politică internațională. Mă întrebam cum se putea să fiu femeie și totuși să mă atragă lucruri deloc feminine.

Știam că cineva trebuie să aibă răspunsul așa că m-am hotărât să-mi întreb un profesor. L-am ales pe cel de la cursul de Istoria evreilor, pentru că era liniștit și blând la vorbă. Domnul profesor doctor Kerry era un bărbat scund cu ochi negri și expresie serioasă. Își ținea cursurile îmbrăcat într-o jachetă groasă de lână, chiar când era cald. Am bătut ușor la ușa biroului, ca și cum aș fi sperat să nu răspundă și după câteva clipe stăteam tăcută în fața

lui. Nu știam ce întrebare aveam, iar profesorul Kerry nu mă întreba. În schimb se interesa de generalități - ce note am, la ce cursuri merg. M-a întrebat de ce alesesem Istoria evreilor și, fără să mă gândesc, i-am spus dintr-o răsuflare că aflasem despre Holocaust doar cu câteva semestre în urmă și că voiam să știu și restul poveștii.

— Când ai aflat de Holocaust? a spus.

— La BYU.

— Nu s-a vorbit despre el la școala ta?

— Ba cred că da, am spus. Doar că eu nu eram acolo.

— Unde erai?

I-am explicat cum am putut mai bine că părinții mei nu credeau în sistemul public de învățământ, că ne ținuseră acasă. Când am terminat, își încrucișase degetele, ca și cum ar fi analizat o problemă dificilă.

— Cred că ar trebui să-ți lărgești orizontul. Să vezi ce se întâmplă.

— Cum să-mi lărgesc orizontul?

S-a aplecat în față, ca și cum tocmai i-ar fi venit o idee.

— Ai auzit de Cambridge?

Nu auzisem.

— E o universitate din Anglia, mi-a explicat. Una dintre cele mai bune din lume. Organizez acolo pentru studenți un program de studii în străinătate. Concurența e foarte mare și e foarte greu. S-ar putea să nu fii acceptată. Dar, dacă te acceptă, ai putea să-ți formezi o idee despre capacitățile tale.

M-am dus la apartament întrebându-mă ce să înțeleg din toată discuția. Eu îmi dorisem consiliere morală, pe cineva care să împace chemarea mea de soție și mamă cu o altă chemare pe care o auzisem. Dar el nu se ocupase de asta. Păruse să spună: „Întâi vezi ce poți, apoi hotărăște-te cine ești".

Mi-am trimis candidatura.

Emily era însărcinată. Sarcina nu mergea bine. Aproape că o pierduse în primul trimestru, iar acum, că se apropia de douăzeci de săptămâni, avea deja contracții. Mama, care era moașa ei, îi dăduse sunătoare și alte leacuri. Contracțiile se răriseră, dar continuau.

Când am ajuns la Buck's Peak de Crăciun, mă așteptam să o găsesc pe Emily la odihnă, în pat. Nu era în pat. Stătea la bufet, în bucătărie, și storcea ierburi, alături de alte șase femei. Vorbea rar, zâmbea și mai rar, nu făcea decât să umble prin casă cărând ciubere de călin și talpa, gâștei. Era tăcută și aproape invizibilă și după câteva minute am uitat că era acolo.

Trecuseră șase luni de la explozie și chiar dacă tata era din nou pe picioare, era limpede că nu avea să mai fie niciodată omul care fusese. Traversa cu greu camera fără să gâfâie, atât de afectați îi erau plămânii. Pielea de pe partea de jos a feței crescuse la loc, dar era subțire și cerată, ca și cum cineva l-ar fi frecat cu șmirghel până ar fi făcut-o aproape transparentă. Urechile erau pline de cicatrice. Avea buzele subțiri și gura îi atârna în jos, făcându-l să pară tras la față și mult mai bătrân. Dar nu atât fața, cât mâna dreaptă îți atrăgeau privirea: toate degetele erau încremenite în poziția lor, unele chircite, altele îndoite, încolăcite într-o gheară noduroasă. Putea să țină o lingură dacă o fixa între arătător, îndoit în sus, și inelar, îndoit în jos, dar îi era greu să mănânce. Cu toate acestea, mă întrebam dacă niște grefe de piele ar fi putut să ajungă la rezultatul la care ajunsese mama cu alifia ei de tătănească și lobelia. Era o minune, așa spunea toată lumea, așa că de atunci așa au început să-i spună alifiei mamei: după ce s-a ars tata, a devenit cunoscută sub numele de alifia-minune.

La cină, în prima seară pe care am petrecut-o pe munte, tata a descris explozia ca pe un act de milostivire din partea Domnului.

— A fost o binecuvântare, a spus. O minune. Dumnezeu mi-a cruțat viața și mi-a dat încă o misiune măreață. Să mărturisesc despre puterea Lui. Să le arăt oamenilor că mai există și altă cale în afară de sistemul medical.

Mă uitam cum încerca fără să reușească să-și fixeze cuțitul suficient de bine încât să taie friptura.

— Nu am fost niciodată în pericol, a spus. O să v-o dovedesc. Cum pot să traversez curtea fără să leșin, iau o torță și mai tai un rezervor.

A doua zi, când am venit la micul dejun, în jurul tatălui meu erau multe femei. Ascultau vorbind în șoaptă și cu ochii sclipitori cum le spunea tata despre cum fusese cercetat din ceruri cât plutise între viață și moarte. Fusese slujit de îngeri, a spus, ca profeții din vechime. Era ceva în felul cum îl priveau femeile. Ceva ce semăna cu adorația.

Le-am privit pe acele femei toată dimineața și mi-am dat seama de schimbarea pe care o produsese minunea tatălui meu în ele. Înainte, femeile care lucrau pentru mama mea o abordau mereu doar ocazional, cu întrebări la obiect despre munca lor. Acum aveau vorba blândă, admirativă. Între ele izbucneau drame, dat fiind că se întreceau pentru a dobândi respectul mamei mele și al tatălui meu. Schimbarea putea fi rezumată foarte ușor: înainte fuseseră angajate, acum erau ucenice.

Povestea despre cum se arsese tata devenise un fel de mit fondator: era spusă iar și iar, nou-veniților, dar și celor care erau mai demult aici. De fapt, rar se întâmpla să petreci o după-amiază în casă fără să auzi vreo relatare a minunii, și din când în când aceste relatări nu erau tocmai exacte. Am auzit-o pe mama spunând în fața unei încăperi pline de chipuri devotate că tata avusese arsuri de gradul trei pe șaizeci și cinci la sută din suprafața corpului. Eu nu-mi aminteam așa lucrurile. În amintirile mele, cea mai mare parte a arsurilor fuseseră la nivelul pielii – pe brațe,

spate și umeri nu fusese practic ars deloc. Doar pe partea de jos a feței și pe mâini avusese arsuri de gradul trei. Dar nu m-am apucat să spun asta nimănu.

Pentru prima dată, părinții mei păreau să vadă lucrurile la fel. Mama nu mai tempera afirmațiile tatei după ce el ieșea din cameră, nu-și mai spunea discret propria părere. Minunea o transformase – o transformase în el. Mi-o aminteam pe când era o tânără moașă, atât de atentă, atât de blândă cu viețile asupra cărora avea o asemenea putere. Nu mai rămăsese mare lucru din acea blândețe. Domnul Însuși îi îndruma mâinile și nu putea să se întâmple nicio nenorocire, decât dacă așa voia Dumnezeu.

La câteva săptămâni după Crăciun, cei de la Universitatea Cambridge i-au scris profesorului Kerry și mi-au respins candidatura.

— Concurența a fost foarte strânsă, mi-a spus profesorul când m-am dus la el în birou.

I-am mulțumit și m-am ridicat ca să plec.

— O clipă, a spus. Cei de la Cambridge mi-au spus să le scriu dacă mi se pare că s-a făcut vreo nedreptate flagrantă.

Nu înțelegeam, așa că a repetat.

— Nu am putut ajuta decât un singur student, a spus. Ți-au oferit un loc, dacă-l vrei.

Mi se părea imposibil să mi se dea voie să merg. Apoi mi-am dat seama că avea să-mi trebuiască un pașaport și că fără certificat adevărat de naștere, era puțin probabil să mi se dea. Cineva ca mine nu avea ce să caute la Cambridge. Parcă universul înțelegea acest lucru și încerca să oprească mersul meu acolo, care ar fi fost o blasfemie.

Am depus solicitarea în persoană. Funcționara a izbucnit în râs când mi-a văzut Certificatul de Naștere Întârziat.

— Nouă ani! a spus. Nouă ani *nu* e o întârziere. Mai ai și alte documente?

— Da, am spus. Dar cu date de naștere diferite. Unul are și alt nume pe el.

Zâmbea în continuare.

— Alte date și alt nume? Nu, n-o să meargă. Imposibil să primești pașaport.

Am mai trecut de câteva ori pe la această funcționară, din ce în ce mai disperată, până când, în cele din urmă, a fost găsită o soluție. Mătușa mea, Debbie, s-a dus la instanța judecătorească și a dat o declarație scrisă sub jurământ în care spunea că sunt cine sunt. Mi s-a eliberat pașaportul.

În februarie, Emily a născut. Copilul cântărea 566 de grame.

Când lui Emily îi începuseră contracțiile de Crăciun, mama spusese că sarcina avea să se desfășoare după cum voia Dumnezeu. Voia Lui, după cum s-a văzut, a fost ca Emily să nască acasă în săptămâna a douăzeci și șasea.

În noaptea aceea era viscol, una dintre acele furtuni grozave de la munte, care golește drumurile și închide orașele. Emily era în faza avansată a travaliului când mama și-a dat seama că trebuia dusă la spital. Copilul, căruia i-au dat numele Peter, a apărut după câteva minute, a alunecat atât de ușor din Emily încât mama spunea că mai degrabă l-a „prins" decât l-a moșit. Nu se mișca și avea culoarea cenușii. Shawn a crezut că e mort. Apoi mama a simțit o bătaie de inimă plăpândă – mai bine zis i-a *văzut* inima bătând printr-o peliculă subțire de piele. Tata a dat fuga la dubă și a început să o curețe de zăpadă și gheață. Shawn a dus-o în brațe pe Emily și a întins-o pe bancheta din spate, apoi mama i-a pus bebelușul la piept și l-a acoperit, făcând un incubator improvizat. Îngrijire tip cangur, așa i-a spus mai târziu.

Tata conducea; furtuna era dezlănțuită. În Idaho îi spunem *whiteout*: când vântul biciuiește zăpada care cade din cer cu atâta furie încât drumul devine alb, ca și cum ar fi acoperit cu un văl, și nu vezi asfaltul, nici câmpiile sau râurile; nu vezi decât talazuri albe. Cumva, patinând prin zăpadă și zloată, au ajuns până în oraș, dar spitalul de acolo era provincial, fără echipamentul necesar pentru așa o viață micuță. Doctorii au spus că trebuie dus la McKay-Dee, în Ogden, cât mai repede, că nu mai este timp. Nu putea să meargă cu elicopterul din cauza viscolului, așa că doctorii l-au trimis într-o ambulanță. De fapt au trimis *două* ambulanțe, în cazul în care prima nu făcea față furtunii.

Aveau să treacă multe luni, cu nenumărate operații la inimă și plămâni, până când Shawn și Emily aveau să aducă acasă acel mic boț de carne despre care mi s-a spus că e nepotul meu. De acum era în afara oricărui pericol, dar doctorii spuneau că exista posibilitatea ca plămânii să nu se dezvolte niciodată până la capăt. Risca să rămână sensibil toată viața.

Tata a spus că Dumnezeu rânduise nașterea la fel cum rânduise explozia. Mama l-a aprobat și a adăugat că Dumnezeu îi pusese un văl pe ochi, ca să nu oprească contracțiile.

— Așa trebuia să vină pe lume Peter, a spus. Este un dar de la Dumnezeu și Dumnezeu dăruiește în ce chip vrea El.

douăzeci și opt

PYGMALION

Prima dată când am văzut King's College din Cambridge, nu mi-am spus că visez, însă numai pentru că din închipuirea mea nu se născuse niciodată așa o măreție. Privirea mi s-a oprit pe un turn cu ceas cu sculpturi în piatră. Am fost condusă la turn, apoi am trecut prin el și am intrat în colegiu. În față era o insulă de iarbă tunsă perfect și, dincolo de insulă, o clădire de culoarea fildeșului pe care am identificat-o vag ca greco-romană. Însă capela gotică, lungă de 90 de metri și înaltă de 30, un munte de piatră, era cea care domina scena.

Am fost condusă pe lângă capelă, într-o altă curte, apoi în sus pe niște scări în spirală. O ușă s-a deschis și mi s-a spus că pe aici e camera mea. M-au lăsat să mă fac comodă. Bărbatul blând care îmi spusese acest lucru nu-și dădea seama că era imposibil.

A doua zi de dimineață, micul dejun a fost servit într-o sală mare. Era ca și cum ai fi mâncat într-o biserică, tavanul era boltit și mă simțeam privită, ca și cum sala ar fi știut că eram acolo și nu ar fi trebuit să fiu. Alesesem o masă lungă, plină de alți studenți de la BYU. Femeile vorbeau despre hainele pe care și le aduseseră. Marianne se dusese la cumpărături când aflase că fusese acceptată.

— Ai nevoie de alte *țoale* în Europa, a spus.

Heather a confirmat. Bunica ei îi cumpărase biletul de avion, așa că își cheltuise banii pe reînnoirea garderobei.

— Dacă te uiți la cum se îmbracă lumea aici, a spus, totul e mai rafinat. Nu merge să ieși în blugi.

M-am gândit să dau fuga până în cameră și să mă schimb de tricoul și tenișii cu care eram îmbrăcată, dar nu aveam în ce. Nu aveam nimic de genul hainelor pe care le purtau Marianne și Heather - jachete în culori vii puse în evidență de eșarfe delicate. Nu-mi cumpărasem haine noi pentru Cambridge, pentru că trebuise să fac un credit studențesc doar ca să-mi plătesc taxele. În plus, înțelegeam că, și dacă aș fi avut hainele lui Marianne și Heather, nu aș fi știut să le port.

Dr. Kerry a apărut și ne-a anunțat că fuseserăm invitați să vizităm capela. Aveam voie să urcăm chiar și pe acoperiș. Am dat tăvile înapoi și l-am urmat din hol pe Dr. Kerry, într-o învălmășeală generală. Eu am rămas spre capătul grupului și așa am traversat curtea.

Când am intrat în capelă, mi s-a tăiat răsuflarea. Încăperea - dacă un asemenea spațiu poate fi numit încăpere - era imensă, ca și cum ar fi putut cuprinde tot oceanul. Am fost conduși printr-o ușă mică de lemn, apoi pe niște scări înguste în spirală, ale căror trepte de piatră păreau să nu se mai termine. În sfârșit, scara a dat spre acoperișul foarte înclinat, un V inversat mărginit de parapete de piatră. Vântul bătea în rafale și norii se rostogoleau pe cer; priveliștea era spectaculoasă, orașul se vedea mic, copleșit de măreția capelei. Am uitat de mine și am urcat panta, apoi am luat-o de-a lungul acoperișului, lăsându-mă în voia vântului în timp ce mă uitam la întinderea de străzi întortocheate și curți pietruite.

— Nu ți-e teamă că o să cazi, a spus o voce.

M-am întors. Era profesorul Kerry. Venise după mine, dar părea nesigur pe picioare, la un pas să cadă la fiecare întețire a vântului.

— Putem să coborâm, am spus.

Am alergat în jos, până la porțiunea plană de lângă contrafort. Și de data aceasta Dr. Kerry m-a urmat, dar pășea ciudat. În loc să meargă drept, și-a răsucit corpul și a luat-o în lateral, ca un rac. Vântul își continua asalturile. I-am oferit brațul la ultimii pași, atât de nesigur părea, și mi l-a luat.

— Era o observație, a spus când am ajuns jos. Uită-te la tine, cum stai cu mâinile în buzunare.

A arătat către ceilalți studenți.

— Vezi cum se apleacă? Cum se țin de perete?

Avea dreptate. Câțiva se aventuraseră până sus, dar foarte precauți, cu aceiași pași greoi ca Dr. Kerry, clătinându-se și legănându-se în vânt; toți ceilalți stăteau lipiți de parapetul de piatră, cu genunchii îndoiți, spinările arcuite, ca și cum n-ar fi fost siguri dacă trebuie să meargă sau să se târască.

Am ridicat mâna și m-am prins de zid.

— Nu e nevoie, a spus el. Nu e o critică.

S-a oprit, nesigur dacă să spună mai mult.

— Toată lumea a trecut printr-o schimbare, a spus. Ceilalți studenți erau relaxați, până când au ajuns la această înălțime. Acum sunt nesiguri, la limită. Tu pari să fi parcurs drumul invers. Este prima dată când te văd în largul tău. Îmi dau seama după cum te miști: parcă ai fi stat toată viața pe acoperișul ăsta.

O rafală de vânt a măturat parapetul și Dr. Kerry s-a clătinat, s-a agățat de zid. M-am urcat pe creasta acoperișului, ca el să se poată lipi de contrafort. Se uita lung la mine, în așteptarea unei explicații.

— Am pus acoperișul mai multor magazii de fân la viața mea, am spus într-un târziu.

— Deci ai picioarele mai puternice? De aceea stai neclintită, în ciuda vântului?

A trebuit să mă gândesc ca să pot răspunde.

— Stau neclintită pentru că nu mă străduiesc să stau neclintită, am spus. Vântul e vânt. Poți să stai în rafalele astea fără să te doboare când ești pe pământ, deci poți să rezişti şi în aer. Nu e nicio diferență. În afară de cea pe care ți-o creezi tu în minte.

S-a holbat la mine fără nicio expresie pe chip. Nu înțelesese.

— Stau pur şi simplu în picioare, am spus. Voi, ceilalți, încercați să mențineți un echilibru, să vă mutați mai jos corpul, pentru că vă sperie înălțimea. Dar ghemuitul şi mersul lateral nu sunt firești. Ați devenit vulnerabili. Dacă ați reuşi să nu intrați în panică, vântul n-ar însemna nimic.

— Aşa cum nu înseamnă nimic pentru tine.

Îmi doream să am o minte de savant, dar se pare că Dr. Kerry vedea în mine o minte de reparator de acoperişuri. Locul celorlalți studenți era la bibliotecă; al meu era într-o macara.

Prima săptămână a trecut, cu un noian de cursuri. În săptămâna a doua, fiecare student i-a fost încredințat unui coordonator care să-l îndrume. Coordonatorul meu, după cum am aflat, era eminentul profesor Jonathan Steinberg, fost prodecan la un colegiu din Cambridge, recunoscut pentru scrierile sale despre Holocaust.

Prima mea întâlnire cu profesorul Steinberg a avut loc după câteva zile. Am aşteptat lângă cabina portarului până când şi-a făcut apariția un bărbat subțire, care a scos la iveală un set de chei grele şi a deschis o uşă de lemn din piatră. L-am urmat pe nişte scări în spirală până în turnul cu ceas, unde era o încăpere bine luminată şi simplu mobilată: două scaune şi o masă de lemn.

M-am aşezat şi auzeam cum îmi pulsează sângele în urechi. Profesorul Steinberg avea şaptezeci şi ceva de ani,

dar nu l-aș descrie ca pe un bătrân. Era sprinten și ochii îi scrutau încăperea cu vioiciune. Vorbea măsurat și cursiv.

— Sunt profesorul Steinberg, a spus. Ce ai dori să studiezi?

Am bălmăjit ceva despre istoriografie. Mă hotărâsem să studiez nu istoria, ci pe istorici. Cred că începuse să mă intereseze acest subiect pentru că mă simțisem pierdută de când aflasem de Holocaust și de mișcarea pentru drepturi - de când înțelesesem că ce știe un om despre trecut se limitează și se va limita întotdeauna la ce îi spun alții. Știam ce înseamnă să ți se corecteze o prejudecată - o prejudecată atât de mare încât, atunci când dispărea, lumea se schimba. Acum trebuia să înțeleg cum se raportaseră marii paznici ai istoriei la propria lor ignoranță și subiectivitate. Îmi spuneam că, dacă reușeam să accept că ce scriseseră nu era adevărul absolut, ci rezultatul unui proces influențat de conversații și revizuiri, poate aș fi putut să mă împac cu faptul că istoria asupra căreia erau de acord cei mai mulți oameni nu era aceeași cu cea pe care o învățasem eu. Poate că tata greșea și poate că marii istorici Carlyle și Macaulay greșeau, dar din rămășițele disputei lor puteam să construiesc o lume în care să trăiesc. Știind că baza solidă nu e nicidecum solidă, speram că voi putea sta în picioare pe ea.

Mă îndoiesc că am reușit să transmit aceste lucruri. Profesorul Steinberg s-a uitat la mine o clipă, apoi a spus:

— Povestește-mi despre ce ai învățat. La ce școală ai fost?

Într-o clipă, încăperea s-a golit de aer.

— Am crescut în Idaho, am spus.

— Și ai mers la școală acolo?

Acum, dacă mă uit în urmă, mă gândesc că poate cineva îi spusese profesorului Steinberg despre mine, poate Dr. Kerry. Sau poate că și-a dat seama că evitam răspunsul

și asta i-a trezit curiozitatea. Indiferent care a fost motivul, nu s-a lăsat până când nu am recunoscut că nu făcusem școală.

— Ce minunat, a spus, zâmbind. Parcă aș fi intrat în *Pygmalion* al lui Shaw.

Timp de două luni m-am întâlnit săptămânal cu profesorul Steinberg. Nu mi-a dat niciodată să citesc. Citeam numai ce voiam eu să citim, indiferent că era o carte sau o pagină.

Niciunul dintre profesorii mei de la BYU nu studiase ce scriam cum o făcea profesorul Steinberg. Îl interesa fiecare virgulă, fiecare frază, fiecare adjectiv și fiecare adverb. Nu făcea nicio diferență între gramatică și conținut, între formă și substanță. O frază proastă era o idee proastă și din punctul lui de vedere și logica gramaticală trebuia ajustată.

— Ia zi-mi, spunea, de ce ai pus virgula asta aici? Ce legături speri să stabilești între fraze?

Când îi explicam, uneori spunea „Chiar așa este", alteori mă corecta și îmi dădea explicații detaliate despre sintaxă.

După o lună de întâlniri cu profesorul Steinberg, am scris un eseu în care îl comparam pe Edmund Burke cu Publius, pseudonimul sub care James Madison, Alexander Hamilton și John Jay scriseseră colecția de articole „The Federalist Papers". Două săptămâni aproape că nu am dormit: cât țineam ochii deschiși, fie citeam, fie mă gândeam la acele texte.

Învățasem de la tatăl meu că o carte trebuie fie adorată, fie exilată. Cărțile de la Dumnezeu – cele scrise de profeții mormoni sau de Părinții Fondatori – nu trebuiau atât studiate, cât prețuite, ca un lucru perfect în sine. Fusesem învățată să citesc cărțile unui om ca Madison ca pe o formă în care să torn ghipsul propriei mele gândiri, care

să fie remodelată după modelul lor desăvârșit. Le citeam ca să învăț ce să gândesc, nu ca să gândesc singură. Cărțile care nu erau de la Dumnezeu era ostracizate; erau un pericol, de o viclenie puternică și irezistibilă.

Pentru a-mi scrie eseul a trebuit să citesc cărțile altfel, fără să cad nici în adorație, nici în teamă. Pentru că a apărat monarhia britanică, tata ar fi spus probabil că Burke a fost un reprezentant al tiraniei. N-ar fi vrut să avem așa o carte în casă. Simțeam un fior când mă încumetam să citesc cuvintele. Același fior îl simțeam și când îi citeam pe Madison, Hamilton și Jay, mai ales când le respingeam concluziile în favoarea lui Burke sau când mi se părea că ideile lor erau mai diferite în formă decât în conținut. Această metodă de lectură implica presupuneri minunate: cărțile nu sunt capcane și eu nu sunt slabă.

Am terminat eseul și i l-am trimis profesorului Steinberg. După două zile, când m-am dus la întâlnire, era tăcut. S-a uitat la mine peste masă. Așteptam să-mi spună că eseul era un dezastru, produsul unei minți ignorante, că generalizam, că trăgeam prea multe concluzii dintr-un material prea limitat.

— Predau la Cambridge de treizeci de ani, a spus. Și acesta este unul dintre cele mai bune eseuri pe care le-am citit vreodată.

Pentru insulte eram pregătită, pentru asta, nu.

Pesemne că profesorul Steinberg a mai spus și alte lucruri despre eseu, dar eu nu am auzit nimic. Mintea îmi era chinuită de o nevoie disperată de a ieși. În momentul acela nu mai eram în turnul cu ceas de la Cambridge. Aveam șaptesprezece ani, eram într-un jeep roșu și un băiat pe care îl iubeam tocmai îmi atinsese mâna. Am sărit ca arsă.

Puteam să tolerez orice formă de cruzime mai ușor decât bunătatea. Laudele erau otravă pentru mine; mă

înecam cu ele. Voiam ca profesorul să strige la mine, mi-o doream atât de mult încât m-a luat ameţeala pentru că nu o făcea. Sluţenia mea trebuia exprimată. Dacă nu răzbătea din vocea lui, aveam să fiu nevoită să răzbată din a mea.

Nu-mi amintesc când am plecat din turnul cu ceas sau cum mi-am petrecut după-amiaza. Seara avea loc o cină festivă. Holul era luminat de lumânări, foarte frumos, dar pe mine mă bucura altceva: nu aveam haine de seară, ci doar un tricou negru şi pantaloni negri, şi mă gândeam că în lumina difuză lumea nu va observa. Prietena mea Laura a întârziat. Mi-a explicat că o vizitaseră părinţii ei şi o duseseră în Franţa. Abia se întorsese. Era îmbrăcată într-o rochie de un mov luxuriant, cu falduri ondulate. Îi venea cu câţiva centimetri deasupra genunchiului şi o clipă mi-am spus că e o rochie desfrânată, până când mi-a spus că i-o cumpărase tatăl ei de la Paris. Un dar de la tată nu putea fi desfrânat. Un dar pe care îl primeai de la tatăl tău era pentru mine semnul concludent că o femeie nu putea fi desfrânată. Mi-am bătut capul cu această contradicţie - o rochie desfrânată, dăruită unei fiice iubite - până când toată lumea a terminat de mâncat şi farfuriile au fost strânse.

La următoarea întâlnire de studiu, profesorul Steinberg mi-a spus că, atunci când aveam să-mi depun candidatura pentru facultate, avea să se asigure să fiu acceptată oriunde voiam.

— Ai fost pe la Harvard? a spus. Sau poate preferi Cambridge?

M-am şi văzut la Cambridge, absolventă, într-o robă neagră, lungă, care foşnea când păşeam prin coridoarele străvechi. Apoi eram întinsă pe jos în baie, cu braţul sucit la spate şi capul în toaletă. Am încercat să mă concentrez pe absolventă, dar nu am reuşit. Nu puteam să mi-o imaginez pe fata în togă învolburată fără să o văd pe *cealaltă*.

Savantă sau târfă, cele două nu se potriveau. Una dintre ele era o minciună.

— Nu pot să merg, am spus. Nu am bani de taxe.

— Mă ocup eu de taxe, a spus profesorul Steinberg.

Spre sfârșitul lui august, în ultima seară la Cambridge, a avut loc încă o cină în sala mare. Pe mese erau mai multe cuțite, furculițe și pahare decât văzusem în viața mea; tablourile de pe pereți păreau năluci în lumina lumânărilor. Eleganța părea să mă expună, dar în același timp mă făcea nevăzută. Mă holbam la celelalte studente care treceau prin dreptul meu, scrutam cu atenție toate rochiile de mătase, toți ochii machiați puternic, eram obsedată de frumusețea lor.

La cină am ascultat pălăvrăgeala veselă a prietenelor mele, tânjind în același timp după singurătatea camerei. Profesorul Steinberg era la masa principală. De fiecare dată când mă uitam spre el, simțeam în mine acel instinct străvechi, mușchii se încordau, mă pregăteam s-o iau la fugă.

Am ieșit din sală în clipa în care a fost adus desertul. Era o ușurare să scap de atâta rafinament și frumusețe – să pot să fiu urâtă fără să ies în evidență. Dr. Kerry m-a văzut și a venit după mine.

Era întuneric. Peluza era neagră, cerul și mai negru. Coloane de lumină palidă se ridicau și luminau capela, care strălucea, ca luna, pe cerul negru al nopții.

— L-ai impresionat pe profesorul Steinberg, a spus Dr. Kerry, alăturându-mi-se. Sper doar că și el te-a impresionat.

Nu înțelegeam.

— Hai pe aici, a spus și s-a întors spre capelă. Trebuie să-ți spun ceva.

Am mers în urma lui și am observat că nu mi se auzeau pașii, am înțeles că tenișii mei nu ticăiau elegant pe piatră, ca tocurile purtate de alte fete.

Dr. Kerry a spus că mă urmărise.

— Te porți ca și cum ai juca un rol. Ca și cum viața ta ar depinde de asta.

Nu știam ce să spun, așa că nu am spus nimic.

— Nu te-ai gândit niciodată, a spus, că ai același drept să fii aici ca toți ceilalți.

Aștepta o explicație.

— Mai degrabă aș fi servit masa, am spus, decât să o mănânc.

Dr. Kerry a zâmbit.

— Ar trebui să-l asculți pe profesorul Steinberg. Dacă el spune că ești o studentă „de aur" - așa l-am auzit spunând, înseamnă că ești cu adevărat.

— Locul acesta e fermecat, am spus. Aici totul strălucește.

— Nu trebuie să mai gândești așa, a spus Dr. Kerry, ridicând vocea. Nu ești vreo tinichea, care lucește numai la lumină. Oricine ai deveni, în orice te-ai transforma, ai fost mereu acea persoană. A fost mereu înăuntrul tău. Nu la Cambridge. În *tine*. Tu ești de aur. Și dacă te întorci la BYU sau chiar la muntele de unde ai venit, n-o să fii altcineva. Poate că alții te vor privi altfel, poate chiar și tu te vei privi altfel - chiar și aurul pare mat dacă lumina nu e bună -, dar abia *asta* e înșelăciunea. Și așa a fost întotdeauna.

Voiam să-l cred, să pornesc de la cuvintele lui și să mă reconstruiesc, dar nu avusesem niciodată asemenea încredere. Oricât de adânc îngropam amintirile, oricât de strâns închideam ochii asupra lor, când mă gândeam la *sinele* meu, îmi veneau în minte imaginile cu *acea* fată din toaletă, din parcare.

Nu puteam să-i povestesc lui Dr. Kerry despre fata aceea. Nu puteam să-i spun că nu pot reveni la Cambridge, pentru că aici ieșeau în evidență toate momentele violente sau degradante din viața mea. La BYU aproape că puteam

să uit, să las ce a fost să se topească în ce este. Dar aici contrastul era prea mare, lumea din fața mea, prea fantastică. Amintirile erau mai reale - mai credibile - decât turlele de piatră.

Pentru mine inventam alte pretexte, din cauza cărora nu mă puteam întoarce la Cambridge, lucruri legate de clasa socială și statut: că eram săracă, crescusem în sărăcie. Că puteam să stau în picioare fără să cad pe acoperișul capelei. *Asta* era persoana care nu avea ce căuta la Cambridge: reparatorul de acoperișuri, nu târfa. *Pot să merg la școală,* scrisesem în jurnal chiar în acea după-amiază. *Și îmi pot cumpăra haine noi. Dar tot Tara Westover sunt. Am făcut treburi pe care nu le-ar face niciun student de Cambridge. Puteți să ne îmbrăcați cum vreți, nu suntem la fel.* Hainele nu puteau să-mi rezolve problema. Ceva dinăuntrul meu putrezise și duhoarea era prea puternică, miezul prea rânced, ca să le pot ascunde doar sub haine.

Nu sunt sigură dacă profesorul Kerry bănuia ceva din toate astea. Dar a înțeles că vedeam obsesiv în haine simbolul pentru motivul care mă împiedica și avea să mă împiedice să mă simt în largul meu. A fost ultimul lucru pe care mi l-a spus înainte să plece și să mă lase țintuită, uimită, lângă capela măreață.

— Lucrul care te definește e înăuntrul tău, a spus. Profesorul Steinberg spune că acesta e Pygmalion. Gândește-te la poveste, Tara.

S-a oprit, cu privirea aprigă și vocea pătrunzătoare.

— Era doar o mahalagioaică în rochie frumoasă. Până când a crezut în ea însăși. Apoi nu a mai contat cu ce rochie se îmbrăca.

douăzeci și nouă

ABSOLVIREA

Programul a luat sfârșit și m-am întors la BYU. Campusul arăta ca întotdeauna și avea să fie ușor să uit de Cambridge și să revin la viața mea de acolo. Dar profesorul Steinberg era hotărât să nu mă lase să uit. Mi-a trimis o solicitare pentru ceva care se numea Bursa Gates Cambridge, care, așa cum mi-a explicat, era ceva asemănător cu Bursa Rhodes, doar că pentru Cambridge, nu pentru Oxford. Avea să-mi asigure toți banii ca să pot studia la Cambridge, inclusiv taxă de școlarizare, cazare și masă. În ceea ce mă privea, mi se părea absurd să mă gândesc că aș avea vreo șansă, dar el insista că aveam, așa că am trimis solicitarea.

La puțin timp după aceea am observat o altă diferență, o altă mică schimbare. Îmi petreceam seara cu prietenul meu Mark, care studia limbi vechi. Ca și mine și ca aproape toți ceilalți studenți de la BYU, Mark era mormon.

— Tu crezi că ar trebui ca oamenii să studieze istoria bisericească? a întrebat.

— Da, am spus eu.

— Și dacă le provoacă suferință?

Mă gândeam că înțeleg ce vrea să spună, dar am așteptat să-mi explice.

— Multe femei se poticnesc în credință când află de poligamie, a spus. Mama așa a făcut și nu cred că a înțeles vreodată.

— Nici eu nu am înțeles niciodată, am spus.

S-a lăsat o liniște încordată. Aștepta să-mi spun replica: m-am rugat să dobândesc credință. Și *chiar* mă rugasem, de multe, multe ori.

Poate că amândoi ne gândeam la istoria noastră sau poate doar eu. Mă gândeam la Joseph Smith, care avusese patruzeci de soții. Brigham Young avusese cincizeci și cinci de soții și cincizeci și șase de copii. Biserica pusese capăt practicii *temporare* a poligamiei în 1890, dar nu se dezisese niciodată de învățătură. Când eram mică mi se spusese - și de către tata, dar și la școala de duminică - că la plinirea vremii Dumnezeu avea să reintroducă poligamia și că în viața de apoi aveam să fiu una din multele neveste. Numărul suratelor mele neveste avea să depindă de cât de drept era soțul meu: cu cât avea o viață mai bună, cu atât mai multe soții avea să primească.

Niciodată nu m-am împăcat cu acest gând. Pe când eram copil îmi închipuiam adesea că sunt în rai, în rochie albă, într-o ceață de mărgăritar, față în față cu soțul meu. Dar când camera de filmat se îndepărta, în spatele nostru mai erau alte zece femei, tot în rochii albe. În visul meu, eu eram prima soție, dar știam că nu am nicio siguranță; puteam să fiu oriunde, ascunsă în acel șir lung de soții. De când mă știu, imaginea aceasta era în centrul ideii pe care mi-o făcusem despre paradis: soțul meu și soțiile lui. Socoteala nu se potrivea până la capăt, când te gândeai că, în ecuația divină, un bărbat era echivalent cu nenumărate femei.

Mi-am amintit de stră-străbunica mea. Îi auzisem prima dată numele pe când aveam doisprezece ani, vârsta la care, în credința mormonă, nu mai ești copil și devii femeie. La doisprezece ani lecțiile de la școala de duminică au început să cuprindă și cuvinte ca *puritate* și *castitate.* A fost și vârsta la care mi s-a spus, ca temă de la biserică,

să aflu câte ceva despre unul dintre strămoşii mei. Am întrebat-o pe mama ce strămoş să aleg şi ea mi-a spus fără să stea pe gânduri: „Anna Mathea". Am rostit numele cu voce tare. Şi-a luat zborul de pe limba mea ca începutul unui basm. Mama spunea că trebuia să-i fac cinste Annei Mathea, pentru că îmi făcuse un dar: vocea.

— Vocea ei a adus familia noastră la biserică, a spus mama. A auzit misionari mormoni care predicau pe străzile din Norvegia. S-a rugat şi Dumnezeu a binecuvântat-o cu credinţă, cu înţelegerea faptului că John Smith era profetul Lui. I-a spus tatălui ei, dar el auzise tot felul de poveşti despre mormoni şi nu a vrut să o lase să se boteze. Aşa că i-a cântat. I-a cântat un imn mormon numit „O, Tatăl meu". Când a terminat de cântat, tatăl ei avea lacrimi în ochi. A spus că o religie cu o muzică atât de frumoasă trebuie să fie lucrarea lui Dumnezeu. S-au botezat împreună.

După ce Anna Mathea i-a convertit pe părinţii ei, familia a simţit chemarea de a veni în America şi de a se întâlni cu profetul Joseph. Au strâns bani de drum, dar după doi ani nu le ajungeau decât pentru jumătate de familie. Anna Mathea a rămas acasă.

Drumul a fost lung şi greu şi când au ajuns în Idaho, la o aşezare mormonă pe nume Worm Creek, mama Annei era bolnavă, pe moarte. Ultima ei dorinţă a fost să-şi mai vadă o dată fiica, aşa că tatăl Annei i-a scris fiicei lui şi a rugat-o să ia ce bani avea şi să vină în America. Anna se îndrăgostise şi urma să se mărite, dar l-a lăsat pe logodnicul ei în Norvegia şi a trecut oceanul. Mama ei a murit înainte ca ea să debarce pe ţărmul Americii.

Familia sărăcise; nu aveau bani ca să-i trimită logodnicului Annei, pentru căsătoria la care renunţase. Anna era o povară financiară pentru tatăl ei, aşa că un episcop a convins-o să se mărite cu un fermier bogat care mai avea o soţie. Prima soţie era stearpă şi a înnebunit de gelozie

când Anna a rămas însărcinată. Anna se temea că prima soție îi va face rău copilului, așa că s-a întors la tatăl ei, unde a născut gemeni, deși doar unul avea să supraviețuiască iernii grele de pe frontieră.

Mark aștepta în continuare. Apoi a renunțat și a mormăit cuvintele pe care ar fi trebuit să le spun eu, că nu înțelegea prea bine, dar că știa că poligamia era un principiu venit de la Dumnezeu.

Eram de acord. Am spus cuvintele, apoi m-am pregătit pentru un val de umilință - pentru imaginea care să-mi cotropească gândurile, cu mine, una dintre numeroasele soții din spatele unui bărbat singuratic, fără chip -, dar nu a venit. Mi-am cercetat gândurile și am descoperit o nouă convingere: nu aveam să fiu niciodată una din multe soții. O voce a făcut această declarație cu o hotărâre de neînduplecat; declarația m-a făcut să mă cutremur. Dar dacă ți-ar porunci Dumnezeu? am întrebat. *Nu ai face-o,* a răspuns vocea. Și știam că era adevărat.

M-am gândit din nou la Anna Mathea și m-am întrebat ce lume era aceea în care ea, pe urmele unui profet, putea să-și lase în urmă iubitul, să traverseze oceanul, să intre într-o căsnicie fără iubire ca a doua ibovnică, apoi să-și îngroape primul copil, doar pentru ca nepoata ei, peste două generații, să traverseze același ocean ca necredincioasă. Eram urmașa Annei Mathea: îmi dăruise vocea ei. Nu-mi dăruise și credința ei?

Am fost trecută pe o listă scurtă pentru Bursa Gates. Urma un interviu în februarie, la Annapolis. Habar nu aveam cum să mă pregătesc. Robin m-a dus cu mașina până la Park City, unde era un magazin Ann Taylor cu reduceri și m-a ajutat să-mi cumpăr un costum bleumarin și niște mocasini asortați. Nu aveam poșetă, așa că Robin mi-a împrumutat-o pe a ei.

Cu două săptămâni înainte de interviu, părinții mei au venit la BYU. Nu mă mai vizitaseră niciodată, dar erau în trecere în drum spre Arizona și s-au oprit să ia cina. I-am dus la restaurantul indian de peste drum de apartamentul meu.

Chelnerița s-a uitat un pic cam mult la fața tatei, apoi a făcut ochii mari când privirea i-a căzut pe mâini. Tata a comandat jumătate de meniu. I-am spus că trei meniuri erau de ajuns, dar mi-a făcut cu ochiul și mi-a spus că banii nu erau o problemă. Se pare că se dusese vestea vindecării miraculoase a tatălui meu, ceea ce le aducea tot mai mulți clienți. Aproape toate moașele și vindecătoarele naturiste din muntele West vindeau produsele mamei.

Așteptam mâncarea când tata m-a întrebat de cursuri. I-am spus că învăț franceză.

— Este o limbă socialistă, a spus, apoi mi-a ținut o prelegere de douăzeci de minute despre istoria secolului XX.

Spunea că bancherii evrei din Europa semnaseră acorduri secrete ca să declanșeze al Doilea Război Mondial și complotaseră cu evreii din America să-l plătească. Ei regizaseră Holocaustul, pentru că aveau să profite financiar de haosul general. Își trimiseseră propriii compatrioți la camerele de gazare pentru bani.

Ideile îmi erau cunoscute, dar mi-a luat ceva să-mi amintesc unde le auzisem: într-un curs al Dr. Kerry despre *Protocoalele înțelepților Sionului. Protocoalele,* publicate în 1903, susțineau că ar fi procesul-verbal al unei întâlniri între evreii bogați care plănuiau să stăpânească lumea. Documentul se dovedise a fi un fals, dar tot se răspândise și alimentase antisemitismul în deceniile dinaintea celui de-al Doilea Război Mondial. Adolf Hitler scrisese despre *Protocoale* în *Mein Kampf,* susținând că sunt autentice, că ar dezvălui adevărata natură a poporului evreu.

Tata vorbea tare, la un volum potrivit pentru munte, dar tunător pentru micul restaurant. Cei de la mesele

învecinate se opriseră din conversații și o ascultau tăcuți pe a noastră. Am regretat că alesesem un restaurant atât de aproape de apartamentul meu.

Tata a trecut de la al Doilea Război Mondial la ONU, la Uniunea Europeană și la distrugerea iminentă a lumii. Vorbea ca și cum cele trei ar fi fost sinonime. A sosit și mâncarea cu curry și eu m-am concentrat la ea. Mama se plictisise de prelegere și l-a rugat pe tata să vorbească despre altceva.

— Dar lumea e pe cale să se sfârșească! a spus.

De acum striga.

— Sigur că da, a spus mama. Dar hai să nu discutăm despre asta la cină.

Am pus deoparte furculița și m-am holbat la ei. Din toate afirmațiile ciudate din ultima jumătate de oră, dintr-un motiv sau altul, aceasta m-a șocat. Simpla lor existență nu mă șoca înainte. Mi se păruse mereu că tot ce făceau avea un sens, se potrivea cu logica pe care o înțelegeam. Poate că era vorba despre decor: Buck's Peak era al lor și îi camufla, așa că atunci când îi vedeam acolo, înconjurați de rămășițele zgomotoase și puternice ale copilăriei mele, păreau să se contopească cu cadrul. Dar aici, atât de aproape de universitate, păreau atât de ireali, aproape mitologici.

Tata s-a uitat la mine, a așteptat să-mi spun părerea, dar mă simțeam înstrăinată de mine însămi. Nu știam cine să fiu. Pe munte îmi asumam pe nesimțite vocea fiicei și acolitei lor. Dar aici nu păream să găsesc vocea care, la umbra Buck's Peak, mi se părea naturală.

Am mers până la apartament și le-am arătat camera mea. Mama a închis ușa și a scos la iveală un poster cu Martin Luther King Jr., pe care îl pusesem acolo cu patru ani în urmă, când aflasem de mișcarea pentru drepturi civile.

— Ăla e Marthin Luther King? a spus tata. Nu știi că a avut legături cu comunismul?

Mesteca țesutul moale unde fuseseră buzele.

Au plecat puțin după aceea la drum, în noapte. Am privit în urma lor, apoi mi-am scos jurnalul. *E uimitor că puteam să cred toate aceste lucruri fără cea mai mică bănuială,* am scris. *Toată lumea se înșela: doar tata avea dreptate.*

M-am gândit la ceva ce îmi spusese la telefon, cu câteva zile în urmă, Stefanie, soția lui Tyler. Spusese că i-a luat ani de zile să-l convingă pe Tyler să o lase să vaccineze copiii, pentru că ceva din el tot îi mai spune că vaccinurile sunt o conspirație a sistemului medical. Mi-am amintit de asta acum și, cu vocea tatei răsunându-mi în urechi, am rânjit către fratele meu. *E om de știință!* am scris. *Cum de nu vede că e paranoia lor!* Am recitit ce scrisesem și ironia s-a așezat peste dispreț. *Pe de altă parte,* am scris, *poate că aș fi mai credibilă când îmi bat joc de Tyler dacă nu mi-aș aminti, cum mi-am amintit acum, că nici până azi nu am fost vaccinată.*

Interviul pentru Bursa Gates a avut loc la Colegiul St. John's din Annapolis. Campusul mă speria, cu peluzele impecabile și arhitectura colonială sobră. Stăteam agitată pe coridor, așteptând să fiu chemată la interviu; mă simțeam țeapănă în costum și strângeam neîndemânatică poșeta lui Robin. Dar până la urmă, profesorul Steinberg scrisese o recomandare atât de convingătoare, încât nu mi-a rămas mare lucru de făcut.

Am primit confirmarea a doua zi: obținusem bursa.

A început să sune telefonul – de la ziarul studenților de la BYU și de la postul local de știri. Am dat vreo șase interviuri, am apărut la televizor. M-am trezit într-o dimineață și mi-am văzut fotografia pe pagina BYU. Eram a treia

studentă de la BYU din istorie care obținuse o bursă Gates și universitatea profita din plin de reclamă. Am fost întrebată despre viața de liceu și despre profesorul din școala primară care mă pregătise. M-am eschivat, am evitat întrebările, am mințit dacă a fost nevoie. Nu i-am spus niciunui reporter că nu făcusem școală.

Nu știam de ce nu puteam să le spun. Pur și simplu nu suportam ideea că oamenii aveau să mă bată pe spinare, să-mi spună cât îi impresionam. Nu voiam să fiu Horatio Alger în vreun omagiu lacrimogen adus visului american. Voiam ca viața mea să aibă un sens, și nimic din acea poveste nu avea sens pentru mine.

La o lună după absolvire, am fost în vizită la Buck's Peak. Tata citise articolele despre bursa mea și a spus:

— Nu ai pomenit nimic despre școala făcută acasă. Credeam că vei fi mai recunoscătoare că mama ta și cu mine te-am scos din școli, acum, că vezi rezultatele. Ar trebui să spui lumii că asta te-a adus aici: școala făcută acasă.

Nu am spus nimic. Tata a înțeles acest lucru ca pe o căință.

Nu a fost de acord să mă duc la Cambridge.

— Strămoșii noștri și-au riscat viața ca să treacă oceanul, să scape de țările socialiste. Și tu, ce faci? Te întorci?

Nici de data aceasta nu am spus nimic.

— Aștept cu nerăbdare ceremonia de absolvire, a spus. Domnul mi-a pregătit câteva mustrări pe sprânceană pentru profesorii ăia.

— Nu vei mustra pe nimeni, am spus liniștită.

— Dacă Domnul mă îndeamnă, mă voi ridica în picioare și voi vorbi.

— Nu, am repetat.

— Nu voi merge nicăieri unde duhul Domnului nu este bine venit.

Cu asta, discuția s-a încheiat. Speram să se răsufle, dar tata era așa de rănit că nu pomenisem în interviuri despre cum învățasem acasă, încât această nouă rană a supurat.

Cu o noapte înainte de absolvire s-a organizat o cină la care urma să primesc premiul pentru „cel mai eminent student" de la secția de istorie. I-am așteptat pe părinții mei la intrare, dar nu și-au făcut apariția. I-am telefonat mamei, crezând că întârzie. Mi-a spus că nu vin. M-am dus la cină și am primit o plăcuță. Masa mea era singura din sală cu două scaune goale. A doua zi a fost un prânz pentru absolvenți eminenți și am fost așezată cu decanul și cu directorul programului. Iarăși, două scaune goale. Am spus că părinții mei au probleme cu mașina.

I-am telefonat mamei mele după prânz.

— Tatăl tău nu vine dacă nu-ți ceri scuze, a spus. Nici eu.

Mi-am cerut scuze.

— Poate să spună ce vrea. Dar, vă rog, veniți.

Au ratat cea mai mare parte din ceremonie; nu știu dacă m-au văzut când am primit diploma. Ce îmi amintesc este că așteptam cu prietenele mele înainte să înceapă muzica și mă uitam cum tații lor le făceau fotografii și mamele lor le aranjau părul. Îmi amintesc că prietenele mele purtau ghirlande colorate și bijuterii primite de curând.

După ceremonie, stăteam singură pe peluză, uitându-mă la celelalte studente cu familiile lor. În cele din urmă i-am văzut pe părinții mei. Mama m-a îmbrățișat. Prietena mea Laura a făcut două fotografii. Una este cu mine și mama, zâmbind forțat; cealaltă este cu mine între părinții mei, înghesuită, presată.

Plecam de la Mount West în seara aceea. Îmi făcusem bagajele înainte de absolvire. Apartamentul era gol, lucrurile, la ușă. Laura se oferise să mă ducă cu mașina la aeroport, dar părinții mei întrebaseră dacă vreau să merg cu ei.

Mă așteptasem să mă lase la intrare, dat tata a insistat să vină cu mine în aeroport. Au așteptat până mi-am lăsat bagajele, apoi au venit cu mine până la poarta de control. Parcă tata voia să vadă până în ultima clipă dacă nu aveam să mă răzgândesc. Am mers în tăcere. Când am ajuns la control, i-am îmbrățișat pe amândoi și mi-am luat rămas-bun. Mi-am scos pantofii, laptopul, camera, apoi am trecut prin punctul de control, mi-am luat lucrurile înapoi și am pornit spre terminal.

Doar atunci am aruncat o privire în urmă și l-am văzut pe tata cum stătea mai departe la punctul de control și mă privea cum mă îndepărtez, cu mâinile în buzunar, cu umerii căzuți și gura lăsată. Am făcut cu mâna și el a pășit înainte, ca și cum ar fi vrut să mă urmeze și mi-am amintit de momentul în care, cu ani în urmă, cablurile electrice acoperiseră duba, cu mama înăuntru, și tata stătea lângă ea, neajutorat.

Era în aceeași poziție când am dat colțul. Îmi voi aminti mereu de acea imagine a tatălui meu: privirea, plină de dragoste și teamă, și sentimentul pierderii. Știam de ce se temea. Îi scăpase în ultima mea noapte la Buck's Peak, în seara când spusese că nu are să vină la absolvire.

— Dacă ești în America, a șoptit, putem să venim după tine. Oriunde ai fi. Am 3 800 de litri de combustibil îngropați în câmp. Pot să te iau când vine sfârșitul, să te aduc acasă, să fii în siguranță. Dar dacă treci oceanul...

partea a treia

treizeci

MÂNA CELUI ATOTPUTERNIC

O poartă de piatră bloca intrarea în Trinity College. În poartă era sculptată o ușă mică de lemn. Am trecut prin ea. Un portar cu melon și pardesiu negru m-a condus prin colegiu, prin Marea Curte, cea mai mare din lume. Am luat-o printr-un pasaj de piatră și am ajuns într-un coridor acoperit din piatră de culoarea grâului copt.

Aceasta este arcada nordică, a spus portarul. Aici a bătut Newton din picior ca să măsoare ecoul și a calculat prima dată viteza sunetului.

Ne-am întors la Marea Poartă. Camera mea era chiar în fața ei, la trei rânduri de scări în sus. După ce a plecat portarul am rămas în picioare, încadrată de valize, și m-am uitat pe fereastră la legendara poartă de piatră și la crenelurile ei din altă lume. Cambridge era așa cum mi-o aminteam: străveche, minunată. Era altfel. Nu eram vizitator, oaspete. Eram membră a universității. Aveam numele scris pe ușă. Din documente reieșea că locul meu era aici.

M-am îmbrăcat în culori închise la primul curs, în speranța că nu voi ieși în evidență, dar nici așa nu mi se părea că arăt ca ceilalți studenți. Sigur nu *vorbeam* ca ei, și nu doar pentru că erau britanici. Vorba lor avea o vioiciune aproape cântată. În urechile mele erau rafinați, educați.

Eu aveam tendința să mormăi și, când eram emoționată, să mă bâlbâi.

Mi-am ales un loc lângă masa mare pătrată și i-am ascultat pe cei doi studenți de lângă mine discutând despre subiectul cursului, cele două concepte de libertate ale lui Isaiah Berlin. Studentul de lângă mine spunea că îl studiase pe Isaiah Berlin la Oxford; celălalt spunea că ascultase deja observațiile acestui lector despre Isaiah Berlin în anii pregătitori de la Cambridge. Eu nu auzisem în viața mea de Isaiah Berlin.

Profesorul și-a început prezentarea. Vorbea calm, dar trecea repede prin materie, ca și cum ar fi presupus că eram deja familiarizați cu ea. Lucru confirmat de ceilalți studenți, dintre care cei mai mulți nu-și notau nimic. Eu mâzgăleam tot.

— Deci, care sunt cele două concepte ale lui Isaiah Berlin? a întrebat profesorul.

Aproape toată lumea a ridicat mâna. Profesorul l-a interpelat pe studentul care fusese la Oxford.

— Libertatea negativă, a spus, este libertatea de obstacole sau constrângeri exterioare. În acest sens, un individ este liber dacă nu este împiedicat să acționeze.

Pentru o clipă mi-am amintit de Richard, care păruse totdeauna capabil să reproducă exact tot ce citea.

— Foarte bine, a spus profesorul. Și al doilea?

— Libertatea pozitivă, a spus alt student, este libertatea de constrângerile interne.

Mi-am notat această definiție, dar nu am înțeles-o.

Profesorul a încercat să ne lămurească. A spus că libertatea pozitivă este stăpânirea de sine – sinele se conduce pe sine însuși. A avea libertate pozitivă, a explicat, înseamnă să-ți controlezi propria minte; să te eliberezi de temeri și credințe irațională, de dependențe, superstiții și de toate formele de autocoerciție.

Habar nu aveam ce înseamnă autocoerciție. M-am uitat de jur împrejur. Nimeni altcineva nu părea nedumerit. Eram unul dintre foarte puținii studenți care scriau. Am vrut să mai cer lămuriri, dar ceva m-a oprit - siguranța că dacă aș fi făcut-o ar fi însemnat să strig în gura mare că locul meu nu era acolo.

După curs m-am întors în camera mea, unde am privit lung către poarta de piatră cu creneluri medievale. M-am gândit la libertatea pozitivă și la ce ar putea însemna să te constrângi singur, până când capul a început să-mi vâjâie de o durere surdă.

Am telefonat acasă. A răspuns mama. Vocea i s-a umplut de entuziasm când a recunoscut acel „Bună, mami" plângăcios. I-am spus că n-ar fi trebuit să vin la Cambridge, că nu înțelegeam nimic. Mi-a spus că făcuse teste musculare și descoperise că aveam o chakră dezechilibrată. Putea să rezolve problema, mi-a spus. I-am amintit că eram la 8 000 de kilometri depărtare.

— N-are importanță, a spus. O să pun la loc chakra pe Audrey, apoi ți-o accelerez.

— O ce?

— O *accelerez*, a spus. Distanța nu înseamnă nimic pentru energia vie. Pot să trimit energia corectată până la tine.

— Cât de repede circulă energia? am întrebat. Cu viteza sunetului sau mai degrabă ca un avion? E zbor direct sau trebuie să facă escală la Minneapolis?

Mama a râs și a închis.

În cele mai multe dimineți învățam în biblioteca colegiului, lângă o ferestruică. Eram acolo într-o dimineață când Drew, un prieten de la BYU, mi-a trimis pe net un cântec. Mi-a spus că e o piesă foarte cunoscută, dar nu auzisem niciodată nici de ea, nici de cântăreț. Am ascultat cântecul la căști. M-a prins imediat. L-am reascultat de mai multe ori cu privirea la arcada nordică.

Emancipate yourselves from mental slavery
None but ourselves can free our minds

Mi-am scris aceste cuvinte pe caiete, pe marginea eseurilor la care lucram. Mă gândeam la ele când ar fi trebuit să citesc. Am aflat de pe internet de cancerul găsit la piciorul lui Bob Marley. Am aflat şi că Marley fusese rastafarian şi că rastafarienii cred în „trupul întreg", de aceea refuzase să fie operat şi să i se amputeze degetul mare de la picior. După patru ani, la treizeci şi şase de ani, a murit.

Eliberaţi-vă de sclavia minţii. Marley scrisese aceste cuvinte cu un an înainte să moară, în timp ce un melanom operabil făcea, chiar în acel moment, metastaze la plămâni, ficat, stomac şi creier. Mi-am închipuit un chirurg lacom cu dinţi ascuţiţi şi degete lungi, scheletice, îndemnându-l pe Marley să accepte amputarea. M-am îndepărtat de această imagine înfricoşătoare a doctorului şi a medicinei lui corupte şi abia atunci am înţeles, cum nu înţelesesem mai devreme, că, deşi mă lepădasem de lumea tatălui meu, nu-mi găsisem niciodată curajul să trăiesc în aceasta.

Am dat paginile din caiet până la cursul despre libertatea pozitivă şi negativă. Într-un colţ alb am scrijelit: *Doar noi înşine ne putem elibera minţile.* Apoi am luat telefonul şi am format numărul.

— Trebuie să-mi fac vaccinurile, i-am spus asistentei.

Miercuri după-amiaza mergeam la un seminar unde am observat două femei, Katrina şi Sophie, care stăteau aproape tot timpul împreună. Mult timp nu am vorbit cu ele, până într-o după-amiază, cu câteva săptămâni înainte de Crăciun, când m-au întrebat dacă vreau să merg la o cafea. Nu mai „mersesem la cafea" niciodată - nici măcar nu gustasem cafea, pentru că este interzisă de Biserică - dar le-am urmat până la cafeneaua de peste drum.

Barmanița era nerăbdătoare, așa că am ales la întâmplare. Mi-a întins o ceașcă pentru păpuși cu o lingură de lichid pământiu și am privit cu jind la paharele cu spumă deasupra pe care le-au adus la masă Katrina și Sophie. Dezbăteau concepte din curs; eu dezbăteam dacă să-mi beau sau nu cafeaua.

Foloseau cu ușurință expresii complicate. Pe unele dintre ele, ca de pildă „al doilea val", le mai auzisem, chiar dacă nu știam ce înseamnă; pe altele, cum ar fi „masculinitatea hegemonică", nici nu reușeam să le pronunț, darămite să le înțeleg. Luasem câteva înghițituri din fluidul granulos și înțepător până să înțeleg că vorbeau despre feminism. Mă holbam la ele ca și cum ar fi fost în spatele unui geam. Nu auzisem cuvântul „feminism" decât ca pe o admonestare. La BYU, „Parcă ai fi feministă" era semnul că discuția s-a încheiat. Și că pierdusem.

Am plecat de la cafenea și m-am dus la bibliotecă. După cinci minute online și câteva drumuri până la mormanele de cărți, m-am așezat la locul meu obișnuit cu o stivă mare de cărți scrise de cele despre care înțelesesem că erau scriitoare din al doilea val - Betty Friedan, Germaine Greer, Simone de Beauvoir. Nu am citit decât câteva pagini din fiecare carte înainte să le închid brusc. Nu văzusem niciodată tipărit cuvântul „vagin", nu-l rostisem niciodată cu voce tare.

M-am întors la internet și apoi la rafturi, unde am schimbat cărțile din al doilea val pe unele dintre cele care îl precedaseră pe primul - Mary Wollstonecraft și John Stuart Mill. Am citit toată după-amiaza, până seara, și mi-am creat prima dată un vocabular pentru neliniștea pe care o simțisem din copilărie.

Din clipa în care înțelesesem că fratele meu Richard era băiat și eu fată, îmi dorisem să facem schimb de viitor. Viitorul meu era maternitatea; al lui, paternitatea. Păreau

să fie același lucru, dar nu erau. Una dintre ele însemna să iei decizii. Să conduci. Să faci ordine în familie. Cealaltă însemna să fii printre cei chemați la ordine.

Știam că dorința mea era nefirească. Această înțelegere, ca atâtea dintre lucrurile pe care le știam despre mine însămi, ajunsese la mine prin vocea oamenilor pe care îi cunoșteam, oameni pe care îi iubeam. De-a lungul anilor această voce mă însoțise, șoptise, se întrebase, se îngrijorase. Că *nu aveam dreptate.* Că visele mele erau perversiuni. Era o voce cu multe timbruri, multe tonuri. Uneori era vocea tatălui meu; mai adesea era a mea.

Mi-am luat cărțile în cameră și am citit toată noaptea. Mi-au plăcut paginile înflăcărate ale lui Mary Wollstonecraft, dar un singur rând de John Stuart Mill mi-a schimbat lumea când l-am citit: „Este un subiect despre care nu se poate ști nimic definitiv." Subiectul la care se gândea Mill era natura femeilor. Mill susținea că femeile au fost lingușite, amăgite, bruscate și strivite multe secole, cu feminitatea desfigurată, încât acum este de-a dreptul imposibil să le definești abilitățile sau aspirațiile naturale.

Mi s-a urcat sângele la cap; am simțit un val înviorător de adrenalină, o posibilitate, o frontieră împinsă înspre exterior. *Despre natura feminină nu se poate spune nimic definitiv.* Nu găsisem niciodată atâta alinare într-un gol, în absența neagră a cunoașterii. Parcă ar fi spus: orice ai fi, ești femeie.

În decembrie, după ce predasem ultimul eseu, am luat trenul spre Londra și apoi avionul. Mama, Audrey și Emily m-au luat de la aeroportul din Salt Lake City și am pornit-o împreună, derapând, pe drumul interstatal. Era aproape miezul nopții când a început să se vadă muntele. Nu-i vedeam decât silueta măreață proiectată pe cer.

Când am intrat în bucătărie am observat o gaură deschisă în perete, care ducea spre o nouă extensie pe care o construia tata. Mama a intrat cu mine prin gaură și a aprins lumina.

— Uimitor, nu-i așa? a spus.

„Uimitor", ăsta era cuvântul.

Era o singură cameră mare, de mărimea capelei de la biserica noastră, cu tavan boltit care se ridica până la aproape cinci metri. Dimensiunile camerei erau atât de ridicole încât mi-a luat ceva timp până să observ decorul. Pereții erau de ghips-carton, care contrasta spectaculos cu lambriurile de lemn de pe tavanul boltit. Canapele purpurii de piele stăteau fără nicio problemă lângă fotoliul pătat pentru doi pe care îl adusese tata de la depozitul de deșeuri cu mulți ani în urmă. Covoare groase cu modele complicate acopereau jumătate de podea, în timp ce pe jumătatea cealaltă se vedea cimentul gol. Mai erau și câteva piane, dintre care unul părea funcțional, și un televizor de dimensiunile unei mese mari. Camera se potrivea perfect cu tatăl meu: plină de personalitate și minunat de contrastantă.

Tata spusese dintotdeauna că vrea să construiască o cameră de dimensiunile unui vas de croazieră, dar nu mă gândisem niciodată că va avea banii necesari. Am privit către mama în căutarea unei explicații, dar a răspuns tata. Afacerea avea un succes nebun. Uleiurile esențiale erau căutate, iar ale mamei erau cele mai bune de pe piață.

— Uleiurile noastre sunt atât de bune, a spus, că am ajuns să intrăm în profiturile marilor corporații producătoare. Toți știu acum de familia Westover din Idaho.

Tata mi-a spus că o companie fusese atât de îngrijorată de succesul uleiurilor mamei, încât se hotărâse să-i cumpere afacerea pentru incredibila sumă de trei milioane de

dolari. Părinții mei nici nu se gândiseră. Vindecarea era chemarea lor. Nu-i puteai ispiti, oricâți bani le-ai fi oferit. Tata mi-a explicat că luau grosul profitului și I-l dăruiau înapoi lui Dumnezeu sub formă de provizii - alimente, combustibil, poate chiar și un adăpost adevărat împotriva bombardamentelor. Mi-am reprimat un rânjet. Din câte îmi dădeam seama, tata era pe cale să devină cel mai bine finanțat nebun din Mountain West.

Pe casa scărilor a apărut Richard. Tocmai își termina studiile inițiale de chimie la Universitatea de Stat din Idaho. Venise acasă de Crăciun și îi luase cu el pe soția lui, Kami, și pe fiul lor de un an, Donavan. Când o cunoscusem pe Kami cu un an în urmă, înainte de nuntă, mă frapase cât de *normală* era. Ca și soția lui Tyler, Stefanie, Kami era o străină: era mormonă, dar era ceea ce tata ar fi numit „din gloată". I-a mulțumit mamei pentru sfaturile în privința ierburilor de leac, dar nu a dat atenție așteptării să renunțe la doctori. Donavan se născuse la spital.

Mă întrebam cum naviga Richard pe apele tulburi dintre soția lui normală și părinții anormali. L-am urmărit îndeaproape în seara aceea și mi s-a părut că încearcă să trăiască în ambele lumi, să fie loial tuturor convingerilor. Când tata i-a condamnat pe doctori și i-a făcut favoriții Satanei, Richard s-a întors către Kami și a râs, ca și cum tata ar fi glumit. Dar când tatăl meu a ridicat sprâncenele, expresia de pe chipul lui Richard a devenit serioasă și contemplativă, aprobatoare. Părea într-o permanentă stare de tranziție, trecea mereu dintr-o dimensiune într-alta, de la fiul tatălui meu la soțul nevestei lui.

Mama era copleșită de comenzile pentru sărbători, așa că mi-am petrecut ziua de la Buck's Peak ca în copilărie: în bucătărie, preparând remedii homeopatice. Turnam apa distilată și adăugam picături din formula de bază, apoi

treceam sticluța minusculă prin inelul format din degetul mare și arătător, număram până la cincizeci sau o sută, apoi treceam mai departe. Tata a venit să bea apă. A zâmbit când m-a văzut.

— Cine ar fi putut ști că trebuie să te trimitem la Cambridge ca să ajungi în bucătărie, unde-ți este locul? a spus.

După-amiezile, Shawn și cu mine ne înșeuam caii și ne căzneam să urcăm muntele, cu caii care aproape săreau ca să se cațere prin troienele care le ajungeau până la burtă. Muntele era foarte frumos și rece; aerul mirosea a piele și pin. Shawn vorbea despre cai, despre dresajul lor și despre mânjii pe care îi aștepta la primăvară și mi-am amintit că partea cea mai bună a lui ieșea la iveală când se ocupa de caii lui.

Eram acasă de aproape o săptămână când peste munte s-a abătut un ger aspru. Temperatura a scăzut până la minus șaptesprezece grade, apoi chiar mai mult. Am renunțat la cai, pentru că știam că, dacă se umpleau de sudoare, avea să se transforme în gheață pe spinările lor. Jgheabul a înghețat. Am spart gheața, dar se forma la loc foarte repede, așa că i-am dus fiecărui cal găleți cu apă.

În seara aceea toată lumea a rămas în casă. Mama amesteca uleiuri în bucătărie. Tata era în noua aripă, căreia începusem să-i spun în glumă Capela. Stătea întins pe canapeaua purpurie, cu o Biblie așezată pe burtă, în timp ce Kami și Richard cântau imnuri bisericești la pian. Eu stăteam cu laptopul în poală pe fotoliul pentru doi, lângă tata, și ascultam muzica. Tocmai îi scriam un mesaj lui Drew când ceva s-a lovit de ușa din spate. Ușa s-a deschis brusc și Emily a zburat în cameră.

Avea brațele subțiri înfășurate în jurul ei și tremura, gâfâia. Nu avea haină, nici încălțări, doar niște blugi, o pereche veche rămasă de la mine și unul dintre tricourile

mele uzate. Mama a ajutat-o să se întindă pe canapea și a înfășurat-o în prima pătură pe care a găsit-o. Emily răcnea și timp de câteva minute nici măcar mama nu a reușit să o facă să spună ce se întâmplase. Toată lumea era bine? Unde era Peter? Era fragil, de două ori mai mic decât ar fi trebuit, și umbla cu tuburi de oxigen după el, pentru că plămânii nu i se dezvoltaseră până la capăt. Îi cedaseră plămânii, nu mai respira?

A povestit cu întreruperi, între suspine neregulate și clănțănitul dinților. Din câte am înțeles eu, când se dusese la cumpărături în acea după-amiază, Emily luase biscuiții greșiți pentru Peter. Shawn explodase:

— Cum să crească dacă nu ești în stare să iei ce mâncare trebuie! țipase și apoi o ridicase și o aruncase din rulotă, într-un nămete. Bătuse în ușă, implorându-l să o lase înăuntru, apoi urcase dealul până la casă. Mă holbam la picioarele ei goale în timp ce povestea. Erau atât de roșii, încât păreau arse.

Părinții mei stăteau pe canapea cu Emily, unul în dreapta și unul în stânga, o băteau pe umăr și îi strângeau mâinile. Richard mergea de colo colo în spatele lor. Părea frustrat, nerăbdător, ca și cum ar fi vrut să explodeze și era ținut cu greu.

Kami era tot la pian. Se uita nedumerită la grupul ghemuit pe canapea. Nu înțelesese ce spusese Emily. Nu înțelegea de ce mergea Richard de colo colo sau de ce se oprea la câteva secunde ca să se uite fix la tata, în așteptarea unui cuvânt sau a unui gest – un semn, oricare, despre ce era de făcut.

M-am uitat la Kami și am simțit un junghi în piept. Eram supărată pe ea că era martoră la așa ceva. Mi-am închipuit că în locul lui Emily aș fi fost eu, lucru nu prea greu – nu mă puteam abține – și într-o clipă eram în parcare, râdeam cu chicotitul meu strident, încercând să conving lumea că nu mi se rupea încheietura. Fără să mă

gândesc, am traversat camera. L-am prins pe fratele meu de braț și l-am tras după mine la pian. Emily încă plângea și mi-am ascuns șoaptele în spatele suspinelor ei. I-am spus lui Kami că ce vedea era o scenă intimă și că a doua zi Emily avea să se simtă stânjenită. De dragul lui Emily, am spus, ar trebui să mergem toți în camerele noastre și să-l lăsăm pe tata să rezolve problema.

Kami m-a urmat. Hotărâse că are încredere în mine. Richard a ezitat, i-a aruncat tatei o privire lungă, apoi a ieșit din cameră după ea.

Am luat-o după ei pe hol, apoi m-am întors. M-am așezat la masa din bucătărie cu ochii pe ceas. Au trecut cinci minute, apoi zece. *Haide, Shawn,* scandam cu vocea dogită. *Hai odată.*

Mă convinsesem că dacă Shawn apărea în următoarele câteva minute, era ca să se asigure că Emily ajunsese acasă - că nu alunecase pe gheață și nu-și rupsese piciorul, că nu murea înghețată pe câmp. Dar nu a venit.

După douăzeci de minute, când Emily s-a oprit într-un târziu din tremurat, tata a pus mâna pe telefon.

— Vino să-ți iei soția! a strigat.

Mama strângea capul lui Emily în brațe. Tata s-a întors pe canapea și a atins-o ușor pe braț pe Emily. Mă holbam la toți trei, cum se strângeau unul într-altul, și aveam impresia că toate astea se mai întâmplaseră și că toate rolurile erau bine repetate. Chiar și al meu.

Aveau să treacă mulți ani până să înțeleg ce se întâmplase în seara aceea și ce rol jucasem eu. Cum deschisesem gura când ar fi trebuit să mi-o țin și mi-o ținusem când ar fi trebuit să vorbesc. Era nevoie de o revoluție, de o schimbare a rolurilor străvechi, fragile, pe care le jucam de când eram mică. Era nevoie - Emily avea nevoie - de o femeie eliberată de amăgiri, o femeie care să poată fi bărbat. Să-și exprime părerea. Să facă ceva, în ciuda respectului. Un tată.

Ușile cu glasvand instalate de tata au scârțâit puternic când s-au deschis. Shawn a intrat târșâindu-și picioarele, încălțat în cizme mari și cu o haină groasă de iarnă. Peter ieșea dintre cutele lânii groase, unde Shawn îl ținuse la adăpost, și a întins mâna după Emily. Ea s-a agățat de el. Tata s-a ridicat în picioare. I-a făcut semn lui Shawn să se așeze lângă Emily. Eu m-am ridicat și m-am dus în camera mea, oprindu-mă să-i arunc o ultimă privire tatălui meu, care trăgea adânc aer în piept, pregătindu-se să țină o predică lungă.

— A fost foarte aspru, m-a asigurat mama după douăzeci de minute, când a apărut la ușa mea să mă roage să-i împrumut lui Emily o pereche de pantofi și o haină. Le-am adus și m-am uitat din bucătărie cum dispărea, ghemuită sub brațul fratelui meu.

treizeci și unu

TRAGEDIE, APOI FARSĂ

Cu o zi înainte să mă întorc în Anglia, am condus 11 kilometri pe munte, apoi am intrat pe o alee îngustă și m-am oprit în fața unei case albastru-deschis. Am parcat în spatele unei autocaravane aproape cât casa însăși. Am bătut la ușă; mi-a răspuns sora mea.

Stătea în prag într-o pijama de flanel, cu un bebeluș în brațe și două fete mici care se agățau de piciorul ei. Fiul ei de vreo șase ani stătea în spatele ei. Audrey s-a dat la o parte ca să mă lase să trec, dar mișcările îi erau greoaie și îmi evita privirea. Petrecurăm puțin timp împreună de când se măritase.

Am intrat în casă, dar m-am oprit brusc în holul de la intrare când am văzut o gaură de aproape un metru în linoleum, care ducea la beci. Am ocolit gaura și m-am dus în bucătărie, peste care pluteau aromele uleiurilor mamei mele - mesteacăn, eucalipt, ravensara.

Conversația mergea greu, poticnită. Audrey nu mă întreba nimic despre Anglia sau Cambridge. Nu avea niciun punct de referință din viața mea, așa că am vorbit despre a ei - despre cum sistemul școlar public era atât de corupt încât făcea ea lecții cu copiii, acasă. Ca și mine, Audrey nu mersese niciodată la vreo școală publică. La șaptesprezece ani încercase la un moment dat să-și dea

examenul de absolvire a liceului. Îi solicitase chiar și ajutorul verișoarei noastre Missy, care venise din Salt Lake City ca să o mediteze. Missy lucrase cu Audrey o vară întreagă, la sfârșitul căreia spusese că nivelul lui Audrey era undeva între clasele a patra și a cincea, deci nici nu se punea problema de examen. Mi-am mestecat buza și m-am holbat la fiica ei, care îmi adusese un desen, întrebându-mă în sinea mea ce ar putea să învețe de la o mamă care nu avea mamă.

Am pregătit micul dejun pentru copii, apoi ne-am jucat cu ei prin zăpadă. Am gătit, ne-am uitat la seriale polițiste și am făcut brățări cu mărgele. Parcă trecusem printr-o oglindă și trăiam o zi din viața pe care aș fi putut să o am dacă rămâneam pe munte. Dar nu rămăsesem. Viața mea se despărțise de a surorii mele și simțeam că nu avem nimic în comun. Au trecut orele, era pe înserat; și tot părea departe de mine, refuza să mă privească în ochi.

Adusesem un serviciu mic de ceai din porțelan pentru copiii ei și, când au început să se certe pe ceainic, l-am strâns. Fata cea mai mare mi-a amintit că acum avea șaisprezece ani, adică era prea mare ca să-i mai iau o jucărie.

— Dacă te porți ca un copil mic, am spus, mă port și eu cu tine ca și cum ai fi unul.

Nu știu de ce am spus asta; presupun că mă gândeam la Shawn. Am regretat cuvintele imediat cum le-am rostit, m-am urât pentru că le-am spus. M-am întors să-i dau surorii mele serviciul, ca să facă ea dreptate cum crede de cuviință, dar când i-am văzut expresia era să-l scap. Gura deschisă forma un cerc perfect.

— Asta zicea Shawn, a spus, cu privirea în ochii mei.

Acea clipă avea să mă urmărească. Aveam să mi-o amintesc a doua zi, când am luat avionul din Salt Lake City și avea să-mi rămână în minte când am aterizat la Londra. Eram șocată și de aceea nu puteam să uit. Nu știu

de ce, nu-mi trecuse niciodată prin minte că era posibil ca sora mea să fi trăit viața mea înaintea mea.

În semestrul acela m-am dus la universitate ca o piatră moale în mâinile sculptorului. Credeam că pot fi recreată, că mintea mea poate fi remodelată. Am făcut eforturi să mă împrietenesc cu alți studenți. Mă prezentam de mai multe ori cu neîndemânare, până când mi-am făcut un mic cerc de prieteni. Apoi m-am apucat să elimin barierele care mă despărțeau de ei. Am gustat prima dată vin roșu și noii mei prieteni au râs de fața mea palidă. Mi-am aruncat bluzele cu guler înalt și am început să port unele mai moderne – de mărimea mea, adesea fără mâneci, cu croieli mai puțin restrictive. În fotografiile din acea perioadă mă izbește simetria: arăt ca toată lumea.

În aprilie am început să mă descurc bine. Am scris un eseu despre conceptul de auto-suveranitate la John Stuart Mill și îndrumătorul meu, dr. David Runciman, mi-a spus că dacă disertația va fi la fel de bună, s-ar putea să fiu acceptată la Cambridge pentru doctorat. Nu-mi venea să cred: eu, care mă furișasem în acest loc măreț ca impostoare, aveam acum șanse să intru pe ușa din față. M-am apucat de lucru la disertație, cu același subiect – Mill.

Într-o după-amiază, spre sfârșitul semestrului, când luam prânzul în cantina bibliotecii, am recunoscut un grup de studenți din programul meu. Stăteau împreună la o masă mică. I-am întrebat dacă pot să stau cu ei și un italian pe nume Nic a dat din cap afirmativ. Din conversație am înțeles că Nic îi invitase pe ceilalți să-l viziteze la Roma în vacanța de primăvară.

— Poți să vii și tu, mi-a spus.

Ne-am predat eseurile de sfârșit de semestru, apoi ne-am îmbarcat. În prima seară petrecută la Roma am urcat una dintre cele șapte coline și am privit de sus

metropola. Domurile bizantine pluteau deasupra orașului ca niște baloane în aer. Se apropia amurgul; străzile erau de culoarea chihlimbarului. Nu era culoarea unui oraș modern din oțel, sticlă și beton. Era culoarea apusului. Părea ireală. Nic m-a întrebat ce părere am despre orașul lui și asta e tot ce am reușit să spun: pare ireal.

A doua zi, la micul dejun, ceilalți vorbeau despre familiile lor. Tatăl unuia era diplomat; al altuia, asistent universitar la Oxford. M-au întrebat despre părinții mei. Am spus că tatăl meu are un depozit de deșeuri.

Nic ne-a dus la conservatorul unde studiase vioara. Era în inima Romei și bogat decorat, cu o scară mare și săli cu ecou. Am încercat să-mi imaginez cum ar fi fost să studiez într-un asemenea loc, să pășesc pe podelele de marmură în fiecare dimineață și, în fiecare zi, să asociez învățătura cu frumusețea. Dar imaginația mea era insuficientă. Nu-mi puteam închipui școala decât așa cum o trăiam în acel moment, ca pe un fel de muzeu, o rămășiță din viața altcuiva.

Timp de două zile am explorat Roma, oraș care este în același timp organism viu și fosilă. Clădiri antice decolorate stau ca niște oase uscate între cabluri pulsând și traficul care vuiește, arterele vieții moderne. Am vizitat Panteonul, Forul roman, Capela Sixtină. Instinctele mele îmi spuneau să mă închin, să venerez. Asta simțeam față de tot orașul: că ar trebui pus în spatele unei sticle, adorat de la distanță, niciodată atins, niciodată modificat. Tovarășii mei treceau altfel prin oraș, conștienți de importanța lui, dar nu subjugați de ea. Nu au rămas cu gura căscată la fântâna Trevi; nici muți când au văzut Coloseumul. În schimb, pe măsură ce treceam de la un monument la altul, discutau filosofie - Hobbes și Descartes, d'Aquino și Machiavelli. Era un fel de simbioză în relația pe care o aveau cu aceste locuri măreț: insuflau viață arhitecturii

antice din care făceau fundalul disertațiilor lor, refuzând să se închine la altarul ei, ca și cum ar fi fost un rege mort.

În seara a treia a plouat cu găleata. Stăteam pe balconul lui Nic și priveam fulgerele care se urmăreau pe cer, urmate de zgomotul tunetului. Era o asemenea desfășurare de forțe, încât m-am simțit ca pe Buck's Peak.

A doua zi de dimineață era senin. Am ieșit la un picnic cu pateuri și vin pe teritoriul Villei Borghese. Soarele era fierbinte, pateurile, sublime. Nu-mi aminteam să mă fi simțit vreodată mai prezentă. Cineva a spus ceva despre Hobbes și fără să mă gândesc am spus la rândul meu ceva din Mill. Părea cel mai firesc lucru, să aduci această voce din trecut într-un moment atât de impregnat deja de trecut, chiar dacă vocea răsuna printr-a mea. A urmat o pauză în care toată lumea s-a uitat să vadă cine a vorbit, apoi cineva m-a întrebat din ce carte e citatul și conversația și-a reluat cursul.

În restul săptămânii, am trăit și eu Roma ca ei: ca un loc istoric, dar un loc de asemenea viu, cu mâncare și trafic și conflicte și tunete. Orașul nu mai era un muzeu; era la fel de plin de viață ca Buck's Peak. Piazza del Popolo. Băile lui Caracalla. Castelul Sant'Angelo. Au devenit la fel de reale pentru mine ca Prințesa, vagonul roșu, Foarfeca. Lumea pe care o simbolizau, a filosofiei, a științei, a literaturii - o întreagă civilizație -, se umplea de o viață diferită de cea pe care o cunoscusem. La Galleria Nazionale d'Arte Antica am ajuns în fața tabloului *Iudita decapitându-l pe Olofern* de Caravaggio și nu m-am gândit deloc la pui.

Nu știu ce a provocat transformarea, de ce deodată puteam intra în dialog cu marii gânditori ai trecutului în loc să mă înclin mută în fața lor. Dar orașul acesta avea ceva, cu marmura lui albă și asfaltul negru, îmbibat de istorie și luminat de semafoare, care îmi arăta că pot admira trecutul fără să fiu redusă la tăcere de el.

Când am ajuns la Cambridge, încă respiram mirosul de vechi al pietrelor antice. Am urcat în grabă scările, nerăbdătoare să-mi verific e-mailul, pentru că știam că am primit un mesaj de la Drew. Când am deschis laptop-ul, am văzut că Drew îmi scrisese, dar nu numai el: ci și sora mea.

Am deschis mesajul de la Audrey. Era un singur alineat lung, cu puține semne de punctuație și multe greșeli de ortografie și la început mi-am fixat atenția pe aceste erori gramaticale, ca să înlătur efectul textului. Dar cuvintele nu amuțeau; strigau la mine de pe ecran.

Audrey spunea că ar fi trebuit să-l oprească pe Shawn cu mulți ani în urmă, înainte să apuce să-mi facă mie ce îi făcuse ei. Spunea că în tinerețe voise să-i spună mamei, să-i ceară ajutorul, dar se gândise că mama nu avea să o creadă. Avusese dreptate. Înainte de nuntă avusese coșmaruri și amintiri și îi povestise mamei despre ele. Mama spusese că amintirile erau eronate, imposibile. *Ar fi trebuit să te ajut,* scria Audrey. *Dar, când nici propria mea mamă nu m-a crezut, nici eu nu m-am mai crezut.**

Era o greșeală pe care avea de gând să o îndrepte. *Cred că Dumnezeu mă va trage la răspundere dacă nu-l împiedic pe Shawn să mai facă rău și altcuiva,* scria. Avea să-l înfrunte, și pe părinții noștri, și îmi cerea să fiu alături de ea. *O s-o fac, cu sau fără tine. Dar fără tine, probabil o să pierd.*

Am rămas multă vreme pe întuneric. Îi purtam pică pentru că îmi scrisese. Simțeam că mă smulsese dintr-o lume, dintr-o viață în care eram fericită și mă târâse înapoi într-alta.

Am scris un răspuns. I-am spus că are dreptate, bineînțeles că trebuie să-l oprim pe Shawn, dar am rugat-o să

* Aldinele de pe pagina aceasta arată că limbajul din e-mailul la care se face referire este parafrazat, nu citat direct. Sensul este neschimbat.

nu facă nimic până nu reușesc să mă întorc în Idaho. Nu știu de ce i-am spus să aștepte, ce folos mă gândeam că ne poate aduce trecerea timpului. Nu știu ce mă gândeam că se va întâmpla când aveam să vorbim cu părinții noștri, dar instinctul îmi spunea care era miza. Atât timp cât nu le cerusem niciodată ajutorul, puteam să credem că ne-ar fi ajutat. Dacă le spuneam, riscam să aflăm acel lucru de neconceput: că știau deja.

Audrey nu a așteptat, nici măcar o zi. A doua zi de dimineață i-a arătat mamei e-mail-ul de la mine. Nu-mi imaginez discuția în detaliu, dar știu că pentru Audrey trebuie să fi fost o ușurare fantastică să-i arate mamei noastre cuvintele mele, să poată în sfârșit să spună, nu sunt nebună. Și Tara a pățit același lucru.

Toată ziua, mama a cumpănit lucrurile. Apoi a hotărât că trebuie să audă totul din gura mea. În Idaho era pe înserat, în Anglia, aproape miezul nopții, când mama, care nu știa prea bine să dea un telefon internațional m-a găsit online. Cuvintele de pe ecran erau mici, încadrate într-o casetă minusculă din colțul browserului, dar, cumva, păreau să înghită camera. Mi-a spus că îmi citise mesajul. M-am pregătit de revărsarea ei de furie.

E dureros să te confrunți cu realitatea, a scris. *Să-ți dai seama că se întâmplă ceva urât, iar eu am refuzat să văd.**

A trebuit să citesc aceste rânduri de mai multe ori ca să le înțeleg. Până să-mi dau seama că nu era furioasă, nu dădea vina pe mine și nu încerca să mă convingă că totul era doar în închipuirea mea. Mă credea.

Nu te învinovăți, i-am spus. Mintea ta nu a mai fost niciodată la fel după accident.

Poate, a spus ea. *Dar uneori cred că ne alegem bolile, pentru că profităm de ele într-un fel sau altul.*

---

* Fragmentele scrise cu italice din schimbul de mesaje la care se face trimitere sunt parafrazate, nu citate direct. Sensul este neschimbat.

Am întrebat-o pe mama de ce nu-l oprise niciodată pe Shawn când îmi făcea rău.

Shawn spunea de fiecare dată că tu provocai certurile și presupun că voiam să cred asta, pentru că era mai ușor. Pentru că tu erai puternică și rațională și toată lumea își dădea seama că Shawn nu era așa.

Nu avea niciun sens. Dacă păream rațională, de ce îl crezuse mama pe Shawn când îi spunea că eu provocam certurile? Că trebuie să fiu strunită, disciplinată.

Sunt mamă, a spus. *Mamele ocrotesc. Și Shawn era atât de suferind.*

Am vrut să-i spun că era și mama *mea,* dar nu am făcut-o. Cred că tata n-o să creadă niciun cuvânt, am scris.

Ba da, a scris ea. *Dar îi e greu. Îi amintește de cât a suferit familia din cauza tulburării lui bipolare.*

N-o auzisem niciodată pe mama să recunoască faptul că tata ar putea fi bolnav mintal. Cu ani în urmă îi spusesem ce învățasem la cursul de psihologie despre tulburarea bipolară și schizofrenie, dar dăduse din umeri. M-am simțit eliberată când am auzit-o că spune asta. Boala era un lucru pe care puteam să-l atac în afară de tatăl meu, deci când mama m-a întrebat de ce nu venisem la ea mai devreme, de ce nu-i cerusem ajutorul, i-am răspuns cinstit.

Pentru că erai atât de hărțuită de tata, am spus. Nu aveai un cuvânt de spus în casă. Tata hotăra totul și nu ne-ar fi ajutat.

Acum sunt mai puternică, a scris. *Nu-mi mai e teamă.*

Când am citit, mi-am imaginat-o pe mama în tinerețe, strălucită și plină de energie, dar în același timp temătoare și supusă. Apoi imaginea s-a schimbat, trupul s-a subțiat, s-a lungit, părul îi plutea, lung și argintiu.

Emily e terorizată, am scris.

Așa este, a spus mama. *Cum am fost și eu.*

Ea e tu, am spus.

Ea e eu. Dar acum știm cum stau lucrurile. Putem să rescriem povestea.

Mi-am amintit ceva. Era cu câteva săptămâni înainte să plec la BYU, după ce Shawn avusese o seară foarte proastă. O făcuse pe mama să plângă, apoi se trântise pe canapea și aprinsese televizorul. O găsisem plângând la masa din bucătărie și mă rugase să nu mă duc la BYU.

— Ești singura destul e puternică să-i faci față, spusese. Eu nu pot și nici tatăl tău. Tu ești aceea.

Am scris încet, șovăielnică: îți amintești că mi-ai spus să nu mă duc la școală, că sunt singura care-i poate face față lui Shawn?

Da, îmi amintesc.

A urmat o pauză, apoi au apărut alte cuvinte - cuvinte despre care nu știam că am nevoie să le aud, dar pe care, odată ce le-am văzut, am înțeles că mi le dorisem toată viața.

Erai copilul meu. Ar fi trebuit să te ocrotesc.

Am trăit o viață în clipa în care am citit acele rânduri, o viață care nu era aceea pe care o trăiam atunci. Am devenit altcineva, care își amintea o altă copilărie. Nu înțelegeam vraja acelor cuvinte atunci și nu o înțeleg nici acum. Știu un singur lucru: că, atunci când mama mi-a spus că nu fusese pentru mine mama care și-ar fi dorit să fie, a devenit acea mamă.

Te iubesc, am scris și am închis laptopul.

Nu am vorbit decât o dată cu mama despre acea conversație, la telefon, după o săptămână.

— Ne ocupăm de asta, a spus. I-am zis tatălui tău ce ați spus tu și sora ta. Shawn va fi ajutat.

Mi-am scos problema din minte. Mama preluase problema. Era puternică. Pusese pe picioare afacerea, cu toți acei oameni care lucrau pentru ea, și ajunsese mai mare

decât afacerea tatei și decât orice altă întreprindere din oraș; ea, femeia docilă, avea în ea o forță pe care noi, ceilalți, nu puteam să o pricepem. Și tata. Se schimbase. Era mai blând și mai puteai să-l faci să râdă. Viitorul putea fi altfel decât trecutul. Chiar și trecutul putea fi altfel decât trecutul, pentru că mi se puteau schimba amintirile: nu mi-o mai aminteam pe mama cum asculta din bucătărie cum mă lipea Shawn de podea și îmi apăsa pe trahee. Nu mi-o mai amintesc cum întorcea privirea.

Viața mea la Cambridge se transforma - sau mai degrabă eu mă transformam în cineva care credea că e locul ei la Cambridge. Rușinea pe care o simțisem multă vreme din cauza familiei a dispărut din mine aproape peste noapte. Vorbeam prima oară în viață despre originile mele. Am recunoscut în fața prietenilor mei că nu fusesem la școală. Le-am descris Buck's Peak, cu numeroasele depozite de deșeuri, cu hambarele și țarcurile. Le-am povestit chiar și despre beciurile pline de provizii din lanul de grâu și despre benzina îngropată lângă vechiul hambar.

Le-am spus că fusesem săracă, le-am spus că fusesem ignorantă și, pe când le spuneam, nu simțeam nici urmă de rușine. Doar atunci am înțeles de unde venea rușinea: nu era din cauză că nu studiasem într-un conservator de marmură sau că tatăl meu nu era diplomat. Nu era din cauză că tata își pierduse o parte din minți sau că mama îl urmase. Ci era din cauză că aveam un tată care mă împinsese spre colții sfredelitori ai Foarfecei, în loc să mă tragă de lângă ei. Era din cauza acelor momente când stăteam pe podea, din cauză că știam că mama era în camera de alături și refuza să mă vadă sau să mă audă și alesese, în acele clipe, să nu-mi fie mamă.

Mi-am inventat o nouă istorie. Lumea a început să mă invite la cină, ca să audă poveștile mele despre vânătoare și cai, despre sortarea deșeurilor și lupta cu incendiile

montane. Despre mama mea strălucită, moașă și antreprenor; despre tatăl meu excentric, gunoier și fanatic. Credeam că eram în sfârșit cinstită în privința vieții mele dinainte. Nu era chiar adevărul, dar era adevărat într-un sens mai general: așa *avea* să fie, în viitor, acum, că totul se schimbase în bine. Acum, că mama devenise puternică.

Trecutul era o nălucă, inconsistent, fără consecințe. Doar viitorul conta.

treizeci și doi

O FEMEIE GĂLĂGIOASĂ ÎNTR-O CASĂ MARE

Data următoare când m-am întors la Buck's Peak era toamnă și bunica-din-josul-dealului era pe moarte. Se luptase nouă ani cu cancerul măduvei osoase; acum cursa era pe sfârșite. Tocmai aflasem că obținusem un loc la doctorat la Cambridge când mi-a scris mama.

„Bunica e din nou în spital", spunea. „Vino repede. Cred că e ultima dată."

Când am aterizat la Salt Lake City, bunica oscila între trezie și inconștiență. Drew m-a luat de la aeroport. Între timp eram mai mult decât prieteni, iar Drew a spus că mă duce el la Idaho, la spitalul din oraș.

Nu mai fusesem acolo de când îl dusesem pe Shawn, cu ani în urmă și pe când mergeam pe coridorul alb, aseptic, îmi era greu să nu mă gândesc la el. Am găsit salonul bunicii. Bunicul stătea așezat lângă patul ei și o ținea de mâna pătată. Bunica avea ochii deschiși și se uita la mine.

— Uite-o pe micuța mea Tara, a venit tocmai din Anglia, a spus, apoi ochii i s-au închis.

Bunicul a strâns-o de mână, dar adormise. Asistenta ne-a spus că avea să doarmă probabil ore în șir.

Drew mi-a spus că mă duce la Buck's Peak. Am fost de acord și abia când am văzut muntele m-am întrebat dacă nu fusese o greșeală. Drew auzise poveștile mele, dar tot era

riscant să-l duc acolo: asta nu mai era o poveste şi mă îndoiam că cineva avea să joace rolul pe care i-l scrisesem.

În casă era haos. Peste tot erau femei, unele luau comenzi la telefon, altele amestecau uleiurile şi extrăgeau tincturile. Pe partea sudică a casei apăruse o nouă anexă, unde nişte femei mai tinere umpleau sticle şi împachetau materialul care trebuia trimis prin curier. L-am lăsat pe Drew în sufragerie şi m-am dus la baie, singura încăpere din casă care mai arăta cum mi-o aminteam eu. Când am ieşit, am dat nas în nas cu o femeie slabă şi bătrână cu părul sârmos şi ochelari cu rame mari, pătrate.

— Această baie este doar pentru directorii mari, a spus. Cele care umplu sticle trebuie să folosească baia din anexă.

— Nu lucrez aici, am spus.

S-a holbat la mine. Bineînţeles că lucram aici. Toată lumea lucra aici.

— Această baie este pentru directorii generali, a spus şi şi-a îndreptat spatele. *Tu* nu ai voie să ieşi din anexă.

A plecat până să apuc să-i răspund.

Nu-i văzusem încă pe niciunul dintre părinţii mei. Mi-am croit drum prin casă şi l-am găsit pe Drew pe canapea, cu o femeie care îi spunea că aspirina te poate face steril. L-am apucat de mână şi l-am tras după mine, făcându-mi drum printre străine.

— Locul ăsta e pe bune? a spus.

Am găsit-o pe mama într-o încăpere fără ferestre de la subsol. Mi se părea că se ascunde. I l-am prezentat pe Drew şi i-a zâmbit călduros.

— Unde e tata? am spus.

Presupuneam că e bolnav la pat, pentru că se îmbolnăvea uşor de plămâni de când explozia îi carbonizase.

— Sunt sigură că e în miezul acţiunii, a spus şi şi-a întors ochii spre tavanul care se zguduia de bufniturile picioarelor.

Mama a venit cu noi sus. În clipa în care a apărut a fost asaltată de mai multe angajate cu întrebări de la clienți. Toată lumea părea să vrea să-i cunoască părerea - despre arsuri, aritmii cardiace, copilași sub greutatea normală. Le-a alungat cu un semn și a mers mai departe. Pe când se mișca prin propria ei casă, părea o celebritate care încerca să nu fie recunoscută într-un restaurant aglomerat.

Biroul tatălui meu era de dimensiunile unei mașini. Era în miezul haosului. Vorbea la telefonul prins între obraz și umăr, ca să nu-i alunece din mâinile gelatinoase.

— Doctorii n-au ce să-ți facă la diabet, a spus, mult prea tare. Dar Domnul are!

M-am uitat cu coada ochiului la Drew, care zâmbea. Tata a închis și s-a întors spre noi. L-a salutat pe Drew cu un zâmbet larg. Emana energie, îi pria balamucul din casă. Drew a spus că era impresionat de afacere și tata a părut să se înalțe cu 15 centimetri.

— Am fost binecuvântați pentru că facem lucrarea Domnului, a spus.

Telefonul a sunat din nou. Cel puțin trei angajați aveau sarcina să răspundă, dar tata a sărit după receptor ca și cum ar fi așteptat un telefon important. Nu-l văzusem niciodată atât de plin de viață.

— Puterea lui Dumnezeu pe pământ, a strigat în receptor. Asta sunt uleiurile: farmacia lui Dumnezeu!

Zgomotul din casă era înnebunitor, așa că l-am dus pe Drew pe munte. Ne-am plimbat pe câmpii de grâu sălbatic și de acolo am mers spre liziera pinilor, la baza muntelui. Culorile toamnei erau liniștitoare și am stat ore în șir, privind în jos spre valea tăcută. Se înserа când ne-am întors în sfârșit acasă și Drew a plecat la Salt Lake City.

Am intrat în Capelă prin ușile cu glasvand și am fost surprinsă de liniște. Casa era goală, toate telefoanele erau

deconectate, toate punctele de lucru, abandonate. Mama stătea singură în mijlocul camerei.

— Au sunat de la spital, a spus. S-a dus bunica.

Tatăl meu și-a pierdut pofta de afaceri. A început să se dea din ce în ce mai târziu jos din pat și părea că o face doar ca să insulte sau să acuze. Țipa la Shawn în legătură cu depozitul de deșeuri și îi ținea prelegeri mamei despre modul în care gestiona angajații. S-a enervat pe Audrey când a încercat să-i gătească prânzul și a lătrat la mine pentru că băteam prea tare în tastatură. Parcă ar fi vrut să se certe, ca să se pedepsească pentru moartea bătrânei. Sau poate că pedeapsa era pentru viața ei, pentru conflictul dintre ei, care nu se terminase decât acum, când murise.

Casa s-a umplut încet-încet din nou. Telefoanele au fost conectate și au apărut femei care răspundeau la ele. Locul tatei de la birou a rămas gol. Stătea toată ziua în pat și se uita la tavanul de stuc. Îi aduceam cina, cum făceam și când eram mică, și mă întrebam, așa cum mă întrebasem și atunci, dacă știa că sunt acolo.

Mama umbla prin casă, vioaie cât zece, amesteca tincturi și uleiuri esențiale, își dirija angajații și între timp făcea pregătirile pentru înmormântare și gătea pentru toți verii și toate mătușile care veniseră pe neanunțate ca să-și amintească de bunica. O găseam mereu cu șorțul pus, plutind deasupra unei fripturi cu câte un telefon în fiecare mână, la unul un client, la celălalt un unchi sau un prieten care sunase să-și prezinte condoleanțele. În tot acest timp, tata rămânea în pat.

Tata a vorbit la înmormântare. A fost o predică de douăzeci de minute despre făgăduințele făcute de Dumnezeu lui Avraam. A pomenit de două ori de bunica. Pentru necunoscuți părea să nu fie prea afectat de

pierderea mamei lui, dar noi știam că nu e așa, noi vedeam că era distrus.

Când am ajuns acasă de la slujbă, tata a luat foc că masa nu era gata. Mama s-a chinuit să servească tocana pe care o lăsase în cuptor, dar după masă tata părea la fel de enervat de vase, pe care mama le-a spălat repede, apoi de nepoții lui, care se jucau zgomotos în timp ce mama se străduia să-i facă să tacă.

În seara aceea, când casa era deja goală și tăcută, i-am ascultat din sufragerie pe părinții mei certându-se în bucătărie.

— Măcar atât puteai să faci, a spus mama. Să scrii biletele cu mulțumiri. În fond, a fost mama *ta*.

— Asta-i treaba nevestei, a spus tata. N-am auzit niciodată de vreun bărbat să scrie bilețele.

Spusese exact ce nu trebuia. Timp de zece ani, mama fusese principala sursă de venit și în același timp gătise, făcuse curățenie, spălase rufele, și nu o auzisem niciodată să se plângă. Până acum.

— Atunci tu ar trebui să faci *treaba soțului*, a spus, ridicând vocea.

Nu a trecut mult și au început amândoi să țipe. Tata încerca să o oprească, să o facă să se supună printr-o izbucnire de mânie, așa cum făcuse întotdeauna, dar asta o făcea să se încăpățâneze și mai tare. În cele din urmă, a aruncat biletele pe masă și a spus:

— Le scrii sau nu, e treaba ta. Dar dacă nu le scrii tu, nu le scrie nimeni.

Apoi a coborât tropăind. Tata s-a dus după ea și o oră țipetele li s-au auzit prin podea. Nu îi auzisem niciodată pe părinții mei țipând așa - sau cel puțin, nu pe mama. Nu o văzusem niciodată să nu cedeze.

A doua zi de dimineață l-am găsit pe tata în bucătărie, turnând făină peste o substanță lipicioasă despre care am

presupus că era aluat de clătite. Când m-a văzut, a lăsat făina jos și s-a așezat la masă.

— Ești femeie, nu? a spus. Păi, asta e o bucătărie.

Ne-am uitat lung unul la altul și eu m-am gândit la distanța care apăruse între noi - cât de firesc sunau aceste cuvinte în urechile lui, cât de strident, într-ale mele.

Nu era stilul mamei să-l lase pe tata să-și facă singur micul dejun. M-am gândit că poate e bolnavă și am coborât să văd ce face. Abia ajunsesem jos când am auzit: suspine prelungi din baie, înăbușite de bâzâitul constant al unui uscător de păr. Am stat în fața ușii și am ascultat, peste un minut, paralizată. Oare ar fi vrut să plec, să mă prefac că nu auzisem? Am așteptat-o să-și revină, dar suspinele erau din ce în ce mai disperate.

Am bătut la ușă.

— Eu sunt, am spus.

Ușa s-a deschis, doar un pic la început, apoi mai larg și a apărut mama, cu pielea lucind de la duș, înfășurată într-un prosop prea mic ca s-o acopere. Nu o mai văzusem niciodată pe mama așa și am închis instinctiv ochii. Mama scăpase uscătorul care se lovise de pământ și acum vuia de două ori mai tare în timp ce ricoșa de pe betonul descoperit. Am privit-o și în timp ce o priveam m-a tras spre ea și m-a strâns în brațe. Umezeala de pe trupul ei mi-a intrat în haine și am simțit picăturile de apă care i se scurgeau de pe păr pe umărul meu.

treizeci și trei

VRĂJITORIA FIZICII

Nu am stat mult pe Buck's Peak, poate o săptămână. În ziua în care am plecat de pe munte, Audrey m-a rugat să rămân. Nu îmi amintesc discuția, dar țin minte că am scris în jurnal despre ea. Am scris în prima noapte după ce m-am întors la Cambridge, așezată pe un pod de piatră și privind în sus la King's College Chapel. Îmi amintesc râul, care era liniștit; îmi amintesc alunecarea lentă a frunzelor tomnatice pe suprafața sticloasă a apei. Îmi amintesc zgomotul pixului care alerga pe pagină, relatând în detaliu, pe opt pagini întregi, ce îmi spusese sora mea. Dar amintirea momentului în care vorbise a dispărut: de parcă aș fi scris ca să uit.

Audrey m-a rugat să rămân. Shawn era prea puternic, spusese, prea convingător, ca să-l înfrunte singură. I-am spus că nu e singură, că o are pe mama. Audrey mi-a spus că nu înțeleg. În fond, nimeni nu ne crezuse. Dacă-i ceream tatei ajutorul, era sigură că ne-ar fi făcut pe amândouă mincinoase. I-am spus că părinții noștri se schimbaseră și că trebuia să avem încredere în ei. Apoi m-am îmbarcat în avion și m-am dus la mii de kilometri depărtare.

Dacă m-am simțit vinovată că vorbeam despre temerile surorii mele de la așa o distanță sigură, înconjurată de biblioteci mărețe și capele străvechi, nu am dat decât un

singur indiciu, în ultima propoziție scrisă în seara aceea: *Cambridge nu e atât de frumos în seara asta.*

Drew venise cu mine la Cambridge, unde fusese admis la un masterat în studii despre Orientul Mijlociu. I-am povestit despre discuția cu Audrey. A fost primul meu prieten căruia i-am făcut confesiuni despre familia mea - chiar i-am făcut mărturisiri, adevărul, nu doar întâmplări amuzante. Sigur că toate astea sunt în trecut, am spus. Familia mea este altfel acum. Dar e bine să știi. Ca să fii cu ochii pe mine. În caz că fac vreo nebunie.

Primul semestru a trecut ca un val printre cine și petreceri până noaptea târziu, încadrate de nopți și mai lungi în bibliotecă. Ca să pot obține titlul de doctor trebuia să produc un studiu academic original. Cu alte cuvinte, după ce, timp de cinci ani, citisem istorie, acum mi se cerea să o scriu.

Dar ce să scriu? În timp ce citeam pentru disertația de la masterat, fusesem surprinsă să descopăr ecouri ale teologiei mormone la marii filosofi din secolul al nouăsprezecelea. I-am pomenit de acest lucru lui David Runciman, îndrumătorul meu.

— *Ăsta* este proiectul tău, a spus. Poți să faci un lucru pe care nu l-a mai făcut nimeni: poți să studiezi credința mormonă nu doar ca pe o mișcare religioasă, ci ca pe una intelectuală.

Am început să citesc scrisorile lui Joseph Smith și Brigham Young. Când eram mică citisem acele scrisori cu evlavie; acum le citeam cu alți ochi, nu ochi critici, dar nici ochi de ucenic. Studiam poligamia nu ca doctrină, ci ca politică socială. O comparam în funcție de propriile obiective, precum și în comparație cu alte mișcări și teorii din aceeași perioadă. Părea un act radical.

Prietenii mei de la Cambridge îmi deveniseră într-un fel familie și aveam față de ei un sentiment de

apartenență care, de mulți ani, îmi lipsise la Buck's Peak. Uneori mă simțeam blestemată pentru aceste sentimente. Nicio soră bună nu ar trebui să iubească un străin mai mult decât pe fratele ei, îmi spuneam, și ce fel de fiică e aceea care îl preferă pe un profesor propriului tată?

Dar, deși mi-aș fi dorit să nu fie așa, nu voiam să mă duc acasă. Preferam familia pe care o alesesem celei care îmi fusese dăruită, deci cu cât eram mai fericită la Cambridge, cu atât îmi era mai amărâtă fericirea de sentimentul că trădasem Buck's Peak. Un sentiment care a devenit parte fizică din mine - îl simțeam pe limbă sau în respirație.

Mi-am cumpărat bilet de Idaho de Crăciun. În noaptea dinainte de plecare, la colegiu a avut loc o serbare. Unul dintre prietenii mei formase un cor de cameră care urma să cânte colinde în timpul cinei. Corul repetase mai multe săptămâni, dar în ziua serbării soprana a făcut bronșită. Pe înserat, mi-a sunat telefonul. Era prietenul meu.

— Te rog, spune-mi că știi pe cineva care să cânte, a spus.

Nu mai cântasem de ani de zile și de fiecare dată mă ascultase și tata, dar după câteva ore eram în corul de cameră pe o platformă lângă căpriori, deasupra bradului imens de Crăciun care domina încăperea. Am trăit din plin momentul, m-am bucurat de ușurătatea cu care muzica plutea din nou în pieptul meu și m-am întrebat dacă tata, dacă ar fi fost aici, ar fi sfidat universitatea cu tot socialismul ei ca să mă audă cântând. Mi-am spus că da.

Buck's Peak era neschimbat. Prințesa era îngropată în zăpadă, dar îi vedeam conturul picioarelor mari. Când am sosit, mama era în bucătărie, amesteca o tocăniță cu o mână și cu cealaltă ținea telefonul și descria însușirile tălpii-gâștei. Biroul tatei era în continuare gol. Era în subsol, mi-a spus mama, în pat. Avea ceva la plămâni.

O matahală necunoscută a intrat pe ușa din spate. Mi-au trebuit câteva secunde ca să-mi recunosc fratele. Barba lui Luke era atât de groasă că semăna cu unul din țapii lui. Avea ochiul stâng alb și mort: fusese împușcat în față cu o pușcă de paintball cu câteva luni în urmă. A traversat camera și m-a bătut pe spate, iar eu l-am privit în ochiul rămas, căutând ceva cunoscut. Dar abia când i-am văzut cicatricea proeminentă de pe antebraț, o bifă lată de cinci centimetri în locul unde Foarfeca îi mușcase din carne, am fost sigur că acesta era fratele meu.* Mi-a spus că trăia cu soția lui și o liotă de copii într-o rulotă din spatele hambarului și făcea bani lucrând pe platformele de petrol din Dakota de Nord.

Au trecut două zile. Tata urca în fiecare seară și se așeza pe o canapea din capelă, unde tușea și se uita la televizor sau citea Vechiul Testament. Eu îmi petreceam zilele învățând sau ajutând-o pe mama.

În a treia seară eram la masa din bucătărie și citeam când Shawn și Benjamin și-au făcut apariția pe ușa din spate. Benjamin îi povestea lui Shawn cum dăduse un pumn după un accident minor, în oraș. Spunea că înainte de a se da jos din camion ca să-l înfrunte pe celălalt șofer, își strecurase pistolul în betelia pantalonilor.

— Ăla nu știa în ce se bagă, a spus Benjamin, râzând.

— Doar un idiot își ia arma cu el la așa un scandal, a spus Shawn.

— Nu aveam de gând s-o folosesc, a mormăit Benjamin.

— Atunci nu o lua cu tine, a spus Shawn. Așa poți să fii *sigur* că nu o s-o folosești. Dacă o iei cu tine *s-ar putea* să o folosești, așa merg lucrurile. O bătaie se transformă repede într-un schimb de focuri.

---

* Îmi amintesc că aceasta era cicatricea de la Foarfecă; totuși, este posibil să fie și de la un accident în timp ce punea un acoperiș.

Shawn vorbea calm, meditativ. Avea părul blond murdar și netuns, crescut în toate părțile, și fața acoperită de o barbă de câteva zile pământie. Ochii îi luceau de sub unsoare și mizerie, flăcări albastre printre nori de cenușă. Expresia și cuvintele păreau ale unui om mult mai bătrân, un om al cărui sânge încins se răcise, împăcat.

Shawn s-a întors către mine. Îl evitasem, dar deodată acest lucru mi s-a părut nedrept. Se schimbase; era o cruzime să neg acest lucru. M-a întrebat dacă vreau să merg la o plimbare cu mașina și i-am spus că da. Shawn voia înghețată, așa că ne-am luat câte un milkshake. Conversația era calmă, plăcută, cum fusese cu ani în urmă, în serile cernite din țarc. Mi-a povestit despre cum coordona echipa fără tata, despre plămânii fragili ai lui Peter - despre operații și despre tuburile de oxigen pe care încă le purta noaptea.

Aproape ajunseserăm acasă, mai aveam doar un kilometru și jumătate până la Buck's Peak, când Shawn a tras de volan și mașina a derapat pe gheață. A accelerat în timp ce ne întorceam, mașina s-a îndreptat și a luat-o pe un drum secundar.

— Unde mergem? am întrebat, dar acel drum ducea într-un singur loc.

Biserica era întunecată, parcarea, pustie.

Shawn a ocolit-o, apoi a parcat lângă intrarea principală. A scos cheia din contact și farurile s-au stins. Abia îi distingeam trăsăturile pe întuneric.

— Vorbești mult cu Audrey? a spus.

— Nu prea, am spus.

A părut să se liniștească, apoi a spus:

— Audrey e o zdreanță mincinoasă.

Mi-am ferit privirea, cu ochii lipiți de turla bisericii, vizibilă pe fundalul cerului înstelat.

— I-aș trage un glonț în cap, a spus Shawn și am simțit cum se întoarce spre mine. Dar nu vreau să irosesc un glonț bun pe o cățea de doi bani.

Era esențial să nu mă uit la el. Atâta timp cât stăteam cu ochii pe turlă, eram aproape sigură că nu poate să mă atingă. Aproape. Pentru că în timp ce mă agățam de această convingere, așteptam să-i simt mâinile cum mă prind de gât. Știam că le voi simți, curând, dar nu îndrăzneam să fac ceva care să rupă vraja așteptării. În acel moment o parte din mine credea, așa cum crezusem întotdeauna, că eu aveam să fiu cea care să rupă vraja, că din cauza mea avea să se rupă. Când liniștea avea să se frângă și furia lui să se abată asupra mea, aveam să știu că eu declanșasem acest lucru, că eu eram cauza. Într-o asemenea superstiție era o rază de speranță; o iluzie a controlului.

Am rămas pe loc, fără niciun gând, fără să mă mișc.

S-a auzit cheia în contact, motorul s-a trezit la viață cu un muget. Aerul cald a început să umple mașina.

— Ai chef de un film? a spus Shawn.

Avea vocea normală. Am privit cum se învârtea lumea când mașina s-a întors și a intrat înapoi pe autostradă.

— Chiar ar merge un film, a spus.

Eu nu spuneam nimic, nu voiam să mă mișc sau să vorbesc, ca să nu stric vrăjitoria ciudată a fizicii despre care încă mai credeam că mă salvase. Shawn părea să nu observe tăcerea mea. A condus ultimul kilometru și jumătate până la Buck's Peak pălăvrăgind voios, aproape glumeț, întrebându-se dacă să mergem sau nu la *Omul care știa prea puține.*

treizeci și patru

ÎNCREDINȚAREA LUCRURILOR

Nu mă simțeam prea curajoasă în seara aceea, când m-am dus la tata în Capelă. Îmi vedeam rolul ca pe unul de recunoaștere: eram acolo pentru a transmite informații, pentru a-i spune tatei că Shawn o amenințase pe Audrey, pentru că tata ar fi știut ce era de făcut.

Sau poate că eram liniștită pentru că nu eram acolo, nu cu adevărat. Poate eram peste un ocean, sau pe alt continent, citeam Hume sub o arcadă boltită. Poate că bântuiam prin King's College, cu *Discursul despre inegalitate* sub braț.

— Tată, trebuie să-ți spun ceva.

I-am povestit că Shawn spusese în glumă că o s-o împuște pe Audrey și că credeam că era din cauză că Audrey îl înfruntase pentru cum se purtase. Tata se holba la mine și pielea din locul unde fuseseră buzele s-a strâns. A strigat-o pe mama și ea a apărut. Era într-o dispoziție sumbră; nu înțelegeam de ce nu mă privește în ochi.

— Ce vrei să-mi spui, mai exact? a spus tata.

Din acel moment totul s-a transformat în interogatoriu. De fiecare dată când sugeram, într-un fel sau altul, că Shawn era manipulator sau violent, tata striga la mine:

— Care-i dovada? Ai dovezi?

— Am jurnale, am spus.

— Adu-le aici, o să le citesc.

— Nu le am la mine.

Era o minciună; erau sub patul meu.

— Ce naiba să cred dacă nu ai dovezi? țipa mai departe tata.

Mama stătea pe marginea canapelei, cu gura deschisă și căzută. Părea că suferă cumplit.

— Nu ai nevoie de dovezi, am spus calmă. Ai văzut. Amândoi ați văzut.

Tata a spus că nu voi fi mulțumită până când nu-l voi vedea pe Shawn putrezind în închisoare, că mă întorsesem de la Cambridge doar ca să fac scandal. Am spus că nu voiam ca Shawn să ajungă la închisoare, dar că trebuia intervenit într-un fel sau altul. M-am întors spre mama, așteptând ca vocea ei să o susțină pe a mea, dar tăcea. Ținea privirea ațintită la podea, ca și cum tata și cu mine nu am fi fost acolo.

La un moment dat mi-am dat seama că nu avea să vorbească, că avea să stea acolo fără să spună nimic, că eram singură. Am încercat să-l liniștesc pe tata, dar vocea îmi tremura, se frângea. Apoi am început să mă tânguiesc – de undeva din mine au ieșit suspine, dintr-un loc pe care nu-l mai simțisem de ani de zile, despre care uitasem că există. Am crezut că o să vomit.

Am alergat în baie. Tremuram din cap până-n picioare.

Trebuia să-mi înăbuș repede suspinele – tata nu avea să mă ia niciodată în serios dacă nu reușeam – așa că m-am oprit din plâns folosind vechile metode: m-am uitat de sus în oglindă la chipul meu și l-am mustrat pentru fiecare lacrimă. Era un proces atât de familiar încât a sfărâmat iluzia pe care o construisem cu atâta grijă în ultimul an. Trecutul fals, viitorul fals, amândouă au dispărut.

M-am uitat lung la reflexie. Oglinda era hipnotică, cu cele trei tăblii împodobite cu lemn fals de stejar. Era

aceeași oglindă în care mă uitasem când eram fetiță, apoi fată ceva mai mare, apoi tânără, pe jumătate femeie, pe jumătate fată. În spatele meu era aceeași toaletă în care mă băgase Shawn cu capul și mă ținuse până când recunoscusem că sunt o târfă.

Mă încuiasem adesea în această toaletă după ce îmi dădea Shawn drumul. Mișcam tăbliile până când mi se vedea fața de trei ori, apoi mă uitam prelung la fiecare dintre ele, cugetam la ce spusese Shawn și la ce mă obligase să spun, până când totul începea să pară adevărat, și nu doar un lucru spus doar ca să se termine cu durerea. Și iată-mă, din nou, și iată și oglinda. Același chip, care se repeta în aceleași trei tăblii.

Doar că nu era același. Chipul acesta era mai bătrân și plutea deasupra unui pulover moale de cașmir. Dar Dr. Kerry avea dreptate: nu haina făcea ca acest chip, această femeie, să fie altfel. Era ceva în ochii ei, ceva în felul în care își ținea maxilarul – o speranță sau o credință sau o convingere – că viața nu este de neschimbat. Nu am un cuvânt care să descrie ce vedeam, dar presupun că era ceva de felul *credinței.*

Îmi redobândisem un calm fragil și am ieșit din baie ducând cu grijă această liniște, ca și cum ar fi fost o farfurie de porțelan ținută în echilibru pe cap. Am luat-o încet pe hol, cu pași mici, egali.

— Mă duc să mă culc, am spus când am ajuns la Capelă. Vorbim mâine despre asta.

Tata era la birou, cu un telefon în mâna stângă.

— O să vorbim acum, a spus. I-am zis lui Shawn ce ai spus. Vine.

M-am gândit să fug. Aveam timp să ajung la mașină înainte să vină Shawn? Unde erau cheile? Am nevoie de laptop, mi-am spus, cu materialele de studiu. *Lasă-l,* a spus fata din oglindă.

Tata mi-a spus să mă aşez şi m-am aşezat. Nu ştiu cât am aşteptat, paralizată de indecizie, dar încă mă întrebam dacă am timp să scap când uşile cu glasvand s-au deschis şi a intrat Shawn. Deodată, camera încăpătoare părea mică. Mi-am privit mâinile. Nu puteam să ridic ochii.

Am auzit paşi. Shawn traversase camera şi acum stătea lângă mine pe canapea. A aşteptat să mă uit la el şi când nu am făcut-o s-a întins şi m-a luat de mână. Cu blândeţe, ca şi cum ar fi deschis petalele unui trandafir, mi-a desfăcut degetele şi a pus ceva între ele. Am simţit răceala lamei înainte să o văd şi sângele, până să prind cu coada ochiului firicelul roşu care îmi păta palma.

Cuţitul era scurt, doar 10-15 centimetri, şi foarte subţire. Lama avea o lucire purpurie. Mi-am frecat degetul mare şi arătătorul unul de altul, le-am dus la nas şi am inspirat. Metalic. Era cu siguranţă sânge. Nu al meu - nu făcuse decât să-mi dea cuţitul - dar al cui?

— Dacă eşti fată deşteaptă, Sicuţă Murioară, a spus Shawn, te tai singură cu ăsta. E mai uşor decât ce o să-ţi fac dacă nu te tai.

— E o remarcă deplasată, a spus mama.

M-am holbat la mama, apoi la Shawn. Pesemne că le păream o idioată, dar nu pricepeam suficient de bine ce se întâmplă ca să reacţionez. Începusem să mă întreb dacă nu ar trebui să mă duc înapoi în baie şi să mă cătăr prin oglindă, apoi să o trimit înapoi pe fata cealaltă, de şaisprezece ani. *Ea* s-ar fi descurcat, mi-am spus. Ei nu i-ar fi fost frică, aşa cum îmi era mie. Ea nu s-ar fi simţit rănită, aşa cum eram eu. Era de piatră, nu avea sensibilităţi de carne. Încă nu înţelegeam că faptul că eram sensibilă - că trăisem timp de câţiva ani o viaţă care îngăduia sensibilitatea - avea să mă salveze în cele din urmă.

Mă uitam la lama cuţitului. Tata a început o prelegere, cu opriri dese, ca mama să aibă timp să-l aprobe. Auzeam voci, printre ele şi pe a mea, care cântau în armonie într-o

sală veche. Auzeam râsete, șopotitul vinului turnat dintr-o sticlă, clinchetul cuțitelor de unt la atingerea cu porțelanul. Am auzit puțin din discursul tatălui meu, dar îmi amintesc exact, ca și cum s-ar fi întâmplat adineauri, că simțisem cum trec oceanul și mă întorc cu trei apusuri în urmă, până în seara în care cântasem cu prietenii mei în corul de cameră. *Cred că am adormit,* mi-am spus. *Prea mult vin. Prea mult curcan la masa de Crăciun.*

Cum hotărâsem că visez, am făcut ce face omul în vis: încearcă să înțeleagă și să aplice regulile acestei realități sucite. Am vorbit rațional cu umbrele stranii care îi reprezentau pe cei din familia mea și, când rațiunea a eșuat, am mințit. Impostorii modificaseră realitatea. Acum era rândul meu. I-am zis lui Shawn că nu îi spusesem nimic tatei. Am spus lucruri de genul „Nu știu de unde i-o fi venit ideea" și „Cred că tata a auzit greșit", sperând că, dacă le respingeam sensul, aveau să se risipească pur și simplu. După o oră, când stăteam în continuare toți patru pe canapele, am acceptat în sfârșit realitatea lor fizică. Erau aici și eu, la fel.

Sângele de pe mâini mi se uscase. Cuțitul zăcea pe covor și toată lumea în afară de mine uitase de el. Am încercat să nu mă uit la el. Al cui era sângele? L-am privit atentă pe fratele meu. Nu se tăiase.

Tata a început o nouă prelegere și de data asta eram suficient de prezentă încât să o aud. A spus că fetițelor trebuia să li se explice cum se cuvine să se poarte în preajma bărbaților, ca să nu fie prea ademenitoare. Observase obiceiuri indecente la fiicele surorii mele, dintre care cea mai mare avea șase ani. Shawn era calm. Îl epuizase lungimea pălăvrăgelii tatei. Mai mult, se simțea protejat, îndreptățit, deci când s-a terminat prelegerea mi-a spus:

— Nu știu ce i-ai spus tatei în seara asta, dar îmi dau seama doar când mă uit la tine că te-am rănit. Și îmi pare rău.

Ne-am îmbrățișat. Am râs cum făceam întotdeauna după ce ne certam. I-am zâmbit cum făcusem întotdeauna, cum i-ar fi zâmbit *ea*. Dar *ea* nu era aici și zâmbetul era fals.

M-am dus la mine în cameră și am închis ușa, am tras ușor zăvorul și i-am telefonat lui Drew. Eram aproape incoerentă din cauza panicii, dar în cele din urmă a înțeles. Mi-a spus să plec, pe loc, și el avea să vină în întâmpinarea mea la jumătatea drumului. Nu pot, am spus. În clipa asta lucrurile sunt liniștite. Dacă încerc să fug în mijlocul nopții, nu știu ce o să se întâmple.

M-am băgat în pat, dar nu am dormit. Am așteptat până la șase dimineața, apoi m-am dus în bucătărie, unde era mama. Împrumutasem de la Drew mașina cu care venisem, așa că i-am spus mamei că apăruse ceva neprevăzut și că Drew avea nevoie de mașină în Salt Lake City. I-am spus că mă întorc într-o zi-două.

După câteva minute coboram dealul. Vedeam deja autostrada când am observat ceva și m-am oprit. Era rulota în care locuia Shawn, cu Emily și Peter. La câțiva metri de rulotă, lângă ușă, zăpada era pătată de sânge. Ceva murise acolo.

Aveam să aflu mai târziu de la mama că fusese Diego, un ciobănesc german pe care Shawn îl cumpărase cu câțiva ani în urmă. Câinele era drăguț și Peter îl iubea foarte mult. După telefonul tatei, Shawn ieșise și omorâse câinele cu cuțitul, în timp ce fiul lui mic, aflat la doar câțiva metri, îl auzea cum urlă. Mama a spus că execuția nu avea nicio legătură cu mine, că era din cauză că Diego îi omora găinile lui Luke. Fusese o coincidență, a spus.

Voiam să o cred, dar nu o credeam. Diego îi omora găinile lui Luke de peste un an. În plus, Diego avea pedigri. Shawn dăduse cinci sute de dolari pe el. L-ar fi putut vinde.

Dar adevăratul motiv pentru care nu o credeam era cuțitul. Îi văzusem pe tatăl și pe fratele meu omorând zeci de câini de-a lungul anilor - cel mai adesea câini vagabonzi care tot dădeau iama prin găini. Nu văzusem pe nimeni să folosească un cuțit. Îi împușcam, în cap sau în inimă, ca să fie rapid. Dar Shawn alesese un cuțit și pe deasupra un cuțit cu o lamă un pic mai mare decât degetul lui mare. Era genul de cuțit pe care îl alegeai pentru un masacru, ca să simți sângele cum îți curge pe mâini în clipa în care inima se oprește. Nu era cuțitul unui fermier, nici măcar al unui măcelar. Era cuțitul furiei.

Nu știu ce s-a întâmplat în zilele următoare. Chiar și astăzi, când analizez elementele conflictului - amenințarea, negarea, prelegerea, scuzele -, îmi e greu să fac legătura dintre ele. Când m-am gândit la toate acestea după câteva săptămâni, mi s-a părut că am făcut mii de greșeli, că am implântat mii de cuțite în inima propriei mele familii. Abia mai târziu mi-am dat seama că e posibil ca nu tot răul din seara aceea să fi fost opera mea. Și mi-a luat mai mult de un an să înțeleg ce ar fi trebuit să-mi fie limpede din prima clipă: că mama nu-l înfruntase pe tata și că tata nu-l înfruntase pe Shawn. Tata nu promisese niciodată să ne ajute pe mine și pe Audrey. Mama mințise.

Acum, când mă gândesc la cuvintele mamei mele, când îmi amintesc cum au apărut ca prin vrajă pe ecran, un detaliu iese în evidență: că mama spusese că tata e bipolar. Era exact tulburarea pe care o bănuisem eu însămi. Erau vorbele *mele,* nu ale ei. Apoi m-am întrebat dacă nu cumva mama mea, care fusese mereu o reflexie atât de perfectă a voinței tatălui meu, nu fusese reflexia voinței mele în seara aceea.

Nu, îmi spun. Au fost vorbele ei. Dar, ale ei sau ale altcuiva, acele cuvinte, care mă alinaseră atât de mult și mă

vindecaseră, fuseseră vorbe goale. Nu că nu ar fi crezut în ele, dar sinceritatea nu reușise să le dea substanță și au fost măturate de alți curenți, mai puternici.

treizeci și cinci

LA VEST DE SOARE

Am fugit de pe munte cu bagajul pe jumătate făcut și nu am recuperat nimic. M-am dus la Salt Lake și mi-am petrecut restul vacanței cu Drew.

Am încercat să uit acea seară. Pentru prima dată în cincisprezece ani, mi-am închis jurnalul și l-am pus deoparte. A scrie în jurnal este o activitate contemplativă, iar eu nu voiam să contemplu nimic.

După revelion m-am întors la Cambridge, dar m-am ținut departe de prietenii mei. Văzusem cum se cutremură pământul, simțisem șocul preliminar; acum așteptam seismul care avea să modifice peisajul. Știam cum va începe. Shawn avea să se gândească la ce-i spusese tata la telefon și, mai devreme sau mai târziu, avea să-și dea seama că dezmințirea mea – când pretinsesem că tata mă înțelesese greșit – fusese o minciună. Când avea să-și dea seama de adevăr, avea să se învinovățească în jur de o oră. Apoi avea să-și transfere aversiunea asupra mea.

S-a întâmplat la începutul lui martie. Shawn mi-a trimis un mail. Fără formulă de salut, fără niciun fel de mesaj. Doar un capitol din Biblie, din Matei, cu un singur verset îngroșat: *Pui de vipere, cum puteți să grăiți cele bune, odată ce sunteți răi?* Mi-a înghețat sângele în vine.

Shawn a sunat după o oră. Tonul lui nu avea nimic neobișnuit și am stat de vorbă douăzeci de minute despre Peter, despre cum i se dezvoltau plămânii. Apoi a spus:

— Trebuie să iau o hotărâre și am nevoie de sfatul tău.

— Sigur.

— Nu pot să mă hotărăsc, a spus.

A făcut o pauză și am crezut că poate s-a întrerupt legătura.

— Dacă să te omor cu mâna mea sau să angajez un asasin.

A urmat o pauză umplută de electricitate statică.

— S-ar putea să fie mai ieftin să angajez pe cineva, dacă mă gândesc la cât costă biletul de avion.

M-am prefăcut că nu înțeleg, dar asta l-a făcut și mai agresiv. Acum mă potopea cu insulte, mârâia. Am încercat să-l liniștesc, dar nu avea niciun rost. În sfârșit ne confruntam așa cum eram. I-am închis dar a sunat iar, și iar, și iar, și de fiecare dată repeta aceleași lucruri, să am grijă, că asasinul lui vine după mine. Le-am telefonat părinților mei.

— Nu vorbea serios, a spus mama. Oricum n-are el atâția bani.

— Nu asta e ideea, am spus.

Tata voia dovezi.

— Nu ai înregistrat apelul? a spus. De unde să știu eu dacă vorbea serios?

— Așa părea când m-a amenințat cu cuțitul însângerat, am spus.

— Atunci nu era serios.

— Nu e asta ideea, am spus din nou.

Telefoanele s-au oprit, în cele din urmă, dar nu pentru că părinții mei ar fi făcut ceva. S-au oprit când Shawn m-a scos din viața lui. Mi-a scris să mă țin departe de soția și copilul lui și stau naibii departe de el. Era un mail lung, o mie de cuvinte de acuzații și fiere, dar spre sfârșit tonul

devenea tânguitor. Spunea că își iubește frații, că sunt cei mai buni oameni pe care îi cunoaște. Pe tine te iubeam cel mai mult, a scris, dar tu mi-ai înfipt cuțitul în spate.

De ani de zile nu mai aveam o relație cu fratele meu, dar când am pierdut-o, chiar dacă știam de câteva luni că așa se va întâmpla, am rămas năucită.

Părinții mei au spus că avea dreptate s-o rupă cu mine. Tata a spus că eram isterică, că aruncasem cu acuzații necugetate, când era evident că nu te puteai baza pe memoria mea. Mama a spus că furia mea era o amenințare reală și că Shawn avea dreptul să-și protejeze familia.

— Furia ta din seara aceea, mi-a spus la telefon, cu referire la seara când Shawn îl omorâse pe Diego, a fost de două ori mai periculoasă decât a fost vreodată Shawn.

Realitatea s-a diluat. Pământul îmi fugea de sub picioare și simțeam cum mă trage în jos, cum se învârte ca nisipul care se scurge printr-o gaură de la capătul universului. Când am vorbit din nou, mama mi-a spus că acel cuțit nu fusese o amenințare.

— Shawn încerca să te facă să te simți mai în largul tău, a spus. Știa că o să te sperii dacă îl vezi pe *el* cu un cuțit, așa că ți l-a dat ție.

După o săptămână a spus că nu existase niciun cuțit.

— Când vorbesc cu tine, a spus, realitatea ta e atât de *denaturată*. E ca și cum aș vorbi cu cineva care nici n-a fost acolo.

Eram de acord. Exact așa era.

Am primit o bursă de studiu la Paris în vara aceea. Drew a venit cu mine. Apartamentul nostru era în al șaselea arondisment, lângă Grădinile Luxemburg. Viața mea de acolo era cu totul nouă și o făceam cât mai asemănătoare cu un clișeu. Eram atrasă de acele zone ale orașului unde erau cei mai mulți turiști, ca să mă pot arunca în mijlocul

lor. Era o formă agitată de uitare și am căutat-o toată vara: mă pierdeam în roiul de călători, mă lăsam curățată de orice urmă de personalitate și caracter, de orice istorie. Cu cât era mai tâmpă atracția, cu atât mai atrasă eram de ea.

Eram la Paris de câteva săptămâni când, într-o după-amiază, când mă întorceam de la o lecție de franceză, m-am oprit la o cafenea să-mi verific mailul. Aveam un mesaj de la sora mea.

Tata îi făcuse o vizită – asta am înțeles din prima –, dar a trebuit să citesc mesajul de câteva ori ca să înțeleg exact ce se întâmplase. Tatăl meu îi mărturisise că Shawn fusese curățit prin Ispășirea lui Hristos, că era un om nou. Tata o avertizase pe Audrey că dacă va mai pomeni vreodată de trecut, acest lucru avea să distrugă toată familia. Era voia lui Dumnezeu ca Audrey și cu mine să-l iertăm pe Shawn, spusese tata. Dacă nu-l iertam, păcatul nostru era mai mare.

Puteam să-mi imaginez cu ușurință întâlnirea, seriozitatea tatălui meu așezat în fața surorii mele, respectul pe care îl inspirau cuvintele lui și puterea lor.

Audrey i-a spus tatei că acceptase de mult puterea Ispășirii și îl iertase pe fratele ei. Spunea că eu o provocasem, că îi trezisem mânia. Că o trădasem pentru că cedasem în fața fricii, tărâmul Satanei, în loc să merg cu credința alături de Dumnezeu. Eram periculoasă, spunea, pentru că eram controlată de frică și de tatăl temerii, Lucifer.

Așa își încheia sora mea mesajul, spunându-mi că nu sunt bine-venită la ea în casă și să nu-i telefonez dacă nu mai era cineva pe fir ca să supravegheze convorbirea și să se asigure că nu ceda influenței mele. Când am citit partea asta, am izbucnit în râs. Era o situație perversă, dar nu lipsită de ironie: cu câteva luni în urmă, Audrey spusese că Shawn nu trebuie lăsat nesupravegheat în preajma

copiilor. Acum, după toate eforturile pe care le făcuserăm, eu trebuia să fiu supravegheată.

Când mi-am pierdut sora, mi-am pierdut familia.

Ştiam că tatăl meu avea să-i viziteze şi pe fraţii mei, aşa cum o vizitase pe ea. Aveau să-l creadă? Mi-am închipuit că da. În fond, Audrey avea să confirme spusele lui. Dezminţirile mele nu aveau să aibă niciun efect, ca vorbele unui străin. Mersesem prea departe, mă schimbasem prea mult, semănam prea puţin cu fetiţa cu genunchii juliţi pe care şi-o aminteau ca fiind sora lor.

Nu erau mari speranţe să pot răsturna istoria pe care mi-o creau tatăl şi sora mea. Povestea lor avea să ajungă întâi la fraţii mei, apoi avea să se răspândească la mătuşi, unchi, veri, în toată valea. Pierdusem un neam întreg şi pentru ce?

În această stare de spirit, a sosit o altă scrisoare: primisem o bursă la Harvard. Nu cred că am primit vreodată o veste cu o mai mare nepăsare. Ştiam că ar trebui să fiu copleşită de recunoştinţă că mie, o fată ignorantă care ieşise dintr-un morman de deşeuri, mi se permitea să studiez acolo, dar nu reuşeam să fiu entuziasmată. Începusem să-mi dau seama care era preţul studiilor şi începuse să-mi displacă.

După ce am citit scrisoarea lui Audrey, trecutul s-a deplasat. A început cu amintirile mele despre ea. S-au transformat. Când îmi aminteam vreo parte din copilăria pe care o petrecuserăm împreună, de momentele de tandreţe sau de umor, de fetiţa care fusesem cu fetiţa care fusese, amintirea se schimba pe loc, se păta, se altera. Trecutul devenea la fel de înspăimântător ca prezentul.

Schimbarea s-a repetat cu toţi membrii familiei. Amintirile despre ei deveneau ameninţătoare, acuzatoare.

Copilul-femeie din ele, care fusesem eu, nu mai era un copil și devenea altceva, ceva amenințător și neîndurător, ceva care avea să-i mistuie.

Acest copil-monstru m-a urmărit timp de o lună, până când am găsit metoda să-l izgonesc: eram probabil nebună. Dacă eram nebună, totul putea căpăta sens. Dacă eram sănătoasă, nimic. Această logică părea o osândă. Era și o ușurare. Nu eram malefică; eram bolnavă.

Am început să cedez, de fiecare dată, în fața judecății celorlalți. Dacă Drew își amintea ceva altfel decât mine, îi dădeam mereu dreptate. Am început să mă bazez pe Drew ca să-mi spună ce se întâmpla în viețile noastre. Puneam la îndoială cu plăcere faptul că îl văzuserăm pe un prieten cu o săptămână sau cu două în urmă, sau că o *crêperie* care ne plăcea cel mai mult este lângă bibliotecă sau lângă muzeu. Punând aceste lucruri banale și posibilitatea mea de a le reține sub semnul întrebării, îmi permiteam să mă îndoiesc că lucrurile pe care mi le aminteam se întâmplaseră cu adevărat.

Jurnalele erau o problemă. Știam că amintirile mele nu erau doar amintiri, că mi le notasem, că existau negru pe alb. Asta însemna că nu aveam o problemă doar cu memoria. Amăgirea era mai profundă, în miezul minții, care inventa pe loc, apoi nota ce inventase.

În luna următoare am dus o viață de lunatică. Când vedeam soarele, mă gândeam că s-ar putea să plouă. Simțeam o dorință nestăvilită de a-i ruga pe oameni să verifice dacă văd același lucru ca mine. Cartea asta e albastră?, îmi venea să întreb. Bărbatul ăla e înalt?

Uneori acest scepticism lua forma unei certitudini absolute: erau zile în care cu cât mă îndoiam mai mult de propria mea sănătate mintală, cu atât mai îndârjită îmi apăram amintirile, propriul „adevăr", ca pe singurul adevăr posibil. Shawn era violent, periculos, iar tatăl meu era

protectorul lui. Nu suportam să aud nicio altă părere pe această temă.

În acele momente căutam febril indicii că sunt normală. Dovezi. Tânjeam după ele ca după aer. I-am scris lui Erin - femeia cu care ieșise Shawn înainte și după Sadie, pe care nu o mai văzusem de când aveam șaisprezece ani. I-am spus ce îmi aminteam și am întrebat-o direct dacă am probleme cu capul. Mi-a răspuns imediat că nu. Ca să mă ajute să am încredere în mine, mi-a povestit amintirile ei - cu Shawn care striga la ea că e o târfă. Mintea mi s-a blocat la acest cuvânt. Nu îi spusesem că era cuvântul *meu.*

Erin mi-a spus și altă poveste. Odată, când îi dăduse replica lui Shawn - doar puțin, a spus, ca și cum m-aș fi îndoit de bunele ei maniere -, o trăsese din casă și o izbise cu capul de un perete de cărămidă, atât de tare încât crezuse că o s-o omoare. O strângea de gât. *Am avut noroc,* mi-a scris. *Țipasem înainte să mă sugrume și bunicul meu auzise și l-a oprit la timp. Dar știu ce am văzut în ochii lui.*

Mesajul ei era ca o balustradă prinsă de realitate, una de care puteam să mă agăț când începea să mi se învârtă capul. Asta până când mi-am spus că poate e la fel de nebună ca mine. Avea probleme cu capul, evident, mi-am spus. Cum să cred ce-mi povestise după toate prin care trecuse? Nu puteam să am încredere în această femeie, pentru că eu știam mai bine decât oricine cât de grave sunt afecțiunile psihice. Așa că am continuat să caut alte mărturii.

După patru ani, din pură întâmplare, aveam să le găsesc.

Făceam cercetare științifică în Utah când am întâlnit un tânăr care s-a zbârlit când mi-a auzit numele de familie.

— Westover, a spus și s-a înnegrit la față. Ai vreo legătură cu Shawn?

— E fratele meu.

— Aha! Ultima dată când l-am văzut pe *fratele* tău, a spus, accentuând ultimul cuvânt ca și cum ar fi scuipat pe el, era cu ambele mâini pe gâtul verișoarei mele și o izbea cu capul de un perete de cărămidă. Ar fi omorât-o dacă nu era bunicul.

Și iată. Un martor. O relatare imparțială. Însă când am auzit-o, nu mai aveam nevoie de ea. Febra îndoielii mă părăsise de mult. Asta nu înseamnă că aveam încredere absolută în amintirile mele, dar aveam atâta încredere cât aveam și în ale altora, și mai multă decât în ale anumitor oameni.

Dar aveau să mai treacă ani până atunci.

treizeci și șase

PATRU BRAȚE LUNGI SE ROTESC

Era o după-amiază însorită de septembrie când am străbătut cu valiza după mine curtea de la Harvard. Arhitectura colonială părea străină, dar și sobră și neimpunătoare față de turnurile gotice de la Cambridge. Biblioteca centrală, pe nume Widener, era cea mai mare pe care o văzusem în viața mea și câteva minute am uitat ultimul an și am privit-o cuprinsă de mirare.

Camera mea era în căminele pentru absolvenți, lângă facultatea de drept. Era mică și semăna cu o peșteră – întunecată, umedă, rece, cu pereți cenușii și gresie rece de culoarea plumbului. Stăteam în ea cât mai puțin. Universitatea părea să-mi ofere un nou început și aveam de gând să accept oferta. M-am înscris la toate cursurile pe care mi le puteam înghesui în orar, de la idealismul german până la istoria secularismului, etică și drept. Am intrat într-un grup de studiu săptămânal, ca să exersez franceza, și într-altul, ca să învăț să tricotez. Facultatea oferea un curs gratuit de desen cu cărbunele. Nu desenasem în viața mea, dar m-am înscris și aici.

Am început să citesc – Hume, Rousseau, Smith, Godwin, Wollstonecraft și Mill. M-am pierdut în lumea în care trăiseră, între problemele pe care încercaseră să le rezolve. Au început să mă obsedeze ideile lor despre

familie - care trebuie să fie raportul dintre obligațiile speciale față de rude și obligațiile generale față de societate. Apoi am început să scriu, îmbinând firele pe care le găsisem în *Cercetarea principiilor moralei* a lui Hume cu legături din *Supunerea femeilor* de Mill. Făceam treabă bună, mi-am dat seama încă în timp ce scriam și, când am terminat, am pus rezultatul deoparte. Era primul capitol din teza mea de doctorat.

Mă întorceam de la cursul de desen într-o sâmbătă, când am găsit un mail de la mama mea. Venim la Harvard, spunea. Am recitit de cel puțin două ori, convinsă că glumea. Tatăl meu nu călătorea - nu știu să fi mers vreodată altundeva decât în Arizona să o viziteze pe mama lui - așa că ideea că avea să traverseze țara în zbor ca să vadă o fată despre care credea că e în ghearele diavolului părea ridicolă. Apoi am înțeles: venea să mă salveze. Mama spunea că își rezervaseră deja biletele de avion și că aveau să stea cu mine în cameră.

— Vreți să mergeți la hotel? am întrebat.

Nu voiau.

După câteva zile, am intrat pe un vechi program de discuții online pe care nu-l mai folosisem de ani de zile. S-a auzit un zdrăngănit vesel și un nume gri s-a făcut verde. *Charles e online.* Nu mai știu sigur cine a început discuția sau cine a propus să vorbim mai bine la telefon. Am stat de vorbă o oră și nu am simțit când a trecut timpul.

M-a întrebat unde studiez și când i-am răspuns, a spus:

— Harvard! Măi să fie!

— Cine-ar fi crezut? am spus.

— Eu, a spus el, și așa era.

Mereu mă văzuse așa, mult înainte să aibă vreun motiv.

L-am întrebat ce a făcut după ce a terminat colegiul și a urmat o liniște apăsătoare.

— Lucrurile nu au ieşit cum aş fi vrut, a spus.

Nu absolvise. Renunţase în anul doi, după ce i se născuse fiul, pentru că soţia lui era bolnavă şi se strânseseră facturile medicale. Se angajase la platformele petroliere din Wyoming.

— Trebuia să fie doar câteva luni, a spus. Asta se întâmpla acum un an.

I-am povestit de Shawn, despre cum îl pierdusem, despre cum pierdeam şi restul familiei. A ascultat tăcut, apoi a oftat prelung şi a spus:

— Te-ai gândit vreodată că poate ar trebui să renunţi la ei?

Nu mă gândisem, niciodată.

— Nu e ceva permanent, am spus. O rezolv eu.

— E ciudat cum te-ai schimbat atât de mult, a spus Charles, dar vorbeşti la fel ca atunci când aveam şaptesprezece ani.

Părinţii mei au sosit când frunzele începeau să-şi schimbe culoarea, când campusul era cel mai frumos, cu roşul şi galbenul toamnei suprapuse peste culoarea vişinei putrede de pe cărămizile coloniale. Cu gramatica lui rudimentară, cămaşa de blugi şi şapca de membru NRA, tata ar fi sărit oricum în ochi la Harvard, dar cicatricele accentuau contrastul. Îl văzusem de multe ori în anii de după explozie, dar abia când a venit la Harvard şi l-am comparat cu viaţa mea de acolo, mi-am dat seama cât de grav se desfigurase. Am devenit conştientă de acest lucru prin ochii celorlalţi - ai străinilor care se schimbau la faţă când trecea pe lângă ei pe stradă, care se întorceau să se mai uite o dată. Atunci mă uitam şi eu la el şi observam cum pielea de pe bărbie era întinsă şi părea artificială; cum buzele erau lipsite de rotunjimea naturală; cum avea obrajii supţi, aproape scheletici. Mâna dreaptă, pe care o ridica adesea

ca să arate câte ceva, era noduroasă și sucită și când mă uitam la ea pe fundalul turlelor și coloanelor antediluviene de la Harvard, mi se părea gheara unei creaturi mitologice.

Pe tata nu-l prea interesa universitatea, așa că l-am dus prin oraș. L-am învățat să ia metroul – cum să bage cartela în gaură și să treacă prin rotativă. A izbucnit în râs, ca și cum ar fi fost o tehnologie fantastică. Un om fără adăpost a trecut pin vagonul nostru și a cerut un dolar. Tata i-a dat o bancnotă nouă de cincizeci.

— Dacă o ții tot așa în Boston, o să rămâi fără bani, i-am spus.

— Mă îndoiesc, a spus tata și mi-a făcut cu ochiul. Afacerea merge ca pe roate. Avem mai mulți bani decât putem să cheltuim!

Din cauza sănătății fragile, i-am dat tatei patul. Cumpărasem o saltea gonflabilă, pe care i-am dat-o mamei. Eu dormeam pe gresie. Amândoi părinții sforăiau tare și am stat trează toată noaptea. Când a răsărit soarele, am rămas întinsă pe jos, cu ochii închiși, respirând rar, adânc, în timp ce părinții mei îmi goleau mini-frigiderul și discutau despre mine în șoaptă.

— Domnul mi-a poruncit să mărturisesc, a spus tata. Poate fi încă readusă la Domnul.

În timp ce ei plănuiau cum să mă reconvertească, eu plănuiam cum să-i las. Eram gata să cedez, chiar dacă asta ar fi însemnat un exorcism. Un miracol mi-ar fi fost util: dacă reușeam să pun în scenă o renaștere convingătoare, puteam să mă disociez de tot ce spusesem în ultimul an. Puteam să retrag totul – să dau vina pe Lucifer și să fiu socotită curată. Îmi închipuiam cât de prețuită aveam să fiu, ca vas proaspăt curățat. Cât de iubită. Nu trebuia decât să fac schimb de amintiri, ale mele în schimbul alor lor, și îmi recăpătam familia.

Tatăl meu voia să viziteze Dumbrava Sfântă din Palmyra, New York – pădurea unde spune Joseph Smith că i S-a arătat Dumnezeu și i-a poruncit să întemeieze adevărata Biserică. Am închiriat o mașină și după șase ore intram în Palmyra. Lângă dumbravă, după ce ieșeai de pe autostradă, se afla un templu strălucitor care avea în vârf o statuie aurită a îngerului Moroni. Tata a oprit și mi-a spus să traversez terenul templului.

— Atinge templul, a spus. Puterea lui te va curăța.

I-am studiat fața. Avea o expresie încordată – serioasă, disperată. Își dorea cu toată ființa lui să ating templul și să fiu salvată.

Tatăl meu și cu mine ne-am uitat la templu. El Îl vedea pe Dumnezeu; eu vedeam granit. Ne-am uitat unul la altul. El vedea o femeie osândită; eu vedeam un bătrân dezechilibrat, desfigurat la propriu de convingerile lui. Și, cu toate acestea, biruitor. Mi-am amintit cuvintele lui Sancho Panza: *Un cavaler aventuros este cel care este învins și apoi se vede a fi împărat.*

Acum, când mă gândesc la acel moment, imaginea se încețoșează și apoi redevine una cu un cavaler neînduplecat călare pe un armăsar, pornind la o luptă imaginară, lovind umbre, tăind aerul. Are maxilarul ferm, spatele, drept. Ochii sunt înflăcărați de convingere, aruncă scântei care ard locul pe care cad. Mama îmi aruncă o privire ștearsă, neîncrezătoare, dar când tata se uită la ea devin un singur gând, amândoi iau la țintă morile de vânt.

Am traversat terenul și mi-am lipit palma de piatra templului. Am închis ochii și am încercat să cred că acest simplu gest poate provoca minunea pentru care se rugau părinții mei. Că tot ce trebuia să fac era să ating această relicvă și, prin puterea celui Atotputernic, toate aveau să se rânduiască. Dar nu am simțit nimic. Doar piatra rece.

M-am întors la mașină.

— Să mergem, am spus.

Când viața însăși pare nebună, cine știe unde zace nebunia?

În zilele ce-au urmat am scris peste tot acest citat - inconștient, compulsiv. Acum îl găsesc prin cărțile pe care le citeam, în însemnările de lectură, pe marginea jurnalelor. Îl recitam ca pe o mantră. Mă forțam să-l cred - să cred că nu există o diferență între ce știam că este adevărat și ce știam că este fals. Să mă conving că există o demnitate în ce aveam de gând să fac, în renunțarea la propriile mele percepții despre bine și rău, despre realitate, despre normalitatea însăși, pentru a câștiga iubirea părinților mei.

Am intrat în Dumbrava Sfântă. Am luat-o înainte și am găsit o bancă sub o boltă de arbori. Era o pădure minunată, încărcată de istorie. Era motivul pentru care veniseră în America strămoșii mei. O crenguță a trosnit și au apărut părinții mei. S-au așezat, unul de-a dreapta, unul de-a stânga mea.

Tatăl meu a vorbit două ore. A mărturisit că văzuse îngeri și demoni. Văzuse manifestări fizice ale răului și fusese cercetat de Domnul Iisus Hristos, ca profeții din vechime, ca Joseph Smith în această dumbravă. Credința lui nu mai era credință, spunea, ci o cunoaștere perfectă.

— Ai fost luată de Lucifer, a șoptit, cu mâna pe umărul meu. Am simțit-o din clipa în care am intrat în camera ta.

M-am gândit la camera mea din cămin - la pereții întunecoși și la gresia înghețată, dar și la florile-soarelui pe care mi le trimisese Drew și la covorașul de perete pe care mi-l adusese un prieten din Zimbabwe de la el din sat. M-am uitat în mine însămi, adânc, căutând cuvintele pe care avea nevoie să le audă. Dar nu erau în mine, nu încă.

Înainte să ne întoarcem la Harvard, i-am convins pe părinții mei să facem un ocol până la cascada Niagara. Atmosfera din mașină era apăsătoare și la început mi-a

părut rău că am propus să ne abatem din drum, dar din clipa în care tata a văzut cascada s-a transformat, euforic. Tata urâse dintotdeauna aparatele foto, dar când l-a văzut pe al meu, i-au lucit ochii de bucurie.

— Tara! Tara! a strigat, alergând înaintea mea și a mamei. Fă o fotografie din partea asta. Ce frumos e!

Era ca și cum și-ar fi dat seama că acum cream o amintire, ceva frumos de care am fi putut avea nevoie mai târziu. Sau poate e doar proiecția mea, pentru că așa simțeam. *Există niște fotografii de azi care m-ar putea ajuta să uit de dumbravă,* am scris în jurnal. *O fotografie cu mine și cu tata, fericiți împreună. Ca dovadă că e posibil.*

Când ne-am întors la Harvard, m-am oferit să le plătesc o cameră la hotel. Au refuzat. O săptămână ne-am împiedicat unii de alții în camera mea din cămin. În fiecare dimineață tata urca din greu treptele până la duș înfășurat doar într-un prosop mic. Așa ceva m-ar fi umilit la BYU, dar la Harvard am ridicat din umeri. Trecusem peste stânjeneală. Ce importanță avea cine îl vedea sau ce îi spunea sau cât de tare îl șoca? Pe mine mă interesa părerea *lui*; pe el eram pe cale să-l pierd.

Apoi a sosit ultima noapte și eu tot nu renăscusem.

Mama și cu mine ne-am făcut de lucru în bucătăria comună, unde am pregătit o mâncare de vită cu cartofi, pe care am dus-o în cameră pe niște tăvi. Tatăl meu și-a studiat în tăcere farfuria, ca și cum ar fi fost singur. Mama a făcut câteva remarci despre mâncare, apoi a râs nervos și a tăcut.

Când am terminat, tata a spus că avea un dar pentru mine.

— De aceea am venit, a spus. Ca să-ți ofer o binecuvântare preoțească.

În mormonism, preoția este puterea lui Dumnezeu de a lucra pe pământ - de a îndruma, de a sfătui, de a-i

vindeca pe bolnavi, de a scoate demonii. Le este dată bărbaților. Acesta era momentul: dacă primeam binecuvântarea, avea să mă purifice. Avea să-și pună mâinile pe capul meu și să scoată răul care mă făcuse să spun ce spusesem, care mă făcuse să nu mai fiu binevenită în sânul propriei mele familii. Tot ce trebuia să fac era să cedez, și în cinci minute se termina totul.

M-am auzit spunând nu.

Tata s-a uitat la mine cu gura căscată, fără să-i vină să creadă, apoi a început să mărturisească – nu despre Dumnezeu, ci despre mama. Ierburile de leac, a spus, erau o chemare divină de la Domnul. Tot ce se întâmplase în familia noastră, toate accidentele, toate momentele în care cineva era să moară, era pentru că fuseserăm aleși, eram deosebiți. Dumnezeu rânduise totul în așa fel încât să putem învinui sistemul medical și mărturisi puterea Lui.

-Îți amintești când și-a ars Luke piciorul, a spus tata, ca și cum aș fi putut să uit. A fost planul Domnului. O ucenicie. Pentru mama ta. Ca să fie pregătită pentru ce avea să mi se întâmple.

Explozia, arsura. Era cea mai mare cinste spirituală, a spus, să devii mărturie vie a puterii lui Dumnezeu. Tata mi-a luat mâinile în degetele lui mutilate și mi-a spus că faptul că fusese desfigurat fusese predestinat. Că fusese o dulce milostivire, că adusese suflete la Dumnezeu.

Mama a mărturisit la rândul ei, în cuvinte șoptite, respectuoase. Spunea că poate să oprească un accident vascular doar dacă acționează asupra unei chakre; că poate să împiedice un infarct folosindu-se doar de energie; că poate să vindece cancerul dacă oamenii au credință. Ea însăși avusese cancer la sân, a spus, și îl vindecase.

Mi-am ridicat brusc capul.

— Ai cancer? am spus. Ești sigură? Ți-ai făcut analize?

— Nu a fost nevoie să-mi fac analize, a spus. Am făcut testare musculară. Era cancer. L-am vindecat.

— Am fi putut să o vindecăm și pe bunica, a spus tata. Dar și-a întors fața de la Hristos. Nu a avut credință și de aceea a murit. Dumnezeu nu-i vindecă pe necredincioși.

Mama a dat din cap dar nu a ridicat privirea.

— Păcatul bunicii a fost grav, a spus tata. Dar, totuși, păcatele tale sunt mai grave, pentru că ți s-a dat adevărul și i-ai întors spatele.

Camera era tăcută, nu se auzea decât zumzetul îndepărtat al traficului de pe Oxford Street.

Tata avea ochii ațintiți la mine. Era privirea unui clarvăzător, un oracol sfânt ale cărui putere și autoritate veneau de la universul însuși. Voiam să mă uit în ochii lui, să dovedesc că îi fac față, dar după câteva clipe ceva din mine s-a îndoit, o forță interioară a cedat și am lăsat ochii în pământ.

— Sunt chemat de Dumnezeu să mărturisesc că te așteaptă dezastrul, a spus tata. Vine curând, foarte curând, și te va frânge, te va frânge din temelii. Te va arunca în prăpastia umilinței. Și când ajungi acolo, când zaci frântă, vei striga către mila Părintelui Sfânt.

Vocea tatei, care devenise din ce în ce mai stridentă, s-a transformat acum în murmur.

— Și El nu te va auzi.

L-am privit în ochi. Credința îi era arzătoare; aproape că simțeam căldura venind dinspre el. S-a aplecat până când fața lui aproape a atins-o pe a mea:

— Dar eu te voi auzi.

S-a lăsat liniștea, netulburată, apăsătoare.

— Îți ofer, pentru ultima dată, posibilitatea de a primi de la mine binecuvântarea, a spus.

Binecuvântarea era o izbăvire. Îmi oferea aceleași condiții de capitulare ca surorii mele. Îmi închipui ce ușurare

trebuie să fi fost pentru ea, să-şi dea seama că putea să dea în schimb realitatea ei – cea pe care mi-o împărtăşise – pe a lui. Cât de recunoscătoare trebuie să fi fost pentru preţul atât de mic pe care trebuise să-l plătească. Nu puteam să o judec pentru alegerea ei, dar în acel moment ştiam că eu nu pot face aceeaşi alegere. Scopul întregii mele munci, al tuturor anilor de studiu fusese să obţin pentru mine acest privilegiu: să văd şi să trăiesc mai multe adevăruri decât cele primite de la tatăl meu şi să mă folosesc de aceste adevăruri pentru a-mi construi propria gândire. Ajunsesem la convingerea că posibilitatea de a cântări multe idei, multe istorii, multe puncte de vedere era miezul a ceea ce se numeşte să te creezi singur. Dacă cedam acum, nu pierdeam doar o dispută. Pierdeam stăpânirea asupra propriei mele minţi. Acesta era preţul pe care mi se cerea să-l plătesc, acum înţelegeam. Ce voia să scoată tatăl meu din mine nu era un demon: eram eu.

Tata a băgat mâna în buzunar şi a scos o sticluţă cu ulei sfinţit, pe care mi-a pus-o în mână. Am studiat-o. Acest ulei era singurul lucru necesar pentru ritual, acesta şi autoritatea sfântă din mâinile nenorocite ale tatălui meu. Mi-am închipuit cedarea, mi-am închipuit cum închid ochii şi mă dezic de blasfemiile mele. Mi-am închipuit cum îmi voi descrie schimbarea, transformarea divină, ce cuvinte de recunoştinţă voi striga. Cuvintele erau pregătite, formate şi gata să-mi iasă de pe buze.

Dar când am deschis gura au dispărut.

— Te iubesc, am spus. Dar nu pot. Îmi pare rău.

Tata s-a ridicat brusc în picioare.

A spus din nou că în camera mea este o prezenţă malefică şi că nu mai poate să rămână nicio noapte. Aveau zborul abia de dimineaţă, dar tata a spus că mai bine doarme pe o bancă decât cu diavolul.

Mama a început să se agite prin cameră, înghesuind cămăşi şi ciorapi în valiză. După cinci minute au plecat.

treizeci și șapte

ÎMI JOC SALVAREA

Cineva țipa, un urlet lung, constant, atât de puternic încât m-a trezit. Era întuneric. Se vedeau felinarele, asfaltul, se auzea zgomotul unor mașini îndepărtate. Stăteam în mijlocul Oxford Street, la câțiva pași de camera din cămin. Eram în picioarele goale și într-o bluză fără mâneci și pantaloni de pijama din flanel. Mă simțeam ca și cum oamenii s-ar fi uitat lung la mine, dar era două dimineața și strada era pustie.

Cumva am reușit să intru înapoi în clădirea mea, m-am așezat pe pat și am încercat să reconstitui ce se întâmplase. Îmi aminteam că m-am culcat. Îmi aminteam visul. Ce *nu* îmi aminteam era cum zburasem din pat și alergasem pe hol și de aici în stradă, țipând, dar chiar asta făcusem.

Fusese un vis despre casa părintească. Tata construise un labirint pe Buck's Peak și mă prinsese în interiorul lui. Zidurile erau înalte de trei metri și construite din provizii din beciul de pe câmp – saci de grăunțe, lăzi de muniție, găleți de miere. Căutam ceva, un lucru valoros și imposibil de înlocuit. Trebuia să ies din labirint ca să-l recuperez, dar nu găseam pe unde și tata mă urmărea și bloca ieșirile cu saci de grăunțe îngrămădiți și formând baricade.

Nu m-am mai dus la grupul de franceză, apoi nici la cursul de desen. În loc să citesc la bibliotecă sau să mă duc la cursuri, mă uitam la televizor la mine în cameră, trecând prin toate serialele la modă din ultimele două decenii. Când se termina un episod, treceam la următorul fără să stau pe gânduri, așa cum o respirație îi urmează alteia. Mă uitam la televizor între optsprezece și douăzeci de ore pe zi. Când dormeam, îmi visam casa părintească și cel puțin o dată pe săptămână mă trezeam noaptea în mijlocul străzii și mă întrebam dacă strigătul pe care îl auzisem înainte să mă trezesc fusese al meu.

Nu învățam. Am încercat să citesc, dar propozițiile nu aveau niciun sens. Aveam nevoie să nu aibă niciun sens. Nu suportam să îmbin frazele în mănunchiuri de gândire sau să țes din acele mănunchiuri idei. Ideile semănau prea mult cu reflecția și nu reflectam decât la expresia de pe chipul întins al tatălui meu cu o clipă înainte să fugă de mine.

Problema cu căderile psihice este că, oricât de evident ar fi că ai una, cumva tu nu-ți dai seama. *Sunt bine,* te gândești. *Ce dacă ieri m-am uitat la televizor douăzeci și patru de ore fără întrerupere? Nu sunt frântă. Doar leneșă.* Nu sunt sigură de ce e mai bine să crezi despre tine că ești leneșă decât că suferi. Dar *chiar era* mai bine. Mai mult: era vital.

În decembrie rămăsesem deja atât de în urmă încât, într-o seară, înainte să încep un episod nou din *Breaking Bad,* mi-am dat seama că riscam să ratez doctoratul. Ironia m-a făcut să râd maniacal zece minute: îmi sacrificasem familia pentru studii și acum era posibil să le pierd și pe ele.

După câteva săptămâni petrecute așa, m-am dat jos greoi din pat într-o seară și am hotărât că făcusem o greșeală, că, atunci când tata îmi oferise binecuvântarea, ar fi trebuit s-o accept. Dar nu era prea târziu. Puteam să repar pagubele, să mă îndrept.

Mi-am cumpărat un bilet spre Idaho pentru Crăciun. Cu două zile înainte de zbor m-am trezit într-o sudoare rece. Visasem că sunt la spital, întinsă pe cearșafuri albe apretate. Tata era la picioarele tărgii și îi spunea unui polițist că mă înjunghiasem singură. Mama îl susținea și panica i se citea în ochi. Am rămas surprinsă când am auzit vocea lui Drew care striga că trebuie să fiu mutată la alt spital. „Aici o s-o găsească", tot repeta.

I-am scris lui Drew, care trăia în Orientul Mijlociu. I-am spus că mă duc la Buck's Peak. Mi-a răspuns pe un ton alert și ferm, ca și cum ar fi încercat să pătrundă prin ceața în care mă aflam. *Draga mea Tara,* a scris. *Dacă Shawn te înjunghie, n-o să fii dusă la spital. Te vor duce în beci și îți vor da niște levănțică pentru rană.* Mă implora să nu merg, spunea o sută de lucruri pe care le știam deja și de care nu îmi păsa și, când nici asta n-a mers, a scris: *Mi-ai spus povestea ta ca să pot să te opresc dacă faci vreodată o nebunie. Ei bine, Tara, asta este. E o nebunie.*

Încă pot să îndrept lucrurile, scandam în timp ce avionul se ridica de pe pistă.

Am ajuns la Buck's Peak într-o dimineață senină de iarnă. Îmi amintesc mirosul proaspăt al pământului înghețat pe care-l simțeam apropiindu-mă de casă și gheața și pietrișul care îmi scrâșneau sub cizme. Cerul era de un albastru șocant. Am tras în piept mirosul bine-venit de brad.

Am coborât privirea spre baza muntelui și mi s-a tăiat respirația. Cât trăise bunica, reușise, prin cicăleli și țipete și amenințări, să nu lase depozitul de deșeuri al tatălui meu să se extindă. Acum deșeurile erau prin toată ferma și avansau spre baza muntelui. Dealurile, cândva lacuri imaculate de zăpadă, erau presărate cu camioane dezmembrate și fose septice ruginite.

Mama a fost în extaz când am intrat pe ușă. Nu-i spusesem că vin, în speranța că, dacă nu știa nimeni, voi reuși să-l evit pe Shawn. Vorbea repede, nervos:

— Mă duc să-ți fac biscuiți cu zeamă! și apoi a fugit în bucătărie.

— Vin imediat să te ajut, am spus. Trebuie doar să trimit un e-mail.

Computerul familiei era în aripa veche a casei, unde fusese prima cameră înainte de renovare. I-am scris lui Drew, pentru că îi promisesem, ca soluție de compromis, să-i scriu din două în două ore cât stăteam pe munte. Am mișcat mouse-ul și ecranul s-a luminat. Browser-ul era deja deschis; cineva uitase să iasă. Mă pregăteam să deschid alt browser, dar m-am oprit când mi-am văzut numele. Era un mesaj deschis pe ecran, pe care mama tocmai îl trimisese. Fostei prietene a lui Shawn, Erin.

În mesaj se spunea că Shawn era renăscut, purificat spiritual. Că Ispășirea vindecase toată familia și că totul era din nou bine. Totul în afară de mine. *Duhul mi-a șoptit adevărul despre fiica mea,* scria mama. *Biata mea copilă s-a predat în ghearele fricii, iar acea frică a făcut-o să-și dorească cu disperare să-i fie validate percepțiile eronate. Nu știu dacă este un pericol pentru familie, dar am motive să cred că da.**

Știusem și înainte să citesc mesajul că mama mea împărtășea viziunea întunecată a tatălui meu, că și ea credea că diavolul pusese stăpânire pe mine, că sunt periculoasă. Dar când am văzut cuvintele pe pagină, când le-am citit și am auzit în ele vocea *ei,* vocea mamei mele, m-au trecut fiorii.

Mai era ceva în mail. În ultimul alineat, mama descria nașterea celui de-al doilea copil al lui Emily, o fată, care se născuse cu o lună în urmă. Mama moșise copilul.

---

* Fragmentele scrise cu litere cursive din schimbul de mesaje la care se face trimitere sunt parafrazate, nu citate direct. Sensul este neschimbat.

Naşterea avusese loc acasă şi, din ce spunea mama, Emily fusese cât pe-aci să moară de la hemoragie până să ajungă la un spital. Mama încheia povestirea mărturisind: Dumnezeu lucrase prin mâinile ei în seara aceea, spunea. Naşterea era o mărturie a puterii Lui.

Mi-am amintit de naşterea dramatică a lui Peter: cum ieşise din Erin şi avea doar un pic peste 500 de grame; cum din cauza nuanţei şocante de cenuşiu, crezuseră că e mort; cum se chinuiseră să ajungă prin viscol la spitalul din oraş, doar ca să li se spună că nu e de ajuns şi că elicopterele nu zburau; cum fuseseră trimise două ambulanţe la McKay-Dee, în Ogden. Faptul că o femeie cu un asemenea istoric medical, o femeie care în mod evident era supusă unor riscuri ridicate, fusese sfătuită să mai încerce să nască acasă şi a doua oară era de o nesăbuinţă incredibilă.

Dacă prima căzătură fusese voia lui Dumnezeu, a doua a cui fusese?

Încă mă gândeam la naşterea nepoatei mele când a venit răspunsul lui Erin. *Ai dreptate în privinţa Tarei,* spunea. *Fără credinţă, e pierdută.* Erin îi spunea mamei că faptul că mă îndoiam de mine însămi - că îi scrisesem ei, lui Erin, ca să o întreb dacă greşeam, dacă nu cumva amintirile mele nu erau corecte - dovedea că sufletul meu era în pericol, că nu se putea avea încredere în mine: *Îşi construieşte viaţa pe frică. O să mă rog pentru ea.* La sfârşitul mesajului, Erin îi lăuda mamei mele aptitudinile de moaşă. *Eşti o eroină,* scria.

Am închis browser-ul şi m-am uitat la tapetul din spatele ecranului. Era acelaşi imprimeu floral din copilăria mea. De când visam să-l văd? Venisem să redobândesc acea viaţă, să o salvez. Dar nu era nimic de salvat, nimic de care să mă agăţ. Doar nisipuri mişcătoare, loialităţi schimbătoare, istorii schimbătoare.

Mi-am amintit visul, labirintul. Mi-am amintit de zidurile din saci de cereale și cutii de muniție, de temerile și de paranoia tatălui meu, de scripturile și profețiile lui. Voisem să scap din labirintul cu întorsăturile lui care te dezorientau, de cărările lui mereu altfel, ca să găsesc lucrul acela prețios. Dar acum înțelegeam: lucrul prețios era labirintul. Asta era tot ce rămăsese din viața pe care o trăisem aici: o enigmă ale cărei reguli nu aveam să le înțeleg niciodată, pentru că nu erau deloc reguli, ci o cușcă al cărei scop era să mă țină captivă. Puteam să rămân și să caut ce însemnase cândva acasă sau puteam să plec, acum, înainte ca pereții să se miște și ieșirea să fie blocată.

Mama băga biscuiți în cuptor când am intrat în bucătărie. M-am uitat de jur-împrejur, am răscolit cu mintea casa. *Ce îmi trebuie din locul ăsta?* Un singur lucru: amintirile. Le-am găsit sub patul meu, într-o cutie, unde le lăsasem. Le-am dus la mașină și le-am pus pe bancheta din spate.

— Mă duc să fac o tură cu mașina, i-am spus mamei.

Încercam să nu las să se audă nimic din voce. Am îmbrățișat-o, apoi am privit lung către Buck's Peak, memorând toate liniile și toate umbrele. Mama văzuse că îmi dusesem jurnalele la mașină. Pesemne că și-a dat seama ce însemna asta, că a simțit că urmează despărțirea, pentru că l-a adus pe tatăl meu. M-a îmbrățișat rece și a spus:

— Te iubesc, știi asta?

— Știu, am spus. Nu asta e problema.

Aceste cuvinte sunt ultimele pe care i le-am spus tatălui meu.

Am luat-o spre sud; nu știam unde merg. Era aproape Crăciunul. Mă hotărâsem să mă duc la aeroport și să iau următorul avion spre Boston când m-a sunat Tyler.

Nu mai vorbisem cu fratele meu de luni de zile - după ce se întâmplase cu Audrey, părea că nu are niciun rost să le fac mărturisiri fraților mei. Eram sigură că mama le spusese tuturor fraților, verilor, mătușilor și unchilor povestea pe care i-o spusese lui Erin: că eram posedată, periculoasă, în ghearele diavolului. Nu mă înșelam: mama *chiar* îi avertizase. Dar apoi făcuse o greșeală.

După ce plecasem de la Buck's Peak intrase în panică. Se temea că aveam să iau legătura cu Tyler și că, dacă o făceam, el avea să fie de partea mea. S-a hotărât să ajungă ea prima la Tyler, ca să nege orice i-aș fi putut spune, dar și-a făcut socotelile greșit. Nu a stat să se gândească cum vor suna aceste dezmințiri venite așa, din senin.

— Sigur că Shawn nu l-a înjunghiat pe Diego și nu a amenințat-o pe Tara cu cuțitul, l-a liniștit mama pe Tyler, dar pentru Tyler, care nu știa nimic de povestea asta, nici de la mine, nici de la altcineva, nu a fost tocmai liniștitor.

Cum și-a luat rămas-bun de la mama, Tyler mi-a telefonat și m-a întrebat ce se întâmplase și de ce nu venisem la el.

Crezusem că o să-mi spună că mint, dar nu a fost așa. A acceptat pe loc realitatea pe care eu mă străduisem un an să o neg. Nu înțelegeam de ce avea încredere în mine, dar apoi mi-a spus propriile lui povești și mi-am amintit: Shawn fusese și fratele *lui* mai mare.

În săptămânile care au urmat, Tyler a început să-i pună la încercare pe părinții mei în modul discret, fără ceartă, care îl caracteriza. Le-a sugerat că poate abordarea nu a fost cea potrivită, că poate nu eram posedată. Poate că nu eram deloc malefică.

Poate că m-aș fi bucurat că Tyler încerca să mă ajute, dar amintirea surorii mele era prea proaspătă și nu aveam încredere în el. Știam că, dacă Tyler avea să-i înfrunte pe

părinții mei - să-i înfrunte cu adevărat -, aveau să-l oblige să aleagă între mine și ei, între mine și restul familiei. Iar de la Audrey învățasem: nu avea să mă aleagă pe mine.

Am terminat stagiul la Harvard primăvara. Am zburat în Orientul Mijlociu, unde Drew participa la un schimb de experiență Fulbright. Mi-au trebuit ceva eforturi, dar am reușit să-i ascund lui Drew starea mea proastă sau cel puțin așa am crezut. Probabil că nu i-am ascuns-o. În fond, el era cel care mă fugărea prin apartamentul lui când mă trezeam în mijlocul nopții, strigând și alergând, fără să știu unde sunt, dar dorindu-mi cu disperare să scap.

Am plecat din Amman și am luat-o spre sud. Eram într-o tabără de beduini din deșertul Iordaniei în ziua în care trupele Marinei l-au omorât pe bin Laden. Drew vorbea arabă și când s-a aflat vestea a stat de vorbă ore în șir cu ghizii noștri.

— Nu e musulman, i-au spus lui Drew în timp ce stăteam pe nisip și ne uitam cum se sting flăcările unui foc de tabără. Nu înțelege islamul, altfel nu ar fi făcut acele lucruri îngrozitoare.

Mă uitam la Drew cum vorbește cu beduinii, auzeam acele sunete stranii, catifelate care îi ieșeau de pe buze și am rămas uimită de cât de neverosimil era că mă aflu acolo. Cu zece ani în urmă, când se prăbușiseră turnurile gemene, nici nu auzisem de islam. Acum beam ceai îndulcit cu beduini Zalabia, ghemuită pe o movilă de nisip în Wadi Rum, Valea Lunii, la mai puțin de 40 de kilometri de granița cu Arabia Saudită.

Distanța - fizică și mintală - parcursă în ultimul deceniu aproape că mi-a tăiat răsuflarea și m-am întrebat dacă nu cumva mă schimbasem *prea* mult. Tot ce studiasem, citisem, gândisem, locurile unde călătorisem, mă transformaseră oare în cineva care nu-și mai găsește nicăieri

locul? M-am gândit la fata care nu știa nimic în afară de depozitul ei de deșeuri și de muntele ei și care se uitase la un ecran și văzuse cum două avioane intrau în niște stâlpi albi stranii. Sala ei de clasă era un morman de deșeuri. Manualele, resturi. Și cu toate acestea avea un lucru prețios pe care eu – în ciuda tuturor oportunităților sau poate din cauza lor – nu îl aveam.

M-am întors în Anglia, unde am continuat să mă destram. În prima săptămână după ce mă întorsesem la Cambridge, m-am trezit aproape în fiecare noapte pe stradă, unde alergasem, țipând, în somn. Aveam migrene care mă țineau zile în șir. Dentistul mi-a spus că scrâșneam din dinți. Pe piele mi-au apărut niște iritații atât de grave încât de două ori am fost oprită pe stradă de necunoscuți care m-au întrebat dacă am vreo alergie. Nu, am spus. Așa arăt eu.

Într-o seară m-am contrazis cu o prietenă pe un subiect banal și deodată m-am lipit de perete și îmi țineam genunchii la piept, ca să nu-mi cadă inima. Prietena mea a alergat să mă ajute și am țipat. A trecut o oră până s-o las să mă atingă, până să mă dezlipesc de perete. *Deci așa arată un atac de panică,* mi-am spus a doua zi de dimineață.

La puțin timp după aceea i-am trimis o scrisoare tatălui meu. Nu sunt mândră de acea scrisoare. Este plină de furie, un copil mofturos care-i strigă „te urăsc" unui părinte. E plină de cuvinte ca „asasin" și „tiran" și are o mulțime de pagini, o revărsare de frustrare și insulte.

Așa le-am spus părinților mei că rup legătura cu ei. Între invective și izbucniri, scriam că am nevoie de un an ca să mă vindec; că după aceea poate reușeam să mă întorc la lumea lor nebună și să înțeleg ceva din ea.

Mama mea m-a implorat să găsesc o altă cale. Tatăl meu nu a spus nimic.

treizeci și opt

FAMILIE

Îmi ratam doctoratul.

Dacă i-aș fi explicat îndrumătorului meu, Dr. Runciman, de ce nu reușeam să lucrez, m-ar fi ajutat, ar mai fi făcut rost de fonduri, ar fi cerut o perioadă mai lungă de la catedră. Dar nu i-am explicat, nu puteam. Habar nu avea de ce trecuse aproape un an de când îi trimisesem ceva lucrat de mine, deci când ne-am întâlnit la el în birou, într-o după-amiază înnorată de iulie, mi-a sugerat să renunț.

— Doctoratul este foarte solicitant, a spus. Nu-i nimic dacă nu-l faci.

Am ieșit din biroul lui furioasă pe mine. M-am dus la bibliotecă și am luat mai multe cărți, pe care le-am cărat după mine în cameră și le-am așezat pe birou. Dar gândirea rațională era un chin pentru mintea mea și a doua zi de dimineață cărțile ajunseseră la mine în pat, unde țineam laptopul sprijinit de ele și mă uitam conștiincioasă la *Buffy, ucigașa de vampiri.*

În toamnă, Tyler l-a înfruntat pe tatăl meu. Întâi a vorbit cu mama, la telefon. După aceea m-a sunat și mi-a descris discuția. A spus că mama era „de partea noastră", că era de părere că situația cu Shawn era inacceptabilă și îl convinsese pe tata să facă ceva.

— Se ocupă tata de toată treaba, a spus Tyler. Totul va fi bine. Poți să vii acasă.

După două zile, telefonul a sunat din nou și am oprit *Buffy* ca să răspund. Era Tyler. Toată povestea se întorsese împotriva lui. Simțise că ceva nu era în regulă după ce vorbise cu mama, așa că îl sunase pe tata, ca să vadă ce face în privința lui Shawn. Tata se înfuriase, devenise agresiv. Strigase la Tyler că dacă mai pomenește de asta o să-l dezmoștenească, apoi închisese telefonul.

Nu-mi place să-mi imaginez conversația. Tyler se bâlbâia mereu mai tare când vorbea cu tata. Mi-l imaginez pe fratele meu cocoșat peste receptor, cum încearcă să se concentreze, să-și smulgă cuvintele blocate în gât, în timp ce tatăl lui lansează asupra lui un arsenal de cuvinte urâte.

Tyler era încă buimăcit de amenințarea tatei când a sunat telefonul. A crezut că e tata care vrea să-și ceară scuze, dar era Shawn. Tata îi spusese totul.

— Pot să te dau afară din familia asta în două minute, i-a spus Shawn. Știi că pot. Întreab-o pe Tara dacă nu mă crezi.

Îl ascultam pe Tyler cum îmi spune povestea și mă holbam la imaginea imobilă a lui Sarah Michelle Gellar. Tyler a vorbit mult, trecând repede de la o întâmplare la alta, dar zăbovind asupra încercărilor vane de a raționaliza lucrurile, de a se învinovăți pe sine. Pesemne că tata nu a înțeles bine. Fusese o greșeală, o neînțelegere. Poate că era vina *lui*, poate că nu spusese ce trebuie și cum trebuie. Asta era. *El* făcuse asta, *el* trebuia să o dreagă.

În timp ce ascultam, aveam un sentiment straniu al unei distanțe la limita lipsei de interes, ca și cum viitorul meu cu Tyler, acest frate pe care îl cunoșteam dintotdeauna și îl iubisem mereu, era un film pe care îl văzusem deja și al cărui final îmi era cunoscut. Știam cum arată drama, pentru că o trăisem deja, cu sora mea. Acesta era momentul în care o pierdusem pe Audrey: acesta era

momentul când prețul devenise real, impozitul fusese aplicat, plata chiriei. Era momentul în care își dăduse seama că era mult mai ușor să întoarcă spatele: că era un târg prost să dai la schimb o familie întreagă pentru o singură soră.

Deci știam încă dinainte să se întâmple că Tyler avea să facă același lucru. Prin ecoul lung al telefonului, îl auzeam cum își frânge mâinile. Se gândea ce să facă, dar eu știam un lucru pe care el nu îl știa: că decizia fusese deja luată și că acum urma doar perioada lungă în care să o justifice.

Am primit scrisoarea în octombrie.

Era sub formă de PDF atașat la un mail de la Tyler și Stefanie. În mesaj îmi explicau că scrisoarea fusese alcătuită cu atenție și că le va fi trimisă și părinților mei. Când am citit asta, mi-am dat seama ce înseamnă. Însemna că Tyler era gata să mă denunțe, să spună cuvintele tatălui meu, că eram posedată, periculoasă. Scrisoarea era un fel de garanție, un pașaport prin care să fie reprimit în familie.

Nu reușeam să mă conving să deschid atașamentul; un instinct îmi ținea degetele încleștate. Mi l-am amintit pe Tyler din perioada copilăriei mele, fratele mai mare liniștit care își citea cărțile în timp ce eu stăteam întinsă sub biroul lui, mă uitam la ciorapii lui și îi savuram muzica. Nu eram sigură că pot îndura să aud *acele* cuvinte rostite de vocea *lui*.

Am apăsat pe buton, atașamentul s-a deschis. Eram așa de detașată de mine însămi încât am citit toată scrisoarea fără să o înțeleg: *Părinții noștri sunt prinși de lanțurile abuzului, manipulării și controlului... Socotesc că schimbarea este un lucru periculos și îl vor exila pe cel care și-o dorește. Este o idee pervertită despre loialitatea față de familie... Pretind că sunt credincioși, dar nu asta ne învață Evanghelia. Ai grijă de tine. Te iubim.*

Aveam să aflu povestea acestei scrisori de la soția lui Tyler, Stefanie, care mi-a spus cum, în zilele după ce tatăl meu l-a amenințat că-l dezmoștenește, Tyler se culcase în fiecare seară repetându-și la nesfârșit cu voce tare: „Oare ce să fac? E sora mea."

Când am auzit povestea, am luat singura decizie bună din ultimele luni: m-am înscris la serviciul de consiliere psihologică al universității. Am fost trimisă la o femeie veselă între două vârste, creață și cu ochi pătrunzători, care vorbea rar la ședințe și prefera să mă lase pe mine să spun tot ce am de spus, ceea ce făceam, săptămână după săptămână, lună după lună. La început, mersul la psiholog nu a avut niciun efect – nu-mi vine în minte nicio singură ședință despre care să pot spune că mi-ar fi fost „de ajutor" –, dar efectul cumulat de-a lungul timpului a fost incontestabil. Nu-l înțelegeam atunci și nu-l înțeleg nici acum, dar era ceva care mă întărea în faptul că îmi rezervam o perioadă pentru asta în fiecare săptămână, în recunoașterea că am nevoie de ceva pe care nu mi-l pot oferi singură.

Tyler le-a trimis acea scrisoare părinților mei și odată ce s-a implicat, nu a mai ezitat. În iarna aceea am vorbit ore lungi la telefon cu el și cu Stefanie, care mi-a devenit soră. Erau la dispoziția mea ori de câte ori simțeam nevoia să vorbesc și pe atunci simțeam des această nevoie.

Tyler a plătit pentru acea scrisoare, deși e greu de definit care a fost prețul. Nu a fost dezmoștenit sau cel puțin dezmoștenirea nu a fost permanentă. Până la urmă a ajuns la o înțelegere cu tatăl meu, dar relația lor s-ar putea să nu mai fie niciodată la fel.

Mi-am cerut iertare de la Tyler de nenumărate ori pentru ce i-am pricinuit, dar cuvintele sună ciudat și mă poticnesc de ele. Care e formularea potrivită? Cum îți ceri iertare de la cineva pentru că i-ai șubrezit legătura cu tatăl,

cu familia lui? Poate că nu există cuvinte pentru așa ceva. Cum îi mulțumești unui frate care a refuzat să te părăsească, care te-a luat de mână și te-a tras în sus chiar în clipa în care hotărâseși să nu mai dai din picioare și să te scufunzi? Nici pentru asta nu există cuvinte.

A fost o iarnă lungă, a cărei monotonie nu era întreruptă decât de ședințele săptămânale la psiholog și de straniul sentiment de despărțire, aproape de doliu care mă copleșea de fiecare dată când terminam un serial și trebuia să găsesc altul.

Apoi s-a făcut primăvară, apoi vară și, în cele din urmă, când vara a lăsat locul toamnei, mi-am dat seama că pot să mă concentrez la citit. Puteam să nutresc și alte gânduri în afară de furie și autoînvinuire. Am revenit la capitolul pe care îl scrisesem cu aproape doi ani în urmă la Harvard. I-am citit din nou pe Hume, Rousseau, Smith, Godwin, Wollstonecraft și Mill. M-am gândit din nou la familie. O enigmă rămânea nerezolvată. Ce ar trebui să faci, întrebam, când obligațiile de familie intră în conflict cu *alte* obligații - față de prieteni, de societate, de tine însuți?

Am început să studiez. Am pus accentul pe latura academică, specifică a întrebării. În cele din urmă, am ales patru curente intelectuale din secolul al XIX-lea și am cercetat abordarea lor față de chestiunea obligațiilor de familie. Unul dintre curentele alese a fost mormonismul secolului al XIX-lea. Am lucrat un an întreg, la sfârșitul căruia aveam deja o variantă de teză de doctorat: „Familia, morala și științele sociale în gândirea cooperativă anglo-americană, 1813-1890".

Capitolul despre mormonism era preferatul meu. Când eram mică, la școala de duminică mi se spusese că toată istoria fusese o pregătire pentru mormonism: că fiecare eveniment de la moartea lui Hristos încoace fusese

plănuit de Dumnezeu în așa fel încât să facă cu putință clipa când Joseph Smith avea să îngenuncheze în Dumbrava Sacră și Dumnezeu avea să întemeieze din nou singura Biserică adevărată. Războaiele, migrațiile, cataclismele - erau preludii la povestea mormonă. Pe de altă parte, istoriile seculare aveau tendința să ignore total mișcările spirituale ca mormonismul.

Disertația mea dădea istoriei o altă formă, care nu era nici mormonă, nici anti-mormonă, nici spirituală, nici profană. Nu se ocupa de mormonism ca țel al istoriei omenești, dar nici nu trecea cu vederea contribuția mormonismului la abordarea problemelor vremii. Vedea ideologia mormonă ca pe un capitol în povestea mare a omenirii. În relatarea mea, istoria nu-i despărțea pe mormoni de restul familiei oamenilor; ci îi lega de ei.

I-am trimis schița profesorului Runciman și ne-am întâlnit după câteva zile la el în birou. S-a așezat în fața mea, cu o expresie uimită, mi-a spus că e bună.

— Unele părți sunt foarte bune, a spus.

Acum zâmbea:

— M-ar mira să nu obții cu ea titlul de doctor.

În timp ce mergeam spre casă cu manuscrisul greu după mine, mi-am amintit de un curs al Dr. Kerry, la începutul căruia scrisese pe tablă „Cine scrie istoria?". Mi-am amintit cât de ciudată mi se păruse atunci întrebarea. Ideea pe care o aveam despre istorici nu era omenească; un istoric era cineva ca tatăl meu, mai mult profet decât om, a cărui viziune asupra trecutului, ca și cea a viitorului, nu putea fi pusă la îndoială sau chiar completată. Acum, când traversam King's College, la umbra capelei enorme, modestia mea de atunci mi se părea aproape amuzantă. *Cine scrie istoria?* mi-am spus. *Eu.*

Când am împlinit douăzeci și șapte de ani, de ziua de naștere pe care mi-o alesesem, mi-am susținut teza de doctorat. Examenul a avut loc în decembrie într-o încăpere mică, mobilată simplu. Am trecut și m-am întors la Londra, unde lucra Drew și unde închiriaserăm un apartament. În ianuarie, la aproape zece ani de când călcasem prima dată într-o sală de curs de la BYU, am primit confirmarea de la Universitatea Cambridge: eram dr. Westover.

Îmi clădisem o nouă viață, una fericită, dar simțeam că pierdusem și altceva în afară de familie. Pierdusem Buck's Peak, nu pentru că plecasem, ci pentru că plecasem în tăcere. Mă retrăsesem, fugisem peste ocean și îi permisesem tatălui meu să-mi spună povestea, să mă descrie tuturor cunoscuților mei. Cedasem prea mult teren – nu doar muntele, ci toată provincia istoriei noastre comune.

Era vremea să mă duc acasă.

treizeci și nouă

PRIVIND BIZONII

Era primăvară când am ajuns în vale. Am condus pe drum până la marginea orașului și am oprit la stânca de pe care se vedea Bear River. De acolo puteam să observ bazinul, petice de câmpii în așteptare care se întindeau până la Buck's Peak. Muntele era împodobit de vegetație perenă, strălucind pe fundalul maro și gri al șistului și calcarului. Prințesa era luminoasă, cum o știam. Stătea în fața mea, cu valea între noi, și emana permanență.

Prințesa mă bântuise. Îi auzisem chemarea de peste ocean, ca și cum aș fi fost un vițel nărăvaș care se îndepărtase de turmă. La început vocea ei fusese blândă, ademenitoare, dar când nu răspunsesem, când rămăsesem departe, se transformase în furie. O trădasem. Îmi imaginam chipul ei strâmb de furie, privirea grea și amenințătoare. Așa trăise ani de zile în mintea mea, o zeitate a disprețului.

Dar când am văzut-o acum, cum veghea peste câmpurile și pășunile ei, mi-am dat seama că nu o înțelesesem. Nu era supărată pe mine că plecasem, pentru că *plecarea* făcea parte din ciclul ei. Rolul ei nu era să îngrădească bizonii, să-i strângă și să-i închidă cu forța. Ci să le sărbătorească reîntoarcerea.

M-am întors patru sute de metri până în oraș și am parcat lângă gardul alb al bunicii-din-oraș. În mintea mea era în continuare gardul *ei,* deși nu mai locuia aici: o mutaseră într-un azil lângă Main Street.

Nu-i mai văzusem pe bunicii mei de trei ani, de când părinții mei începuseră să spună familiei extinse că sunt posedată. Bunicii mei își iubeau fiica. Eram sigură că crezuseră ce le povestise despre mine. Așa că renunțasem la ei. Era prea târziu să o redobândesc pe bunica – avea Alzheimer și nu m-ar fi recunoscut – așa că venisem să-l văd pe bunicul meu, să aflu dacă are loc pentru mine în viața lui.

Ne-am așezat în camera de zi; covorul era de un alb imaculat, ca în copilăria mea. A fost o vizită scurtă și politicoasă. El mi-a vorbit despre bunica, de care avusese grijă mult timp după ce nu-l mai recunoștea. Eu am vorbit despre Anglia. Bunicul a pomenit de mama mea, și când vorbea despre ea avea aceeași înfățișare de venerație pe care o văzusem pe chipurile ucenicelor ei. Nu i-am luat-o în nume de rău. Din ce auzisem, părinții mei erau oameni cu putere în vale. Mama își vindea produsele ca alternativă spirituală la Obamacare și producția se epuiza pe loc, cu toate că avea zeci de angajate.

Dumnezeu trebuia să fie în spatele unui asemenea succes, spunea bunicul. Părinții mei fuseseră chemați sigur de Domnul să facă ce făceau, să fie mari vindecători, să aducă suflete la Dumnezeu. Am zâmbit și m-am ridicat să plec. Era același bătrân blând pe care mi-l aminteam, dar distanța dintre noi m-a copleșit. L-am îmbrățișat la ușă și m-am uitat lung la el. Avea optzeci și șapte de ani. Mă îndoiam că în anii care îi mai rămăseseră aveam să-i pot dovedi că nu eram ce spunea tatăl meu, o nelegiuită.

Tyler și Stefanie locuiau la o sută șaizeci de kilometri spre nord de Buck's Peak, în Idaho Falls. Acolo aveam de gând

să merg, dar înainte de a ieși din vale i-am scris mamei mele. Un mesaj scurt. I-am spus că sunt în zonă și că aș vrea să ne vedem în oraș. Nu eram pregătită să-l văd pe tata, am spus, dar n-o mai văzusem la față de ani de zile. Voia să vină?

Am așteptat răspunsul în parcarea de la Stokes. Nu am așteptat mult.

*Mă doare că gândești că poți să-mi ceri așa ceva. O soție nu merge unde soțul ei nu e bine-venit. Nu voi fi părtașă la o asemenea lipsă de respect scandaloasă.**

Mesajul era lung și m-a obosit să-l citesc, ca și cum aș fi alergat pe o mare distanță. Cea mai mare parte era o prelegere despre loialitate: că familiile iartă și că dacă nu îmi pot ierta familia, voi regreta tot restul vieții. *Trecutul,* scria, *oricare ar fi, trebuie îngropat la 15 metri sub pământ și lăsat să putrezească.*

Mama spunea că sunt bine-venită acasă, că se ruga să vină ziua în care aveam să intru alergând pe ușa din spate și să strig: „Am sosit acasă!"

Voiam să-i împlinesc rugăciunea – eram la un pic mai mult de 15 kilometri de munte –, dar știam ce pact negrăit aș fi făcut dacă intram pe ușa aceea. Puteam să mă bucur de iubirea mamei mele, dar existau condiții, aceleași pe care mi le oferiseră cu trei ani în urmă: să renunț la realitatea mea pentru a lor, să iau modul în care înțelegeam eu lucrurile și să-l îngrop, să-l las să putrezească în pământ.

Mesajul mamei se rezuma la un ultimatum: puteam să mă văd cu ea *și* cu tatăl meu sau nu aveam s-o mai văd niciodată. Nu s-a răzgândit.

Parcarea se umpluse cât citisem. Am stat să mi se așeze cuvintele, apoi am pornit motorul și am luat-o pe Main

* Fragmentele scrise cu litere cursive din schimbul de mesaje la care se face trimitere sunt parafrazate, nu citate direct. Sensul este neschimbat.

Street. La intersecție am cotit spre vest, spre munte. Înainte să plec din vale, aveam să-mi privesc casa.

De-a lungul anilor am auzit multe zvonuri despre părinții mei: că sunt milionari, că își clădesc o fortăreață pe munte, că au ascuns mâncare cât să-i țină zeci de ani. Cele mai interesante, de departe, erau cu oamenii angajați și dați afară de tata. Valea nu-și revenise de pe urma recesiunii; oamenii aveau nevoie de locuri de muncă. Părinții mei erau unii dintre cei mai mari angajatori din țară, dar, din câte îmi dădeam eu seama, din cauza stării lui psihice, tatei îi era greu să păstreze angajații pe termen lung: când avea câte un acces de paranoia, avea tendința să dea afară oameni fără motiv. Cu câteva luni în urmă o dăduse afară pe Diane Hardy, fosta soție a lui Rob, acel Rob care venise să ne ia după al doilea accident. Diane și Rob erau prieteni cu părinții mei de douăzeci de ani. Până când tata a dat-o afară pe Diane.

Poate că într-un alt asemenea acces de paranoia, tata a dat-o afară pe sora mamei mele, Angie. Angie vorbise cu mama, gândindu-se că sora ei nu avea niciodată să se poarte așa cu o rudă. Când eram mică, afacerea era a mamei; acum era a ei și a tatei. Dar acesta a fost ca un test pentru a vedea a cui era cu adevărat și tatăl meu a câștigat: Angie a fost dată afară.

Este dificil să pui lucrurile cap la cap ca să-ți dai seama ce s-a întâmplat după aceea, dar, din ce am aflat mai târziu, Angie a solicitat ajutorul de șomaj și când cei de la Departamentul Muncii au telefonat la părinții mei ca să le confirme că fusese concediată, tata și-a pierdut și dramul de rațiune care-i mai rămăsese. Nu era Departamentul Muncii la telefon, a spus, ci Departamentul pentru Securitatea Patriei, care mințea că e Departamentul Muncii. Angie îi pusese numele pe lista teroriștilor urmăriți, a spus. Acum guvernul îl urmărea - voia să-i ia banii și armele și combustibilul. Se repeta povestea cu Ruby Ridge.

Am ieșit de pe drum și am intrat pe pietriș, apoi am coborât din mașină și am privit în sus către Buck's Peak. Mi-am dat seama pe loc că măcar o parte din zvonuri erau adevărate - de pildă că părinții mei făceau o grămadă de bani. Casa era imensă. Casa în care copilărisem avea cinci dormitoare; acum se extinsese în toate direcțiile și părea să aibă cel puțin patruzeci.

N-o să treacă mult timp, mi-am spus, până când tata o să înceapă să folosească banii ca să se pregătească pentru Ziua de Apoi. Îmi închipuiam acoperișul plin de panouri solare, aranjate ca un pachet de cărți. „Trebuie să fim autonomi", mi-l imaginam pe tata spunând în timp ce întindea panourile peste casa lui titanică. Peste un an tata avea să cheltuiască sute de mii de dolari pe echipament și ca să caute apă pe munte. Nu voia să depindă de guvern și știa că pe Buck's Peak trebuia să fie apă, doar s-o găsească. Crevase de dimensiunea unui teren de fotbal aveau să apară la baza muntelui, lăsând în urmă un pustiu de rădăcini smulse și arbori întorși cu vârful în jos, unde cândva va fi fost o pădure. Probabil că scanda „Tre' să fii autonom" în ziua în care s-a urcat într-un tractor cu șenile și a dat iama în câmpiile de grâu catifelat.

Bunica-din-oraș a murit de Ziua Mamei.

Când am aflat vestea, făceam muncă de cercetare în Colorado. Am plecat imediat spre Idaho, dar pe drum mi-am dat seama că nu aveam unde să stau. Atunci mi-am amintit de mătușa mea Angie și că tata le spunea tuturor celor care stăteau să-l asculte că îi pusese numele pe o listă a teroriștilor supravegheați. Mama o marginalizase: speram să o pot recupera.

Angie stătea lângă bunicul meu, deci am parcat iar în dreptul gardului alb. Am bătut la ușă. Angie m-a primit politicos, cum făcuse și bunicul. Era clar că auzise multe despre mine de la mama și tatăl meu în ultimii cinci ani.

— Hai să facem o înțelegere, am spus. Eu uit tot ce a spus tatăl meu despre tine și tu uiți tot ce a spus despre mine.

A râs, cu ochii închiși și capul aruncat pe spate, într-un fel care mai avea un pic și-mi frângea inima, atât de mult semăna cu mama mea.

Am rămas la Angie până la înmormântare.

În zilele dinainte de slujbă, frații mamei mele au început să se strângă la casa unde copilăriseră. Erau unchii și mătușile mele, dar pe unii dintre ei nu-i mai văzusem de când eram mică. Unchiul meu Daryl, pe care abia îl cunoșteam, a propus ca frații și surorile să meargă împreună într-o după-amiază la unul dintre restaurantele lor preferate din Lava Hot Springs. Mama a refuzat să vină. Nu voia să meargă fără tata, iar el refuza să aibă de-a face cu Angie.

Era o după-amiază luminoasă de mai când ne-am înghesuit cu toții într-o dubă mare și am pornit la drumul care dura o oră. Înțelegeam, și mă stânjenea, că-i luasem locul mamei acum, când mergeam cu frații și părintele ei supraviețuitor la o ieșire în amintirea mamei ei, o bunică pe care nu o cunoscusem bine. Mi-am dat seama repede că faptul că nu o cunoșteam era minunat pentru copiii ei, care dădeau pe dinafară de atâtea amintiri și cărora le plăcea la nebunie să răspundă la întrebări despre ea. Cu fiecare povestire nouă portretul bunicii devenea mai clar, dar femeia care lua formă din amintirile lor comune nu avea nimic de-a face cu femeia pe care mi-o aminteam eu. Atunci mi-am dat seama cât de crud o judecasem, cum o privisem greșit pentru că mă uitasem la ea prin prisma aspră a tatălui meu.

Pe drumul de întoarcere, mătușa mea Debbie m-a invitat să-i fac o vizită în Utah. Unchiul meu Daryl a reluat invitația:

— Ne-ar plăcea mult să vii în Arizona, a spus.

Într-o singură zi, redobândisem o familie - nu pe a mea, pe a ei.

Înmormântarea a avut loc a doua zi. M-am pus într-un colț și am privit cum intră unii după alții frații mei.

Iată-i pe Tyler și Stefanie. Hotărâseră ca cei șapte copii ai lor să facă școala acasă și, din ce văzusem, erau școliți la un standard foarte ridicat. Luke a venit următorul, cu atât de mulți copii că le-am pierdut șirul. M-a văzut și a traversat încăperea și am stat de vorbă câteva minute, fără ca niciunul dintre noi să spună că nu ne văzuserăm de jumătate de deceniu sau să facă vreo aluzie la motiv. *Crezi ce spune tata despre mine?*, îmi venea să-l întreb. *Crezi că sunt periculoasă?* Dar n-am întrebat. Luke lucra pentru părinții noștri și, fără școală, avea nevoie de slujbă ca să-și întrețină familia. N-aș fi provocat decât durere dacă îl obligam să țină partea cuiva.

Richard, care își termina teza de doctorat în chimie, venise din Oregon cu Kami și cu copiii lor. Mi-a zâmbit din fundul capelei. Cu câteva luni în urmă, Richard îmi scrisese. Spunea că îi pare rău că îl crezuse pe tata, că ar fi vrut să fi făcut mai multe ca să mă ajute când aveam nevoie și că, de atunci încolo, puteam să mă bazez pe el. Suntem frați, a spus.

Audrey și Benjamin au ales o bancă în spate. Audrey sosise devreme, când capela era goală. Mă prinsese de braț și îmi spusese că e un păcat grav că refuz să-l văd pe tata.

— E un mare om, a spus. O să regreți toată viața că nu te-ai smerit și nu i-ai urmat sfatul.

Shawn a sosit cu câteva minute înainte de slujbă cu Emily și Peter și cu o fetiță pe care nu o cunoscusem. Era prima dată când eram în aceeași încăpere cu el din seara în care îl ucisese pe Diego. Eram încordată, dar nu aveam motiv. Nu s-a uitat nici măcar o dată la mine în timpul slujbei.

Fratele meu cel mai mare, Tony, stătea cu părinții mei, cu cei cinci copii împrăștiați în stranã. Tony avea o diplomă GED și își făcuse o companie de camioane de succes în Las Vegas, care însă nu supraviețuise crizei. Acum, lucra pentru părinții noștri, ca și Shawn și Luke și soțiile lor, precum și Audrey și soțul ei, Benjamin. Acum că mă gândeam, mi-am dat seama că toți frații mei în afară de Richard și Tyler depindeau economic de părinții mei. Familia noastră era divizată - cei trei care plecaseră de pe munte și cei patru care rămăseseră. Cei trei cu doctorate și cei patru fără diplome de liceu. Se căscase o prăpastie, care creștea.

Avea să treacă un an până să mă întorc în Idaho.

Cu câteva ore înainte de zborul din Londra, i-am scris mamei mele - cum făceam de fiecare dată și cum voi face mereu -, ca s-o întreb dacă vrea să mă vadă. Iarăși, a răspuns repede. Nu voia, nu avea s-o facă niciodată dacă nu voiam să-l văd pe tata. Să se vadă cu mine fără el, spunea, ar fi însemnat să nu-și respecte soțul.

Pentru o clipă mi s-a părut că nu are niciun sens, acest pelerinaj anual către un cămin care continua să mă respingă, și m-am întrebat dacă să mă duc. Apoi am primit alt mesaj, de data aceasta de la mătușa Angie. Spunea că bunicul își anulase planurile pentru a doua zi și refuza și să meargă la templu, cum făcea de obicei miercurea, pentru că voia să fie acasă în caz că treceam pe la el. Angie a adăugat: *Ne vedem în vreo douăsprezece ore! Dar cine stă să numere?*

patruzeci

ÎNVĂȚARE

Când eram mică așteptam să mi se dezvolte mintea, să am experiențe noi și opțiunile să mi se consolideze, formând astfel o persoană. Acea persoană sau ce părea a fi, avea un loc al ei. Eram *a* acelui munte, muntele mă făcuse. Abia după ce am crescut m-am întrebat dacă aveam să ajung în același loc din care pornisem - dacă prima formă pe care o dobândește o persoană este singura ei formă adevărată.

Acum, când scriu ultimele cuvinte ale acestei povești, nu i-am văzut pe părinții mei de ani de zile, de la înmormântarea bunicii mele. Sunt apropiată de Tyler, Richard și Tony și de la ei și de la alte rude aud de dramele care continuă să aibă loc pe munte - accidente, violență și atașamente schimbătoare. Dar toate astea ajung la mine ca un zvon îndepărtat, ceea ce este un dar. Nu știu dacă despărțirea e permanentă, dacă într-o zi voi găsi o cale de întoarcere, dar mi-a adus liniștea.

Liniștea nu a venit ușor. Mi-am petrecut doi ani enumerând defectele tatălui meu, am actualizat permanent războiul, ca și cum dacă spuneam toate resentimentele, toate actele de cruzime reale sau imaginare, toate neglijențele, asta avea să-mi justifice hotărârea de a-l scoate din viața mea. Odată îndreptățită, m-am gândit că

vinovăția care mă sugruma avea să se îndepărteze de la mine, că aveam să-mi recapăt suflul.

Dar justificarea nu are nicio putere asupra vinovăției. Toată mânia și toată furia împotriva celorlalți nu o pot stăvili, pentru că vinovăția nu are nicio legătură cu *ei*. Vinovăția este teama de propria nemernicie. Nu are nimic de-a face cu alți oameni.

M-am lepădat de vinovăție când mi-am acceptat decizia în sine, fără să urmăresc la nesfârșit vechi nedreptăți, fără să compar păcatele lui cu ale mele. Fără să mă gândesc deloc la tatăl meu. Am învățat să accept decizia de dragul meu, pentru mine, nu pentru el. Pentru că aveam nevoie de ea, nu pentru că el o merita.

Doar așa puteam să-l iubesc.

Când tatăl meu era în viața mea și se lupta cu mine ca să controleze acea viață, îl percepeam prin ochi de soldat, ca printr-o ceață din cauza conflictelor. Nu-i distingeam calitățile deosebite. Când stătea în fața mea, dominant, indignat, nu-mi puteam aminti cum, când eram mică, râdea de-i sălta burta și-i străluceau ochelarii. În prezența lui severă, nu-mi aminteam niciodată cât de plăcut mișca din buze, înainte să ardă, când o amintire îl emoționa până la lacrimi. Abia acum îmi amintesc acele lucruri, când avem kilometri și ani între noi.

Dar ce a intervenit între mine și tatăl meu este mai mult decât timp sau distanță. Este o schimbare a oamenilor. Nu sunt copilul pe care l-a crescut tatăl meu, dar el e tatăl care a crescut acel copil.

Dacă a existat o singură clipă în care ruptura dintre noi, care tot creștea de două decenii, era prea mare, cel puțin ca să mai poți face punte peste ea, cred că a fost în acea seară de iarnă când mi-am privit reflexia în oglinda de la baie în timp ce, fără ca eu să știu, tatăl meu a luat telefonul în mâinile lui noduroase și a format numărul fratelui meu.

Diego, cuțitul. Ce a urmat a fost foarte dramatic. Dar adevărată dramă se jucase deja în baie.

Se jucase când, din motive pe care nu le înțeleg, nu putusem să trec prin oglindă și să mă trimit în locul meu pe mine când aveam șaisprezece ani.

Până atunci fusese mereu cu mine. Oricât păream să mă fi schimbat – cât de mult învățasem, cât de mult mi se schimbase înfățișarea –, eram tot *ea*. În cel mai bun caz eram doi oameni, o minte scindată. *Ea* era înăuntru și ieșea la iveală de fiecare dată când îi călcam pragul tatălui meu.

În seara aceea am chemat-o și nu a răspuns. M-a părăsit. A rămas în oglindă. Hotărârile pe care le-am luat după acea clipă nu sunt cele pe care le-ar fi luat ea. Au fost alegerile unei persoane schimbate, ale unui nou sine.

Poți să numești această individualitate în multe feluri. Transformare. Metamorfoză. Falsitate. Trădare.

Eu îi spun învățare.

mulțumiri

Le sunt cât se poate de îndatorată fraților mei, Tyler, Richard și Tony, pentru că au făcut această carte posibilă, întâi ca trăire, apoi ca scriere. De la ei și de la soțiile lor, Stefanie, Kami și Michele, am învățat multe dintre cele pe care le știu despre familie.

În special Tyler și Richard mi-au oferit cu generozitate din timpul și amintirile lor, au citit variante, au venit cu propriile completări și în general m-au ajutat să fac această carte cât mai adevărată cu putință. Deși în privința anumitor aspecte se poate să fi avut perspective diferite, disponibilitatea lor de a verifica datele acestei povești mi-a dat posibilitatea să o scriu.

Profesorul David Runciman m-a încurajat să scriu aceste memorii și a fost unul dintre primii care au citit manuscrisul. Fără încrederea lui, nici eu nu aș fi avut niciodată încredere în această carte.

Le sunt recunoscătoare celor care fac din cărți opera vieții lor și care au dăruit o parte a acelei vieți acestei cărți: agenții mei, Anna Stein și Karolina Sutton; și minunații mei editori, Hilary Redmon și Andy Ward de la Random House și Jocasta Hamilton de la Hutchinson; precum și numeroșii oameni care au mai lucrat la editarea, tehnoredactarea și lansarea acestei povești. În special Boaty

Boatwright de la ICM a fost o campioană neobosită. Îi datorez mulțumiri speciale lui Ben Phelan, care a avut dificila sarcină de a verifica veridicitatea faptelor din această carte și care și-a dus-o la îndeplinire cu acribie, dar cu mare sensibilitate și profesionalism.

Le sunt deosebit de recunoscătoare celor care au crezut în această carte înainte să fie carte, când era doar un talmeș-balmeș de hârtii tipărite acasă. Printre acești primi cititori se numără Dr. Marion Kant, Dr. Paul Kerry, Annie Wilding, Livia Gainham, Sonya Teich, Dunni Alao și Suraya Sidhi Singh.

Mătușile mele Debbie și Angie s-au întors în viața mea într-un moment crucial și sprijinul lor înseamnă totul pentru mine. Pentru că a crezut în mine, îi sunt veșnic recunoscătoare profesorului Jonathan Steinberg. Pentru că mi-a oferit un refugiu, emoțional și practic, în care să scriu această carte, îi sunt datoare dragului meu prieten Drew Mecham.

nota bene

Am adăugat câteva note de subsol pentru a da voce unor amintiri diferite de ale mele. Notele referitoare la două episoade - momentul când Luke s-a ars și căderea lui Shawn de pe platformă - sunt importante și necesită mai multe comentarii.

În ambele cazuri, discrepanțele dintre relatări sunt numeroase și diverse. Să luăm momentul în care s-a ars Luke. Toată lumea care a fost de față în acea zi fie a văzut pe cineva care nu era acolo sau nu a văzut pe cineva care era. Tata l-a văzut pe Luke și Luke l-a văzut pe tata. Luke m-a văzut pe mine, dar eu nu l-am văzut pe tata și tata nu m-a văzut pe mine. Eu l-am văzut pe Richard și Richard m-a văzut pe mine, dar Richard nu l-a văzut pe tata și nici tata, nici Luke nu l-au văzut pe Richard. Ce poți să alegi dintr-așa un carusel de contradicții? După ce am întors povestea pe toate părțile, în cele din urmă, singura persoană în privința căreia suntem cu toții de acord că a fost de față e Luke.

Căderea lui Shawn de pe platformă este și mai tulburătoare. Eu nu am fost de față. Ce am povestit am auzit de la alții, dar eram sigură că este adevărat, pentru că am auzit aceeași variantă mulți ani de zile, de la mulți oameni, și pentru că Tyler auzise aceeași poveste. Și-o amintea la

fel ca mine, după cincisprezece ani. Așa că am scris-o. Apoi a apărut cealaltă variantă. *Nu a trecut timpul, nu s-a așteptat,* susține ea. *Elicopterul a fost chemat imediat.*

Aș minți dacă aș spune că aceste detalii sunt nesemnificative, că „imaginea de ansamblu" e aceeași indiferent ce variantă alegi să crezi. Aceste detalii contează. Fie tatăl meu l-a trimis pe Luke să coboare singur muntele, fie nu; fie l-a lăsat pe Shawn la soare cu o rană gravă la cap, fie nu. Din aceste detalii se creionează un alt tată, un alt om.

Nu știu ce descriere a căderii lui Shawn să cred. Mai mult, nu știu ce descriere a arderii lui Luke să cred, și *am fost acolo.* Pot să mă întorc în momentul acela. Luke este pe iarbă. Mă uit de jur împrejur. Nu mai e nimeni, nici urmă de tatăl meu, nici măcar o idee care să se înghesuie la periferia memoriei. Nu este acolo. Dar în amintirea lui Luke este acolo, îl întinde ușor în cadă, îi dă un remediu homeopatic pentru șoc.

De aici reții o corecție, nu a amintirii, ci a înțelegerii. Suntem cu toții mai complicați decât rolurile care ni se atribuie în poveștile spuse de alți oameni. Cu atât mai mult în familii. Când unul dintre frații mei a citit prima variantă pe care am scris-o despre căderea lui Shawn, mi-a scris: „Nu-l văd pe tata sunând la 911. Mai degrabă aștepta să moară Shawn decât să facă asta." Dar poate nu. Poate, după ce a auzit cum trosnește craniul fiului său, bufnetul crunt al osului și al creierului pe beton, tatăl nostru nu a fost omul pe care-l credeam noi și care presupuneam că fusese și după ani și ani. Am știut totdeauna că tatăl meu își iubește copiii, și încă mult; am crezut dintotdeauna că ura lui față de doctori e și mai mare. Dar poate că nu e așa. Poate că în acel moment, un adevărat moment de criză, iubirea a fost mai puternică decât teama și ura.

Poate că adevărata tragedie este că poate apărea așa în mințile noastre, a mea și a fratelui meu, pentru că reacția

lui în alte momente - mii de drame mai mărunte și crize mai puțin importante - ne-a făcut să-l vedem în acest rol. Să credem că dacă *noi* am cădea, nu ar interveni. Mai degrabă ar aștepta să murim.

Suntem cu toții mult mai complicați decât rolurile care ni se atribuie în povești. Nimic nu mi-a arătat mai clar adevărul decât scrierea acestor memorii - încercarea de a-i fixa pe hârtie pe oamenii pe care îi iubesc, de a cuprinde tot ce înseamnă în câteva cuvinte, ceea ce este, firește, imposibil. Cel mai bun lucru pe care îl pot face este acesta: să spun și *cealaltă* poveste, pe lângă cea pe care mi-o amintesc. Pe cea despre o zi de vară, un foc, mirosul de carne carbonizată și un tată care își ajută fiul să coboare muntele.

Tipar: ARTPRINT
E-mail: office@artprint.ro
Tel.: 021 336 36 33

O poveste curajoasă despre dragoste și violență, despre forța legăturilor de sânge și puterea imaginației... Remarcabilă.

SARAH PERRY
autoarea cărții *The Essex Serpent*

Tara Westover și familia ei au crescut pregătindu-se pentru Zilele de pe Urmă, însă, oficial, fata nu exista. Nu fusese înregistrată și nu primise certificat de naștere. Nu avea documente școlare pentru că nu pusese niciodată piciorul într-o clasă, nici acte medicale, pentru că tatăl ei nu credea în spitale.

Tara a crescut și tatăl ei a devenit mai radical, iar fratele ei, mai violent. La 16 ani, Tara a înțeles că trebuie să plece de acasă. A făcut-o și, cu această ocazie, a descoperit cât te poate schimba învățătura, dar și prețul pe care a trebuit să-l plătească.

PUBLICA

Str. Stefan Mihaileanu 28A
Sect.2, Bucuresti,
Tel. 021 231 52 18
carte@publica.ro
www.publica.ro

Învățare este o poveste curajoasă despre dragoste și violență, despre forța legăturilor de sânge și puterea imaginației și despre o tânără femeie ale cărei inteligență, cunoaștere de sine și îndrăzneală luminează fiecare pagină. Unele pasaje sunt dureros de vii, se întipăresc în amintire, dar Westover nu este nicăieri lasciva sau aspră; chiar când scrie din adâncuri, o face cu compasiune și grație. Atât cartea cât și scriitoarea sunt remarcabile din toate punctele de vedere.

SARAH PERRY
autoarea cărții *The Essex Serpent*

Superbă... Povestea ei, despre cum a luptat să devină ea însăși, e la fel de veche ca dealurile de unde a venit, dar Westover ne oferă o viziune atât de proaspătă și de captivantă, încât propriul ei Idaho merită să ajungă pe listele celor mai bine vândute cărți, în grupurile de cititori și, în cele din urmă, în cinematografe.

THE TIMES

Povestea modului în care a scăpat Tara – nu doar de fundamentalismul familiei, ci și de brutalitatea vieții din umbra muntelui – e subiectul acestui volum autobiografic, care e atât o poveste despre familie și responsabilitățile pe care le avem față de ea, cât și despre modul în care educația te poate aduce mai aproape de tine. Recunoașterea, dar înțeleasă cum ar trebui, e unul dintre miracolele cărții Tarei. E despre ce înseamnă să te vadă cineva care nu se uită după note, ci după cei care au nevoie de o șansă, de o ocazie – cât de mică – să lase o urmă în univers.

Cristian Lupșa
Editor *DoR* (*Decât o Revistă*)
Gazdă a conferinței The Power of Storytelling

ISBN: 978-606-722-347-7

TARA WESTOVER

Narator

Genul *nonficțiunii creative* poate fi descris succint astfel: povești reale, bine scrise. Sub numele NARATOR am adunat o serie de întâmplări, istorii și memorii deopotrivă adevărate, tulburătoare și, uneori, amuzante.

NARATOR este o colecție a editurii Publica.

PUBLICA www.publica.ro